

BERETNING
1973

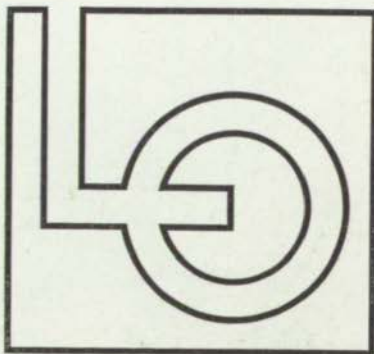
Lands-
organisasjonen
i Norge

BERETNING
1973

Lands-
organisasjonen
i Norge

Beretningen er utarbeidet
av Landsorganisasjonens
Informasjonskontor.

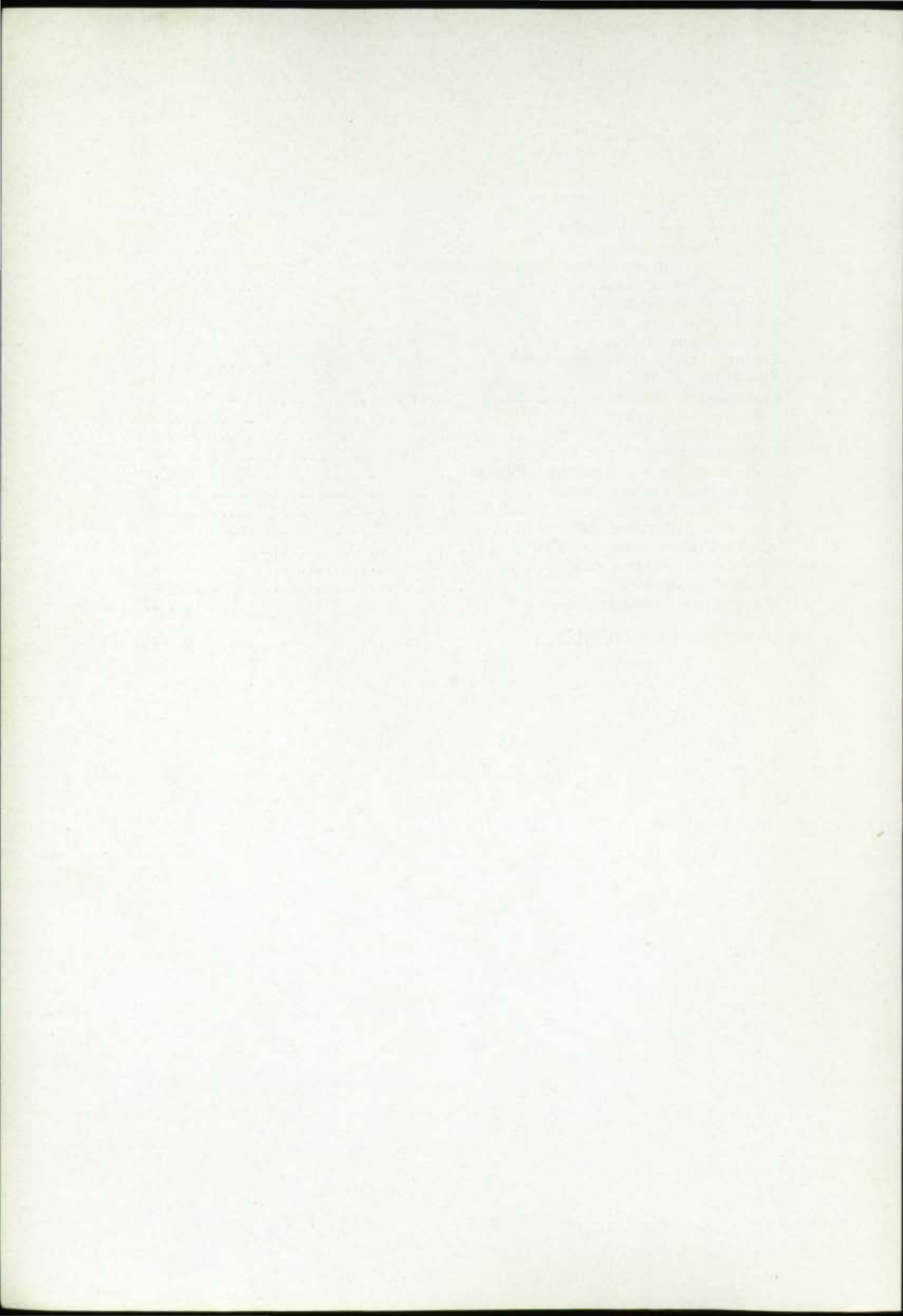

Innhold

	Side
I. ØKONOMISK OVERSIKT	9
Verdensøkonomien og hovedtrekkene i Norge	9
Produksjonsutviklingen	11
Forbruk	15
Investeringer	15
Penger og finanser	17
Kredittpolitikken	18
Utenriksregnskap og handelspolitikk	22
Prisutvikling og prispolitikk	25
Inntekter og lønnsutvikling	29
II. TARIFFREVISJONER — ØKONOMISK POLITIKK	36
Indeksoppgjøret	36
Prisproblemutvalget (Skånland-utvalget)	40
Tariffoppgjøret i varehandelen	41
Tariffrevisjonen 1974	42
Felles tariffavtale grafiske fag	44
Lønnstillegg til uorganiserte	45
Arbeidskonflikter	45
Bedriftsdemokrati	46
Forbrukerrådet	47
Reklamasjonsutvalg Forbrukerrådet	48
Salgstider for utsalgsteder	48
LOs oljeutvalg	48
Stortingsvalget 1973	49
III. SPESIELLE AVTALER	51
Hovedavtalen LO/N.A.F.	51
Samarbeidsrådet LO/N.A.F.	70
Samarbeidsrådet LO/DKT	71
Samarbeidsutvalgene ved statens virksomheter	72
Samarbeidsutvalgene i kommunene	73
Sluttvederlagsordningen	73
IV. FORSIKRINGSSPØRSMÅL	77
Kollektiv hjemforsikring	77
Samvirke/LOs skadenemnd for kollektiv hjemforsikring	77
Gruppehjemforsikring	78
Grunnforsikringen	78

	Side
LO/Samleforsikring	78
Informasjons- og opplysningsvirksomheten om forsikring	79
Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse	79
Fagorganisasjonens Stønnskasses Fond	80
V. ARBEIDSMARKEDET, SOSIALPOLITIKK OG UTDANNING	81
Arbeidervernspørsmål	81
Meldeplikt arbeidsulykker og yrkessykdommer	82
De funksjonshemmede og fagbevegelsen	82
Ekstra ferie for arbeidstakere over 60 år	83
Særvern for kvinner i arbeidslivet	83
Industrielt hjemmearbeid	84
Innvandringspolitikk	85
Distriktenes Utbyggingsfond	87
Statens Feriefond	88
AKAN	88
Norges Familieråd	93
Økt likestilling	94
Selvbestemt svangerskapsavbrott	95
Bedriftslegerådet	96
Bedriftslegeordningen	102
Miljøspørsmål — sosialmedisin — miljøvern	106
Bedre arbeidsmiljø — N.A.F.-konferanser	106
Husleiereguleringen	107
Skole og utdanning	107
Voksenopplæringen	108
Utbyggingen av førskoler	114
Omlegging av lærlingeskolen	118
Samordning av grunnopplæringen i yrkesfaglige studieretninger	118
Opplysningsarbeidet i fagbevegelsen	119
Opplysnings- og utviklingsfondet	128
LO-skolen Sørmarka	131
Ringsaker Folkehøgskule	133
Journalistopplæring	134
VI. INTERNASJONALT ARBEID	136
Nordens faglige Samorganisasjon	136
Nordisk arbeiderkongress	137
Nordiske møter	140
Den Europeiske Faglige Samorganisasjon (DEFS)	140
Ungdomsarbeidet i Europa	143
FFIs komité for kvinnespørsmål	143
Ungdomsarbeidet i FFI	144
Handelsavtale med De europeiske Fellesskap	145
Delegasjonsreiser og møter	149
Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité	151
Havets folkerett	151
ILO-konferansen 1973	152
Den norske Spania-komité	164
VII. ADMINISTRASJON OG ORGANISASJON	165
LOs administrasjon	165
Sekretariatet	166

	Side
Tillitsmenns pensjonsalder	167
Representantskapets møter	167
Kongressen	169
Representasjon	170
Diverse styrever og utvalg	171
LOs internasjonale kontor	178
LOs juridiske kontor	179
Presse- og informasjonsvirksomheten	181
LOs rasjonaliseringskontor	185
LOs revisjonskontor	187
LOs økonomiske kontor	188
LOs kvinnenemnd	189
LOs utvalg for familiespørsmål	198
LOs kulturutvalg	199
Organisasjonskomiteén	199
LOs ungdomsutvalg	203
Utredningskontoret	205
Miljøvernarbeidet	205
Elektronisk databehandling (EDB)	206
Folkets Hus Landsforbund	206
Folkets Hus Fond	208
Samarbeidskomiteén LO/NKL	209
Samarbeidskomiteén LO/NBBL	210
Arbeiderbevegelsens Arkiv	210
LOs distriktskontorer	212
Oslo faglige Samorganisasjon	215
VIII. STATISTISK OVERSIKT	232

I. Økonomisk oversikt

Verdensøkonomien og hovedtrekkene i Norge

I den vestlige verden ble 1973 et høykonjunkturår. I Sambandsstatene, som hadde passert bunnpunktet på konjunkturkurven høsten 1970, var økonomien i sterk oppgang fra slutten av 1971 og fram til 1. halvår 1973. I Vest-Europa ble omslaget oppover innledet vinteren 1971/72. Både der og i Sambandsstatene ble den mest ekspansive fasen av konjunkturoppgangen passert i løpet av 2. halvår 1972. Mangel på ledig produksjonskapasitet og til dels også etterspørselsvirkningene av ulike prisdempende tiltak førte til noe svakere vekst mot slutten av året 1973.

Etter FNs beregninger økte verdens industriproduksjon med 6,8 prosent fra 1971/72 mot bare 2,0 prosent fra 1970 til 1971. Som i de nærmest foregående årene var produksjonsveksten sterkest i utviklingslandene, med 7,6 prosent mot 6,6 prosent i de industrialiserte landene.

Beregninger fra FNs organisasjon for ernæring og landbruk viser at verdens jordbruksproduksjon hadde en svak nedgang fra 1971 til 1972. Dette er første gang siden annen verdenskrig at verdens jordbruksproduksjon viste en slik utvikling. Regnet pr. innbygger gikk produksjonen ned med 2 prosent fra 1971 til 1972. Utviklingen førte til kraftig reduksjon av verdens matvarelagre i løpet av vinteren 1972/73 og til sterk prisstigning på matvarer. For 1973 foreligger bare sparsomme opplysninger om jordbruksproduksjonen, men en anslår foreløpig produksjonsøkningen for hele verden til mellom to og tre prosent i forhold til året før. Kornproduksjonen viser imidlertid trolig en markert øking fra foregående år.

Utviklingen på råvaremarkedene representerer en viktig prisstigningsimpuls som blant annet henger sammen med forhold på tilbudssiden. Råvareprisene passerte det siste bunnpunktet høsten 1971, og den prisstigningen som har fulgt ble særlig kraftig fra

1) Oversikten bygger hovedsakelig på Økonomisk Utsyn for 1973.

høsten 1972 fram til august 1973. Den amerikanske Moodys råvareindeks var i tredje kvartal 1973 49 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere og 75 prosent høyere enn høsten 1971.

Verdenshandelen har vist en meget sterk øking under den pågående høykonjunkturen. Fra 1971 til 1972 økte verdenshandelen med nær 10 prosent i volum, og denne betydelige veksten fortsatte også i første halvår 1973, verdens eksportvolum var da 13,8 prosent høyere enn i første halvår 1972.

1973 ble et urolig år på det internasjonale valutamarkedet. En rekke av verdens hovedvalutaer ble devaluert eller revaluert. De fleste land innenfor EF er gått inn i et valutasamarbeid der en holder kursene på landenes valutaer innenfor snevre marginer, mens kursene varierer fritt overfor amerikanske dollar. Norge og Sverige har sluttet seg til dette samarbeidet.

I løpet av 1973 ble den norske kronen revaluert ved to anledninger, først våren 1973 og senere 15. november 1973, den siste gang med fem prosent.

Hovedtrekkene i Norge.

For Norge ble 1973 et år med høy aktivitet og en kraftig bedring av bytteforholdet overfor utlandet. Prisstigningen på verdensmarkedet slo sterkere ut i eksportprisene enn importprisene og førte til at lønnsomheten i de konkurranseutsatte næringer bedret seg betydelig i løpet av året. Som tidligere i etterkrigstiden lå Norge etter de fleste land i Vest-Europa i den internasjonale konjunkturutviklingen. Utslagene av konjunkturvekslingene i produksjon og sysselsetting har som vanlig vært mindre merkbare i Norge enn i andre land.

Da året 1973 tok til hadde virkningene av den internasjonale konjunkturoppgangen lenge vært tydelig i volumtallene for eksporten. Disse hadde steget sterkt gjennom hele 1972. Også produksjonstallene for eksportindustrien hadde en tid vært i sterk vekst. Gjennom første halvår 1973 var økingen i utenlandsetterspørselen fortsatt den sterkeste drivkraft bak en moderat vekst i industriproduksjonen. Fra den innenlandske etterspørselen kom i denne perioden ingen, eller bare svake, vekstimpulser. Den private konsumetterspørselen ble bremsset av prisstigningen og av en skjerpet skattlegging fra årsskiftet, og var — regnet i volum — sannsynligvis svakere i første måned av 1973 enn i siste del av 1972. I næringslivet var investeringsetterspørselen svak og ordreservene i deler av verkstedsindustrien synkende.

Omslaget i den innenlandske etterspørselen kom ikke før et godt stykke ut på våren 1973. Konsumetterspørselen fikk en viss stimu-

lans ved indeksreguleringen av lønningene i april. Omtrent samtidig kunne en spore de første tegn til stigende investeringsetterspørsel fra industrien, men stigningen var i flere måneder beskjeden. En markert forsterkning av investeringsetterspørselen kom ikke før utover sommeren og høsten 1973 da prisoppgangen for norske eksportprodukter ble tydelig. Først da fikk høykonjunkturen ute full gjennomslagskraft. Forsterkingen av investeringsetterspørselen, sammen med vekstimpulsene fra utenlandsetterspørselen, førte til en kraftig produksjonsøking i industrien gjennom annet halvår i fjor. Ordreinngangen til industrien gikk sterkt opp og var rekordhøy i 4. kvartal. Samtidig ble arbeidsmarkedet klart strammere i løpet av høsten. Tallet på registrerte arbeidsløse ved siste årsskifte var det laveste som noen gang er registrert på denne årstid.

Tabell 1 gir en oversikt over landets samlede tilgang og anvendelse av varer og tjenester i løpet av 1973. For sammenlikningens skyld er det tatt med de prosentvise endringer i de to foregående år.

Tabell 2 viser veksten i bruttonasjonalproduktet og sysselsettingen etter 1950.

Produksjonsutviklingen.

Det foreløpige nasjonalregnskap for 1973 viser en betydelig produksjonsvekst og høy sysselsetting for året under ett, med særlig sterke vekstimpulser fra utenlandsetterspørselen. Bruttonasjonalproduktet i faste priser økte med 3,9 prosent fra 1972 til 1973, mot en oppgang på 4,5 prosent fra 1971 til 1972. Nedgangen i vekstraten — på tross av konjunkturoppgangen — henger sammen med at en rekke næringer der aktiviteten bare i mindre grad følger den innenlandske konjunkturutviklingen hadde en lavere vekst fra 1972 til 1973 enn året før. Dette gjelder særlig primærnæringene sett under ett, sjøfart og en rekke andre tjenesteytende næringer. Veksten i bruttonasjonalproduktet utenom disse næringene var 3,6 prosent i 1973, mot 2,5 prosent året før.

For de enkelte næringene viser nasjonalregnskapstallene at bruttoproduktet i primærnæringene sett under ett gikk ned med 2 prosent fra 1972 til 1973. I industrien, utenom oljeutvinningen i Nordsjøen, steg bruttoproduktet med 3,4 prosent siste år, mot 3,1 prosent året før. Bruttoproductet i bygge- og anleggsvirksomhet viste også i 1973 forholdsvis svak vekst med 2,0 prosent, mens bruttoproduktet i sjøfart steg med 8,2 prosent som følge av den betydelige tonnasetilveksten til handelsflåten. Av viktige tjenesteytende næringer som veier tungt i det samlede bruttonasjonalproduktet viste helsetjenester svært sterk øking med hele 12 prosent.

Tabell 1. *Samlet tilgang og anvendelse av varer og tjenester.*

	1973 mill. kr.	Reelle endringer i prosent		
		1970—71	1971—72	1972—73
Bruttonasjonalprodukt	109 499	5.5	4.5	3.9
+ import	49 050	6.8	÷ 0.3	16.8
Samlet tilgang	158 549	5.9	3.0	7.7
÷ eksport	48 700	3.3	14.6	9.7
Innenlandsk tilgang	109 849	7.0	÷ 1.5	6.7
÷ militært formål	3 426	÷ 1.4	1.7	0.5
Tilgang til sivile formål	106 423	7.3	÷ 1.7	6.9
Av dette:				
Sivilt offentlig forbruk	14 320	10.1	6.1	5.4
Privat forbruk	58 332	4.6	÷ 2.3	1.8
Bruttoinvesteringer utenom lager	32 727	19.4	4.6	10.8

Tabell 2. *Vekst i bruttonasjonalprodukt og sysselsetting 1950—1973.*

År	Bruttonasjonal- produkt i faste priser	Sysselsetting i årsverk	Bruttonasjonal- produkt pr. årsverk
	%	%	%
1950—1959 (årlig gj.snitt)	3.8	0.1	3.7
1960—1969 »	4.9	0.6	4.3
1970	3.5	1.6	1.9
1971	5.5	0.7	4.8
1972	4.5		4.5
1973	3.9	0.4	3.5

Tabell 3 viser bruttoproduktet etter næring og etter hovedgrupper av næringer.

Tabell 4 gir en oversikt over veksten i bruttoproduktet i de enkelte næringene i 1973, veksten i sysselsettingen regnet i årsverk og veksten i bruttoprodukt pr. årsverk.

Tabell 3.

Bruttonasjonalprodukt etter næring.

	1973		Reell prosentvis vekst 1972-73
	Mill. kr.	Prosentvis fordeling	
Primærnæringer, i alt	6 169	5.6	÷ 2.0
Jordbruk	3 549	3.2	-
Skogbruk	961	0.9	1.7
Fiske og fangst	1 659	1.5	÷ 9.2
Bearbeidende næringer, i alt	36 756	33.6	3.2
Industri	24 041	22.0	3.4
Bergverk inkl. oljeutvinning	1 009	0.9	3.9
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	8 652	7.9	2.0
Kraft- og vannforsyning	3 054	2.8	7.0
Tjenesteytende næringer, i alt	66 574	60.8	4.9
Varehandel	20 544	18.8	4.3
Eiendomsdrift	5 365	4.9	3.0
Sjøtransport	9 404	8.6	8.2
Annen samferdsel inkl. oljetransport med rør	7 458	6.8	5.2
Off. sosial og privat tjenesteyting ..	19 531	17.8	4.5
Andre tjenesteytende næringer	4 292	3.9	2.7
Bruttonasjonalprodukt	109 499	100.0	3.9

Tabell 4.

De enkelte næringer. Prosentvis vekst 1972-73.

	Bruttoprodukt (faste priser)	Sysselsetting i årsverk	Bruttoprodukt pr. årsverk
Jordbruk	-	÷ 3.4	3.5
Skogbruk m. v.	1.7	-	1.7
Fiske og fangst	9.2	÷ 3.8	13.5
Bergverk inkl. oljeutvinning ..	3.9	-	3.9
Industri	3.4	÷ 0.2	3.6
Bygge- og anleggsvirksomhet inkl. oljeboring	2.0	÷ 0.8	2.8
Kraft- og vannforsyning	7.0	-	7.0
Varehandel	4.3	1.0	3.3
Eiendomsdrift	3.0	-	3.0
Sjøtransport	8.2	÷ 1.7	10.1
Annen samferdsel inkl. olje- transport med rør	5.2	0.9	4.3
Off. sosial og privat tj.yting ..	4.5	2.2	2.3
Andre tjenesteytende næringer	2.7	4.2	÷ 1.4
Total	3.9	0.4	3.5

Tabell 5.

*Prosentvis produksjonsøking for bergverksdrift,
industri og kraftforsyning.¹⁾*

	Fra jan.-nov. 1972 til jan.-nov. 1973
	prosent
<i>Bergverksdrift, industri og kraftforsyning</i>	4.7
<i>Bergverksdrift</i>	1.2
Kullgruver	÷ 8.0
Malmgruver	3.7
Stein, sand- og grusdrift	÷ 4.6
Mineralbrott og annen ekstraktiv virksomhet	2.1
<i>Industri</i>	4.2
Næringsmiddelindustri	0.7
Drikkevareindustri	2.5
Tobakkindustri	÷ 1.1
Tekstilindustri	÷ 3.7
Bekledningsindustri	÷ 7.0
Treindustri	8.7
Møbel- og innredningsindustri	6.8
Treforedlingsindustri	5.7
Grafisk industri, forlag m. v.	÷ 1.2
Lærindustri	1.2
Gummivareindustri	12.3
Kjemisk industri	7.5
Kull- og mineraloljeforedling	2.2
Jord- og steinvareindustri	0.0
Primær jern- og metallindustri	8.6
Jern- og Metallvareindustri	0.6
Maskinindustri	9.5
Elektroteknisk industri	3.3
Transportmiddelindustri	5.3
Diverse industri	5.5
<i>Kraftforsyning</i>	7.0
Produksjon etter anvendelse:	
Eksport	5.8
Konsum	0.7
Investering	4.8
Vareinnsats i bygg og anlegg	4.3
Vareinnsats ellers	4.4

¹⁾ Tallene i denne tabellen bygger på Statistisk Sentralbyrås produksjonsindeks, og er ikke identisk med nasjonalregnskapstallene.

Forbruk.

Det private forbruk regnet i faste priser steg med bare 1,8 prosent fra 1972 til 1973. I de to siste årene har konsumet målt i faste priser steget med et gjennomsnitt på 2,1 prosent, dette er under halvparten av den gjennomsnittlige årlige stigningen i det private konsum over tiårsperioden 1961 til 1971 og gjenspeiler i hovedsak den svake vekst i konsumentenes disponible realinntekter de siste to år. De fleste konsumvaregrupper viser bare små avvik fra den gjennomsnittlige vekstraten, men for gruppen «klær og skotøy» ble det registrert et fall i forbruket for annet år på rad. Også for gruppen «drikkevarer og tobakk» var det en konsumnedgang fra 1972 til 1973. Gruppen «helsepleie» viste en kraftig vekst i volum, med 7,1 prosent, men oppgangen var enda sterkere året før (13,6 prosent). I tallet for «helsepleie» dominerer ytelsene fra det offentlige helsestell.

Det offentlige forbruket økte etter de foreløpige anslagene i nasjonalregnskapet med 4,4 prosent i volum fra 1972 til 1973. Foregående år var økingen 5,1 prosent.

Tabell 6 gir en oversikt over den prosentvise endring i volum for de enkelte utgiftsgrupper som det private forbruk er inndelt i.

I tabell 7 er vekstratene for forbruket sammenliknet med vekstratene for bruttonasjonsproduktet de siste årene.

Investeringer.

Bruttoinvesteringene i fast kapital i alt økte med 12,9 prosent i volum fra 1972 til 1973 etter et fall på 4,6 prosent fra 1971 til 1972. Tallene er sterkt påvirket av utviklingen i investeringene i skip og investeringene i forbindelse med utbygging av anlegg for leting, utvinning og transport av olje og naturgass på den norske kontinentalsokkelen. Holdes investeringene i skip og båter og i oljevirkosomhet utenfor, var volumøkningen i bruttoinvesteringene fra 1972 til 1973 2,0 prosent mot en øking på 3,6 prosent året før.

Bruttoinvesteringene i boliger gikk opp med 3,6 prosent fra 1972 til 1973, mot 7,8 prosent fra 1971 til 1972. Bruttoinvesteringene i offentlig konsumkapital steg lite fra 1972 til 1973, bare 2,9 prosent, mot hele 13,3 prosent året før. Næringslivets investeringer i fast kapital (uten sjøfart og oljeutvinning) har vist ubetydelig endring i volum siden 1971.

Lagerinvesteringene var i volum betydelige i 1973 etter å ha vært meget lave i foregående år. Lagerinvesteringene ligger imidlertid

Tabell 6. Prosentvise endringer i volum for det private forbruket delt på utgiftsgrupper.

	1970—71	1971—72	1972—73
Matvarer	2.7	÷ 0.3	2.2
Drikkevarer og tobakk	2.5	4.9	1.4
Bolig, lys og brensel	1.1	5.7	3.7
Møbler og husholdningsartikler	7.4	0.4	÷ 0.3
Klær og skotøy	4.7	÷ 5.3	÷ 4.5
Reiser og transport	11.2	0.6	3.1
Fritidsysler og utdanning	5.9	1.9	1.4
Andre utgifter	4.7	8.2	4.4
Privat forbruk i alt	4.6	2.3	1.8

Tabell 7. Prosentvis vekst i forbruk og bruttonasjonalprodukt.

	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Privat forbruk	4.4	3.9	7.8	2.5	4.6	2.3	1.8
Offentlig forbruk ..	8.0	4.6	6.5	4.0	7.4	5.1	4.4
Sivilt	9.2	3.6	6.0	5.1	10.1	6.1	5.4
Militært	4.5	7.7	7.8	0.7	÷ 1.4	1.7	0.5
Bruttonasjonalprod.	5.6	4.0	4.2	3.5	5.5	4.5	3.9

Tabell 8. Bruttoinvesteringer etter art.

	1973		Reelle endringer 1972—73 i pst.
	Mill. kr.	Prosent	
Bygninger og anlegg	16 199	50.0	1.5
Skip og båter	5 154	15.3	50.3
Annet transportmaterieill	2 450	7.3	7.0
Maskiner, redskap, inventar	6 104	18.1	1.5
Oljeboreplattformer, oljeutvinningsanlegg m. v.	2 820	8.4	134.8
Bruttoinvesteringer utenom lager	32 727	96.9	12.9
Lagerendringer	1 044	3.1	..

fortsatt langt under det uvanlig høye nivå en hadde i 1970 og 1971. Mye tyder på at den reduksjon av ferdigvarelagere i eksportnæringene som pågikk i 1972, fortsatte i 1973.

Penger og finanser.

Det vedtatte statsbudsjett for 1973 ble gjort opp med et overskudd før lånetransaksjoner på 164 mill. kroner. Sett i forhold til statsregnskapet for 1972 viste det vedtatte budsjett for 1973 en utgiftsøkning på 1 prosent.

Da statsbudsjettet for 1973 ble saldert i desember 1972 fikk regjeringen fullmakt til å unnlate å disponere inntil 180 mill. kroner av bevilgningene. Bakgrunnen for dette vedtaket var at det finanspolitiske opplegget var blitt svekket i løpet av høsten. I forbindelse med indeksoppgjøret våren 1973 fikk regjeringen Stortingets fullmakt til å unnlate og disponere ytterligere 100 mill. kroner av de gitte bevilgninger. I løpet av året 1973 ble det gitt en rekke tilleggsbevilgninger. Alt i alt økte de samlede utgifter etter at budsjettet for 1973 var vedtatt med netto 869 mill. kroner og inntektene med 184 mill. kroner. En total vurdering av statsbudsjettet for 1973 ved utgangen av året tyder på at overskuddet før lånetransaksjoner blir på om lag 800 mill. kroner.

Sammen med forslag til statsbudsjett for 1973 ble det for første gang fremlagt et eget bevilgningsbudsjett for folketrygden. Trygdebudsjettet omfatter alle utgifter som har hjemmel i Lov om folketrygd eller som har hjemmel i egne lover, men dekkes av folketrygden. Også utgiftene til trygdeadministrasjonen blir dekket over trygdebudsjettet. Etter budsjettforslaget blir utgiftene til folketrygden i 1973 på nær 15 milliarder kroner eller vel 2,6 milliarder kroner høyere enn utgiftene etter regnskapet for 1972. Den sterke utgiftsstigningen hadde særlig sammenheng med nedsettelsen av pensjonsalderen til 67 år fra 1. januar 1973. Reviderte tall i slutten av januar 1974 tyder på at de samlede utgifter til folketrygden utgjorde vel 14 milliarder kroner i 1973. Det er regnet med et inntektsoverskudd i folketrygden på i alt 2155 mill. kroner.

Folketrygdens grunnbeløp ble fra og med 1. januar 1973 forhøyet til 8500 kroner og fra 1. januar 1974 til 9200 kroner. Økingen fra 1. januar 1974 medførte at minstepensjonen for en enslig pensjonist økte fra 10 445 kroner til 11 264 og for ektepar hvor begge har rett til særtillegg fra 16 220 kroner til 17 494 kroner i året.

Av folketrygdens samlede inntekter på 18 324 mill. kroner utgjorde 8240 mill. kroner premietilskudd fra arbeidsgivere, 5511 mill. kroner medlemspremie, 2820 mill. kroner tilskudd fra staten og

Tabell 9. *Oversikt over statsbudsjett og statsregnskap 1973—1974. Mill. kr.*

	1972 Regnskap	1973 Budsjett pr. 1. sept.	1974 Budsjett- forslag
A. Inntekter (ekskl. avdrag)	24 333	26 765	29 668
B. Utgifter til varer og tjenester, overføringer	23 364	26 975	29 368
1. Driftsutgifter	8 391	10 435	11 695
2. Nybygg, anlegg m. v.	3 075	3 491	3 838
3. Overføringer til andre	11 898	13 049	13 835
C. Overskott før lånetransaksjoner (A ÷ B)	969	164	300
D. Lånetransaksjoner, netto	4 409	5 045	4 766
1. Utlån til statsbankene	2 966	3 104	3 319
2. Gjeldsavdrag	1 258	1 138	1 332
3. Andre utlån, aksjetegning m.v.	299	307	288
4. Mottatte avdrag, abonnent- lån m.v.	÷ 114	÷ 145	÷ 173
E. Av kontantbeholdning og låne- midler (B + D ÷ A)	3 440	4 240	4 466

Kilde: Nasjonalbudsjettet 1974 og framlegg til statsbudsjett 1974, St.prp. nr. 1 (1973—74).

1315 mill. kroner tilskudd fra kommunene. Folketrygdfondet hadde ved utgangen av 1973 en forvaltningskapital på ca. 6971 mill. kroner eller 1752 mill. kroner mer enn ved utgangen av 1972. I dette beløpet inngår ikke den del av folketrygdens midler som holdes tilbake av Rikstrygdeverket i likviditetsøyemed.

Tabell 9 gir en oversikt over utviklingen på statsbudsjettet de siste årene, mens tabell 10 viser den offentlige sektors inntekter.

Kredittpolitikken.

Kredittpolitikken må samordnes med ens forutsetninger om den realøkonomiske utvikling i landet, og det er derfor en sentral målsetting og holde kredittilførselen fra innenlandske og utenlandske finansieringskilder innenfor den ramme som anslagene for netto-realinvesteringene i nasjonalbudsjettet forutsetter. I nasjonalbud-

sjettet for 1973 ble det regnet med en relativt sterk øking i netto-realinvesteringer fra 1972 til 1973. En antok at en relativt stor del av investeringene i den private sektor ville være selvfinansierte, og det samlede behov for økt kreditttilførsel til private og kommuner ble anslått til 2,7 milliarder kroner. Kreditttilførselen fra utlandet ble satt til hele 1,85 milliarder kroner, noe som må ses i sammenheng med en ventet betydelig øking i nettoimporten av skip. Økingen i den innenlandske kreditttilførselen ble beregnet til ca. 0,85 milliarder kroner. Utlånsøkingsfordelingen på de ulike kilder viser at den vesentligste del av økingen i kreditttilførselen fra 1972 til 1973 var ventet å falle på statsbankene. For forretningsbankene og sparebankene tok en sikte på å holde utlånsøkningen i 1973 innenfor omlag samme ramme som i 1972. Dette innebar en betydelig tilstramming av penge- og kredittpolitikken i forhold til 1972, noe som må ses på bakgrunn av konjunkturoppgangen en ventet i fjoråret.

I regjeringens reviderte nasjonalbudsjett ble anslaget for netto-realinvesteringene oppjustert, samtidig ble anslaget for samlet sparing økt i forhold til det opprinnelige budsjett. Dette førte til at anslaget for driftsunderskuddet overfor utlandet ble satt noe ned i forhold til det opprinnelig forutsatte. Som følge av dette ble netto kreditttilførsel fra utlandet til private og kommuner redusert med 600 millioner kroner i forhold til det tidligere budsjettet. Måttalene for økningen i kreditttilførselen fra innenlandske lånekilder i 1973 ble redusert med omlag 700 millioner kroner i forhold til det opprinnelige budsjett.

Opplegget av kredittpolitikken for 1973 tok sikte på å unngå en for sterk øking i den kredittfinansierte investeringsetterpørselen, idet den internasjonale konjunkturoppgangen tilsa en forholdvis stram kredittpolitikk. Det var ventet sterk pågang av søknader om lånopptak i utlandet, men med den investeringssammensetning som var ventet i 1973 mente man at det var rom for en viss øking av rammen for innenlandske obligasjonslån mot en tilsvarende reduksjon av utenlandsopplåning.

Statens netto lånebehov på det norske kapitalmarkedet var opprinnelig anslått til 1,85 milliarder kroner mens andre sektors lånebehov var anslått til 1,9 milliarder kroner. En regner med at den alt overveiende del av nettolåneopptakene på det norske obligasjonsmarkedet er overtatt av bankene, folketrygdfondet, postgiro og livsforsikringselskapene.

Forretningsbankenes utlån tok til å stige svært raskt fra høstmånedene i 1972. Den sterke veksten fortsatte også i begynnelsen

Tabell 10. *Skatter til stat og kommuner 1972—74. Mill. kr.*

	1972	1973	1974
I. Staten i alt	23 589	26 079	28 592
A. Direkte skatter	5 043	5 522	6 145
1. Inntekts- og formuesskatt	3 321	4 115	4 765
2. Avgift til skattefordelingsfondet/ felleskatt	1 300	970	910
3. Øking i skatteopkrevernes beholdninger	962	1 474	1 450
4. Andre direkte skatter	422	437	470
B. Indirekte skatter	17 584	19 083	20 997
1. Tollavgifter	356	365	350
2. Alminnelig merverdiavgift	11 513	12 500	13 860
3. Avgifter på alkohol	1 225	1 322	1 408
4. Avgifter på tobakk	620	690	710
5. Avgifter på sjokolade	154	160	170
6. Avgifter på motorkjøretøyer ¹⁾ ...	2 233	2 443	2 733
7. Andre indirekte skatter	1 483	1 603	1 766
II. Kommuner i alt	9 580	10 700	12 050
A. Direkte skatter	9 330	10 440	11 780
1. Inntekts- og formuesskatt	9 220	10 320	11 640
2. Andre direkte skatter	110	120	140
B. Indirekte skatter	250	260	270
III. Trygder og pensjonspremier.....	11 869	14 497	16 418
IV. Direkte og indirekte skatter i alt (I+II)	33 169	36 779	40 642
Direkte og indirekte skatter i prosent av bruttonasjonalproduktet	34.3	33.5	33.5
V. Skatter og trygdepremier i alt (I+II+III)	45 038	51 276	57 060
Skatter og trygdepremier i prosent av bruttonasjonalproduktet.....	46.6	46.8	47.0

¹⁾ Omfatter ikke årsavgiften som regnes med blant de direkte skatter.

Kilde: Nasjonalbudsjettet 1974.

av 1973, og økte betydelig mer enn forutsatt i kredittopplegget for fjoråret. Med sikte på å dempe veksten i forretningsbankenes utlån ble det derfor 13. april 1973 vedtatt å sette i verk bestemmelsene om tilleggsreserver på utlånsøkningen utover angitte grenser. Disse tiltakene fikk en tilsiktet virkning på forretningsbankenes utlån,

X
Tabell 11.

Driftsregnskapet overfor utlandet. Mill kr.

	1971	1972	1973
Vareeksport	16 319	18 238	22 075
+ eksport av nybygde skip	1 060	1 316	1 400
÷ Vareimport	25 347	25 754	31 230
= Overskott på varebalansen	÷ 7 968	÷ 6 200	÷ 7 755
Eksport av eldre skip	802	2 242	3 800
÷ import av skip	3 771	3 478	5 920
+ Nettovalutafrakter	7 675	8 045	9 700
= Overskott på skipsfartens driftsregnskap	4 706	6 809	7 580
Norske inntekter på reisetraffikk	1 227	1 368	1 400
+ Eksport av andre tjenester	2 410	2 720	3 225
÷ Norske utg. på reisetraffikk	1 194	1 402	1 600
÷ Import av andre tjenester	2 115	2 555	3 200
= Overskott på tjenestebalansen	328	131	÷ 175
Samlet eksportoverskott	÷ 2 934	740	÷ 350
+ Rente- og stønadsoverskott	÷ 799	÷ 1 155	÷ 1 650
= Overskott på driftsregnskapet	÷ 3 683	÷ 415	÷ 2 000

og utover sommeren og høsten 1973 tydet utviklingen på at utlånsveksten for hele 1973 ville bli omlag som forutsatt i kredittbudsjettet. På bakgrunn av denne utviklingen ble reglene opphevet 30. november.

Utlånsveksten for sparebankene tiltok i løpet av første halvår 1973, i fjor sommer var utlånsveksten oppe i en årsrate på vel 2 milliarder kroner mens måltallet for sparebankenes utlånsvekst var 1,65 milliarder kroner. Primærreservekravene for de sørnorske sparebankene ble derfor hevet med 1 prosent til 4 prosent med virkning fra 1. juni 1973. Da utlånsveksten fortsatte å stige ble kravene for den samme bankgruppen forhøyet til 5 prosent med virkning fra og med 17. september 1973. Utlånsveksten i de nordnorske sparebankene har vært sterkere enn for de sørnorske sparebankene, men disse har fortsatt vært unntatt fra kravet om primære reserve.

Utenriksregnskap og handelspolitikk.

Foreløpige beregninger for 1973 viser et samlet underskudd på driftsregnskapet med utlandet på 2300 mill. kroner som fordeler seg med 650 mill. kroner på varer og tjenester og 1650 mill. kroner på renter og stønader. I 1972 var driftsunderskuddet 415 mill. kroner, dvs. omlag 1,9 milliarder kroner lavere. Ser en bort fra oljevirksomheten viser driftsregnskapet i 1973 et overskudd på 490 mill. kroner mot et overskudd på 632 mill. kroner i 1972. Utviklingen henger sammen med en betydelig oppgang i nettoimport av varer og nettoimport av skip og en sterk øking i skipsfartens netto fraktinntekter som trekker i motsatt retning.

Eksporten av varer medregnet nye skip økte med 3,9 milliarder kroner eller med 20 prosent fra 1972 til 1973. Denne sterke stigningen må ses på bakgrunn av den sterke konjunkturoppgangen i Vest-Europa fra vinteren 1972. Regnet i volum steg vareeksporten med 12 prosent fra 1972 til 1973 slik at eksporten i 1973 har skjedd til sterkt stigende priser.

Også verdien av vareimporten økte sterkt i 1973, med hele 5,3 milliarder kroner eller 21 prosent fra året før. Den sterke importstigningen henger blant annet sammen med import av tre boreplattformer til en verdi av ca. 535 mill. kroner. Dessuten steg annen import i forbindelse med oljevirksomheten med 740 mill. kroner. Holdes import i forbindelse med oljevirksomhet utenfor, økte vareimporten med 4 milliarder kroner i fjor, dette utgjør en økning på ca. 16 prosent i forhold til foregående år. Regnet i volum økte samlet vareimport med 17 prosent.

Etter foreløpige oppgaver ser det ut til at prisene for varer og tjenester under ett gikk opp med 11 prosent for eksporten og om lag 6 prosent for importen fra 1972 til 1973. Bytteforholdet — forholdet mellom eksportprisenivå og importprisenivå — viste således en bedring på ca. 5 prosent. For det rene varebytte (uten skip) var det en bedring i bytteforholdet på nær 5 prosent.

Tabell 11 gir en mer fullstendig oversikt over driftsregnskapet overfor utlandet i årene 1971, 1972 og 1973.

Tabell 12 viser innførsel og utførsel etter landområder.

I 1973 ble Norges forhold til EF avklart. Etter at forslaget om en avtale basert på fullt medlemskap ble forkastet ved folkeavstemningen, startet forhandlingene om en handelsavtale mellom Norge og EF rundt årsskiftet 1972/73. Den endelige avtalen ble parafert 16. april 1973 i Brussel. Avtalen med Norge følger i hovedtrekk og oppbygning de avtalene som er inngått med andre EFTA-land som søkte om handelsavtale med EF. Den innfører frihandel mel-

Tabell 12.

Innførselen og utførselen (inkl. skip) etter landområder. Prosent.

	Innførsel							Utførsel						
	1967	1968	1969	1970	1971	Jan./ sept. 1972	Jan./ sept. 1973	1967	1968	1969	1970	1971	Jan./ sept. 1972	Jan./ sept. 1973
Nordiske land ¹⁾ ..	27.2	27.7	27.4	28.8	28.0	28.5	26.6	26.3	24.5	25.7	26.2	27.5	25.7	25.5
EF	25.1	24.7	26.9	24.8	24.5	27.0	45.4	23.3	23.4	25.4	29.7	27.5	24.4	47.3
Belgia og Luxem- bourg	2.1	2.2	2.5	2.4	2.4	3.1	2.8	2.1	1.7	2.0	2.1	2.3	1.9	1.7
Frankrike	3.0	3.4	3.8	2.9	2.8	3.5	5.2	2.7	2.5	3.2	3.6	4.5	3.2	3.4
Italia	2.5	2.1	2.1	1.9	2.2	1.8	1.4	3.2	3.3	2.6	2.8	2.2	3.3	2.2
Nederland.....	3.9	3.2	3.6	3.3	3.0	4.7	4.9	2.8	2.8	3.1	3.3	3.0	3.2	3.3
Vest-Tyskland ..	13.6	13.8	14.9	14.4	14.2	14.0	13.6	12.5	13.1	14.5	17.9	15.5	12.7	11.5
OECD ²⁾	86.4	86.6	87.0	87.0	84.4	87.2	87.1	82.3	83.1	84.7	87.2	88.1	86.2	81.1
Europeiske														
OECD-land....	68.9	68.8	72.2	70.6	69.1	72.2	69.8	72.3	73.4	76.4	80.2	79.4	76.4	72.5
Sambandsstatene	6.4	7.6	7.9	7.3	6.0	5.8	5.4	8.1	8.2	6.9	5.7	7.0	7.5	5.6
Canada	3.0	4.3	3.8	4.7	4.6	3.5	3.3	0.6	0.7	0.6	0.5	0.7	1.0	1.4
Japan	8.1	5.9	3.1	4.4	4.7	5.2	8.1	1.3	0.8	0.9	0.8	0.8	0.9	1.2
Øst-Europa ³⁾	3.2	2.8	2.4	2.2	4.0	3.0	2.8	3.1	2.7	2.6	2.5	2.4	2.9	3.0
Utviklingsland ⁴⁾ ...	8.0	9.5	9.4	9.7	10.2	8.9	8.6	10.7	12.4	10.9	8.5	7.4	9.2	14.2

¹⁾ Danmark, Finland, Island og Sverige. ²⁾ Land tilsluttet Org. for økonomisk samarbeid og utvikling. ³⁾ Albania, Bulgaria, Jugoslavia, Polen, Romania, Sovjetunionen, Tsjekkoslovakia, Øst-Tyskland og Ungarn. ⁴⁾ Afrika unntatt Sør-Afrika, Asia unntatt Japan og Kina, Nord- og Sør-Amerika unntatt Sambandsstatene og Canada, Oseania unntatt Australia og New-Zealand.

Tabell 13. *Endringer i konsumprisindeksen desember 1972—desember 1973.* ¹⁾

	Endring i poeng
<i>Totalindeks</i>	10.26
<i>Herav:</i>	
<i>Matvarer</i>	2.50
Mjøl, gryn og bakervarer	0.34
Kjøtt, kjøttvarer og flesk	0.51
Fisk og fiskevarer	0.62
Mjøl, fløte, ost og egg	-0.19
Spisefett og spiseoljer	0.05
Grønnsaker, frukt og bær	0.61
Poteter og varer av poteter	-0.07
Sukker	0.19
Kaffe, te, kakao og kokesjokolade	0.14
Andre matvarer	0.30
<i>Drikkevarer og tobakk</i>	0.52
Drikkevarer	0.21
Tobakk	0.31
<i>Klær og skotøy</i>	1.70
Bekleddningsartikler	1.13
Tøyer og garn m. v.	0.15
Skotøy og skoreparasjoner	0.42
<i>Bolig, lys og brensel</i>	1.62
Bolig og vedlikeholdsutgifter	0.82
Lys og brensel	0.80
<i>Møbler og husholdningsartikler</i>	1.03
Møbler og golvtepper m. v.	0.34
Tekstiler og utstysvarer m. v.	0.33
Komfyrer, kjøleskap og annet elektrisk utstyr	0.02
Kjøkkenredskap, glass, dekketøy m. v.	0.13
Diverse husholdningsartikler og tjenester	0.12
Leid hjelp til hjemmet	0.09
<i>Helsepleie</i>	0.13
Helsepleie	0.13
<i>Reiser og transport</i>	1.61
Kjøp av egne transportmidler	0.33
Drift og vedlikehold av egne transportmidler	0.87
Bruk av offentlige transportmidler	0.15
Porto, telefon og telegrammer	0.26
<i>Fritidsysler og utdanning</i>	0.57
Utstyr og tilbehør, inkl. reparasjon	0.15
Offentlige forestillinger og andre tjenester	0.09
Bøker, aviser og tidsskrifter	0.28
Skolegang	0.05
<i>Andre varer og tjenester</i>	0.58
Personlig hygiene	0.20
Andre varer, ikke nevnt foran	0.05
Utgifter på restauranter, hoteller, selskapsreiser m. v.	0.33

¹⁾ Beregninger foretatt av økonomisk kontor.

lom Norge og EF-landene etter en overgangsperiode som vil være avsluttet 1. juli 1977. Dette er samme timeplan som for de nye medlemsland. Tollsatsene for industrivarer blir gradvis nedtrappet i fem trinn, hvert på 20 prosent. For norske industriprodukter betyr dette i praksis at det «hjemmemarked» på ca. 100 mill. mennesker vi har hatt i EFTA nå blir utvidet til 300 mill.

Fra denne hovedregelen er det imidlertid en del viktige unntak. Det gjelder de såkalte «følsomme varer». Varer som blir regnet som følsomme er følgende: papp og papir, aluminium, ferrolegeringer, magnesium, silisiumkarbid, sink og rayonull. Disse varene utgjør 33 prosent av den totale norske industrieksporten til EF og vil få en lengre overgangstid enn fire år.

Avtalen mellom Norge og EF trådte i kraft fra 1. juli 1973.

PRISUTVIKLING OG PRISPOLITIKK

I desember 1973 lå konsumprisindeksen, (1968 = 100) på 143,9 poeng mot 133,7 poeng ett år tidligere. Dette er en stigning på 10,2 poeng eller 7,6 prosent fra desember 1972 til desember 1973. I gjennomsnitt for året 1972 var det en stigning på 9,6 poeng eller 7,4 prosent. Prisstigningen i 1973 var den sterkeste i noe kalenderår siden begynnelsen av 1950-årene, når en ser bort fra året januar 1969 til januar 1970 da stigningen var påvirket av innføringen av merverdiavgiften. Denne sterke stigningen er imidlertid ikke spesiell for Norge. Tilsvarende, og tildels enda sterkere prisstigning, gjør seg gjeldende i andre vestlige industriland.

Av tabell 13 framgår hvordan stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1972 til desember 1973 fordelte seg på forskjellige varegrupper regnet i poeng. Spesielt kan en merke seg postene «klær og skotøy», «bolig, lys og brensel» og «møbler, husholdningsartikler». Stigningen har blant annet sammenheng med økte priser på tekstiler, trelast og olje, noe som har gitt seg markert utslag i 1973. Det direkte utslag av prisforhøyelsene for mineralolje i perioden var på 0,8 poeng. Til dette kommer indirekte virkninger via høyere produksjonskostnader i næringslivet. I gruppen matvarer skiller posten «fisk, fiskevarer» seg markert ut. Mens totalindeksen i perioden steg med 6,1 prosent, steg delindeksen for fisk med 19,5 prosent.

Tabell 14 a gir en sammenlikning mellom konsumprisene og engrosprisene fra 1939 fram til i dag. Fra fjerde kvartal 1972 til fjerde kvartal 1973 gikk engrosprisindeksen opp med 10,5 prosent.

Tabell 14 a.

Prisindeksen 1939—1973.

	Konsumpris- indeksen 1968 = 100	Engrospris- indeksen 1961 = 100
1939	28.6	33
1949	44.9	60
1959	73.2	98
1960	73.4	99
1961	75.3	100
1962	79.3	102
1963	81.3	103
1964	85.9	107
1965	89.6	110
1966	92.5	112
1967	96.6	114
1968	100.0	115
1969	103.1	119
1970	114.0	127
1971	121.1	133
1972	129.8	137
1973	139.5	148
1973 1. kv.	135.6	142
2. »	138.6	145
3. »	140.4	150
4. »	143.2	155
<i>Prosentvis stigning:</i>		
1939—1973	387.8	348.5
1949—1973	210.7	146.7
1959—1973	90.6	51.0
4. kvartal 1972—4. kvartal 1973	7.4	5.2

Tabell 14 b.

Endringer i indekstallene fra 1972 til 1973.

	Total		Endring i prosent fra 1972 til 1973	Matvarer		Endring i prosent fra 1972 til 1973
	1972	1973		1972	1973	
Januar	125.7	134.3	6.8	128.2	138.5	8.0
Februar	126.1	135.6	7.5	128.4	139.4	8.6
Mars	127.1	137.0	7.8	129.6	139.8	7.9
April	127.9	138.0	7.9	130.6	141.3	8.2
Mai	128.2	138.2	7.8	131.2	141.1	7.5
Juni	129.5	139.6	7.8	133.0	143.8	8.1
Juli	130.7	140.4	7.4	135.4	145.8	7.7
August	131.0	139.8	6.7	135.9	143.0	5.2
September	132.1	141.0	6.7	136.1	142.8	4.9
Oktober	132.7	142.4	7.3	136.9	144.5	5.6
November	133.1	143.3	7.7	137.6	145.7	5.9
Desember	133.7	143.9	7.6	138.1	146.5	6.1
Gjennomsnitt	129.8	139.5	7.5	133.4	142.7	7.0

Tabell 14 b) gir en oversikt over endringene i indekstallene fra 1972 til 1973.

Fra september 1972 fram til årsskiftet 1972/73 hadde vi prisstopp. Det er trolig at prisstigningen i begynnelsen av 1973 i noen grad er påvirket av opphevingen av denne. I 1973 steg således konsumprisindeksen fra januar til april med 3,7 poeng, mens stigningen i samme tidsrom i 1972 var 2,2 poeng og i 1971 1,0 poeng. Den sterke prisstigningen i denne perioden i 1973 tyder på at det kom en del «forsinket» prisstigningen i de første måneder av året.

Etter et møte i Kontaktutvalget 25. januar 1973 ble det nedsatt et utvalg bestående av representanter fra departementene og organisasjonene i nærings- og arbeidslivet. Dette utvalgets oppgave var å søke og finne fram til en løsning ved indeksoppgjøret våren 1973 som virket minst mulig prispressende. Gjennom arbeidet i dette utvalget ble den kombinerte løsningen ved siste indeksoppgjør utarbeidet. Som et resultat av dette arbeidet godtok lønnsstakerne en kompensasjonsgrad på 45 prosent ved indeksoppgjøret, noe som er vesentlig lavere enn det som har vært vanlig ved tidligere tilsvarende oppgjør. Samtidig økte myndighetene sine forbrukersubsidier slik at prisen på viktige matvarer ble holdt lavere enn hva som ellers ville vært mulig. Prisen på melk ble redusert med 8 øre fra 1. mai 1973 og virkningene av indeksoppgjøret i jordbruket fra 1. juli ble subsidiert bort.

Under arbeidet i utvalget som forberedet indeksoppgjøret tok Landsorganisasjonen også opp spørsmålet om en reduksjon av merverdiavgiften på matvarer. Det ble under arbeidet klart at en generell reduksjon av merverdiavgiften skapte store tekniske problemer og en samlet seg derfor om en redusert merverdiavgift på enkelte klart definerte og sosialt begrunnede matvarer. Det var ikke mulig å gjennomføre noen reduksjon av merverdiavgiften på slike matvarer fra det tidspunktet indeksavtalen trådte i kraft, men man ble enige om å fortsette forberedelsen av en momsreduksjon på slike matvarer med sikte på eventuelt å gjennomføre et slikt tiltak fra årsskiftet 1973/74.

Som statens del i indeksoppgjøret ble det skutt inn subsidier på matvarer med 250 mill. kroner på årsbasis samtidig som takstforhøyelser i transportsektoren svarende til 40 mill. kroner ble holdt tilbake. Høsten 1973 ble det klart at konsumprisindeksen pr. 15. september ville stige over den grense på 140,3 poeng som ifølge avtalen om indeksoppgjøret ville utløse nye prispolitiske tiltak fra Regjeringens side. Indeksen pr. 15. september lå 0,7 poeng over denne grensen og dette utløste nye subsidier på vel 120 mill. kroner

Tabell 15.

Subsidierte varer 1973/74.

	Mengde- enhet	Tilskudd i kr. utenom avanse og omsetningsavgift
Helmelk	liter	0.95
Fløte	»	2.25
Meierismør	kg	7.09
Gudbrandsdalsost, G 35	»	5.18
Jarlsbergost	»	5.11
Gaudaost, F 45	»	5.08
Margarin	»	1.03
Matmel i gjennomsnitt	»	0.92

på årsbasis. Totalt har økingen i matvaresubsidiene i 1973 svart til en reduksjon av prisstigningen på 2,2 poeng.

Under behandlingen av statsbudsjettet for 1974 i Stortinget ble det besluttet å konvertere forbrukersubsidiene på matvarer som var blitt bevilget i forbindelse med indeksoppgjøret i 1973 til en reduksjon av momsen på de samme matvarene. Dessuten ble flere matvarer tatt med. Beløpet ble hevet med 120 mill. kroner, slik at momsreduksjonen som trådte i kraft 1. januar 1974 svarer til en reduksjon av merverdiavgiften på matvarer på nær 500 millioner kroner på årsbasis. Ordningen omfatter helmelk, magermelk, meierismør, fjell- og gårdssmør, meieriost, gårds- og seterost, kjøtt av okse, ku, kvige, sau, lam, tamrein, kalv og svin, margarin, matfett, matmel og frossenfisk.

Høsten 1973 ble det for å unngå prisstigning på margarin også satt inn ekstra subsidier med 43 øre pr. kilo. Videre ble det fastsatt maksimalpriser på sildolje til margarinråstoff og på matpoteter fra produsent for å begrense prisstigningen på disse varene.

Prisstigningen i 1973 ble også redusert som følge av revaluering av den norske krone i mars og november. For å sikre at den lavere prisen på importvarer kommer forbrukerne til gode ble det innført avansestopp vinteren 1973.

Tabell 15 viser hvor meget subsidiene utgjorde i annet halvår 1973 pr. liter eller kilo for en del jordbruksvarer.

Inntekter og lønnsutvikling

Tabell 16.

Godtgjøring til arbeid og kapital.

	1972	1973	Endring 1972—73
	Mill. kr.	Mill. kr.	Prosent
Privat inntekt av arbeid og kapital	69 979	78 979	12.9
Herav:			
Kontraktsmessig lønn	47 171	52 386	11.1
Arbeidsgivers andel av trygdepremier m. v. ..	7 476	9 189	22.9
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk fiske m. v.	3 647	3 704	1.6
Inntekt av boliger	1 062	1 370	29.0
Personlige renteinntekter (netto).....	1 377	1 532	11.3
Annen privat inntekt av arbeid og kapital ...	9 246	10 798	16.8
Offentlig nettoinntekt av kapital	139	39	71.9
Utlendingers nettoinntekt av kapitalplassering i Norge	1 028	1 350	31.3
I alt (faktorinntekt)	71 146	80 368	13.0
	Prosent	Prosent	
Prosentvis fordeling:			
Privat inntekt av arbeid og kapital	98.3	97.0	
Herav:			
Kontraktsmessig lønn	66.3	65.2	
Arbeidsgivers andel av trygdepremier m. v. ...	10.5	11.4	
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk, fiske m. v.	5.1	4.6	
Inntekt av boliger	1.5	1.7	
Personlige renteinntekter (netto).....	1.9	1.9	
Annen privat inntekt av arbeid og kapital ...	13.0	12.2	
Offentlig nettoinntekt av kapital	0.2	1.3	
Utlendingers nettoinntekt av kapitalplassering i Norge	1.5	1.7	
I alt (faktorinntekt)	100.0	100.0	

Inntekter.

Etter foreløpige beregninger økte den samlede faktorinntekten regnet i løpende priser med omlag 9,2 milliarder kroner eller 13 prosent fra 1972 til 1973.

Bedriftenes totale lønnskostnader økte med 12,4 prosent fra 1972 til 1973. Økingen forrige år var noe svakere, den utgjorde da 11,9 prosent. Av de totale lønnskostnadene utgjorde kontraktsmessig

Tabell 17.

Gjennomsnittlig timefortjeneste. Kroner. ¹⁾

	Industri		Bygge- og anleggsvirksomhet Menn		
	Menn	Kvinner	I alt	Bygge- virks.	Anleggs- virks.
1. kv. 1972	16.05	12.07	19.87	18.97	23.92
2. » 1972	16.74	12.80	21.05	19.97	25.52
3. » 1972	17.06	13.12	21.02	19.93	25.34
4. » 1972	17.43	13.32	22.18	21.22	26.13
1. kv. 1973	17.59	13.37	21.17	20.12	26.32
2. » 1973	18.61	14.18	22.72	21.80	26.95
3. » 1973	18.81	14.48	22.65	21.49	27.47

¹⁾ Kilde: N.A.F's statistikk gjengitt i Statistisk månedshefte (Statistisk Sentralbyrå).

lønn 83,6 prosent, arbeidsgiveravgift til trygdene 14,6 prosent og andre sosiale ytelser 1,8 prosent. Året før var disse andelene henholdsvis 84,8 prosent, 13,3 prosent og 1,9 prosent.

Eierinntektene under ett gikk opp med 2,3 milliarder kroner eller ca. 14 prosent fra 1972 til 1973, mot omlag 2 prosent året før og en nedgang på vel 2 prosent fra 1970 til 1971. I fjor økte eierinntektene i industrien med 41 prosent, i sjøfart med 47 prosent og i bank og forsikringsvirksomhet med 40 prosent.

Eierinntektenes andel av samlet faktorerinntekt økte fra 23,2 prosent i 1972 til 23,4 prosent i 1973. Tilsvarende gikk lønnsandelen ned fra 76,8 prosent til 76,6 prosent.

Lønnsutviklingen.

Det var meget få tariffoppgjør i 1973. Avtalene for de aller fleste lønnstakergrupper ble revidert i 1972 og løper ut i 1974. Avtalene som ble inngått i 1972 inneholdt imidlertid bestemmelser om generelt tillegg, fortjenesteutviklingsgaranti og halvautomatisk indeksregulering fra våren 1973. I forhandlingene om indekstilletget ble resultatet at partene kom fram til en kombinert løsning som ga en kompensasjonsgrad for prisstigningen på 45 prosent mot tidligere vanligvis 70 prosent. Samtidig ble det bevilget 250 millioner kroner i prissubsidier, og planlagte takstforhøyelser på mellom 35 og 40 millioner kroner ble sløyfet. Med virkning fra 10. april 1974 ble det således gitt følgende direkte lønnstillegg: Generelt tillegg

Tabell 18. *Reallønnsutvikling¹⁾ (den deflaterte timefortjeneste)
fra de tre første kvartaler i 1972 til de samme kvartaler i 1973.*

	Deflatert timefortjeneste	
	Menn	Kvinner
1972 1973	prosent	prosent
1. kv. — 1. kv.	2.1	3.2
2. kv. — 2. kv.	3.1	2.7
3. kv. — 3. kv.	3.1	3.2

¹⁾ Se note til tabell 17.

Tabell 19. *Timefortjenesten i industrien deflatert med konsumprisindeksen.
1959 = 100.*

	Menn	Kvinner
1960.....	104	104
1961.....	108	110
1962.....	111	114
1963.....	114	118
1964.....	115	121
1965.....	120	129
1966.....	125	135
1967.....	129	141
1968.....	134	149
1969.....	143	158
1970.....	144	160
1971.....	153	171
1972.....	155	176
1973 ¹⁾	159	181

¹⁾ Anslag. Se for øvrig note til tabell 17.

20 øre, indekstillegg på 58 øre og fortjenesteutviklingsgaranti som slo ut med omlag 5 øre i gjennomsnitt.

Ansatte i staten fikk med virkning fra 1. mai 1973 et indekstillegg på 3,6 prosent, men slik at ingen fikk mindre enn 1280 kroner pr. år. De innebygde tilleggene var også på 3,6 prosent. Samlede tillegg ble således 7,2 prosent gitt fra 1. mai 1973, men noe mer enn dette i de laveste lønnsklassene. Kommunale tjenestemenn fikk samme tillegg som statsansatte.

I skogbruket ble med virkning fra 1. september 1973, alle akkorder hevet med 6,3 prosent og timelønningene med 12,7 prosent. An-

Gjennomsnittlig timefortjeneste¹⁾ for voksne menn i bergverk og industri.

Tabell 20 a.

	1959	1972	3. kv. 1972	3. kv. 1973	Prosentvis stigning	
					1959— 1972	3. kv. 72 3. kv. 73
	kr.	kr.	kr.	kr.		
BERGVERKSDRIFT	6.52	17.83	17.98	19.72	173,5	9,7
INDUSTRI I ALT ²⁾	6.12	16.82	17.06	18.81	174,8	10,3
Kjøttindustri	5.52	15.80	16.16	17.33	186,2	7,2
Konservesfabrikker	4.88	14.13	14.84	16.38	189,5	10,4
Fisketilvirkere	..	13.99	14.29	16.86	..	..
Filet- og fryseribedrifter	..	15.47	15.30	..	..	..
Hermetikkfabrikker	4.78	13.77	14.22	15.61	188,1	9,8
Sildoljefabrikker	5.05	14.93	15.85	18.13	195,6	14,4
Margarinfabrikker	5.57	15.53	15.86	16.76	178,8	5,7
Møller og fôrblenderier	5.56	14.77	15.07	16.43	165,6	9,0
Bakerier og konditorier	5.46	14.87	15.45	16.81	172,3	8,8
Sjokolade- og dropsfabrikker ..	6.50	15.74	16.07	17.19	142,2	7,0
Bryggerier og mineralvannfabr.	5.62	15.55	15.77	18.43	176,7	16,9
Tobakksfabrikker	5.80	14.81	15.03	16.51	155,3	9,8
Tekstilfabrikker	5.30	14.45	14.73	15.96	172,6	8,4
Konfeksjonsfabrikker	5.61	14.88	15.11	16.37	165,2	8,3
Garverier og lærfabrikker	5.61	15.11	15.81	17.07	169,3	8,0
Lærware- og sportsartikkelfabr.	5.96	14.94	15.02	16.99	150,7	13,1
Skofabrikker	5.86	14.49	14.64	16.49	147,3	12,6
Trelastbruk	5.38	14.61	14.96	16.41	171,6	9,7
Sponplatefabrikker	..	15.79	15.73	17.45	..	10,9
Trehusfabrikker	..	17.26	17.27	18.91	..	9,5
Trevarefabrikker	6.26	16.05	16.27	18.15	156,4	11,6
Møbel- og annen treindustri ..	5.39	15.07	15.38	16.69	179,6	8,5
Papirindustri	6.01	16.24	16.54	18.16	170,2	9,8
Wallboardfabrikker	6.23	16.81	17.32	18.86	169,8	8,9
Konvolutt-, pose- og papirvare- fabrikker	6.01	15.76	15.97	18.30	162,2	14,6
Eskefabrikker	6.53	16.86	17.19	18.77	158,2	9,2
Avstrykkerier, Oslo	..	22.99	24.59	28.55	..	16,1
Boktrykkerier i alt og avis- trykkerier utenfor Oslo	..	18.68	18.94	20.75	..	9,6
Litotrykkerier	6.71	18.51	18.90	20.75	175,9	9,8
Bokbinderier	6.37	17.27	17.62	19.13	171,1	8,6
Klisjé- og dyptrykkbedrifter ..	7.51	19.98	20.06	22.42	166,0	11,8

satte i utenriksfart fikk med virkning fra 1. november et innebygget tillegg på kroner 135 pr. måned og samtidig et indekstillegg på 5,8 prosent. Fra 9. november 1973 fikk ansatte i hotell- og restau-

Tabell 20a. Fortsatt.

	1959	1972	3. kv. 1972	3. kv. 1973	Prosentvis stigning	
					1959— 1972	3. kv. 72 3. kv. 73
	kr.	kr.	kr.	kr.		
Kjemisk-teknisk industri	..	16.18	16.64	17.98	..	8,1
Maling- og lakkindustri	5.67	15.98	16.12	17.41	181,8	8,0
Plastindustri	5.87	16.10	16.53	17.87	174,3	8,1
Sprengstoffindustri	6.31	17.01	17.07	18.72	169,6	9,7
Gummivarefabrikker	6.01	15.78	15.91	17.53	162,6	10,2
Teglverk	5.49	14.72	14.72	16.11	168.1	9,4
Fajanse-, porselens- og kera- mikkindustri	5.94	16.12	16.11	17.98	171.4	11,6
Glassverk	6.29	16.06	16.25	17.92	155,3	10,3
Sement- og lettbetongfabrikker	..	18.10	18.80	20.15	..	7,2
Steinindustri	5.70	16.80	17.21	18.20	194,7	5,8
Mineralindustri	6.10	16.79	17.14	18.45	175.2	7,6
Betongvarefabrikker	6.56	16.97	16.78	18.47	158,7	10,1
Elektrokjemisk industri	6.33	16.75	16.87	18.57	164,6	10,1
Bedrifter tilsluttet Mekaniske Verksteders Landsforening ..	6.35	17.74	17.98	19.90	179,4	10,7
Mekaniske verksteder	6.15	17.29	17.43	19.32	181,1	10,8
Radiofabrikker	6.79	17.05	16.85	18.32	151,1	8,7
Bilverksteder	5.98	15.94	16.24	17.92	166,6	10,3
Karosserifabrikker	6.08	17.15	17.24	18.97	182,1	10,0
Gullsmedbedrifter	..	17.38	17.92	19.34	..	7,9

Kilde: Statistisk Sentralbyrås månedshefte.

¹⁾ Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager.

²⁾ Fra 1. kvartal 1971 er det foretatt en grupperingsendring som gjør at tallene for industri i alt ikke er helt sammenliknbare med tidligere år.

rantvirksomhet et tillegg på 7,9 prosent eller 97 øre pr. time. Innenfor varehandel ble det i samsvar med indeksreguleringsbestemmelsen gitt et tillegg med virkning fra 15. mai 1973 på kroner 35 pr. måned på begynnerlønnsatsene, kroner 42 pr. måned på de midlere lønnsatsene og kroner 52 pr. måned på de høyeste satsene. Høsten 1973 ble tariffavtalen innenfor handelen revidert, og det ble blant annet gitt et generelt tillegg som varierte fra 17,5 prosent på de laveste satsene til 8,3 prosent på de høyeste satsene.

Tabell 17 viser utviklingen i gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien og i bygg- og anleggsvirksomhet. I tredje kvartal 1973 lå timefortjenesten for voksne menn i industrien på kr. 18.81 og for kvinner på kr. 14.48. I bygge- og anleggsvirksomhet var time-

Tabell 20b.

Gjennomsnittlig timefortjeneste¹⁾ for voksne kvinner i industrien.

	1959	1972	3. kv. 1972	3. kv. 1973	Prosentvis stigning	
					1959— 1972	3. kv. 72 3. kv. 73
	kr.	kr.	kr.	kr.		
INDUSTRI I ALT ²⁾	4.11	12.82	13.12	14.48	211,9	10,4
Kjøttindustri	3.78	12.75	13.10	14.15	237,3	8,0
Konservesfabrikker	3.55	12.16	12.44	13.86	242,5	11,4
Fiskeindustri	..	12.45	12.41	13.95	..	12,4
Hermetikkfabrikker	3.52	11.08	11.48	12.91	214,8	12,5
Sjokolade- og dropsfabrikker ..	4.74	12.74	13.10	14.07	168,8	7,4
Bryggerier og mineralvannfabr.	3.92	13.20	13.51	15.05	236,7	11,4
Tobakksfabrikker	4.45	12.91	13.23	14.36	190,1	8,5
Tekstilfabrikker	3.83	11.88	12.23	13.25	210,2	8,3
Konfeksjonsfabrikker	4.15	12.11	12.47	13.62	191,8	11,4
Skofabrikker	4.02	11.75	11.99	13.25	192,3	10,5
Papirindustri	4.41	13.28	13.55	14.88	201,1	9,8
Eskefabrikker	4.28	12.91	13.15	14.79	201,6	15,5
Konvolutt-, pose- og papirvare- fabrikker	3.88	12.59	12.95	14.69	324,5	13,4
Boktrykkerier i alt og avis- trykkerier utenfor Oslo	..	14.96	15.40	17.01	..	10,5
Bokbinderier	4.23	14.13	14.51	15.85	234,0	9,2
Kjemisk-teknisk industri	..	12.57	12.96	14.17	..	9,3
Gummivarefabrikker	4.10	12.71	12.85	14.76	210,0	14,9
Fajanse-, porselens- og kera- mikkindustri	3.89	11.22	11.34	12.83	188,4	13,1
Bedrifter tilsluttet Mekaniske Verksteders Landsforening ..	4.51	14.47	14.70	16.56	220,8	12,7
Radiofabrikker	5.91	14.64	14.82	16.16	147,7	9,0
Gullmedbedrifter	..	13.50	14.16	15.42	..	8,9

1) ²⁾ Se note til tabell 20 a.

fortjenesten kr. 22.65. Eksklusive helgedagsbetaling viser tallene en prosentvis lønnsøkning i industrien på 10,3 prosent for menn og 10,4 prosent for kvinner, mens lønnsstigningen var 7,8 prosent innenfor bygg- og anleggsvirksomhet.

Tabell 18 viser utviklingen i deflatert timefortjeneste (reallønn) fra de tre første kvartalene 1972 til de samme kvartaler i 1973.

Oppgaver over lønnsutviklingen for siste kvartal 1973 er ennå ikke tilgjengelig. Anslagsvise beregninger (foretatt av Økonomisk

Tabell 20c.

Håndverk.

Gjennomsnittlig timefortjeneste (ekskl. betaling for helge- og høytidsdager.)

	1959	1972	3. kv. 1972	3. kv. 1973	Prosentvis stigning	
					1959— 1972	3. kv. 72 3. kv. 73
<i>Menn:</i>	kr.	kr.	kr.	kr.	%	%
I alt	6.32	20.06	20.05	21.45	217.4	7.0
Tømrere, snekkere	6.95	18.40	18.14	20.04	164.7	10.5
Blikkenslagere	7.61	19.43	18.81	21.41	155.3	13.8
Rørleggere	6.82	19.76	19.47	21.12	189.7	8.5
Malere	7.50	20.31	20.41	22.17	170.8	7.0
Glassmestre	6.41	18.03	18.67	20.42	181.3	9.4
Murere	8.13	20.93	20.96	22.60	157.4	7.8
Elektromontører	7.80	21.45	21.57	22.34	175.0	3.6

kontor) viser imidlertid en reallønnsøking regnet på årsbasis fra 1972 til 1973 på ca. 2,6 prosent for menn og 2,8 prosent for kvinner i industrien. I tabell 19 er det gjengitt utviklingen i timefortjenesten i industrien deflatert med konsumprisindeksen beregnet fra 1960 til 1973. Det har i denne perioden vært en reallønnsøking på ca. 53 prosent for menn og ca. 74 prosent for kvinner. Beregningene bygger på utbetalt timefortjeneste slik at oppnådde sosiale forbedringer er holdt utenom.

II. Tariffrevisjoner — Økonomisk politikk

Indeksoppgjøret

På et møte i Regjeringens kontaktutvalg med organisasjonene i arbeids- og næringslivet 25. januar ble det nedsatt et ad hoc-utvalg som skulle legge til rette det nødvendige materiale og foreslå tiltak i samband med indeksoppgjøret. Utvalget hadde følgende medlemmer:

Finansråd Eivind Erichsen, formann.

Odd Højdahl, Landsorganisasjonen, nestformann, med avdelingsleder Jon Rikvold som rådgiver.

Viseadministrerende direktør Vilhelm Dahl, Norsk Arbeidsgiverforening, med viseadministrerende direktør Lars Aarvig som rådgiver.

Generalsekretær Paul Dalberg, Norges Bondelag.

Generalsekretær Trygve Kalvdal, Norges Bonde- og Småbrukarlag.

Kontorsjef Birger Larsen, Norges Fiskarlag.

Departementsråd Bjørn Larsen, Forbruker- og administrasjonsdepartementet.

Underdirektør Halvard Borgenvik i Finansdepartementet har vært utvalgets sekretær.

Utvalget la opp til en kombinert løsning, der staten skulle gjennomføre en rekke prisdempende tiltak. Dette skulle skape grunnlag for en lavere kompensasjon i lønningene ved indeksoppgjøret enn det som har vært vanlig, og i sin tur bidra til å redusere den kostnadsbestemte prisstigningen. Med en slik løsning tok en sikte på å

sikre lønnstakerne en bedre utvikling i annet avtaleår enn i første, samtidig som en ville begrense pris- og kostnadsøkningen.

De forslag som ble lagt fram av utvalget omfattet følgende:

Økte subsidier og andre støttetiltak på ca. 250 millioner kroner, hvorav 50 millioner kroner skulle settes inn fra 1. mai, 180 millioner kroner fra 1. juli i forbindelse med jordbruksoppgjøret og ca. 20 millioner til å motvirke prisstigningen på importert matmel.

Videre inngikk i forslaget sløyfing av visse takstforhøyelser ved NSB og statsdrevne rutebilselskaper, reduksjon av utgiftene på Statsbudsjettet for 1973 med 100 millioner kroner, begrenset stigningstakt i stats- og trygdeutgiftene for 1974, lavere kompensasjonsgrad ved inntektsoppgjørene, garantibestemmelse i forbindelse med indeksoppgjøret, tiltak mot ikke-tariffmessig lønnsglidning, priskampanje med sikte på å hindre unødvendige prisforhøyelser og effektiv overvåking av pris- og avanseutviklingen.

Dessuten var Regjeringen innstilt på å utrede snarest de tekniske og administrative spørsmål som henger sammen med spørsmålet om fritak eller reduksjon av merverdiavgift på visse matvarer.

Indeksforhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening ble innledet 21. mars. 2. april ble det brudd i forhandlingene, og mekling ble innledet like etterpå. Det forelå meklingsforslag 6. april, og dette ble behandlet i Representantskapet 12. april, og vedtatt mot tre stemmer. (Etter avtale ved tariffoppgjøret i 1972 fikk Representantskapet i LO og Centralstyret i N.A.F. fullmakt til å vedta eller forkaste et indeksoppgjør i 1973.)

MEKLINGSFORSLAGET:

Det vedtatte meklingsforslag hadde følgende ordlyd:

I.

Alle voksne arbeidstakere som kommer inn under bestemmelsen om indeksregulering i RMs forslag av 9. april 1972 XIII, gis med virkning fra 10. april 1973 et lønnstillegg på kr. 0,58 pr. time. For ukelønte blir tillegget kr. 25,65 pr. uke og for månedslønte kr. 106,70 pr. måned.

For unge arbeidere og lærlinger skal tillegget være kr. 0,39 pr. time, kr. 16,60 pr. uke eller kr. 71,75 pr. måned.

Tilleggene gjennomføres på følgende måte:

1. Alle minstelønnsseter, normallønnsseter og personlige lønninger forhøyes med 58 øre pr. time.

2. Akkordtariffer, faste akkorder og prislister, produksjonspremieordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger med varierende fortjeneste, reguleres slik at den samlede fortjeneste stiger med 58 øre pr. time. Inntil enighet om regulering av akkorder m.v. er oppnådd, betales tillegget pr. arbeidet time. Det skal også være adgang for partene til å avtale at tillegget skal holdes utenfor akkorder m.v. og betales pr. arbeidet time.
3. Ved frie avtaleakkorder som det forhandles om på arbeidsplassen, skal tillegget holdes utenfor akkordene og betales pr. arbeidet time hvis ikke partene blir enige om innregulering.
4. Akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag) reguleres slik at akkordfortjenesten stiger med 58 øre pr. time. Inntil enighet om regulering av akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag) er oppnådd, benyttes de gamle akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag), og tillegget betales pr. arbeidet time.
Hvor bedrifter innen et overenskomstforhold med akkordnormal i hovedoverenskomsten anvender andre tall enn overenskomstens akkordnormal, foreligger ikke plikt til å regulere disse tall.
5. For arbeidere som etter lov eller tariffavtale har en annen arbeidstid enn 42,5 time pr. uke, er beregningsgrunnlaget for lønnstillegget 42,5 time. For arbeidstakere som har en så kort ukentlig arbeidstid at man ikke kan tale om full arbeidsuke, følges tidligere praksis. For arbeidstakere som har 40 timers uke, blir tillegget 62 øre pr. time.

II.

Hovedorganisasjonene forutsetter at Stortinget etter forslag fra Regjeringen med sikte på å dempe prisstigningen i avtaleåret 1973/74 vil yte kr. 250 mill. på årsbasis til subsidier og andre støttetiltak, og sløyfe visse takstforhøyelser som ellers ville vært en følge av indeksoppgjøret.

III.

Det forutsettes videre at nødvendige prisjusteringer som følge av indekstilleggene ikke skal bli hindret ved bestemmelse om prisstopp. På den annen side vil N.A.F. med sikte på å medvirke til en dempning av prisstigningen henstille til sine medlemmer å vise størst mulig tilbakeholdenhet med prisøkninger. I samme hensikt vil hovedorganisasjonene henstille til sine medlemmer å søke å unngå lønnsglidning som ikke er tariffmessig.

IV.

I forbindelse med årets indeksoppgjør har det vært drøftinger og forhandlinger mellom organisasjonene og Regjeringen om et kombinert oppgjør — som bl. a. tar sikte på å få til en reduksjon i pris- og kostnadsstigningen for annet avtaleår og å sikre lønnstakerne en rimelig økning i den disponible realinntekt. Opplegget innebærer at det gjennomføres prisdempende tiltak, samtidig som kompensasjonsgraden ved årets indeksoppgjør settes lavere enn den som har vært vanlig ved tidligere oppgjør. Regjeringen har erklært seg villig til å fremme de forslag for Stortinget som ligger i et slikt kombinert oppgjør. Dette gjelder økte bevilgninger til subsidier, bevilgninger i forbindelse med indeksoppgjøret for jordbruket og reduksjon av visse statsutgifter. På denne bakgrunn har organisasjonene blitt enige om en lavere kompensasjonsgrad, som nevnt.

Dette har skjedd i tillit til at prisutviklingen ikke avviker vesentlig fra de beregninger som ligger til grunn for oppgjøret. Regjeringen har derfor erklært seg villig til å fremme forslag overfor Stortinget om ytterligere økning av bevilgningene til subsidier eller andre støttetiltak som vil ha samme virkning på disponibel realinntekt, dersom prisindeksen stiger til mer enn 140,3 poeng 15. september 1973. For hvert poeng eller deler av poeng utover 140,3 skal økningen i subsidiene (eller de tilsvarende tiltakene) utgjøre 175 mill. kroner pr. poeng på årsbasis for tiden fram til avtaleperiodens utløp.

V.

Hovedorganisasjonene forutsetter at de bevilgninger som følger av bestemmelsene i dette forslag ikke skal dekkes ved høyere skatter eller avgifter, men ved reduksjon i andre utgiftsposter på statsbudsjettet.

VI.

For grupper som ikke omfattes av indeksoppgjøret mellom LO og N.A.F. forplikter hovedorganisasjonene seg til å følge de samme retningslinjer som fremgår av dette meklingsforslag.

VII.

Partene viser for øvrig til det arbeid som er tatt opp av Kontaktutvalgets ad hoc-utvalg med sikte på mer langsiktige tiltak for å dempe prisstigningen.

For stats- og kommuneansatte ble det et indeksoppgjør med tilsvarende kompensasjonsgrad som i avtalen mellom LO og N.A.F.

Generelt tillegg.

I tillegg til indeksoppgjørene kom det generelle innebygde tillegg avtalt ved forhandlingene i 1972.

INDEKSOPPGJØRET FOR HØSTFAGENE

På bakgrunn av at det ikke hadde lyktes å holde prisstigningen innenfor den ramme som lå i den garanti man hadde fått i indeksoppgjøret for vårfagene, ble det for høstfagenes vedkommende krevd vanlig kompensasjon for prisstigningen. Det var indeksoppgjør mellom Norsk Arbeidsmandsforbund og en rekke av statens virksomheter og mellom Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet og forbundets motparter i hotell- og restaurantbransjen. Det måtte mekling til i begge disse oppgjørene. For Arbeidsmandsforbundets tariffområder ble det gitt en kompensasjon på vel 68 prosent, for Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet på 64,5 prosent. For sistnevnte var situasjonen så tilspisset at det var nødvendig med plassoppsigelse og streikevarsel.

Prisproblemutvalget (Skånland-utvalget)

Under den forrige regjeringen Bratteli ble det satt i gang et omfattende utredningsarbeid omkring prisproblemene. Tre utvalg ble satt ned med mandat å utrede forskjellige sider av prisproblemene som landet står overfor. Det mest kjente av disse utvalgene er Prisproblemutvalget (Skånlandsutvalget). Innstillingen fra dette utvalget ble avgitt sommeren 1973. Formann var direktør Hermod Skånland i Norges Bank, Landsorganisasjonens medlemmer var LOs 1.-sekretær Leif Haraldseth, Jon Rikvold og Finn Nilsen fra Sekretariatet.

Som konklusjon trakk utvalget fram fire forhold som det antok i særlig grad har vært bestemmende for prisutviklingen:

- Den alminnelige etterspørselssituasjonen.
- Det innenlandske prisnivået blir påvirket av prisutviklingen i utlandet gjennom vår utenrikshandel.
- Veksten i inntektsoverføringene over de offentlige budsjetter har skjedd ved en øking av skatter og avgifter som har virket prishevende.
- Den nominelle lønnsøkningen har i hele perioden vært sterkere enn produktivitetsøkningen.

Det mest kontroversielle avsnittet i utvalgets innstilling omhandler bruk av mer direkte virkemidler i pris- og inntektspolitikken. Utvalget foreslår her et mer forpliktende og formalisert samarbeid mellom myndighetene og organisasjonene om inntektspolitikken. Dette samarbeidet skal organiseres i et nytt organ: «Rådet for pris- og inntektspolitikk». Etter utvalgets innstilling skal LO sitte i dette Rådet fra lønnsstakersiden.

Det var utvalgets mening at deltakerne i et eventuelt slikt samarbeid til enhver tid vil stå fritt til å trekke seg ut av Rådet dersom resultatene ikke svarte til forventningene. Anbefalte forslag som en måtte komme fram til i et slikt samarbeid skulle på vanlig måte sendes til uravstemning blant Landsorganisasjonens medlemmer.

Utvalgets innstilling er nå sendt ut til uttalelse, Landsorganisasjonen har ikke tatt stilling til utvalgets forslag ennå, men vil trolig avgi sin uttalelse i løpet av våren 1974.

Tariffoppgjøret i varehandelen

Den 2-års tariffperioden som gikk ut 30. september 1973, var preget av en meget sterk prisstigning som førte til to indekstillegg i løpet av perioden, nemlig ett fra 16. oktober 1972 og ett fra 16. mai 1973. Pristallet steg fra 122,0 fra september 1971 til 141,0 pr. september 1973, en stigning på 15,6 prosent på to år. En beregning av real-lønnen viste at denne var sunket med 1,9 prosent i tariffperioden (toppsatsen) på tross av innebygd tariff tillegg og to indekstillegg på til sammen kr. 292.00 pr. måned. I tariffperioden 1969—71 var real-lønns-nedgangen 1,1 prosent.

Dette var bakgrunnen for forhandlingene som startet 24. september og som varte en uke. Disse ga ikke noe resultat, bortsett fra mindre endringer i avtalen. Plassene ble derfor sagt opp til fratredelse lørdag 20. oktober. Den tvungne meklingen foregikk i to runder, nemlig fra 2. oktober til 5. oktober og fra 15. oktober til 17. oktober. Da satte Riksmeklingsmannen fram et forslag som partenes forhandlere kunne anbefale. Forbundsstyret i Handel og Kontor anbefalte forslaget mot 1 stemme, og det ble sendt til uravstemning. Denne gang ble det etter krav fra landsmøtet i 1972 også sendt til medlemmer i bedrifter utenfor Handelens Arbeidsgiverforening, idet disse bedrifter var varslet om eventuell sympatistreik.

Meklingsforslaget gikk i korthet ut på en heving av toppsatsen (etter 10 år) på kr. 220.00, eller 8,3 prosent fra 16. oktober 1973, og et ytterligere tillegg fra 16. oktober 1974 på kr. 110.00, eller 3,8 prosent pr. måned. Begynnersatsene ble hevet med 17,5 prosent

fra 16. oktober 1973 og ytterligere 4,8 prosent fra 16. oktober 1974.

De personlige lønninger (over 10-årssatsen) ble hevet med kr. 165.00 fra 16. oktober 1973 og kr. 85.00 fra 16. oktober 1974.

Ved uravstemningen, hvor det var 8740 stemmeberettigede, deltok bare 56 prosent. Av disse stemte 73 prosent for forslaget og 27 prosent mot.

Med kooperasjonen ble det tilsvarende oppgjør, men med den forskjell at det ble samme tillegg for dem med personlig lønn som toppsatsen ble hevet med. Det måtte mekling til også her, på grunn av at man under forhandlingene ikke kunne komme til enighet om revisjonen for filialbestyrerne.

Dette forslaget har også vært ute til uravstemning. Utsendingen kunne imidlertid ikke skje før mellom jul og nyttår, og dette førte til en dårlig deltakelse. Av ca. 9640 stemmeberettigede deltok bare 37 prosent. Av dem som stemte var 71 prosent for forslaget og 29 prosent stemte mot.

Tariffrevisjonen 1974

Representantskapet holdt møte 10. og 11. desember og gjorde dette vedtak om tariffrevisjonen 1974:

•Punkt 1.

Det anbefales at det ved tariffrevisjonen 1974 benyttes forbundsvise oppgjør.

Vedtatt mot 11 stemmer.

Punkt 2.

I den noe usikre tid vi går i møte bør tariffperiodens lengde være ett år.

Vedtatt mot 14 stemmer.

Følgende tillegg ble *enstemmig vedtatt*:

Sekretariatet gis fullmakt til i helt spesielle tilfelle å fravike regelen om ettårig avtaleperiode.

Punkt 3.

Det er av stor viktighet ved denne tariffrevisjon å få en teknisk og en redaksjonell revisjon av bestående overenskomster i henhold til den senere tids raske utvikling.

Enstemmig vedtatt.

Punkt 4.

De økonomiske krav som generelt tillegg, heving av personlige lønninger og minstelønnssetser avgjøres av de enkelte forbund.

Enstemmig vedtatt.

Punkt 5.

Representantskapet er i prinsippet enig i at det skal rettes krav til myndighetene om endring av Arbeidervernloven slik at den alminnelige arbeidstid blir fastsatt til 40 timer pr. uke.

Når det gjelder kravene om nedsettelse av arbeidstiden for arbeid under dagen og skift- og turnusarbeid, bemyndiges Sekretariatet i samråd med de aktuelle forbund, å formulere disse.

Forslagene fra Rolf Hauge og Håkon A. Ødegaard oversendes Sekretariatet.

Enstemmig vedtatt.

Følgende forslag ble oversendt Sekretariatet:

Representantskapet pålegger Sekretariatet å søke utvirket endringer i Arbeidervernloven i samsvar med *forslag 537*, behandlet på siste kongress.

Punkt 6.

Da NAF under forhandlingene om revisjon av Hovedavtalen har avslått å gå med på LOs krav om organisasjonsplikt og det subsidiære krav om tariffavgift, anbefales forbundene å søke spørsmålet om tariffavgift løst i forbindelse med revisjon av de enkelte overenskomster i 1974.

Vedtatt med 65 mot 58 stemmer.

Følgende forslag ble oversendt Sekretariatet:

Tariffavgiften må gjennomføres generelt uavhengig av organisasjonsprosenten i den enkelte bedrift.

Punkt 7.

Øvrige krav om endringer i Arbeidervernloven og Ferieloven oversendes Regjeringen.

Enstemmig vedtatt.

De forslag fra Håkon A. Ødegaard og Rolf Hauge som er nevnt under punkt 5 i Representantskapets vedtak gjengis her:

Håkon A. Ødegaards forslag:

«Undertegnede foreslår at punkt 5 i Sekretariatets forslag endres til:

•Representantskapet krever av Regjeringen at Arbeidervernloven endres slik at den alminnelige arbeidstid fastsettes til 40 timer pr. uke.

For ordinært 1-, 2- og diskontinuerlig 3-skiftarbeid og turnusarbeid som kan sammenliknes med disse, og hvor skift- eller turnusordningen ordinært også omfatter arbeid på bevegelige helligdager og/eller 1. og 17. mai, fastsettes arbeidstiden til 38 timer pr. uke i gjennomsnitt over en skift- eller turnusperiode.»

Representantskapet vil imidlertid understreke at det for arbeid under dagen og for helkontinuerlig skiftarbeid må tas særlig hensyn.

For disse grupper må arbeidstiden fastsettes til:

a) *For helkontinuerlig skiftarbeid.*

36 timer pr. uke i gjennomsnitt over en skiftperiode.

1- og 2-skiftarbeid som følger helkontinuerlig skiftturnus må ha samme arbeidstid.

b) *Arbeid under dagen.*

38 timer pr. uke.

Rolf Hauges forslag:

•Arbeidervernloven kreves endret slik at den alminnelige arbeidstid fastsettes til 40 timer pr. uke.

For døgnkontinuerlige skiftarbeidere 38 timer pr. uke.

For arbeidere under dagen og helkontinuerlige skiftarbeidere med stans i de store høytider, 1. og 17. mai, 36 timer og for skiftarbeidere på årskontinuerlig basis 33,6 timer pr. uke.»

Felles tariffavtale grafiske fag

På anmodning fra Norsk Grafisk Forbund har LO henvendt seg til Norsk Arbeidsgiverforening med forslag om forhandlinger med sikte på å komme fram til én tariffavtale i stedet for tre i den grafiske sektor. I dag er det særskilte tariffavtaler på følgende områder:

1. Bokbinderier, eskefabrikker, kartonnasjefabrikker og papirfabrikker.

2. Aviser og trykkerier.
3. Litograffaget og kjemigraffaget med dyptrykk.

Norsk Arbeidsgiverforening har sagt seg villig til forhandlinger, og disse ble opptatt 13. desember.

Lønnstillegg til uorganiserte

I flere kommuner har en praktisert den ordning at tarifferte lønnstillegg ikke uten videre blir gitt de uorganiserte. Disse kan imidlertid få tilleggene ved å søke særskilt. I Moss kommune ble det vedtatt at de uorganiserte bare skulle få disse tilleggene etter søknad, og først fra den dato søknadene ble innvilget. En uorganisert tjenestemann i Moss kommune reiste søksmål for å få vedtaket kjent ugyldig. Han fikk medhold i Byretten, bl. a. under henvisning til Kommunelovens § 23, første avsnitt. I dette avsnitt heter det:

«Kommunestyret eller formannskapet kan ikke treffe forføyninger som særskilt kommer politiske organisasjoner eller formål til gode».

Byrettens dom ble forsøkt brakt inn for Høyesterett, men Høyesteretts kjæremålsutvalg avviste saken under henvisning til beispets størrelse. Siden ble saken nektet fremmet for Lagmannsretten, og Byrettens dom er blitt rettskraftig.

Landsorganisasjonen har sendt en henvendelse til Kommunal- og Arbeidsdepartementet med forslag om å få en tilføyelse til Kommunelovens § 23, slik at bestemmelsen i første ledd ikke skal få anvendelse på tarifforhold.

Arbeidskonflikter

I 1973 har det vært 2 godkjente konflikter. Den ene var Arbeidsmandsforbundets konflikt ved Brødrene Ellingsen, Drag i Tysfjord, som startet i oktober 1972 og ble avsluttet i mai 1973. Den andre konflikten hadde Bygningsindustriarbeiderforbundet ved Bjugn Grus og Betong A/S i Hommelvik. Den varte i 6 dager. Årsaken til begge konfliktene var krav om opprettelse av tariffavtale.

Bedriftsdemokrati

Hovedtyngden av arbeidet med bedriftsdemokratiet lå i 1973 på selve starten av arbeidet innenfor de aksjeselskaper som har sin virksomhet i industri og bergverk. AOF har gjennomført et omfattende skoleringsarbeid der LOs tekniske, økonomiske og juridiske kontor har stilt med forelesere. Hovedtyngden i skoleringsarbeidet had ligget på ukekursene på Østråt.

Bedriftsdemokratinemnda.

Ved Kgl. resolusjon 15. desember 1972 ble det oppnevnt en nemnd som skal behandle søknader og klager i samband med innføringen av representasjonen for de ansatte. Nemnda mottok 144 saker i 1973. Av disse ble 124 ferdigbehandlet, 10 trukket tilbake, 4 avvist fra nemnda og 6 var under behandling pr. 31. desember 1973. Landsorganisasjonen har utgitt en oversikt over nemndas avgjørelser, inntatt i «Bedriftsutvalgene», nr. 9/1973.

Landsorganisasjonens representant i nemnda var Kai Ekanger med Steinar Halvorsen som vararepresentant. Da Kai Ekanger ble utnevnt til statssekretær i Justisdepartementet, ble Steinar Halvorsen representant med Karl Nandrup Dahl som vararepresentant.

Forskrifter for bygg- og anleggssektoren.

På basis av en innstilling fra Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge har det vært ført forhandlinger i en arbeidsgruppe med representanter for de to hovedorganisasjoner og Kommunal- og arbeidsdepartementet. Fra LOs side deltok Kai Ekanger.

Ved Kgl. resolusjon av 23. november ble det fastsatt forskrifter for selskaper innenfor bygg- og anleggsvirksomheten. Ved Kgl. resolusjon av 14. desember 1973 ble det oppnevnt særskilte representanter til å tre inn i bedriftsdemokratinemnda når denne behandler saker vedrørende selskaper i bygg- og anleggsvirksomhet.

Handelsnæringen.

Etter drøftinger mellom partene høsten 1972 og i begynnelsen av 1973, viste det seg ikke å være mulig å nå fram til enighet om reformens gjennomføring. Arbeidsgiverorganisasjonene ga uttrykk for at det ikke var riktig å innføre bedriftsforsamlinger. Landsorganisasjonen konkluderte sitt brev av 26. april 1973 med at de

forskrifter som var utarbeidet for industriselskapene ville være et tjenlig redskap for handelsnæringens vedkommende. Landsorganisasjonen var av den oppfatning at det i handelsnæringen må bli både styrerepresentasjon og bedriftsforsamling i de større selskaper. Saken vil bli drøftet av Stortinget i forbindelse med drøftingen av en egen melding om bedriftsdemokratiet.

Landbrukssamvirket.

Landbrukets Sentralforbund har arbeidet med spørsmålet om en frivillig innføring av representasjonsordninger innenfor landbrukssamvirket. Det er utarbeidet en innstilling som er oversendt Kommunal- og arbeidsdepartementet og Landsorganisasjonen i Norge. Landsorganisasjonen har i brev av 21. desember 1973 i prinsippet akseptert innstillingens hovedpunkter og sagt seg villig til å drøfte enkelte spørsmål nærmere med representanter for landbrukssamvirket.

Avisbedrifter og byråer.

Det har vært ført forhandlinger om innføring av representasjonsordninger innenfor avisbedrifter og byråer. Det foreligger utkast til avtale om frivillig ordning av denne representasjon.

Krav fra LO.

I brev av 10. april 1973 har Landsorganisasjonen krevd opptatt forhandlinger med sikte på å få gjennomført representasjonsordninger innen hotell- og restaurantvirksomheten, transportnæringen, i forretningsmessig og privat tjenesteyting og bank- og forsikringsvirksomhet.

Forbrukerrådet

Forbrukerrådets landsmøte ble holdt 19. og 20. juni 1973 i Oslo. Fra Landsorganisasjonen i Norge møtte følgende representanter: Evy Buverud Pedersen, Per Haraldsson og Kurt Mosbakk.

Landsmøtet behandlet utenom valgene følgende saker:

1. Nye retningslinjer i forbrukerpolitikken.
Innleder statsråd Eva Kolstad.
2. Orientering om arbeidsprogrammet for 1973 og planer for virksomheten framover.
Innleder adm. leder Bjørn Gulbrandsen.

Ved valget ble Evy Buverud Pedersen innvalgt i Forbrukerrådet for 4 år. Hennes varamann er Kurt Mosbakk.

Det er siden landsmøtet holdt 5 møter, 101 saker er behandlet og en rekke uttalelser er gitt, blant annet til:

- a) Utkast til nye forskrifter om bruk av bensin, tilsatt bly.
- b) Utkast til forskrifter i medhold til lov nr. 14 av 9. mars 1973 om restriktive tiltak ved omsetting av tobakksvarer m. v.
- c) Vegdirektoratets forslag til nye trafikkregler.
- d) Forslag fra Røykskaderådet til retningslinjer for bruk av svelleholdige fyringsoljer og utslipp av SO₂.

Reklamasjonsutvalg Forbrukerrådet

I 1971 ble det nedsatt et offentlig utvalg til å utrede spørsmålet om forbrukernes reklamasjonsproblemer. I slutten av desember 1973 kom den første innstillingen fra utvalget. Den gjaldt tvister som knytter seg til forbrukerkjøp.

Utvalget skal fortsette sitt arbeid. Det har også til oppgave å vurdere problemer ved inngåelse og oppfyllelse av avtaler om tjenesteytelser.

Prof. dr. juris. Kristen Andersen er formann i utvalget, og LOs representant er Liv Buck.

Salgstider for utsalgssteder

I forbindelse med en utredning om salgstider for utsalgssteder har LO sluttet seg til den oppfatning som har vært gjort gjeldende av Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund. Dette innebærer at man ikke gir sin tilslutning til liberalisering av lukningsbestemmelsene.

LO's oljeutvalg

- I. Sekretariatet i Landsorganisasjonen nedsatte den 19. februar 1973 et utvalg til å innhente opplysninger og holde seg orientert om det som skjer på oljesektoren. Som medlemmer av utvalget har i 1973 fungert følgende:

Odd Højdahl, formann, Thorvald Stoltenberg/Kaare Sandegren, Jon Rikvold, Leif Skau, Leif Andresen, Henrik Aasarød, Tore-Jarl Christensen, sekretær.

- II. Utvalgets første konkrete oppgave var å avgi en innstilling om

ilandføring av petroleum fra Ekkofiskområdet. Arbeidet i denne forbindelse besto hovedsaklig i gjennomgåelse av en rekke dokumenter av teknisk, økonomisk og oljepolitisk karakter, deltakelse i en rekke møter med norsk og utenlandsk oljeksportrepresentert ved industribedrifter, enkeltpersoner og institusjoner, samt utarbeidelse av selve innstillingen. Denne ble godkjent i Sekretariatets møte den 8. april 1973.

- III. I resten av perioden har Oljeutvalget ved gjennomgåelse av faglig materiale, møtevirkosomhet og på annen måte holdt seg orientert om utviklingen i samsvar med utvalgets mandat.

Formannen og medlemmer av utvalget har deltatt i møter bl. a. med representanter for Finansdepartementet, (petroleumsutvalget), Industridepartementet og Handelsdepartementet. Sekretæren deltok sammen med en representant for Rederforbundet i handelsminister Jens Evensens reise til Washington i desember måned. Det ble her ført drøftelse med representanter for den amerikanske regjering om den internasjonale bunkersituasjon og om et internasjonalt samarbeide om ressursproblemene.

Odd Højdahl er medlem av N.T.N.F.s kontinentalsokkelutvalg og Industridepartementets uoffisielle kontaktutvalg for oljesektoren.

Utvalget abonnerer på oljetidsskriftene Oil & Gas Journal (US) og Noroil (N).

LOs administrasjon har nedsatt en rådgivende gruppe for energispørsmål bestående av Odd Højdahl (formann), Erling Johansen, Per Brannsten og Øistein Gulbrandsen. Oljeutvalget samarbeider med denne gruppe med tanke på å fremlegge en energimelding våren 1974.

Stortingsvalget 1973

I forbindelse med Stortingsvalget 1973 gjorde Kongressen i mai et vedtak om støtte til Det norske Arbeiderparti. Kongressen bevilget også 250 000 kroner til Arbeiderpartiet, utover de beløp som ellers går til slike formål.

LO var representert på en faglig/politisk konferanse i Porsgrunn 16. og 17. august. Denne konferansen drøftet den faglige og politiske situasjon og diverse forsikringsspørsmål. LO var representert ved Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand, Per Haraldsson, Knut Ribu og Ulf Sand. Dessuten deltok Tor Halvorsen som repre-

sentant for Oslo Arbeiderpartis faglig/politiske utvalg, og de fleste fagforbund hadde også sendt representanter.

Etter Stortingsvalget behandlet Sekretariatet den politiske situasjon og vedtok følgende uttalelse:

•Landsorganisasjonens kongress vedtok enstemmig et handlingsprogram og et sosialpolitisk program. Sammen med de øvrige vedtak Kongressen fattet, er det dette som danner grunnlaget for LOs arbeid i de kommende fire åra.

Videreutvikling av bedriftsdemokratiet, en forsterket innsats for et bedre arbeidsmiljø, en rettferdigere lønns- og inntektsfordeling og et bedre skattesystem, redusjon av arbeidstiden og sosial og yrkesmessig trygghet for alle, er blant de saker LO vil prioritere i åra som kommer.

Realiseringen av LOs merkesaker skjer både gjennom faglig og politisk arbeid.

Landsorganisasjonen tar resultatet av stortingsvalget til etterretning. Sekretariatet ber om alle medlemmers støtte og aktive medvirkning, slik at fagbevegelsens saker kan gjennomføres.»

III. Spesielle avtaler

Hovedavtalen LO/N.A.F.

PROTOKOLL

År 1973 den 16. oktober i Oslo, 31. oktober, 1. og 2. november på Skeikampen og 29. og 30. november samt 1. desember i Oslo har Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening forhandlet om revisjon av Hovedavtalen.

Til stede i ett eller flere av møtene har vært:

For LO:

Tor Aspengren.
Odd Højdahl.
Leif Haraldseth.
Liv Buck.
Evy Buverud Pedersen.
Olaf Sunde.
Steinar Halvorsen.
Tore-Jarl Christensen.
Leif Andresen.
Øystein Larsen.
Finn Nilsen.
Walter Kolstad.
Leif Skau.
Otto Totland.
Lage Haugness
Olav Bratlie

For N.A.F.:

Kaare N. Selvig.
Arne Brath.
Halvard Beck-Hansen.
Andreas Nome.
Gunnar Jacobsen.
Ragnar Jahnsen.
Tor Seim.
Vilhelm Dahl.
Just Ebbesen.
Joh. Fr. Hansen.
T. Rynning Nielsen.
Øyvind Skard.
Kåre D. Nielsen.
Pål Kraby.
Arne Jacobsen.
Emil Bruusgaard.
Ole Steen.
Joachim Rønneberg.
Andreas Schjoldager.
J. Skau-Jacobsen.

Lørdag 1. desember kl. 00.35 ble partenes forhandlere enige om å anbefale følgende forslag for henholdsvis LOs representantskap og N.A.F.s Centralstyre:

§ 4.

Nåværende tekst:

Ved hver bedrift som har inntil 25 arbeidere, kan det velges 2 tillitsmenn.

Ved bedrifter som har:

fra 26— 50 arbeidere	3 tillitsm.
» 51—150 »	4 »
» 151—300 »	5 »
» 301—500 »	6 »
» 501—750 »	8 »
over 750 »	10 »

Valg av tillitsmenn kan om så ønskes i stedet foregå gruppevis. Enhver arbeidsgruppe som bedriften anerkjenner som sådan, og som har gjennomsnittlig minst 25 arbeidere, har da rett til 1 tillitsmann i tillitsmannsutvalget. Dette gjelder selv om antallet av tillitsmenn derved blir høyere enn etter skalaen foran.

Hvis bedriften bare beskjeftiger arbeidere som står tilsluttet én fagforening, og foreningen bare har medlemmer fra denne bedrift, kan styremedlemmene i foreningen velges som tillitsmenn i den utstrekning som denne overenskomst tillater.

Hvis arbeiderne ved bedriften er medlemmer i flere fagforeninger som hver gjennom sitt forbund er tilsluttet LO, kan disse arbeidere holde fellesmøter (bedriftsmøter) hvor de velger formann for tillitsmannsutvalget. Denne kan da velges utenom de for øvrig valgte tillitsmenn.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Ved hver bedrift som har inntil 25 *arbeidstakere*, kan det velges 2 tillitsmenn.

Ved bedrifter som har:

fra 26— 50 <i>arbeidst.</i>	3 tillitsm.
» 51—150 »	4 »
» 151—300 »	5 »
» 301—500 »	7 »
» 501—750 »	9 »
over 750 »	11 »

En av disse tillitsmenn kan velges som studietillitsmann som skal ta seg av yrkesopplæring i forståelse med bedriftsledelsen samt faglig opplysningsvirksomhet.

Valg av tillitsmenn kan om så ønskes i stedet foregå gruppevis. Enhver arbeidsgruppe som bedriften anerkjenner som sådan, og som har gjennomsnittlig minst 25 *arbeidstakere*, har da rett til 1 tillitsmann i tillitsmannsutvalget. Dette gjelder selv om antallet av tillitsmenn derved blir høyere enn etter skalaen foran.

Hvis bedriften bare beskjeftiger *arbeidstakere* som står tilsluttet én fagforening, og foreningen bare har medlemmer fra denne bedrift, kan styremedlemmene i foreningen velges som tillitsmenn i den utstrekning som denne overenskomst tillater.

Hvis *arbeidstakerne* ved bedriften er medlemmer i flere fagforeninger som hver gjennom sitt forbund er tilsluttet LO, kan disse *arbeidstakere* holde fellesmøter (bedriftsmøter) hvor de velger formann for tillitsmannsutvalget. *Formannen kan velges fra en hvilken som helst gruppe tilsluttet Landsorganisasjonen uansett hvilken hovedavtale mellom N.A.F. og LO gruppen går inn under.* Denne kan da velges utenom de for øvrig valgte tillitsmenn.

Nåværende tekst:

Valget skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos flertallet av de organiserte arbeidere.

Protokolltilførsel:

Hvis ved en bedrift enkelte arbeidere står tilsluttet organisasjoner utenfor LO, skal ved beregningen av antall tillitsmenn bedriftens arbeiderantall fratrukket de arbeidere som står tilsluttet disse organisasjoner, legges til grunn.

§ 5.

Tillitsmennene skal velges blant anerkjent dyktige arbeidere ved bedriften, med erfaring og innsikt i dens arbeidsforhold. De skal såvidt mulig velges blant arbeidere som har arbeidet i bedriften de to siste år. Tillitsmennene skal være over 21 år. Arbeidere under 19 år kan dog, av det antall som er fastsatt i § 4, velge 1 representant som kan være under 21 år.

Merknad:

Hvis en av partene mener at valg er foretatt i strid med disse bestemmelser, kan saken tas opp til drøftelse mellom hovedorganisasjonene. Hovedorganisasjonene kan videre drøfte en tilpasning av disse regler i de tilfelle hvor flertallet av bedriftens arbeidere er under 19 år.

Valget gjelder for et kalenderår ad gangen.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Valget skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos flertallet av de organiserte arbeidstakere.

Formannen for tillitsmannsutvalget kan delta i alle avtalte forhandlingsmøter, jfr. Hovedavtalens § 2, mellom arbeidstakerne og bedriften uansett hvilken gruppe tilsluttet Landsorganisasjonen det gjelder.

Protokolltilførsel:

Hvis ved en bedrift enkelte arbeidstakere står tilsluttet organisasjoner utenfor LO, skal ved beregningen av antall tillitsmenn bedriftens arbeidstakerantall fratrukket de arbeidstakere som står tilsluttet disse organisasjoner, legges til grunn.

Merknad:

Uttrykket «arbeidstaker» i nærværende paragraf gjelder bare ansatte som omfattes av denne Hovedavtale.

Tillitsmennene skal velges blant anerkjent dyktige arbeidstakere ved bedriften, med erfaring og innsikt i dens arbeidsforhold. De skal såvidt mulig velges blant arbeidstakere som har arbeidet i bedriften de to siste år. Tillitsmennene skal være over 20 år. Arbeidstakere under 18 år kan dog, av det antall som er fastsatt i § 4, velge 1 representant som kan være under 20 år.

Merknad:

Hvis en av partene mener at valg er foretatt i strid med disse bestemmelser, kan saken tas opp til drøftelse mellom hovedorganisasjonene. Hovedorganisasjonene kan videre drøfte en tilpasning av disse regler i de tilfelle hvor flertallet av bedriftens arbeidstakere er under 19 år.

Valget gjelder for et kalenderår ad gangen. *Dog kan tillitsmannsutvalgets formann velges for 2 år av gangen.*

Nåværende tekst:

Hvis en tillitsmann slutter ved bedriften, opphører han å fungere som sådan.

Bedriften skal innen 8 dager ha skriftlig melding om navnene på dem som er valgt og hvem som er formann i tillitsmannsutvalget. En arbeider kan ikke kreves anerkjent som tillitsmann før slik melding er gitt. Inntil bedriften mottar melding om nyvalg, blir de tidligere valgte å anse som tillitsmenn.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Hvis en tillitsmann slutter ved bedriften, opphører han å fungere som sådan.

Bedriften skal innen 8 dager ha skriftlig melding om navnene på dem som er valgt og hvem som er formann i tillitsmannsutvalget. En arbeidstaker kan ikke kreves anerkjent som tillitsmann før slik melding er gitt. Inntil bedriften mottar melding om nyvalg, blir de tidligere valgte å anse som tillitsmenn.

Kap. IV.

Hovedorganisasjonenes felleserklæring om tillitsmannsinstitusjonen.

N.A.F. og LO er enige om at det er av avgjørende betydning for gode forhold på arbeidsplassen at samarbeidet mellom bedriftens representanter og tillitsmennene foregår i rasjonelle og betryggende former og at tillitsmennene settes i stand til å ivareta sine oppgaver etter Hovedavtalen og som tillitsmenn på bedriften for sin organisasjon på en effektiv måte.

Under henvisning til dette er hovedorganisasjonene enige om:

1. I bedrifter hvor tillitsmannsvervet på grunn av bedriftens størrelse og tekniske karakter, tariffavtalens lønnsform e.l. er særlig tidkrevende, kan det opptas lokale drøftelser om hvorvidt tillitsmennenes arbeid kan lettes ved at det stilles til disposisjon et passende arbeidsrom for tillitsmannsutvalget på bedriften.
2. I slike bedrifter kan man også ta opp spørsmålet om å godtgjøre tillitsmannsutvalgets formann i større utstrekning enn fastsatt i Hovedavtalens § 8, nr. 1, 2. ledd.

Uendret.

I bedrifter hvor tillitsmannsvervet på grunn av bedriftens størrelse og tekniske karakter, tariffavtalens lønnsform e.l. er særlig tidkrevende, kan det opptas lokale drøftelser om hvorvidt tillitsmennenes arbeid kan lettes ved at det *utføres som deltidsarbeid, heltidsarbeid eller på annen måte og/eller ved at det stilles til disposisjon et passende arbeidsrom for tillitsmannsutvalget på bedriften.*

Når det gjelder betaling for tid som medgår til tillitsmannsarbeid etter denne bestemmelse, vises til § 8, punkt 1.

Utgår.

Nåværende tekst:

2. Tillitsmennene har rett til å ta seg av og søke ordnet i minnelighet klagemål som de enkelte arbeidere mener å ha overfor bedriften eller som bedriften mener å ha overfor de enkelte arbeidere.

Bedriftsledelsen skal sørge for å orientere tillitsmannsutvalget og eventuelt tillitsmennene i den avdeling vedkommende skal arbeide om nyansettelser samt gi de nyansatte beskjed om hvem som er tillitsmenn.

På større arbeidsplasser kan bedriftsledelsen i stedet med passende mellomrom innkalle de nyansatte til introduksjonsmøter, hvor bedriftsledelsen og tillitsmennene orienterer om bedriften og arbeidslivets organisasjoner.

4. Når særlig viktige saker vedrørende lønns- og arbeidsforholdene ved den enkelte bedrift krever omgående behandling, bør tillitsmannsutvalget gis adgang til å holde møte i arbeidstiden når ikke særlig viktige produksjonsmessige hensyn hindrer det.

§ 6.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Uendret.

Bedriftsledelsen skal sørge for å orientere tillitsmannsutvalget og eventuelt tillitsmennene i den avdeling vedkommende skal arbeide om nyansettelser samt gi de nyansatte beskjed om hvem som er tillitsmenn. *Bedriftsledelsen skal snarest mulig også presentere de nyansatte for tillitsmannsutvalgets formann og eventuelt for vedkommende gruppertiltsmann.*

På større arbeidsplasser kan bedriftsledelsen med passende mellomrom innkalle de nyansatte til introduksjonsmøter hvor bedriftsledelsen og tillitsmennene orienterer om bedriften og arbeidslivets organisasjoner. *Slike møter bør ikke holdes for lenge etterat ansettelse har funnet sted. Også på mindre arbeidsplasser bør bedriftsledelsen og tillitsmennene samarbeide om å gi nyansatte slik orientering.*

Nytt punkt 5.

Bedriftens personalarkiv skal behandles konfidensielt.

Tillitsmennene har rett til å bli orientert om bedriftens bruk av personalarkivet og om de tiltak bedriften har truffet for å sikre at arkivet ikke skal være tilgjengelig for uvedkommende.

§ 7.

4. *Når tillitsmannsutvalget i forståelse med bedriftsledelsen er av den oppfatning at særlig viktige saker vedrørende lønns- og arbeidsforholdene ved den enkelte bedrift krever omgående behandling, skal utvalget gis adgang til å holde møter i arbeidstiden når ikke særlig viktige produksjonsmessige hensyn hindrer det.*

Nåværende tekst:

§ 7 a.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Ny paragraf.

Vernearbeid.

1. Forholdene skal legges til rette slik at verneombudene settes i stand til å dyktiggjøre seg for sitt arbeid og til å utføre sitt verv på ansvarlig og betryggende måte. Bestemmelsen i § 7, punkt 2, gjelder tilsvarende for verneombudene.
2. Inntreffer det på en arbeidsplass en situasjon som kan medføre umiddelbar og alvorlig fare for arbeidstakernes liv eller helse, og det ikke er anledning til å forelegge saken for arbeidsgiveren eller dennes representant, kan verneombud stanse arbeidet inntil arbeidsgiveren eller den han bemyndiger har truffet avgjørelse om hvorvidt arbeidet kan fortsette, eventuelt etter gjennomføring av vernetiltak. Dette gjelder selv om det ikke foreligger overtreddelse av påbudte vernetiltak.
3. På bedrifter hvor det i samsvar med bestemmelsene i Arbeidervernlovens § 11 er opprettet verneutvalg, kan bedriftsledelsen fastsette en budsjettramme og innenfor denne gi utvalget myndighet og ansvar til å treffe beslutning om iverksettelse av vernetiltak som utvalgets medlemmer er enige om.

§ 8.

1. Til forhandlinger med tillitsmennene kan arbeidsgiveren møte enten selv eller ved stedfortreder som han utpeker innen bedriftsledelsen. Arbeidsgiveren eller hans stedfortreder kan tilkalle andre av bedriftsledelsen for å ta del i forhandlingene. Etter konferanse med arbeidsgiveren kan tillitsmennene tilkalle representanter blant de av bedriftens arbeidere som forhandlingene gjelder.

Uendret.

Nåværende tekst:

For den tid som medgår til avtalte forhandlingsmøter etter Hovedavtalens § 2, nr. 2, skal tillitsmennene godtgjøres på samme måte som for helligdager og 1. og 17. mai (A-ordningen). Det samme gjelder forhandlingsmøter i henhold til Hovedavtalens § 2, nr. 3, når møtene holdes på bedriften.

(For bedrifter som følger andre regler med hensyn til betaling for helligdager og 1. og 17. mai, skal det treffes særskilt avtale.)

Merknad:

Det er partenes forutsetning at det vanligvis til forhandlinger i tvistesaker ikke møter flere enn 3 tillitsmenn. Partene har også forutsatt at det ved den enkelte bedrift kan avtales spesielle regler for tillitsmennenes godtgjørelse.

Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge har i Hovedavtalens Del A og B utformet bestemmelser som tar sikte på å legge forholdene i arbeidslivet til

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

For den tid som medgår til avtalte forhandlingsmøter på bedriften etter Hovedavtalens § 2, nr. 2 og 3, skal tillitsmennenes godtgjørelse fastsettes etter avtale på den enkelte bedrift med utgangspunkt i den faktiske fortjeneste. Oppnås ikke enighet om godtgjørelsens størrelse, skal det for den tid som medgår til slike avtalte forhandlingsmøter godtgjøres på samme måte som for helligdager og 1. og 17. mai (A-ordningen).

Uendret.

Nytt 4. og 5. ledd.

Godtgjørelsen nevnt i foranstående avsnitt gjelder også verneombud for den tid som i forståelse med bedriftsledelsen går med til å utføre verneteknisk kontroll.

For tid utenom avtalte forhandlingsmøter som medgår til tillitsmennenes arbeid etter kapittel IV, punkt 1, betales tilsvarende.

Siste setning utgår.

Nytt pkt. 3.

Bedriftens og arbeidstakernes representanter skal ha fullmakt til å føre reelle forhandlinger, jfr. punkt 2 ovenfor og § 6, punkt 3.

§ 9.

Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge har i Hovedavtalens Del A og B utformet bestemmelser som tar sikte på å legge forholdene i arbeidslivet til

Nåværende tekst:

rette for et samarbeid mellom bedriften og arbeidstakerne. For det enkelte menneske er det av den største betydning at samfølelsen mellom ham og bedriften er sterk og levende, og dette er også en nødvendig forutsetning for en effektiv produksjon. For å oppnå en slik samfølelse er det viktig å ha hensiktsmessige former for drøftelse av felles problemer og for gjensidig orientering om de spørsmål som er av interesse for bedriften og for dem som arbeider i den. Gjennom samarbeidet bør de ansatte ved sin erfaring og innsikt være med på å øke effektiviteten, nedsette produksjonsomkostningene, bedre bedriftens konkurransevne og derved skape de økonomiske forutsetninger for trygge og gode arbeidsforhold til beste for såvel bedriften som de ansatte.

2. Bedriftsledelsen skal så tidlig som mulig drøfte med tillitsmennene (forhandlingsutvalget) planer om utvidelser, innskrenkninger eller omlegninger av vesentlig betydning for arbeidstakerne og deres arbeidsforhold.

I saker som angår arbeidstakernes sysselsetting og arbeidsforhold, skal de ved sine tillitsmenn gis muligheter for å fremme sine synspunkter før bedriftens beslutninger settes i verk. I de tilfelle bedriftsledelsen ikke finner å kunne ta hensyn til tillitsmennes anførsler, skal den grunngi sitt syn. Fra konferansene skal det settes opp protokoll som undertegnes av begge parter.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

rette for et samarbeid mellom bedriften og arbeidstakerne. For det enkelte menneske er det av den største betydning at samfølelsen mellom ham og bedriften er sterk og levende, og dette er også en nødvendig forutsetning for en effektiv produksjon. For å oppnå en slik samfølelse er det viktig å ha hensiktsmessige former for drøftelse av felles problemer og for gjensidig orientering om de spørsmål som er av interesse for bedriften og for dem som arbeider i den. Gjennom samarbeidet bør de ansatte ved sin erfaring og innsikt være med på å øke effektiviteten, nedsette produksjonsomkostningene, bedre bedriftens konkurransevne og *utforme en mer tilfredsstillende arbeidsplass og en arbeidsorganisasjon som både er effektiv og som møter menneskets behov for selvutvikling. Dermed er de også med på å skape de økonomiske forutsetninger for bedriftens fortsatte utvikling og for trygge og gode arbeidsforhold til beste for så vel bedriften som de ansatte.* For øvrig henvises også til innledningen til Hovedavtalens Del B, Samarbeidsavtalen.

Uendret.

Nåværende tekst:

Hvis bedriften i forbindelse med innskrenkninger i arbeidsstyrken finner grunn til å fravike ansieniteten og tillitsmennene er av den oppfatning at dette ikke er saklig begrunnet, kan spørsmålet bringes inn til forhandlinger mellom organisasjonene. Hvis tillitsmennene innen 3 dager etter konferansen gir bedriften beskjed om at de ønsker slike forhandlinger, utstår de omtvistede oppsigelser inntil det har vært forhandlet mellom organisasjonene.

Hvis en tillitsmann gjør seg skyldig i grovt brudd på sine plikter etter Hovedavtalen, kan N.A.F. overfor LO kreve at han fratrer som tillitsmann. I tilfelle LO ikke innrømmer berettigelsen av kravet, avgjøres tvisten av Arbeidsretten. Hvis en tillitsmann etter dette må fratre, har arbeiderne ved bedriften plikt til straks å velge ny tillitsmann.

Er det bedriftens representant som har gjort seg skyldig i grovt brudd på Hovedavtalen, kan LO ta opp med

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Nytt 3. ledd.

Har bedriften ikke oppfylt sin informasjonsplikt etter de to foregående ledd, skal de arbeidstakere som sies opp være sikret 2 måneders lønn (vanlig fortjeneste) fra og med den dag tillitsmennene ble informert om oppsigelsene, selv om fratredelse skjer på et tidligere tidspunkt.

Uendret.

Nytt 5. ledd.

Ved ansettelse av nye arbeidstakere i det første året etter at det er gjennomført innskrenkninger skal de arbeidstakere som måtte fratre, ha fortrinnsrett til ansettelse med mindre det foreligger saklig grunn til å fravike dette. Det skal på forhånd konfereres med tillitsmennene.

§ 10.

Uendret.

Er det bedriftens representant som har gjort seg skyldig i grovt brudd på Hovedavtalen, kan LO ta opp med

Nåværende tekst:

N.A.F. spørsmålet om hans fortsatte status som representant for bedriftsledelsen overfor arbeiderne, jfr. § 8.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

N.A.F. spørsmålet om hans fortsatte status som representant for bedriftsledelsen overfor *arbeidstakerne*. *Der- som vedkommende må fratre som bedriftens representant overfor arbeidstakerne, har bedriften plikt til straks å utpeke ny representant, jfr. § 8, pkt. 2.*

§ 11.

Oppsigelse eller avskjed av tillitsmann eller verneombud kan ikke skje uten saklig grunn. Arbeidsgiveren skal ved individuell oppsigelse av en tillitsmann eller verneombud gi ham 4 ukers varsel, om ikke Arbeidervernloven eller arbeidsavtalen gir rett til lengre oppsigelsesfrist. Hvis det av LO blir gjort gjeldende at oppsigelsen er usaklig, skal fratredelse ikke finne sted før Arbeidsrettens dom foreligger. Forutsetningen er at stevning er uttatt senest 1 måned etter at oppsigelsen er mottatt. For øvrig inntar tillitsmennene og verneombud ingen særstilling ved bedriften.

Skyldes oppsigelsen arbeidsmangel, skal varselet til tillitsmenn eller verneombud være det samme som for de øvrige arbeidere. Ved oppsigelse på grunn av arbeidsmangel, skal det dog foruten til ansiennitet og andre grunner som det finnes rimelig å ta hensyn til, også legges vekt på den spesielle stilling tillitsmenn og verneombud har i bedriften.

Oppsigelse eller avskjed av tillitsmenn, verneombud *eller medlemmer av styret og bedriftsforsamlingen* kan ikke skje uten saklig grunn. Arbeidsgiveren skal ved individuell oppsigelse av slike arbeidstakere gi ham 4 ukers varsel, om ikke Arbeidervernloven eller arbeidsavtalen gir rett til lengre oppsigelsesfrist. Hvis det av LO blir gjort gjeldende at oppsigelsen er usaklig, skal fratredelse ikke finne sted før Arbeidsrettens dom foreligger. Forutsetningen er at stevning er uttatt senest 1 måned etter at oppsigelsen er mottatt. For øvrig inntar *disse arbeidstakere* ingen særstilling ved bedriften.

Skyldes oppsigelsen arbeidsmangel, skal varselet til *disse arbeidstakere* være det samme som for de øvrige *arbeidstakere*. Ved oppsigelse på grunn av arbeidsmangel, skal det dog foruten til ansiennitet og andre grunner som det finnes rimelig å ta hensyn til, også legges vekt på den spesielle stilling *disse arbeidstakere* har i bedriften.

§ 12.

3. Er det bestemt eller forutsatt at særavtalen skal gjelde inntil videre, kan den når som helst sies opp til utløp med minst 1 — en — ukes varsel, hvis det ikke i særavtalen eller tariffavtalen er fastsatt noe annet.

Bestemmelsene under punkt 3, 1. ledd kommer ikke til anvendelse når det er avtalt eller forutsatt at en særavtale skal gjelde så lenge bedriftens tariffavtale gjelder. Hvis man ikke i forbindelse med en vanlig tariffrevisjon blir enig

Uendret.

4. Bestemmelsen under punkt 3 kommer ikke til anvendelse når det er avtalt eller forutsatt at en særavtale skal gjelde så lenge bedriftens tariffavtale gjelder. Hvis man ikke i forbindelse med en vanlig tariffrevisjon blir enig om at slik

Nåværende tekst:

om at slik særavtale skal falle bort eller endres, gjelder den videre også neste tariffperiode.

4. Når en særavtale utløper etter oppsigelse mens tariffavtalen ennå består mellom partene, skal de forhold som særavtalen omfattet, ordnes på grunnlag av tariffavtalens bestemmelser.

§ 13.

Arbeidstakerne har ikke plikt til å arbeide sammen med eller under ledelse av personer som har vist slik utilbørlig opptreden at de etter alminnelig samfunnsoppfatning bør kunne kreves fjernet. Blir det tvist om dette, må ikke arbeidsstans eller annen form for arbeidskamp finne sted. Forhandling skal opptas etter reglene i § 2, og tvisten avgjøres av Arbeidsretten hvis en ikke blir enig.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

særavtale skal falle bort eller endres, gjelder den videre også neste tariffperiode.

Når en skriftlig særavtale har samme varighet som den organisasjonsmessig opprettede tariffavtale, og det etter særavtalens inngåelse har funnet sted endringer i de forhold som lå til grunn for særavtalen, kan hver av partene i tariffperioden kreve opptatt stedlige forhandlinger om revisjon av særavtalen. Hvis det ikke oppnås enighet, skal det være adgang til å bringe saken inn for organisasjonene etter reglene i Hovedavtalens § 2, punkt 3—4. Oppnås det herunder ikke enighet, kan hver av de lokale parter med samme oppsigelsesfrist som tariffavtalen bringe særavtalen til opphør ved tariffavtalens utløpstid.

Foregående bestemmelse kommer i tillegg til den rett partene i henhold til gjeldende tariffbestemmelser måtte ha til å kreve forhandlinger og eventuelt voldgiftsbehandling ved revisjon av særavtaler.

Uendret som pkt. 5.

Arbeidstakere har ikke plikt til å arbeide sammen med eller under ledelse av personer som har vist slik utilbørlig opptreden at de etter alminnelig oppfatning i arbeidslivet eller i samfunnslivet for øvrig bør kunne kreves fjernet. Dersom slike forhold oppstår, skal det snarest opp-tas drøftelser mellom tillitsmennene og arbeidsgiveren. Fører disse drøftelser ikke til enighet, må arbeidsstans eller annen form for arbeidskamp ikke finne sted, men tvisten behandles videre av organisasjonene i samsvar med reglene i § 2.

Nåværende tekst:

§ 13 a.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Ny paragraf.

Slike endringer i arbeidsordningen som nevnt i Arbeidervernlovens § 44 a kan bestå i omplassering, deltidarbeid eller andre ordninger som arbeidstakeren er faglig og medisinsk skikket til.

Undersøkelser om hvorvidt forholdene innenfor bedriften ligger til rette for gjennomføring av noen slik ordning i det enkelte tilfelle skal skje i samarbeid med arbeidstakernes tillitsmenn eller tillitsmennene i den eller de aktuelle avdelinger.

Dersom partene er enige om at disse undersøkelser viser at forholdene i bedriften ligger slik til rette at arbeidstakernes anmodning kan imøtekommes og eventuell erklæring fra bedriftslege viser at det ikke foreligger medisinske hindringer, skal anmodningen tas til følge.

§ 14 — Merknader (1)

Reglene i § 14 gjelder ikke for arbeidstakere som tilsies og avsies innenfor de typiske sesongindustrier. Når mangel på arbeid, råstoff eller driftsmidler fører med seg at disse arbeidstakere midlertidig blir sendt hjem uten å få vanlig varsel for oppsigelse, er også disse fortsatt knyttet til bedriften. De har derfor rett og plikt til å begynne i bedriften igjen så lenge ikke arbeidsforholdet er formelt oppsagt.

For de typiske sesongindustrier gjelder reglene i § 14 med mindre annet følger av tariffavtale eller fast praksis. Også i slike tilfelle gjelder § 14, pkt. 8, tilsvarende.

NYE MEDLEMMER AV N.A.F. OG LO

§ 18.

For bedrifter som inntretr i N.A.F. i løpet av en tariffperiode eller som i løpet av en tariffperiode igangsetter virksomhet som ikke er omfattet av tariffavtale, gjelder dette:

1. Disse går inn under bestående tariffavtale mellom organisasjonene for bedrifter av samme art hvis N.A.F. eller LO begjærer det. Tvist om bedriften er av samme

For bedrifter som inntretr i N.A.F. i løpet av en tariffperiode eller som i løpet av en tariffperiode igangsetter virksomhet som ikke er omfattet av tariffavtale, gjelder dette:

1. Disse går inn under bestående tariffavtale mellom organisasjonene for bedrifter av samme art hvis N.A.F. eller LO begjærer det. Tvist om bedriften er av samme

Nåværende tekst:

art, avgjøres av Arbeidsretten. Når det gjelder bedømmelsen av bedriftens art, skal det tas hensyn til dens drift og arbeidsforhold og til arten og utførelsen av det arbeid som i tilfelle kommer inn under tariffen. Bedriftens betegnelse skal ikke være avgjørende, idet man først og fremst skal ta sikte på å få den tariffavtale som produksjonsmessig sett er naturligst for bedriften.

Er en bedrift ved innmeldelsen bundet av en overenskomst (nedenfor kalt særoverenskomst), blir denne gjeldende til den er brakt til utløp.

3. Kan det henvises til flere tariffavtaler mellom organisasjonene, skal de påberopes etter følgende rangorden:
  - a) landsomfattende tariffavtale,
  - b) tariffavtale for gruppe av bedrifter for den by eller det distrikt hvor den nyinnmeldte bedrift ligger,
  - c) tariffavtale for en enkelt bedrift på samme sted,
  - d) annen tariffavtale for bedrift av samme art.

Denne rekkefølge kan fravikes når det er nødvendig for å føre bedriften inn under den tariffavtale som bedriften etter tariffkomplekset mellom hovedorganisasjonene naturligst hører hjemme under. Kan partene ikke bli enige om hvilken tariffavtale som skal gjelde, avgjøres dette spørsmål av en nemnd med en representant for hver av partene og med en nøytral oppmann som oppnevnes av Riksmeglingsmannen hvis partene ikke blir enige om oppnevnelsen.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

art avgjøres av en nemnd med én representant for hver av partene og med en nøytral oppmann som oppnevnes av Riksmeglingsmannen hvis partene ikke blir enige om oppnevnelsen. Når det gjelder bedømmelsen av bedriftens art, skal det tas hensyn til dens drift og arbeidsforhold og til arten og utførelsen av det arbeid som i tilfelle kommer inn under tariffen. Bedriftens betegnelse skal ikke være avgjørende, idet man først og fremst skal ta sikte på å få den tariffavtale som produksjonsmessig sett er naturligst for bedriften.

Er en bedrift ved innmeldelsen bundet av en overenskomst (nedenfor kalt særoverenskomst), blir denne gjeldende til den er brakt til utløp.

3. Kan det henvises til flere tariffavtaler mellom organisasjonene, skal de påberopes etter følgende rangorden:
  - a) landsomfattende tariffavtale,
  - b) tariffavtale for gruppe av bedrifter for den by eller det distrikt hvor den nyinnmeldte bedrift ligger,
  - c) tariffavtale for en enkelt bedrift på samme sted,
  - d) annen tariffavtale for bedrift av samme art.

Denne rekkefølge kan fravikes når det er nødvendig for å føre bedriften inn under den tariffavtale som bedriften etter tariffkomplekset mellom hovedorganisasjonene naturligst hører hjemme under. Kan partene ikke bli enige om hvilken tariffavtale som skal gjelde, avgjøres dette spørsmål av *slik nemnd som er foreskrevet under pkt. 1 foran.*

Nåværende tekst:

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Nytt ledd i pkt. 3.

På samme måte avgjøres uenighet om hvilken av to eller flere anvendbare avtaler innen samme rangorden som skal anvendes.

Ny § 18 A.

Medfører endringer i produksjonens art, arten av utførelsen av arbeidet eller arbeidsforholdene at den tariffavtale som er gjeldende ikke lenger er den som passer best på bedriften, kan hver av partene oppta forhandlinger om å gjøre den tariffavtale gjeldende som det er naturligst å nytte etter bestemmelsene i § 18. Tvist om hvilken av to eller flere tariffavtaler som kan gjøres gjeldende avgjøres ved nemndsavgjørelse etter § 18 nr. 1. Bestemmelsene i § 18 nr. 3 får i tilfelle tilsvarende anvendelse.

§ 24.

Hovedorganisasjonene er enige om at rasjonaliseringshensyn ofte tilsier stedlige ordninger vedrørende 14-daglig utlønning, lønn over bank og trekk av fagforeningskontingent. I den anledning skal nedenstående bestemmelser gjelde:

1. For time-, dag-, uke- og akkordlønnede arbeidstakere skal 14-daglig utlønning benyttes hvis bedriften ønsker det.

For å lette overgangen til 14-daglig utlønning benyttes hvis avtale om en overgangsordning, slik at det i overgangstiden betales arbeidstakerne et å konto forskudd i de uker hvor det ikke er noen lønningdag.

2. Utlønning skal kunne foregå over bank hvis bedriften ønsker det.

Ved en slik ordning skal i tilfelle følgende gjelde:

- a) Arbeidsgiveren foretar lovmesig trekk, så som skatt, trygder m. v. og trekk som arbeidstaker/arbeidsgiver er enige om

Uendret.

2. Utlønning skal kunne foregå over bank hvis bedriften ønsker det.

I så fall skal følgende gjelde:

- a) Arbeidsgiveren foretar lovmesig trekk, så som skatt, trygder m. v. og trekk som arbeidstaker/arbeidsgiver er enige om ved skriftlig avtale.

Navværende tekst:

ved skriftlig avtale.

- b) Arbeidsgiveren skal, hvis tillitsmennene fremsetter ønske om det, sørge for at fagforeningskontingenten blir trukket enten av arbeidsgiverens bankforbindelse eller direkte av bedriften.

Trekket må bygge på skriftlig fullmakt fra den enkelte arbeidstaker.

- c) Arbeidstakeren får på lønningdagen en slipp av arbeidsgiveren, hvorav fremgår lønnsutregning, bruttobeløp, foretatt trekk og netto lønnsbeløp overført til arbeidsgiverens bankforbindelse.
- d) Arbeidsgiverens bankforbindelse foretar fellestrekk eller andre trekk etter oppgave fra bedriften eller fra arbeidstakeren selv.

Netto lønnsbeløp minus trekk foretatt av banken, innsettes på arbeidstakerens lønnskonto og skal stå til disposisjon for ham på lønningdagen.

Hvis arbeidstakeren ønsker denne lønnskonto opprettet i en annen bank enn arbeidsgiverens bankforbindelse, ordnes dette ved at bedriften eller arbeidstakeren gir banken melding om at slik overføring skal foretas.

- e) De nærmere detaljer vedrørende utlønning over bank fastsettes i spesiell avtale som opprettes mellom den enkelte arbeidsgiver og hans bankforbindelse.
3. Hovedorganisasjonene er enige om at hvis trekk av fagforeningskontingent ikke blir ordnet som nevnt i pkt. 2b), er det adgang til å inngå avtale på den enkelte bedrift om at fagforeningskontingenten skal trekkes av bedriften. Trekket må bygge på skriftlig fullmakt fra den enkelte arbeidstaker.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

- b) Arbeidstakeren får på lønningdagen en slipp av arbeidsgiveren, hvorav fremgår lønnsutregning, bruttobeløp, foretatt trekk og netto lønnsbeløp overført til arbeidsgiverens bankforbindelse.

- c) Arbeidsgiverens bankforbindelse foretar fellestrekk eller andre trekk etter oppgave fra bedriften eller fra arbeidstakeren selv.

Netto lønnsbeløp minus trekk foretatt av banken, innsettes på arbeidstakerens lønnskonto og skal stå til disposisjon for ham på lønningdagen.

Hvis arbeidstakeren ønsker denne lønnskonto opprettet i en annen bank enn arbeidsgiverens bankforbindelse, ordnes dette ved at bedriften eller arbeidstakeren gir banken melding om at slik overføring skal foretas.

- d) De nærmere detaljer vedrørende utlønning over bank fastsettes i spesiell avtale som opprettes mellom den enkelte arbeidsgiver og hans bankforbindelse.

3. *I bedrifter med mer enn 25 arbeidstakere skal bedriften sørge for trekk av fagforeningskontingent for de organiserte arbeidstakere hvis tillitsmennene fremsetter krav om det. Dersom bedriften benytter utlønning over bank, gjelder dette også i bedrifter med mindre enn 25 arbeidstakere. Selv om slike bedrifter ikke benytter*

Nåværende tekst:

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

utlønning over bank, er det adgang til å inngå avtale på den enkelte bedrift om at fagforeningskontingenten skal trekkes av driftsen.

Tillitsmennene skal levere bedriften oppgave over de organiserte arbeidstakere som trekkordningen skal gjelde for. Tillitsmennene og deres organisasjon er ansvarlige for at oppgaven til enhver tid er korrekt. Trekk kan gjennomføres enten av bedriftens bankforbindelse eller direkte av bedriften.

Protokolltilførsel:

Bestemmelsene i pkt. 2 og 3 bygger på den forutsetning at arbeidstakerne kan disponere sine lønnskonti gebyrfritt ved bruk av sjekk. Hvis det blir gjennomført forandringer som bryter med denne forutsetning, kan hver av partene kreve forhandlinger om hvilke regler som da skal gjelde. Oppnås ikke enighet, kan bestemmelsene i pkt. 2 og 3 bringes til opphør med 3 måneders varsel.

Innledningen til Hovedavtalens Del B, Samarbeidsavtalen.

Den målsetting som er kommet til uttrykk i innledningen til § 9, gjelder også for samarbeidet i henhold til denne avtale. Det er viktig at man ved den enkelte bedrift finner fram til hensiktsmessige samarbeidsformer som kan hjelpe til å realisere denne målsetting. Hovedavtalens Del B inneholder ikke bare bestemmelser som er bindende for partene når det gjelder samarbeidet. Den inneholder også bestemmelser som skal være til veiledning for partene på den enkelte bedrift når de skal ta stilling til organiseringen av samarbeidet. Det er viktig at man på den enkelte bedrift prøver å finne fram til samarbeidsordninger som ut fra bedriftens spesielle forhold kan realisere den målsetting som gjelder for avtalens samarbeidsbestemmelser.

Den målsetting som er kommet til uttrykk i innledningen til § 9, gjelder også for samarbeidet i henhold til denne avtale. Hovedavtalens Del B inneholder ikke bare bestemmelser som er bindende for partene når det gjelder samarbeidet. Den inneholder også bestemmelser som skal være til veiledning for partene på den enkelte bedrift når de skal ta stilling til organiseringen av samarbeidet. Det er viktig at man på den enkelte bedrift bestrebe seg på å finne fram til samarbeidsordninger som ut fra bedriftens spesielle forhold kan realisere den målsetting som gjelder for avtalens samarbeidsbestemmelser.

Som et ledd i disse bestrebelser er partene enige om å støtte fortsatte forsøk og utviklingsarbeid med sikte på å finne fram til former for ar-

Nåværende tekst:

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

bedsorganisasjon og samarbeidsforhold som gir alle arbeidstakere stadig bedre muligheter for å være med på å utforme sitt arbeid og sin arbeidsplass, — jfr. f. eks. de forsøk som er gjort under samarbeidsprosjektet LO—N.A.F. Partene på den enkelte bedrift bør derfor søke å finne fram til områder innenfor bedriften hvor forsøk kan gjøres.

§ 28.

Funksjonstid.

Valg skal finne sted innen utgangen av februar måned. Medlemmene av utvalget tiltrer ved månedsskiftet februar/mars. Funksjonstiden for de representanter som ikke er selvskrevne er 2 år.

Ved første gangs opprettelse av bedriftsutvalg trer dette i funksjon umiddelbart etter valget og fungerer til det månedsskifte februar/mars som bringer funksjonstiden nærmest mulig 2 år.

Gjenvalg kan finne sted.

Valg skal finne sted innen utgangen av februar måned. *Medlemmene av utvalget tiltrer straks.* Funksjonstiden for de representanter som ikke er selvskrevne er 2 år.

Ved første gangs opprettelse av bedriftsutvalg trer dette i funksjon umiddelbart etter valget.

Gjenvalg kan finne sted.

§ 31, 1. ledds 1. setning.

Bedriftsutvalgets møter.

Bedriftsutvalget holder ordinære møter så ofte partene er enige om det og minst én gang pr. måned med mindre formannen og sekretæren er enige om at et møte ikke er nødvendig og ingen av partene krever at møte skal holdes.

Bedriftsutvalget holder møte minst én gang pr. måned med mindre partene blir enige om noe annet.

§ 35.

Opprettelse.

Ved bedrifter som har mer enn 200 ansatte og som har selvstendige avdelinger som nevnt i Merknaden til Del A, § 9, nr. 1, bør det opprettes avdelingsutvalg.

Avdelingsutvalg bør også opprettes ved mindre bedrifter som har selvstendige avdelinger som nevnt i 1. ledd, hvis disse er geografisk spredt eller det av andre grunner er naturlig med egne avdelingsutvalg.

Ved bedrifter som har mer enn 200 ansatte og som har selvstendige avdelinger *under egen ledelse med myndighet til å treffe avgjørelser i spørsmål vedrørende avdelingen*, bør det opprettes avdelingsutvalg.

Uendret.

Nåværende tekst:

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Nytt 3. ledd.

Avdelingsutvalg kan også opprettes ved avdelinger som ikke er av den art som nevnt i de to foregående ledd.

§ 37.

Arbeidsutvalgenes arbeidsområde.

Avdelingsutvalgene kan på eget initiativ behandle spørsmål som nevnt i § 32, for så vidt problemene angår utvalgets egen avdeling. Spesielt bør de behandle rasjonaliserings spørsmål og spørsmål som har sammenheng med avdelingens daglige drift og planene for avdelingens framtidige utvikling. Avdelingsutvalget skal dessuten behandle saker som blir forelagt det fra bedriftsledelsen eller bedriftsutvalget. § 34 får tilsvarende anvendelse.

Saksbehandlingen bør så vidt mulig foregå på grunnlag av de skriftlige underlag og eventuelle produksjonsplaner og budsjetter som avdelingsledelsen benytter.

Utvalgene skal være rådgivende for avdelingens ansvarlige ledelse og rapportere direkte til denne.

Når avdelingsutvalget har fremmet forslag i en sak, har utvalget krav på bedriftsledelsens begrunnede standpunkt til forslaget.

Uendret.

Nytt 5. ledd.

I saker som egner seg for avgjørelse på avdelingsplanet kan bedriftsledelsen gi utvalgene myndighet og ansvar til innenfor et fastlagt mandat å treffe beslutninger som utvalgets medlemmer er enige om.

Uendret.

Avdelingsutvalget skal også gi rapport om sin virksomhet til bedriftsutvalget.

§ 38.

Avdelingsutvalgenes møter.

Møte skal holdes minst én gang pr. måned med mindre de selvskrevne representanter er enige om noe annet. Reglene i § 31 om sakliste og i

Uendret.

Nåværende tekst:

§ 33, 1. og 2. ledd, om protokoller og rapporter, får tilsvarende anvendelse.

Det påhviler avdelingsutvalgets medlemmer å sørge for en best mulig informasjon til avdelingens ansatte om saker som har vært behandlet.

Ny tekst:

(Endringene er uthevet.)

Det påhviler avdelingsutvalgets medlemmer å sørge for en best mulig informasjon til *flest mulig av* avdelingens ansatte om saker som har vært behandlet.

Kap. XV.

Samarbeidsutvalg.

Hele kapitlet utgår.

Hovedorganisasjonene er klar over at forholdene ved de forskjellige bedrifter kan være så uensartede at de former for samarbeid som passer ved én bedrift ikke egner seg ved en annen. Det er derfor av stor betydning at den øverste bedriftsledelse, sammen med representanter for de ansatte, f.eks. ved opprettelse av et samarbeidsutvalg, søker å finne fram til de former for samarbeid som passer best for vedkommende bedrift.

§ 40.

Sammensetning.

Hvor samarbeidsutvalg blir opprettet, bestemmer partene på den enkelte bedrift selv utvalgets sammensetning. Hvis enighet ikke oppnås skal utvalget bestå av én representant for bedriftsledelsen, den til enhver tid fungerende formann i arbeidernes tillitsmannsutvalg og én representant for funksjonærene. Reglene i § 29 får tilsvarende anvendelse for samarbeidsutvalgets medlemmer.

§ 41.

Arbeidsområde m. v.

Samarbeidsutvalget holder møter når ett av medlemmene krever det. Utvalget skal drøfte og eventuelt framkomme med forslag til behandling og løsning av spørsmål vedrørende samarbeidet, dets former, organer og videre utvikling ved den enkelte bedrift. Hvis det ikke oppnås enighet i utvalget om et forslag til løsning, kan saken forelegges Samarbeidsrådet til vurdering og uttalelse overensstemmende med § 43.

§ 34 får tilsvarende anvendelse.

Nåværende tekst:**Ny tekst:**
(Endringene er uthevet.)

§ 48.

Varighet.

Denne avtale gjelder til 30. juni 1973 og videre 2 år ad gangen hvis ikke en av partene skriftlig sier den opp med 6 — seks — måneders varsel.

Denne avtale, som *trer i kraft 1. februar 1974*, gjelder til 30. juni 1977 og videre 2 år *av* gangen hvis ikke en av partene skriftlig sier den opp med 6 — seks — måneders varsel.

Forslaget til ny Hovedavtale ble godkjent i representantskapsmøte 10. og 11. desember, under forutsetning av at en får en tilfredsstillende løsning når det gjelder konsernutvalg.

Samarbeidsrådet LO/N.A.F.

Rådet har i 1973 hatt følgende sammensetning:

Fra N.A.F.:

Direktør Kaare N. Selvig, formann, direktør Sverre Grøtter og direktør Reidar Tank Nielsen.

Varamenn:

Direktør Viktor Evensen, direktør Hans W. Riddervold og direktør Øyvind Skard.

Fra LO:

Formann Tor Aspengren, sekretær Tor Halvorsen, nestformann Odd Højdahl for den tid Halvorsen sitter i Regjeringen, og forbundsformann Olav Bratlie.

Varamenn:

Leif Haraldseth (for Odd Højdahl), forbundsformann Otto Totland og ingeniør Egil Ahlsen.

Sekretariatets personale består av:

Direktør Lars Bjarheim. Konsulenter Bjørnulf Bernhardsen og Arnold Johannessen. Sekretær L. Johannessen og kontordame A. Ånensen.

Det har i året vært arrangert 10 felleskurs med deltakelse fra bedriftsledelse og tillitsmenn i følgende distrikter:

Hedmark/Oppland, Aust/Vest-Agder, Rogaland, Østlandet, Møre/Romsdal, Nordland, Bergen, Hordaland, Sogn og Fjordane, Troms/Finnmark.

Det samlede deltakerantall har vært 375 fra 113 bedrifter. 259 deltakere fra 77 bedrifter står på venteliste.

Ledelsen av disse kurs har bestått av et utvalg med sekretær Harry O. Hansen, LO, studierektor Petter Thoen, N.A.F., og konsulent Arnold Johannessen.

Det er videre holdt 3 distriktskonferanser.

Arbeidsgruppen for spredning av samarbeidsforsøk har gjennomført en rekke bedriftsbesøk også i 1973 for å bistå med råd ved forskersvirksomhet. Den samme gruppe som har bestått av konsulent Ragnar Røberg Larsen, sjefingeniør Kåre Hansen og konsulent Bernhardsen har virket som forelesere ved de kurs og konferanser som Samarbeidsrådet har hatt.

En rapport fra gruppen er lagt fram, som viser erfaringer ved forsøksvirksomheten.

Til å følge det forskningsarbeid som foregår, har følgende utvalg fungert: Tor Aspengren, Tor Halvorsen, Egil Ahlsen fra LO, Øyvind Skard, Tor Seim og Oluf W. Brand fra N.A.F.

Det er utgitt en ny brosjyre på 40 sider om forslagsvirksomheten: «La din idé bli til et positivt forslag». Dessuten en ny plakatserie om samme.

Etter søknad fra organisasjonenes side ble det for 1973 gitt stats-tilskott på 50 prosent til felleskurs i samarbeidsforhold, som ble arrangert av Rådet. For 1973 ble gitt kr. 68 000 i tilskott.

Samarbeidsrådets sekretariat har direkte kontakt med en rekke bedrifter hvor de følger det arbeid som foregår gjennom bedriftsutvalgene. Det er utarbeidet et eget spørreskjema som forelegges bedriftene til besvarelse. 25 bedrifter er besøkt.

I forbindelse med Rådets framtidige virksomhet har et utvalg framlagt en innstilling hvor det bl. a. ble pekt på at kontakten mellom organisasjonene og Rådet burde effektiviseres. Dette har ført til at det fra januar 1974 er ansatt en medarbeider i henholdsvis LO og N.A.F., som skal ta seg spesielt av arbeidet i forhold til Samarbeidsrådet og bedriftsutvalsarbeidet.

Samarbeidsrådet LO/DKT

Samarbeidsrådet mellom Den Kooperative Tarifforening og Landsorganisasjonen i Norge ble opprettet i 1967.

Samarbeidsrådet hadde i 1973 følgende medlemmer:

Fra Den Kooperative Tarifforening:

Kontorsjef Alf Fjeldsaa, h.r.adv. Magne Bølviken og dir. Sigurd Smedbye.

Varamenn:

Trond Lunde, Olav Nàmødal og Magne Vik.

Fra Landsorganisasjonen i Norge:

Sekretær Tor Halvorsen (LO), formann, forbundsformann Otto Totland (NHKF) og forbundsformann Finn Nilsen (Bekl.arb.forb.).

Varamenn:

Arne Andresen, Odd Lilleskare og Egil Ahlsen.

Samarbeidsrådet besluttet å opprette eget sekretariat fra 1. juli 1973. Som sekretær ble tilsatt Thor Egil Gruer og som kontordame Grete Kjellstrøm.

Samarbeidsrådets sekretær tiltrer også Opplysnings- og Utviklingsfondet mellom Den Kooperative Tarifforening og Landsorganisasjonen i Norge som sekretær.

Samarbeidsrådets sekretær besøkte høsten 1973 en rekke samarbeidsutvalg i samvirkelagene, hvor det ble gitt informasjon om Samarbeidsrådet og Hovedavtalen DKT — LO.

Det er under planlegging et samarbeidsprosjekt i Ringerike og Bærum Samvirkelag.

Videre har Rådet vedtatt å gjennomføre 8 ukekurs om samarbeidsspørsmål i 1974. De fleste kursene vil bli delt i 2 trinn (3 + 2 dager).

Samarbeidsutvalgene ved statens virksomheter

Ved utgangen av 1973 er det i virksomhet 27 hovedutvalg med 296 distriktsutvalg og 328 lokal/underutvalg, 13 landsomfattende og 52 enkeltstående utvalg. Utvalgene omfatter arbeidsplasser med til sammen ca. 180 000 ansatte i staten.

Som tjenestemennenes representanter i Sentralrådet for samarbeidsutvalg ved statens virksomheter har i 1973 fungert:

Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund, med varamann Aage Tømmereek, Norsk Postforbund, Harald Fondevik, med varamann Else Ørbæk, begge Norsk Tele Tjeneste Forbund, Hjalmar Andersen, Norsk Tjenestemannslag, med varamann Ivar Nilsen, Norsk Tolltjenestemannsforbund, Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet, med varamann Olav Klepp, Lensmannsbetjentenes Landslag, Ludvik Wangsmo, Norsk Arbeidsmandsforbund, med varamann Jahrmann Mangen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Konrad B. Berthelsen, Statstjenestemannsforbundet, med varamann Paul Ask, Embetskontorfunksjonærenes Landsforbund, politimester Gunnar Gjone, med varamann oberstløytnant Hans P. S. Koren, begge Embetsmennenes Landsforbund, sivilforsvarsinspektør Trygve Skag, med varamann Ole Lundesgaard, Yrkesorganisasjonenes Hovedsammenslutning for Embets- og statstjenestemenn.

Egil Halvorsen har vært Rådets formann, Eilif Moe nestformann, og Arne Gjelsnes sekretær.

Det har i 1973 vært holdt 4 ordinære møter. Til Rådets møter er innkalt både medlemmer og varamenn.

Rådet sender ut sitt blad «Samarbeid», som i 1973 har utkommet med 4 nummer, og i et opplag av ca. 15 000 eksemplarer.

I året ble det innmeldt 252 brevringer i kurset «Samarbeid i staden». Til sammen 1187 personer har gjennomgått kurset.

Det ble i 1973 arrangert 12 opplæringskurs med til sammen 545 deltakere fra 57 ulike statsinstitusjoner.

Samarbeidsavtalen ble i desember 1973 prolongert og gjelder nå ut året 1974.

Samarbeidsutvalgene i kommunene

Om lag 160 kommuner og kommunale tiltak har opprettet samarbeidsutvalg i henhold til avtale mellom Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Norske Kommuners Sentralforbund.

I samarbeidsrådet for kommunene sitter som arbeidstakerrepresentanter forbundsformann Arne Born, sekretær Edgar Eliassen og forbundsformann Erling Johansen. Sekretær i Rådet er Kjell Løvstad, Norske Kommuners Sentralforbund.

Det var vært holdt 4 møter i Rådet i 1973, og en behandlet bl. a. revisjon av avtalen, arbeidstidsforkortelse, helsesektoren, samt medbestemmelsesretten for kommuneansatte.

Oslo Kommune har egen samarbeidsavtale — og eget hovedutvalg. Det er opprettet ca. 40 samarbeidsutvalg ved de forskjellige kommunale etater og bedrifter — som representerer omlag 24 000 arbeidstakere.

Sluttvederlagsordningen

I kalenderåret 1973 ble det utbetalt sluttvederlag med ialt 11,2 mill. kroner til ca. 2400 arbeidstakere. Omtrent 1200 av disse sluttet i årene 1970—1973 på grunn av svekket helbred. Styret har meddelt avslag på søknaden for 775 arbeidstakere som på grunnlag av foreliggende opplysninger ikke fylte vilkårene for å få utbetalt sluttvederlag.

Utgiftene i 1973, som er de største noe enkelt år hittil, oversteg inntektene med ca. 1¼ mill. kroner, og ordningens fond ble i løpet av året redusert til 4½ mill. kroner.

Fra ordningen ble opprettet, 1. oktober 1966, til 31. desember 1973 har ca. 10 750 arbeidstakere fått utbetalt sluttvederlag med til sammen kr. 49 344 000.00.

Ny ekspedisjonsrutine.

Sommeren 1973 innførte sluttvederlagsordningen nytt søknadskjema og ny ekspedisjonsrutine. Skjemaet skal fremdeles fylles ut av arbeidsgiveren og sendes trygdekontoret, men trygdekontoret sender nå skjemaet direkte til sluttvederlagsordningens kontor. På grunnlag av de ferdigbehandlede søknadsskjemaene skriver Riks-trygdeverkets dataavdeling ut standardbrev, postgiroblanketter, liste over behandlede søknader m. m. Dette materiale leveres sluttvederlagsordningens kontor som ekspederer sakene. Arbeidstakeren får sitt sluttvederlag over ordningens egen postgirokonto og arbeidsgiveren blir underrettet om utbetalingen. Standardbrevet blir i enkelte tilfeller erstattet med vanlig maskinskrevet brev hvis brevet må inneholde detaljer som det ikke er rasjonelt å mate datamaskinen med. Hvis en søknad ikke innvilges, blir så vel arbeidsgiveren som arbeidstakeren underrettet om grunnen.

Av rent teknisk-økonomiske grunner kan datamaskinen ikke skrive blanketter osv. for sluttvederlagsordningen mer enn 2 ganger hver måned. Med den nye ekspedisjonsrutinen går det således inntil 2 uker fra sluttvederlagsordningens kontor får søknadsskjemaet til arbeidstakeren får sitt sluttvederlag — vel å merke hvis det framgår klart av skjemaet at arbeidstakeren fyller vilkårene for å få sluttvederlag.

Ved en rekke søknader må det innhentes tilleggsopplysninger, og det kan ta sin tid før disse foreligger. De søknadene som det tar lengst tid å bli ferdig med er søknader for sykmeldte arbeidstakere som ikke er oppsagt og som heller ikke selv har sagt opp sin stilling. I disse tilfellene kan styret ikke ta standpunkt til søknaden før trygdeadministrasjonen har behandlet søknaden om uførepensjon.

Endringer i sluttvederlagsavtalen.

I forbindelse med at folketrygdens pensjonsalder var foreslått satt ned fra 70 år til 67 år med virkning fra 1973, fremmet styret i juli 1972 forslag for avtalepartene som i løpet av høsten ble enige om at laveste utbetalingsalder fortsatt skulle være 50 år. Videre kom partene til enighet om at skalaen for sluttvederlag ble forskjøvet 3 år, med høyeste utbetalingsalder 66 år. Avtalens kap. II, punkt 1 er nå:

«1. Sluttvederlag utbetales med følgende beløp:

50 år	.....	kr. 3 000.00
51 »	.....	» 3 000.00
52 »	.....	» 3 500.00
53 »	.....	» 3 500.00
54 »	.....	» 4 000.00
55 »	.....	» 4 000.00
56 »	.....	» 4 500.00
57 »	.....	» 4 500.00
58 »	.....	» 5 000.00
59 »	.....	» 5 500.00
60 »	.....	» 6 000.00
61 »	.....	» 6 500.00
62 »	.....	» 7 000.00
63 »	.....	» 7 000.00
64 »	.....	» 6 000.00
65 »	.....	» 5 000.00
66 »	.....	» 3 000.00

Ved utbetaling av sluttvederlag til arbeidstakere med lavere aldersgrense enn 67 år, anvendes ovenstående skala tilsvarende, slik at det ved oppsigelse i det siste år før oppnådd aldersgrense betales kr. 3000.00 for oppsigelse, i det nest siste år før oppnådd aldersgrense kr. 5000.00 osv. inntil 50 årsgrensen er nådd.» Merknad til punkt 1 ble forandret tilsvarende.

Den reviderte avtalen er gjort gjeldende i de tilfeller hvor arbeidsforholdet — i sluttvederlagsavtalens forstand — ansees for å være bragt til opphør 1. januar 1973 eller senere. Arbeidstakere som hevet sykepenger til de i 1973 kunne ta ut alderspensjon fra folketrygden får således ikke sluttvederlag. De som hadde sin siste arbeidsdag en gang i desember 1972 på grunn av juleferie på arbeidsplassen får heller ikke sluttvederlag hvis de kan ta ut alderspensjon fra januar 1973.

I sluttvederlagsavtalens kap. VI, punkt 2, merknad 1, er første setning endret til:

«Denne avtale omfatter også deltidsarbeidere med lengre arbeidstid enn 20 timer pr. uke».

Tidligere var grensen 22 timer pr. uke.

Ved tariffrevisjonen i 1970 ble det vedtatt at også arbeidstakere som måtte slutte på grunn av sykdom skulle ha rett til sluttvederlag hvis de for øvrig fylte vilkårene. De nye reglene trådte i kraft

9. mai 1970. Senere kom avtalepartene til enighet om den overgangsordning som er tatt inn i den såkalte «særavtalen». Denne åpnet adgang til sluttvederlag også for arbeidstakere som var blitt sykmeldt før 9. mai 1970.

I møte 18. mai 1973 fattet styret med avtalepartenes godkjenning vedtak om at «særavtalens» gyldighet skulle bringes til opphør med øyeblikkelig virkning. For øvrig antar avtalepartene at den omstilling av økonomisk art som sluttvederlaget tar sikte på å dekke, vanligvis må antas å være overvunnet i løpet av den lovbestemte generelle 3 års frist for foreldelse av krav. Styret fattet derfor i samme møte vedtak om at sluttvederlagssøknad som fremmes mer enn 3 år etter at arbeidsforholdet reelt sett er bragt til opphør, vanligvis ikke skal innvilges.

Styret:

Styrets medlemmer er:

For LO: Sekretær *Tor Halvorsen*. H.r.adv. *Olaf Sunde*.

For N.A.F.: Direktør *Joh. Fr. Hansen*. Direktør *Pål Kraby*.

I januar 1973 ble sekretær *Tor Halvorsen* valgt til styreformann for 1973 og 1974. Da han i oktober 1973 tiltrådte som statsråd ble høyesterettsadvokat *Olaf Sunde* oppnevnt som styreformann inntil videre. Samtidig ble sekretær *Liv Buck*, LO, valgt inn i styret.

I 1973 har styret hatt 17 møter. I disse møtene har styret blant annet hatt 320 saker som har krevd detaljert behandling.

Styrets sekretariat har fra 1. april 1973 kontor i Øvre Slottsgt. 11, Oslo. 1.

IV. Forsikrings spørsmål

Kollektiv hjemforsikring

I 1973 har det vært gjennomført overføringsaksjoner i 3 nye forbund, slik at avtalen om kollektiv hjemforsikring ved årsskiftet 1973/74 omfattet 19 forbund. Dette betyr at innpå 300 00 fagorganiserte nå er sikret gjennom kollektiv hjemforsikring. I dette tallet er ikke de reserverte medlemmer med. Når det gjelder reservasjonsprosenten er denne stadig synkende, noe som avgjort skyldes at medlemmene etter hvert blir mer klar over hvilke store fordeler som ligger i kollektiv hjemforsikring.

I 1973 antar en at skadeutbetalingene vil beløpe seg til mer enn 8 mill. kroner, fordelt på ca. 10 000 skadetilfeller.

Fra ordningen ble innført for det første forbund i 1967 vil det til sammen være utbetalt mer enn 25 mill. kroner i skadeerstatninger til medlemsforbundene. På grunn av en sterk øking i skadeutbetalingene ble det nødvendig, med bakgrunn i avtalen om selvregulerende premie, å forhøye premien fra kr. 30,— til kr. 36,— i 1973.

Samvirke/LOs skadenemnd for kollektiv hjemforsikring

Samvirke/LOs skadenemnd for kollektiv hjemforsikring ble etablert i 1968 i henhold til avtale mellom LO og Samvirke.

Nemndas uttalelse er bindende for selskapet, såfremt den ikke går utover forsikringsvilkårenes ramme, men ikke for forsikrede, som etter at nemndas uttalelse er innhentet, kan innbringe saken for domstolene.

Skadenemnda består av fem medlemmer: Høyesterettsadvokat Olaf Sunde, LO, formann, sekretær Per Andersen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, hovedkasserer Gunnar Torp, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, avdelingsleder M. Sørum, Samvirke, og salgssekretær Erling W. Lundby, Samvirke. To medlemmer er utpekt av fagbevegelsen og to av Samvirke.

I 1973 har skadenemnda holdt syv møter og behandlet 53 saker. Seks av disse sakene har vært av prinsipiell karakter uten at det har foreligget tvist. I de øvrige 47 saker har skadenemnda gitt forsikringstakeren helt eller delvis medhold i 8 tilfeller, som regel etter at det har framkommet nye opplysninger under behandlingen i nemnda.

Nemndas avgjørelser er blitt akseptert av de forsikrede, og foreløpig er ingen saker som nemnda har behandlet blitt innbrakt for domstolene.

Gruppehjemforsikring

4 forbund med til sammen ca. 140 000 medlemmer har sluttet avtale om gruppehjemforsikring for sine medlemmer. Ordningen bygger på at det enkelte medlem tilmelder seg forsikringsordningen og premie innkreves hvert år over postgiro. Til tross for løpende informasjonskampanjer såvel fra forbundenes som Samvirkes side kan en likevel ikke operere med samme tilslutningsprosent for denne ordningen som for den kollektive hjemforsikring. Gruppehjemforsikringen kostet i 1973 kr. 45,— pr. år i premie.

Grunnforsikringen

Grunnforsikringen som er en fellesordning og avløser av den tidligere FSK-ordningen, har nå tilslutning fra 17 forbund med om lag 375 000 medlemmer. Fra 1/1-1973 har også Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund tilsluttet seg ordningen. I 1973 er det til medlemmer eller deres etterlatte utbetalt ca. 14 mill. kroner. I tillegg til utbetalingene i 1971 og 1972 er det således til sammen for de år forsikringen har bestått utbetalt ca. 39 mill. kroner.

LO/Samleforsikring

Denne forsikringsformen, som populært er karakterfisert som en kollektiv hjemforsikring for den faglige virksomheten, og dekker løspøre og kontorinnredninger for forbundenes forskjellige organisasjonsledd, ble innført fra 1/1-1972. Ordningen har nå tilslutning fra 15 forbund med til sammen 370 000 medlemmer. Ordningen er meget rasjonell på den måte at det enkelte forbund som slutter seg til ordningen innbetaler 35 øre pr. medlem pr. år og alle forbundenes organisasjonsledd er dekket under forbundets avtale.

Informasjons- og opplysningsvirksomheten om forsikring

Informasjons- og opplysningsvirksomheten om forsikringsengasjementet har også i 1973 hatt et stort omfang. I samarbeid med AOF og Samvirke har det vært avholdt et stort antall kortere kurs i grunnorganisasjonene. Forut for Kongressen ble det sendt ut et debattopplegg for å trekke opp målsettinger for fagbevegelsens engasjement i forsikring. Mer enn 600 debattgrupper på grunnplanet deltok i debattopplegget. Det er dette opplegget som har lagt grunnlag for målsettingen for det framtidige engasjement i forsikring som er trukket opp i det faglige handlingsprogrammet. I pakt med denne målsettingen har en drevet skolerings- og informasjonsvirksomhet i grunnorganisasjonene med sikte på demokratisering og desentralisering av forsikringsvirksomheten. I denne forbindelse er det valgt ut folk fra grunnplanet som har fått spesialopplæring som muliggjør at en kan delegere ansvar og myndighet til grunnplanet. Det er valgt ut ca. 30 prøveprosjekter i grunnorganisasjonene, som har fått utvidet ansvar og myndighet når det gjelder så vel skadeservice som markedsføringstiltak.

Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse

Styret for Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse består av Sekretariatet og følgende 2 representanter for funksjonærene: Gudrun Authen og Synøve Andersen, med Inger Sofie Rasmussen og Karin-Wenche Trælnes som varamenn.

Arbeidsutvalget: Einar Strand, Tor Aspengren, Olaf Sunde, Jens Torp og Gudrun Authen.

Varamann for de 4 første er Finn Nilsen og Synøve Andersen for Gudrun Authen.

Til arbeidsutvalgets møter innkalles også Synøve Andersen.

Dessuten innkalles en representant fra tillitsmannspensjonistene: Petter Fossum.

Fra funksjonærpensjonistene innkalles Randi Mørch.

I 1973 var det (inkl. nye pensjonister) utmeldt 31 medlemmer. Samlet antall betalende medlemmer ved årsskiftet er 518.

De løpende pensjoner fordeler seg slik:

- 234 alderspensjoner,
- 137 enker,
- 17 uføre,
- 5 ekstra enkepensjoner.

Fagorganisasjonens Stønadskasses Fond

Grunnforsikringen erstattet som kjent ytelsene i Fagorganisasjonens Stønadskasse fra 1/1-1971 og alle erstatningstilfeller som er inntrådt etter denne dato erstattes således av grunnforsikringen. I forbindelse med innføringen av grunnforsikringen ble FSKs Fond opprettet. De forskottsrettigheter som en hadde krav på etter FSKs tidligere vedtekter dekkes fortsatt av dette fonds midler.

I 1973 er det utbetalt kr. 1 538 800.— som forskott i forbindelse med ektefelles død og oppnådd alder etter vedtektenes § 6 D.

Det har fortsatt i perioden vært utbetalt invaliditetserstatning etter FSKs vedteker på grunn av ettersleping. Dette beløp avtar nå som forutsatt sterkt og begrenser seg i 1973 til kr. 209 800.—.

Styret for FSKs Fond fungerer også som kontaktorgan og drøfter spørsmål av felles interesse for forbundene som er tilsluttet grunnforsikringen.

Styret for FSKs Fond har i 1973 bestått av følgende:

Einar Strand, Thor Andreassen, Harry Jørgensen, Aage Tømmerreek, Magnus A. Bakke, Sverre Andresen og Gunnar Torp.

Representantskapet for FSKs Fond består av en representant for hvert av de tilsluttede forbund i grunnforsikringen.

V. Arbeidsmarkedet, Sosialpolitikk og utdanning

Arbeidervernspørsmål

På Kongressen i mai ble det fremmet en rekke forslag om endringer i og tilføyelser til Arbeidervernloven. En del av forslagene var dekket av tidligere forslag som var oversendt Kommunal- og arbeidsdepartementet. I tillegg ble det nå sendt brev til Kommunal- og arbeidsdepartementet om en del saker som vi her gir en oversikt over.

Farlige stoffer.

Departementet ble bedt om å overveie en forsterkning av vernebestemmelsene i Arbeidervernlovens § 5 nr. 4, med sikte på et forbud mot å produsere eller ta i bruk nye stoffer uten samtykke fra Arbeidstilsynet, såfremt det ikke gjennom undersøkelser er fastslått at stoffene ikke er farlige eller helseskadelige for arbeiderne.

Verneombudene.

Det ble gitt uttrykk for at bestemmelsen om verneombud i § 10 ikke alltid er tilstrekkelig. Departementet ble bedt om å ta opp spørsmålet om at verneombudet skal få rett og plikt til å stanse arbeidet dersom arbeiderne utsettes for særlig stor risiko for yrkesskade eller yrkessykdom på grunn av manglende vernetiltak.

Departementet ble også bedt om å ta opp spørsmålet om en lovendring slik at verneutvalgene kan få besluttende myndighet i saker som gjelder iverksettelse av verne- og sikkerhetstiltak.

(En viser for øvrig til ny § 7 a i Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening om vernearbeid (se side 00)).

Skiftarbeid.

Arbeidstidsbestemmelsene i Arbeidervernloven når det gjelder skiftarbeid gjelder bare for industrielt skiftarbeid. I LO's brev til Kommunal- og arbeidsdepartementet blir det pekt på at det foreligger også annet arbeid med tilsvarende ubekvem og belastende

arbeidstid, og hvor helsemessige og sosiale grunner taler for at også slikt arbeid bør komme inn under bestemmelsene om kortere arbeidstid for skift.

Lønningslister — overtidsarbeid.

Etter Arbeidervernlovens § 27 er det påbudt at omfanget av overtidsarbeid for den enkelte arbeider skal gå fram av lønningslistene. I praksis har dette vist seg ikke å være nok. LO har derfor bedt departementet om å foreslå en omredigering av bestemmelsen, slik at lønningslistene blir ført således at overtidsarbeid og timefor-tjeneste for den enkelte framgår.

Dispensasjoner vedrørende nattarbeid og overtid.

På Kongressen kom det kritikk mot Arbeidervernlovens § 20. Kritikken gjaldt adgangen til å gi dispensasjon for nattarbeid «når det er oppstått uventet eller særlig arbeidspress». I et brev til Direktoratet for Statens arbeidstilsyn har LO bedt om at man viser størst mulig tilbakeholdenhet på grunn av de ulemper som slike dispensasjoner medfører for arbeiderne.

Når det gjelder dispensasjon for overtid etter § 26 nr. 5, ble det på Kongressen særlig stilt krav om at slike dispensasjoner aldri måtte gis for yrkessjåførere. Kravet var begrunnet med hensynet til den ekstra påkjenning det er for sjåførene å arbeide overtid i den sterke trafikken i dag. Kravet var også begrunnet med trafikksikkerhetsmessige hensyn. I et brev til Direktoratet for Statens arbeidstilsyn ble Direktoratet bedt om å ta disse forhold i betraktning ved avgjørelse av dispensasjonssøknader.

Meldeplikt arbeidsulykker og yrkessykdommer

I samsvar med forslag på Kongressen sendte LO brev til Direktoratet for Statens arbeidstilsyn med anmodning om at Arbeidstilsynet innskjerper meldeplikten når det gjelder arbeidsulykker og yrkessykdommer. LO ba også om at man overfor verneombudene innskjerper at disse må være behjelpelige med å påse at meldeplikten blir overholdt.

De funksjonshemmede og fagbevegelsen

I 1972 ble det oppnevnt et internt utvalg med det mandat å utrede de funksjonshemmedes tilknytning til fagbevegelsen. Utvalget skulle bare beskjefte seg med spørsmålet for så vidt angår arbeidstakere i vernede bedrifter. Utvalget fikk denne sammensetning:

Liv Buck, LO, formann, Oddbjørn Møller, Norsk Jern- og Me-

tallarbeiderforbund, Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund, Sidsel Bauck, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Arne Hansen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, Øystein Egelund, Norsk Folkehjelp.

Utvalget la fram sin innstilling i september 1973, og innstillingen konkluderte med at man skulle få tariffavtaler på de enkelte arbeidsplasser, og at avtaleforholdet skulle tilfalle det forbund som har hovedtyngden av medlemmene sysselsatt innenfor sitt organisasjonsområde. Likevel skulle Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer fortsatt beholde organisasjonsretten innenfor sitt område.

Sekretariatet sluttet seg til komitéens innstilling. Det forutsettes opprettet tariffavtaler for de ansatte ved vernede bedrifter. Avtalen opprettes med den enkelte arbeidsplass.

Organisasjonsretten og avtaleforhold ble tildelt Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, som har påtatt seg oppdraget. Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer beholder organisasjonsretten til de arbeidstakere som hører inn under forbundet.

Ekstra ferie for arbeidstakere over 60 år

Etter innstilling fra LO's sosialpolitiske utvalg er det gjort henvendelse til Kommunal- og arbeidsdepartementet om å få utredet spørsmålet om ekstra ferie for arbeidstakere over 60 år. Dette er i samsvar med et vedtak på Kongressen som fikk følgende form: «LO vil derfor at spørsmålet om utvidelse av ferien med to uker for arbeidstakere over 60 år utredes.

Forutsetningen for en slik reform er at den finansieres over de offentlige budsjetter.»

I sin motivering overfor departementet sier LO at det av helsemessige hensyn og av hensyn til omstillingsproblemer er ønskelig med en utvidelse av ferietiden for eldre arbeidstakere generelt. En er klar over at flere hensyn kommer inn ved vurdering av saken, og en tror derfor at det vil være riktig å få den utredet av et offentlig utvalg.

Særvern for kvinner i arbeidslivet

LO har, etter henvendelse fra Sosialdepartementet, avgitt følgende uttalelse til en rapport fra Det internasjonale arbeidsbyrå om revisjon av ILO-konvensjon nr. 89.

«Det vises til Sosialdepartementets brev av 28. februar d. å. hvor Landsorganisasjonen blir bedt om å avgi en uttalelse til Arbeidsbyråets

rapport vedrørende spørsmålet om revisjon av ILO-konvensjon nr. 89 bør settes på dagsordenen for en kommende arbeidskonferanse.

Landsorganisasjonen i Norge vil peke på at Norge ikke har ratifisert noen av de ILO-konvensjoner som gjelder særvern for kvinner utenom mødrevern, fordi etableringen av særvern for kvinner i arbeidslivet ikke er forenlig med det hovedmål å sikre kvinnen full likestilling med mannen i arbeidslivet.

Vi har imidlertid alltid hevdet at det bør være forbud mot nattarbeid i videst mulig utstrekning, men at slike forbudsbestemmelser i prinsippet bør omfatte på like linje så vel de kvinnelige som mannlige arbeidstakere.

Landsorganisasjonen vil be om at de ovenfor nevnte to hovedsynspunkter fra Landsorganisasjonens side blir formidlet til Den Internasjonale Arbeidsorganisasjon.

Industrielt hjemmearbeid

Kommunal- og arbeidsdepartementet har forelagt LO et utkast til ny lov om industrielt hjemmearbeid. Til dette utkastet har LO gjort følgende merknader:

«Vi er enig i at hjemmearbeiderne står i en så svak stilling at disse har behov for et særskilt lovvern. Dette synes da også den samlede komité å være enig om. Men komitéen har ikke tatt den fulle konsekvens av dette syn når den har funnet å burde begrense dette lovvernet til alene å gjelde «produksjon av gjenstander i egentlig forstand». De hjemmearbeidere som har et hjemmearbeid som ikke går på slik produksjon, faller utenfor den foreslåtte lovs ramme.

Det må være sosialt uriktig å gjennomføre en slik forskjellsbehandling av hjemmearbeiderne i lovs form.

Ut fra dette syn vil Landsorganisasjonen be om at Ruth Haavik Svensens og Geirmund Markeseths antydning til formulering i 1. avsnitt i § 1, må bli lagt til grunn av Departementet. Denne antydning til formulering av 1. avsnitt i § 1 er gjengitt på side 17, øverst i spalte 2.

Som en følge av dette ber vi om at ordene «for videre salg» i 2. avsnitt i § 2 blir sløyfet. Det må være tilstrekkelig at arbeidet utføres for arbeidsgiverens forretningsvirksomhet, uten at det skal være nødvendig å begrense dette ytterligere med i tillegg til dette å stille det krav at det skal være «for videre salg».

Når det gjelder bestemmelsene om feriegodtgjøring, ber vi tatt under overveielse å endre den foreslåtte § 4, pkt. 1, slik at arbeidsgiveren får plikt til å betale feriegodtgjøring av *alt* arbeidsvederlag som svares for hjemmearbeidet.

Vi tillater oss å begrunne dette vårt forslag med at vi er av den oppfatning at det skal betales feriegodtgjøring av *all* godtgjøring for utført arbeid i annen tjeneste. Det er ingen grunn til i lovs form å gjennomføre en forskjellsbehandling av hjemmearbeiderne på dette punkt etter arbeidsforholdets varighet. Dette så meget mindre som resultatet av en slik forskjellsbehandling bare vil bli besparelse for arbeidsgiverne på arbeidstakernes bekostning og på den måte direkte kan virke som en oppfordring for arbeidsgiverne til bare å holde hjemmearbeiderne beskjefliget innenfor slike grenser at bedriften ikke behøver å betale feriepenger.

I tillegg til dette antas de regler som er foreslått i § 4, pkt. 1, å måtte bli nokså kompliserte å praktisere, særlig hensett til at feriegodtgjøring etter de foreslåtte bestemmelser er gjort avhengig av skjønnsmessige vurderinger av hva som har vært forutsetningen vedrørende arbeidsforholdet og i tillegg til dette kompliserte beregningsmåter.

Når det gjelder § 4, pkt. 2, skal vi få bemerke at vi finner det lite heldig at anvendelsen av Arbeidervernlovens § 31 og § 41 og Lov av 26. april 1947 om 1. og 17. mai, skal gjøres avhengig av om det har vært forutsetningen at arbeidsforholdet skulle vare ut over 3 måneder og minst 200 timer i kalenderåret. Dette ville være å stille disse arbeidstakerne i en annen og ugunstigere stilling enn andre arbeidstakere. Vi må derfor be om at ordene «med rett til feriegodtgjøring» i § 4, pkt. 2, må bli sløyfet.

I tillegg til dette må vi be om at oppsigelsesvernet i Arbeidervernlovens § 43 og § 44 uttrykkelig må bli gjort gjeldende også for denne gruppe arbeidstakere. Vi kan ikke se at det er noen grunn til å unnta disse arbeidstakerne fra disse vernebestemmelser.

Vedrørende § 8 skal vi få bemerke at vi er enig i at tilsynet med at loven blir overholdt legges under Hjemmearbeidsrådet og Arbeidstilsynet, men vi antar at det ikke er tilstrekkelig at disse bare holder seg kjent med de satser som betales for arbeid som går inn under loven. De bør også holde seg kjent med de tariffsatser som gjelder til enhver tid. De bør herunder spesielt holde seg kjent med om bedriften er bundet av tariffavtale for slikt arbeid. Dette av den grunn at bedriften i så tilfelle ikke kan sette bort slikt arbeid til lavere satser enn de tariff-festede. Vi viser for så vidt til det som er uttalt om dette i Kristen Andersens «Fra arbeidslivets rett», nr. 3, side 40 flg. og den rettspraksis som det her er vist til.

Til § 11 skal vi framkomme med de samme merknader som til § 8. Det samme gjelder det foreliggende forslag til § 12.

Vi ber det ærede Departement ta disse våre merknader til følge under det videre arbeid med dette lovforslaget.

Hjemmearbeidere — arbeidsløysetrygd.

Fra et av forbundene hadde LO fått seg forelagt spørsmålet om vilkåra for arbeidsløysetrygd for hjemmearbeidere. LO har på dette grunnlag henvendt seg til Kommunal- og arbeidsdepartementet og bedt om å få regler, slik at man for hjemmearbeidere legger til grunn den aktuelle tariffestede arbeidsinntekt på det tidspunkt da ledighet inntrer — uten hensyn til hva den enkelte faktisk har hatt i inntekt i siste kalenderår. Denne henvendelse er gjort for å unngå at hjemmearbeidere skal kunne komme under lovens minstegrense for å få trygd.

Innvandringspolitikk

Spørsmålet om vår innvandringspolitikk har vært utredet av en offentlig komité. Til komitéens innstilling har LO avgitt denne uttalelsen:

«Idet en viser til departementets brev av 30. mars 1973 vil Landsorganisasjonen få komme med følgende merknader til ovenfor nevnte utredning: Vedrørende tiltak for å lette utenlandske arbeidstakeres og

deres familiers tilpassing til norske forhold kan vi i det alt vesentlige slutte oss til utvalgets forslag. Vi kan imidlertid ikke gi vår tilslutning til at hotell- og restaurantnæringen ikke skal omfattes av den øvre grense på 25 prosent utenlandske arbeidstakere innenfor en enkelt bedrift. Er forholdene for tiden innenfor denne næringen slike at et relativt stort antall bedrifter ikke oppfyller denne grensen kan dette i seg selv ikke være tilstrekkelig grunn til et generelt unntak fra en slik regel. Etter Landsorganisasjonens oppfatning bør en heller åpne adgangen til en tidsbegrenset dispensasjon for bedrifter innen denne næringen slik at de kan få brakt andelen utenlandske arbeidstakere innenfor den grense en slik regel fastsetter. Dispensasjonsordningen må ikke vare lengre enn ett år.

Vedrørende fremtidige retningslinjer for landets innvandringspolitikk finner Landsorganisasjonen å måtte gi sin tilslutning til konklusjonen i uttalelsen fra utvalgets mindretall. Etter vår oppfatning er den mest presserende oppgave i norsk innvandringspolitikk for tiden å bedre de sosiale forhold for de utenlandske arbeidstakere som allerede er i landet. Det samlede utvalg foreslår her en rekke tiltak som bør settes i verk og gi konkrete resultater, før noen ytterligere alminnelig innvandring av utenlandske arbeidstakere er ønskelig.

Utvalgets flertall antar at uønsket innvandring kan unngås ved en vurdering av søknadene om arbeidstillatelse ut fra arbeidskraftthensyn. Dette begrunnes av flertallet ved å vise til den utvikling en har hatt etter at de nye reglene trådte i kraft i juli 1971. Landsorganisasjonen er av den oppfatning at denne utviklingen for den største del skyldes de økonomiske forhold en har hatt i Vest-Europa de to siste årene, med en redusert økonomisk vekst og følgende økende arbeidsløshet i enkelte land. Også arbeidsmarkedet her i landet har vært preget av denne utviklingen. Sysselsettingen innen industrien gikk her i landet ned i fjor og en må anta at en rekke bedrifter har beholdt arbeidstakere de strengt tatt ikke hadde behov for i denne perioden og unnlatt å gå til nyansettelser i de tilfelle arbeidstakere sluttet. En vet ut fra tidligere erfaringer at en slik utvikling i et lands økonomi slår meget sterkt ut i antall søknader om arbeidstillatelse. I kommende perioder preget av meget høy økonomisk aktivitet og derav følgende sterk etterspørsel etter arbeidskraft må en regne med at arbeidsgivere søker å dekke sitt behov ved rekruttering i utlandet. Det kan bli svært vanskelig for arbeidskraftmyndighetene på etterhånd å foreta en effektiv vurdering av søknadene om arbeidstillatelse ut fra arbeidskraftthensyn. Landsorganisasjonen antar derfor at flertallets forslag ikke vil være tilstrekkelig til å sikre kontroll og begrensning av innvandringen, noe som vil være nødvendig for å kunne bedre forholdene for allerede innvandrede arbeidstakere.

For øvrig vil Landsorganisasjonen peke på at en midlertidig innvandringsstopp med dispensasjonsadgang til bl. a. familiemedlemmer av utenlandske arbeidstakere i samsvar med artikkel 8 i Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon om familiens enhet, ikke kan antas å komme i strid med noen av de traktater Norge for tiden er bundet av om fremmede statsborgeres rettsstilling i Norge.

Landsorganisasjonen innser behovet for dispensasjon fra en generell innvandringsstopp. Utvalgets mindretall antyder hvilke grupper det kan være aktuelt å gi dispensasjon. Landsorganisasjonen ber om at det blir gitt anledning til å uttale seg på dette punkt dersom departementet

finner å ville slutte seg til forslaget fra utvalgets mindretall, men vil allerede nå få presisere at vi ønsker vår nåværende praksis overfor flykninger, statsløse og personer som er fordrevet fra sitt hjemland opprettholdt.

Landsorganisasjonen anser at en midlertidig stopp i innvandringen av utenlandske arbeidstakere også kan ha gunstig effekt på landets arbeidsmarked, i det vi trolig bedre vil kunne utnytte vår egen arbeidskraftreserve. Videre vil en slik innvandringspolitikk anspre arbeids-giverne til å gjøre arbeidsplasser hvor det i dag er et stort innslag av utenlandske arbeidstakere, mer attraktive for norske arbeidstakere.

Landsorganisasjonen kan slutte seg til utvalgets øvrige forslag.»

Distriktenes Utbyggingsfond

Ved stortingsvedtak av 15. juni 1973 er det oppnevnt 14 medlemmer med varamenn til Rådet for Distriktenes Utbyggingsfond for perioden 15. juni 1973 til 14. juni 1975.

Ved kronprinsregentens resolusjon av 8. juni 1973 er det videre oppnevnt 7 medlemmer med varamenn av Rådet for samme periode. Blant disse 7 er LO representert ved følgende:

Representanter:

Liv Buck, Kjell Lien.

Varamenn:

Ulf Sand, Evy Buverud Pedersen.

Fylkesmann Olaf Watnebryn er formann for Rådet i Distriktenes Utbyggingsfond.

Det er holdt 2 rådsmøter i 1973, henholdsvis 21. februar i Oslo, samt 20.—22. august på Geilo.

I samband med møtet på Geilo ble det holdt befaringer i Buskerud fylke.

Det ble gitt orienteringer om næringsliv, bosetting og distriktsproblemer i fylket. Videre ble det orientert om regionplanen i Hallingdal.

Styret i Distriktenes Utbyggingsfond har 11 medlemmer, samt varamenn. Styrets formann er direktør Erik Brofoss. Einar Strand er varamann til styret.

Statens Feriefond

Thorleif Andresen har vært LOs representant i styret for Feriefondet i første halvår 1973. Fra annet halvår er *Leif Haraldseth* oppnevnt fra LO.

Feriefondets styre disponerer Feriefondets overskudd ved å gi støtte til ferietiltak i samsvar med statuttene. Styret er også et rådgivende organ i saker som å bedre og lette bruken av ferie, og i saker vedrørende erstatningsordningen for feriegodtgjørelse som arbeidstaker taper på grunn av arbeidsgivers manglende betalingsevne (konkurs eller insolvens).

Med godkjenning av Kommunal- og arbeidsdepartementet ble det til ferieformål i 1973 bevilget i alt kr. 3 168 000.—.

AKAN

(Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani)

Komitéens sammensetning.

Komitéen har i det forløpne år bestått av:

Fra Norsk Arbeidsgiverforening: Direktør *Joh. Fr. Hansen* og overlege *Terje Due Strand*. Varamenn er direktør *L. Aarvig* og bedriftlege *Gunnar Mowé*.

Fra Landsorganisasjonen i Norge: Forbundsformann *Olav Bratlie* og hovedkasserer *Marie Lindquist*, med forbundsformann *Otto Totland* og *Eivind Strømmen* som varamenn.

Fra Statens Edruskapsdirektorat: Forbundssekretær *Sigurd Halvorsen*, med direktør *Anders Salvesen* som varamann.

Etter turnusordningen mellom N.A.F.s og LOs representanter har *Olav Bratlie* fungert som formann med *Joh. Fr. Hansen* som nestformann i 1973.

Komitéen har i 1973 hatt 3 møter.

Komitéens sekretariat.

Komitéens daglige arbeid utføres av sekretariatet, som 2. januar 1973 flyttet over i egen administrasjon, fra lokalet i Landsorganisasjonen til tilfredsstillende lokaler i Storgt. 23 D.

Sekretariatet ledes av sosionom *Tor Rønning* som er heltidsansatt sosialkonsulent. Han hadde i 1973 ialt 85 reisedager.

Sosionom *Turid Klette Lunde* er heltidsansatt sosialsekretær. Hun har ialt hatt 52 reisedager i 1973.

Sverre Bolstad er komitéens sekretær og kasserer ansatt i deltidsstilling.

1. mars 1973 ble *Karin Torp* ansatt som kontordame forværelsedame i heltidsstilling.

Sosialskelestudent *Alf Seltveit* har fra 20. august til 20. desember praktisert ved sekretariatet i sin 2. gangspraksis ved sosialskolen.

Landsorganisasjonens Revisjonskontor ved revisor *Inger Høgberg*, har forestått revisjon av regnskapene.

Finansiering av virksomheten.

Hovedorganisasjonenes Opplysnings- og Utviklingsfond har ydet et tilskudd på kr. 150 000.00 utbetalt med 75 000.00 fra hver av hovedorganisasjonene.

Fra Statens side har komitéen blitt bevilget kr. 135 000.00. Det samlede tilskudd utgjør således kr. 285 000.00. Det vises ellers til det foreliggende årsregnskap.

Opplysningsbrosjyrer:

Informasjonsbrosjyren «AKAN — hva den er og hva den vil» er i 1973 trykt opp i nytt opplag på 10 000. Totalt er 29 000 eksemplarer tryk av denne.

Brosjyren av Th. Kjølstad: «Alkohol og alkoholisme» ble i 1973 trykt i et nytt opplag på 18 300 eksemplar. Brosjyren er dermed trykt i et samlet opplag på 75 300.

Brosjyren av Th. Kjølstad: «Narkotika og narkomani» er trykt i nytt opplag på 15 000. Ialt er 98 700 eksemplar tryk av denne brosjyren.

Th. Kjølstads brosjyre «Aversan (Antabus) i alkoholistbehandlingen» er trykt i nytt opplag på 3000 eksemplarer. Dermed er samlet antall brosjyrer som er trykt kommet til 13 000 eksemplar.

Eyvind Thiis-Evensens brosjyre «Alkoholistsorg i industrien» er trykt opp på nytt etter revideringen. Det nye opplag er på 5000 eksemplarer. Totalt er denne brosjyren trykt i 18 000 eksemplarer.

Tor Rønnings brosjyre «Veiledning i behandlingsmåter på arbeidsplassen» er trykt på nytt i 5000 eksemplarer. Ialt er brosjyren trykt i 30 000 eksemplarer.

Brosjyren «sniffing» utarbeidet av Turid Klette Lunde, ble utgitt i 1973 i samarbeide med Kontoret for Edruskapsvern, Oslo. Brosjyren er trykt i 10 000 eksemplarer.

Sosialkonsulenten og sosialsekretæren distribuerer endel materiell, ved siden av dette har brosjyrene som tilfelle har vært tidligere år, blitt distribuert gjennom LOs og N.A.F.s organisasjonsinstanser og ved direkte bestillinger fra bedrifter og bedriftsklubber. Videre har materialet blitt spredt gjennom Arbeidernes Edruskapsforbunds bedriftskontakter. Og endelig har mange sosialkontorer og edruskapsnemnder og skoler også i 1973 gjort varierende innkjøp av materiell til sin virksomhet.

Sosialt grunnkurs.

Brevkurset «Sosialt grunnkurs» ved Folkets Brevskole er i 1973 gjennomgått av 271 deltakere. Brevet «Edruskapsvern» som vesentlig bygger på AKANs materiell, inngår som del av brevkurset.

Opplysningsfilmer.

Filmene «Blåmandag» og «Alkohol» blir fortsatt hovedsakelig utlånt gjennom Statens Filmsentral, Statens Edruskapsdirektorat, Vern og Velferd og Arbeidernes Opplysningsforbunds filmavdeling.

På grunn av spredningen på de ulike organer er det ikke mulig å få fram eksakt hvor mye filmene brukes, men en har inntrykk av at filmen «Blåmandag» omfattes med stor interesse.

Områdekonferanser.

I 1973 har AKAN arrangert følgende områdekonferanser:

21. februar, Larvik, 32 deltakere.
6. mars, Oslo, 50 deltakere.
3. april, Trondheim, 36 deltakere.
15. mai, Kristiansand, 52 deltakere.
3. september, Kirkenes, 11 deltakere.
4. september, Vadsø, 17 deltakere.
6. september, Hammerfest, 25 deltakere.
20. november, Bergen, 48 deltakere.
22. november, Oslo, 37 deltakere.

Til sammen har 308 deltatt på AKANs områdekonferanser i 1973.

Programmet for konferansene har vært:

1. AKANs formål og virksomhet.
2. Alkohol og/eller narkotika, — deres innflytelse på arbeidsevnen.
3. Hva er alkoholisme? Hva er narkomani?
4. Alkoholistsorg i en bedrift.
5. Arbeidsgivers rolle i forbindelse med alkoholmisbruk.

Deltakerne på områdekonferansene er vesentlig bedriftsledere og tillitsmenn innenfor bestemte geografiske områder. Konferansene har som siktemål å gi en førsteinformasjon om AKANs virksomhet og om alkoholisme og narkomani. Man tar videre sikte på å få direkte kontakt med bedriftsrepresentantene og å skape grunnlag for det videre arbeide innenfor den enkelte bedrift. For å oppnå dette har en begrenset deltakerantallet på konferansene til ca. 20 fra hver av arbeidsgiver- og arbeidstakersidene. I tillegg til disse deltakerne har representanter for trygdekasser, sosialkontorer og arbeidskontorer på arrangementsstedene blitt innbudt.

Som foredragsholdere ved områdekonferansene har følgende vært brukt:

- Overlege Thorbjørn Kjølstad, As.
- Dr. med. Eyvind Thiis-Evensen, Porsgrunn.
- Bedriftslege Gunnar Mowé, Sarpsborg.
- Personallege Jul Hansen, Oslo.
- Forbundsformann Olav Bratlie, Oslo.
- Direktør Joh. Fr. Hansen, Oslo.
- Sekretær Lars Christian Berge, Oslo.

Ukekurs.

I 1973 har sekretariatet lagt opp og gjennomført 5 ukekurs med emnet «Alkoholisme og narkomani». Tilsammen deltok 138 i disse ukekursene.

To av kursene er lagt opp i samarbeide med Arbeidernes Opplysningsforbund, og ett i samarbeide med Kontoret for Edruskapsvern, Oslo.

AKANs sosialkonsulent eller sosialsekretær har vært kursleder.

I tillegg til disse fem kursene har sosialkonsulenten i samarbeide med Arbeidernes Edruskapsforbund arrangert et ukeskurs for støttekontakter som samlet 25 deltakere.

I ukekursene har deltatt bedriftskuratorer, bedriftsleger, bedriftssykepleiere, bedriftsledere, faglige tillitsmenn og støttekontakter.

Ukeskursenes siktemål er å gi dem som til daglig kommer i berøring med sosialmedisinske spørsmål bedre innsikt, og å utvikle samarbeidstanken mellom ulike yrkesgrupper og institusjoner.

Tilslutningen til ukekursene er fortsatt stigende. Dette henger sammen med den økte aktivitet innenfor bedriftene når det gjelder komitéens arbeidsområde. Behovet for økte kunnskaper og informasjonen melder seg, og de fleste bedrifter ønsker råd og veiledning om det praktiske opplegg innenfor bedriftene.

10-års konferansen.

I forbindelse med komitéens 10-årsjubileum ble det 10. oktober arrangert en spesiell konferanse i Ingeniørenes Hus, Oslo, med følgende program:

Åpning v/ statsråd Bergfrid Fjose.

Foredrag av overlege Th. Kjølstad.

Foredrag av AKANs nestformann Joh. Fr. Hansen.

Rundebordskonferanse med følgende deltakere:

Dr. med. Eyvind Thiis-Evensen.

Tillitsmann Knut Buberg, Petterson & Sønn, Moss.

Personalsjef Sven Lie, Nebb, Oslo.

Sosialsekretær Hans Myrdahl, NORCEM, Slemmestad.

Sosialkonsulent Tor Rønning, AKAN.

AKANs formann, Olav Bratlie ledet konferansen.

Deltakerne på konferansen representerte offentlige myndigheter, institusjoner og bedrifter, både fra ledelsen og tillitsmannssiden. Oppslutningen ved konferansen var god. Ved siden av de norske deltakerne var gjester fra Finnland og Sverige til stede. I alt deltok 206 representanter på jubileumskonferansen.

Samme kveld ble det holdt en middag på Continental Hotel. Her deltok de utenlandske gjestene, medarbeidere og representanter fra hovedorganisasjonene og samarbeidsorgan med AKAN.

Forelesningsrekke — korte kurs.

I samarbeid med en større bedrift i Oslo, arrangerte sekretariatet en forelesningsrekke for bedriftens 10 støttekontakter. Kurset gikk over fem kvelder med tre timers forelesning.

Ved siden av denne har sosialkonsulenten og sosialsekretæren forelest på forelesningsrekker arrangert i samarbeid med Arbeidernes Opplysningsforbund på følgende steder:

2 i Oslo — til sammen 35 deltakere.

2 i Bergen — til sammen 67 deltakere.

Sandnes — til sammen 32 deltakere.

Trondheim — til sammen 55 deltakere.

I alt deltok 189 i forelesningsrekker med «Alkohol og narkomani» i 1973.

Seminar om ettervern.

I samarbeid med Statens Edruskapsdirektorat ble 3 konferanser om ettervern i alkoholistsorgen arrangert tidlig på høsten. Konferansene gikk over to dager. Representanter fra bedrifter, institusjoner og helse- og sosialvesen i tre fylker ble invitert til å delta.

Følgende ettervernskonferanser ble holdt i 1973:

Trøndelag — 30 deltakere.

Hordaland og Bergen — 30 deltakere.

Troms — 25 deltakere.

AKANs sosialkonsulent eller sosialsekretær deltok i paneldebatten med innlegg om AKANs virkemidler i ettervernet.

Ialt deltok 83 på disse konferansene.

Foredragsvirksomheten.

Det har også i 1973 vært stor etterspørsel etter materiell og forelesere til forskjellige arrangement. Sosialkonsulenten eller sosialsekretæren har stått til rådighet på vernelederkurs, kurs arrangert av de enkelte fagforbund, bedrifter, Arbeidernes Opplysningsforbund og andre organisasjoner.

Forelesninger på forskjellige ukekurs.

Sosialkonsulenten og sosialsekretæren har ialt deltatt på 21 ukekurs med dagsforelesning og materiell. Tilsammen har det vært 561 deltakere på disse kursene.

Foredrag på møter etc.

Videre er det blitt holdt foredrag på 17 møter arrangert av ulike organisasjoner og institusjoner. Komitéens formann og nestformann har også deltatt med foredrag. Tilsammen har 605 deltakere vært samlet til disse møtene.

Bedriftsbesøk, møter i bedriftene.

I 1973 har sosialkonsulenten og sosialsekretæren arbeidet i tilsammen 25 bedrifter. Det har vært holdt 115 møter, med tilsammen ca. 1900 deltakere i disse bedriftene.

I en bedrift (ca. 2000 ansatte) har AKAN gått inn i et opplegg med å informere alle ansatte. Dette arbeidet startet høsten 1972 — og har i løpet av 1973 holdt ca. 65 møter i bedriften.

I de andre bedriftene er det lagt opp informasjonsmøter for tillitsmenn, arbeidsledere, verneombud og helsetjenesten i bedriftene.

Spørsmålet om utarbeidelse av retningslinjer for bedriftens alkoholpolitikk, hvorledes dette skal praktiseres og hvorledes dette skal informeres til de ansatte, er hovedspørsmål som tas opp ved de første møtene med bedriftens ledelse og tillitsmenn.

Utviklingen av støttekontaktsystemet er av stor interesse og betydning for bedriftene.

I informasjonen til ledelsen og de ansatte brukes mye tid på å snakke om hva alkoholproblem innebærer for den enkelte, for bedriften og for samfunnet som helhet.

Støttekontaktene fungerer godt i bedriftene, og det virker som deres funksjon er av stor betydning for klientene.

Utenlandske kontakter.

Sosialkonsulenten deltok på en nordisk konferanse om alkoholisme i Danmark. Videre har han besøkt København Kommune, Lænke-Ambulatoriene og Kofoedskolen institusjoner.

Fra København Kommune har en hatt besøk, da de er innstilt på å markedsføre AKANs arbeide i Danmark.

Videre har sekretariatet løpende kontakt med ALNA-rådet i Stockholm.

I Finland har de nå nedsatt et utvalg etter mønster av AKAN. Utvalget var representert på AKANs jubileumskonferanse.

Informasjon til presse og kringkasting.

I forbindelse med AKANs områdekonferanser har presse og kringkasting vært innbudt. I forbindelse med 10-årskonferansen arrangerte AKAN en pressekonferanse hvor fagbladene var godt representert, mens dagspressen viste liten interesse. AKANs virksomhet er omtalt i et nr. av AOF-nytt, artikkelen har senere vært tatt inn i et par fagblad.

Klienter.

Sekretariatet får stadig henvendelser fra bedrifter og familie i forbindelse med klienter i akutte tilfelle.

Denne delen av arbeidsfeltet er svært viktig og spesielt tidkrevende. På grunn av den ramme en har for komitéens arbeide, er det begrenset hvor mange klienter sosialkonsulent og sosialsekretær har kunnet følge opp på en tilfredsstillende måte.

På den annen side har klientarbeidet en funksjon som ikke kan avvises. Klientene har behov for en instans som kan bistå dem i å opprette kontakter i et støtteforhold på arbeidsplassen, og bedriftene har tydelig behov for et organ å henvende seg til ved siden av de kommunale instanser.

Vår viktigste rolle i klientarbeidet består i opprettelser og oppfølging av et støtteforhold på arbeidsplassen, og en kontakt mellom arbeidsplassen, familien og klienten.

Sekretariatet bistår dessuten ved innleggelse i klinikk- og kursteder, og arbeider for å bedre kontakten mellom institusjon og arbeidssted under innleggelsen.

Informasjonsvirksomheten.

Ved siden av den informasjonsvirksomhet som ligger i spredning av materiell som skjer via de foran nevnte instanser, har sekretariatets informasjonsarbeide nådd 4030 personer med direkte, personlig kontakt ved møter, kurser etc.

Norges Familieråd

Norges Familieråd ble dannet i 1964, og flere landsomfattende organisasjoner, samt privatpersoner er med i Rådet.

Familierådets sekretariat finansieres siden 1969 over statsbudsjettet.

Landsorganisasjonen i Norge er representert i Rådet ved sekretær Liv Buck. Hun er medlem av styret.

Norges Familieråd har som oppgave å vurdere familiepolitiske konsekvenser av utviklingen på de forskjellige samfunnsområder som boligområdet, helsesektoren, skolesektoren, arbeidslivet, sosialsektoren, m. m., samt komme med forslag til justeringer av utviklingen, dersom familiepolitiske hensyn gjør det nødvendig.

På boligsektoren arbeider man for å få til en endring av nåværende boligstruktur i retning av større tilpasningsevne til den enkelte families ønske og behov (fleksible boliger).

En av Rådets merkesaker gjennom flere år har vært sykehjem-

saken. Det har lagt fram konkrete planer for en standardisering av hjemmene rent bygningsmessig, likesom det har fremmet forslag overfor Regjeringen om et omkostningsmessig «tak» ved bygging av sykehjem.

Når det gjelder arbeidslivet, har Rådet tatt for seg en konfrontasjon mellom arbeidsliv og familiepolitikk. Man har rettet søkelyset mot mennens rolle i arbeidslivet, bl. a. for å finne veier til et annet arbeidsmønster (deltidsarbeid). Forskning pågår bl. a. når det gjelder ektefelledelt arbeidstid. Den endelige rapport vil foreligge i 1974.

I mars ble det holdt et 3-dagers seminar i Hurdal, med tittel «Familiepolitikk og arbeidsliv». LO var representert på seminaret ved Lillian Bekkevad, Evy Buverud Pedersen og Tore-Jarl Christensen. Evy Buverud Pedersen var også en av innleiderne på kurset.

Forskning er også i gang når det gjelder lovverk, med tanke på nødvendige endringer i relasjon til det familiemønster man eksperimenterer med. Således har man en «lovkomité» i arbeid, hvor bl. a. Lillian Bekkevad, formann i LOs Kvinnenemnd, er med fra LOs side.

Familierådets lovkomité har en rekke spørsmål til vurdering i forbindelse med ektefelledelt arbeidstid. Det gjelder Folkepensjonens regler, medlemskap i Statens pensjonskasse og andre pensjonskasser, avansementsmuligheter, hustrufradag i skatteloven, skattekasse II m. m.

Norges Familieråd arrangerte også en Nordisk boligkonferanse i 1973. Den var lagt til Fagernes i tiden 22.—24. januar. Lillian Bekkevad representerte LOs Kvinnenemnd.

Økt likestilling

— forslag til lov som forbyr diskriminerende behandling av kvinner på alle områder.

Regjeringen har i sitt 10-punkts-program varslet at det vil bli lagt fram et forslag til en lov som skal forby diskriminering av kvinner på alle områder. Det er diskriminering på grunn av kjønnsforskjell det siktes til, og man tar sikte på legge fram en slik lov i løpet av 1974.

Det er meningen at lovarbeidet skal lede til konkrete bestemmelser på punktene lik lønn for arbeid av lik verdi, like muligheter for avansement, likhet innen skatte- og trygdesektoren, likhet innen familielovgivningen, påbud om likestilling i framstillingen av kvinner og menn i lærebøker, sikring av like muligheter til forskjellige

former for utdanning, etablering av et klageapparat for sikring av lovens overholdelse m. v.

I Landsorganisasjonen følges dette arbeid av advokat Karl Nandrup Dahl og sekretær Liv Buck.

Selvbestemt svangerskapsavbrott

Lov om svangerskapsavbrott i visse høve av 11. november 1960 — kalt abortloven — trådte i kraft i februar 1964, og er gjeldende rettsordning for abortpraksisen i Norge.

I mars 1973 mottok Landsorganisasjonen i Norge et notat fra Sosialdepartementet med skisserte endringer til abortloven og forskriftene i någjeldende abortlov. Departementet hadde til hensikt å fremme en proposisjon i vårsesjonen 1973 med endringer i samsvar med de hovedsynspunkter som var berørt i notatet, og anmodet om LOs uttalelse.

Landsorganisasjonen i Norge har avgitt følgende uttalelse om notatet:

•Innledningsvis vil Landsorganisasjonen uttrykke sin skuffelse over Departementets skisserte forslag til revisjon av abortloven. Notatet vi har mottatt gir oss ingen anledning til å si vår mening om en utarbeidet lovttekst. Eventuelle endringer til forskriftene er heller ikke formulert. Dette beklager vi sterkt.

Av Departementets notat forstår vi det slik at man ikke har til hensikt å endre bestemmelsene i lovens § 1, men vil ved å endre forskriftene, gi indikasjonene en mer restriktiv tolkning enn hittil.

Også her vil vi uttrykke vår skuffelse, idet forslaget til skissertee endringer ikke bryter med samfunnets formynderinnstilling til kvinnen. Det bør være kvinnen selv som avgjør når hun vil føde barn, og alle bør få rett til fri abort. Det er bare den kvinne det gjelder som selv må bestemme om hun vil ha abort.

Etter vår mening bør derfor Departementet bestrebe seg på å få til en abortlovgivning som gjør slutt på de uverdige forhold som i dag følger i en abortsøknads kjølvann — lange og uverdige forhør av kvinnen, samt ubehagelig ventetid før en avgjørelse foreligger.

Man vil ikke oppnå likhet for loven uten ved å gjennomføre selvbestemt svangerskapsavbrott, idet vår nåværende abortlov i dag har uheldige utslag ved at loven praktiseres forskjellig i de ulike landsdeler av vårt land.

Departementet er videre opptatt av å redusere antall aborter, men gir ingen anvisning på hvilke konkrete hjelpetiltak man tar sikte på å iverksette.

Etter vår oppfatning bør kunnskap om seksualundervisning og prevensjonsveiledning i skolen være tiltak av forebyggende karakter. Likeledes bør det settes i verk tiltak som tar sikte på rent generelt å spre kunnskap om fødselsregulerende muligheter i hele vårt land. Kunnskap og prevensjonsveiledning er beste middel mot flere aborter.

Det er bebudet at regjeringen Bratteli i vårsesjonen 1974 vil fremme en familiepolitisk melding. Det er bebudet at meldingen vil behandle spørsmål som familieplanlegging, foreldreutdanning samt spørsmålet om selvbestemt abort. I meldingen vil også St.meld. nr. 117 om Barnefamiliens levekår bli innarbeidet.

Bedriftslegerådet

1973 har i flere henseender vært et hendelsesrikt og tildelt stormfullt år for Rådet. Bedriftslegeordningen har vært omtalt og vurdert i flere statlige innstillinger (Stortingsmelding nr. 45 (1972/1973) «Om tillegg til Stortingsmelding nr. 85 (1970/1971), om helsetjenesten utenfor sykehus» og i «Innstilling nr. 236 (1972/1973) fra Sosialkomiteen om helsetjenesten utenfor sykehus»). Den har også vært omtalt i innstillinger fra kommunale myndigheter (innstilling fra Arbeidsgruppen for utredning av helsetjenesten utenfor sykehus i Oslo) samt i brev av 7. mai 1973 fra Landsorganisasjonen til Stortingets sosialkomité, og i den utredning om bedriftslegeordningen som overlege Sverre I. Harvei fikk i oppdrag å utføre for Landsorganisasjonen og som ble publisert i mai 1973.

Bedriftslegeordningen har også i langt høyere grad enn tidligere vært omtalt i pressen og andre massemedia med tildels skarp kritikk både av ordningen og av bedriftslegene. Som et positivt trekk i denne publisitet har Rådet merket seg, at samtidig med dette, synes det å være et nærmest samstemmig krav om at bedriftslegeordningen skal utbygges videre, og helst slik at den omfatter alle arbeidstakere.

Rådet oppfatter denne publisitet som et tegn på en økende interesse for bedriftslegeordningen og vilje til å forbedre den, men det har vært skuffende å konstatere at flere av de forslag til forbedringer som har vært framsatt, har tydet på manglende kjennskap både til de muligheter for en effektiv helsetjeneste som de nåværende retningslinjer gir, såfremt de blir utnyttet, og til det arbeid som Bedriftslegerådet har utført og utfører for å revidere ordningen og justere den til tidens krav. I denne årsberetningen skal derfor gis en forholdsvis bredere omtale enn tidligere år av Rådets virksomhet og om de saker som har vært gjenstand for særlig behandling i det forløpne år.

Bedriftshelsetjeneste istedenfor bedriftslegeordning.

Benevnelsen bedriftslegeordning peker ensidig på legenes rolle i denne helsetjenesten, mens det betydningsfulle arbeid som utføres av bedrifts-sykepleiere, bedriftsfysioterapeuter o. a. ikke blir nevnt. Fordi denne helsetjenesten utføres av et team av forskjellige faggrupper, har Rådet bestemt at benevnelsen bedriftslegeordning skal forandres til den mer dekkende benevnelsen *bedriftshelsetjeneste*. Dette er i samsvar med forslag bl. a. fra Landsorganisasjonen i Norge.

Utvidelse av Rådet med representanter fra offentlige myndigheter.

Forslag om å utvide Bedriftslegerådet med en representant fra Helse-direktoratet, en fra Statens Arbeidstilsyn og en fra Rikstrygdeverket, ble sendt de tre hovedorganisasjoner 29. desember 1971. Forslaget som var anbefalt av styret i Norsk Bedriftlegeforening, fikk tilslutning fra Norsk Arbeidsgiverforening (20. januar 1972) og fra Landsorganisasjonen i Norge

(24. januar 1972). Ett år senere, den 17. januar 1973, ba Den norske lægeforening Bedriftslegerådet om å få en nærmere begrunnelse for forslaget før det ble behandlet i sentralstyret, og denne ble sendt Lægeforeningen 22. januar. Den 6. februar anmodet Lægeforeningen Rådet om supplerende opplysninger, fordi man fant at forslaget innebar en utvidelse av Rådets funksjon, som etter Lægeforeningens mening gikk vesentlig ut over den avtale mellom de tre hovedorganisasjoner som lå til grunn for bedriftslegeordningen. Etter Lægeforeningens mening var det ikke påkrevet med noen utvidelse av Bedriftslegerådet, idet Rådet med den nåværende sammensetning kunne løse de oppgaver som det var tillagt ifølge den inngåtte avtale. Svar på denne forespørsel ble sendt til Lægeforeningen 13. mars.

Noe endelig svar på Bedriftslegerådets forslag har en ikke fått fra Lægeforeningen, og denne sak er således ennå ikke løst. På Lægeforeningens landsmøte i Kristiansand i juni 1973 ble det imidlertid opplyst at Lægeforeningen ville ta initiativ til å få i stand forhandlinger med LO og N.A.F. om en revisjon av den gjeldende avtale for bedriftslegeordningen. Så vidt vites, var ved utgangen av 1973 ennå ikke tatt noe initiativ fra Lægeforeningens side i denne sak.

Bedriftslegers adgang til å bli gjort kjent med diagnoser ved sykemeldinger.

Etter forhandlinger mellom Bedriftslegerådet, Norsk Bedriftslegeforening og Rikstrygdeverket, er en nå kommet fram til en ordning, slik at bedriftslegene kan bli meddelt diagnosen når en arbeidstaker blir sykmeldt. Vanskeligheten har vært at etter gjeldende bestemmelser om taushetsplikt har ikke et trygdekontor adgang til å gi slike opplysninger uten at det foreligger skriftlig samtykke fra den enkelte trygdede. Man måtte derfor få i stand en ordning som gikk ut på at arbeidstakeren gir trygdekontoret slikt samtykke for det enkelte sykdomstilfelle.

I samråd med Rikstrygdeverket har Bedriftslegerådet utarbeidet en blankett som skal utfylles av arbeidstakeren og sendes bedriftslegen. På denne «Egenmelding ved sykefravær» skal arbeidstakeren selv oppgi årsaken til sykefraværet. Dessuten skal det svares Ja eller Nei på et spørsmål om hvorvidt arbeidstakeren samtykker i at trygdekontoret gir bedriftslegen nærmere opplysninger om diagnosen.

En slik meldingsrutine antas i de fleste tilfeller å være tilstrekkelig for bedriftslegene sammen med de opplysninger som arbeidstakeren selv har gitt om årsaken til sykefraværet. Det forutsettes at bedriftslegene bare i de enkelte tilfeller hvor det er tvil om diagnosen, eller hvor andre forhold gjør det ønskelig, sender skjemaet påført arbeidstakerens samtykke til trygdekontoret med anmodning om å få opplysninger om diagnosen.

Bedriftslegerådet sendte i mai 1973 rundskriv om dette til landets bedriftsleger, og Rikstrygdeverket har i rundskriv av 2. november 1973 orientert landets trygdekontorer om saken.

Nytt helsekort for bedriftslegeundersøkelsene, utarbeidet av et utvalg nedsatt av Norsk Bedriftslegeforening.

Etter å ha vurdert dette helsekortet på grunnlag av innhentede opplysninger fra flere erfarne bedriftsleger, og etter å ha prøvd helsekortet, uttalte Rådet at helsekortet bare kan tilrås brukt i spesielle tilfeller og for spesielle formål, men at det ikke vil være siktmessig å bruke det ved de vanlige bedriftslegeundersøkelsene.

Bedriftshelsetjenesten i fylkeslegenes årsmeldinger.

Fylkeslegenes årlige beretning om helsetjenesten og hygieneforhold i de enkelte fylker gir bare unntagelsesvis opplysninger om bedriftshelsetjenesten i fylkene. Da denne tjenesten i mange fylker har nådd et betydelig omfang, er det etter Rådets mening ønskelig å ta den med i fylkeslegenes beretninger på samme måte som helsetjenesten i skoler og for mor og barn omtales. Bedriftslegerådet har derfor begynt å skrive til fylkeslegene om dette forhold med tilbud om å gi en ajourført oversikt over de bedriftshelsetjenester som er blitt opprettet i de enkelte fylker og med bedriftslegenes navn. De fylkesleger som hittil er blitt spurt, har med takk tatt imot dette tilbud. Ved dette tiltak håper en å få i stand en bedre kontakt og informasjon mellom den offentlige helsetjeneste og bedriftshelsetjenesten i fylkene til gagn for begge parter.

Registrering av arbeidstakernes røykevaner.

Med den viten som nå foreligger om at daglig sigarettøyking medfører øket risiko for bl. a. bronkitt, emfysem, lungekreft og hjerte-karsykdommer, må det anses som et viktig ledd i bedriftslegenes individuelle helsekontroll at man har rede på de enkeltes røykevaner. Kjennskap til dette er også en nødvendig forutsetning for å kunne vurdere den eventuelle helseisiko som arbeidsmiljøet i de ulike bedrifter medfører, bl. a. i forbindelse med utforskningen av sammenhengen mellom yrke og kreft.

Bedriftslegerådet har derfor utarbeidet et skjema for registrering av arbeidstakernes røykevaner og samtidig sendt ut et rundskriv med orientering om bruken av skjemaet og en oppfordring til landets bedriftsleger om å ta det i bruk fra januar 1974. Skjemaet er godkjent av Statens utvalg for yrke og kreft og av Statens tobakkskaderåd. Tobakkskaderådet har også besørget trykkingen både av skjemaet og av rundskrivet, og dertil bekostet utsendelsen av det til landets bedriftsleger. Sammen med dette materialet har bedriftslegene også fått tilsendt Tobakkskaderådets brosjyre «Når helsa går opp i røyk». Gjennom Bedriftslegerådet kan landets bedriftsleger rekvirere gratis både skjemaer for registrering av røykevaner og den nevnte brosjyre.

Forandring av skjemaet «Egenerklæring ved ansettelse».

For å unngå at dette skjemaet vekker uheldige motforestillinger, særlig hos nye arbeidstakere, har Rådet vedtatt å gjøre visse formelle endringer i dette skjema. Forskjellen mellom det gamle og det nye skjemaet er vesentlig at man ved innledende bemerkninger forklarer arbeidstakeren hva som er hensikten med den egenerklæring han blir bedt om å gi.

Bedriftslegenes adgang til å gi behandling.

Dette har også vært en av de store saker som Rådet har arbeidet med, men som ennå ikke er blitt ført til en tilfredsstillende løsning. Etter henstilling både fra Norsk Bedriftslegeforening og fra de tilstedeværende på Bedriftslegerådets jubileumskonferanse høsten 1971, samt fra LO og N.A.F., utarbeidet Bedriftslegerådet et begrunnet forslag til forandring av de någjeldende retningslinjer for bedriftslegenes behandling. Forslaget ble sendt til Lægeforeningen 27. januar 1972. Det var på forhånd forelagt styret i Norsk Bedriftslegeforening, som hadde anbefalt det.

Legeforeningens sentralstyre besluttet å sende forslaget til uttalelse i alle lokalforeninger, til Alment praktiserende lægers forening og til Offentlige lægers landsforening. I skriv til Lægeforeningens landsstyre av 6. april 1973,

hvorav gjenpart ble sendt til Bedriftslegerådet, gjengis de innkomne uttalelser med kommentar. Flertallet i Lægeföreningens sentralstyre mente at det for tiden ikke burde foretas endringer i instruks for bedriftsleger med hensyn til legebehandling av de ansatte, og foreslo at Landsstyret fattet følgende vedtak: «Forslag fra Bedriftslegerådet om endringer i retningslinjene for bedriftslegenes behandling forkastes.»

Saken ble i neste omgang drøftet på Lægeföreningens landsmøte i Kristiansand juni 1973. Bedriftslegerådets formann og flere bedriftsleger redegjorde for bakgrunnen for forslaget og anbefalte at det ble vedtatt, subsidiært som en prøveordning. Flere talere uttalte seg imidlertid mot forslaget med høyst ulike begrunnelser, og Landsstyret, som hadde avgjørelsen, vedtok ifølge referat i Tidsskrift for Den norske lægeförening at Bedriftslegerådets forslag ble å forkaste i sin nåværende form.

Under henvisning til vedtakets «i sin nåværende form» søkte Bedriftslegerådets formann kontakt med Lægeföreningen oktober 1973. Som resultat av de drøftelser som fant sted utarbeidet Rådet et nytt forslag til endring av retningslinjene for bedriftslegenes behandling. Forslaget ble oversendt til Lægeföreningen bilagt med et notat og en oversikt over hvilke typer av legebehandlinger som det er naturlig for bedriftslegene å gi til de ansatte.

Spørsmålet om bedriftslegenes behandling har fått stor publisitet i den senere tid med til dels skarpe angrep, spesielt på Lægeföreningen for den måte denne saken er blitt behandlet på. Etter Rådets mening har det vært uheldig at den prinsipielle side av saken har vært koblet sammen med spørsmålet om trygdekontorene skal gi refusjon for den behandling som gis av bedriftslegene.

Bedriftslegerådet er fortsatt av den oppfatning at en revisjon i retningslinjene for bedriftslegenes adgang til å gi behandling, er påkrevet. Det bør bl.a. bli spesifisert nærmere hvilke typer av legebehandling som det vil være naturlig for bedriftslegene å gi i de aktuelle situasjoner og med det utstyr som det er på bedriftslegekontorene og med de enkelte bedriftslegers kliniske kompetanse. En betingelse for å gi denne behandling må være at behandlingsevne og kompetansen ikke skjer på bekostning av bedriftslegenes forebyggende virksomhet, i første rekke bedring av arbeidsmiljøet, som fremdeles må være en av bedriftslegenes viktigste oppgaver. For den behandling som gis i bedriftslegenes ordinære arbeidstid må det heller ikke være adgang til å ta ekstra betaling fra arbeidstaker eller trygdekontor, idet en slik sammenblanding av bedriftshelsetjeneste med privatpraksis er uheldig. Hvor det er behov for at bedriftslegene skal drive utvidet behandling av de ansatte, bør det kunne skje ved at bedriftslegekontoret brukes til privat praksis utenom den faste arbeidstid for bedriftslegen.

Bedriftshelsetjenesten og den offentlige helsetjeneste.

Dette var et av hovedemnene på HelseDirektørens møte med de offentlige lever 29. mai -73. Etter innledningsforedrag av sekretær Haraldseth fra LO, overlege Due Strand fra N.A.F. og professor Haakon Natvig fra Den norske lægeförening, utspant det seg en interessant meningsutveksling. Hovedinntrykket av denne var at det verken fra bedriftslegehold eller fra de offentlige leger var prinsipielle innvendinger mot at bedriftshelsetjeneste kunne etableres i de offentlige legers eller helserådenes regi, under forutsetning av at den nødvendige bemanning og utstyr ble stillet til helserådenes disposisjon, slik at denne oppgaven ikke kom som en ytterligere belastning av de offentlige legers arbeidsoppgaver.

Bedriftslegeordningen i offentlig regi har også vært vurdert av Oslo

kommunes «Arbeidsgruppe for utredning av helsetjenesten utenfor sykehus». I arbeidsgruppens møte 25. januar ble det fra Bedriftslegerådets representanter som var innbudt til møtet; fremholdt at det ikke skulle være prinsipielle hindringer for at bedriftslegeordningen kunne innpasses i den offentlige helsetjeneste utenfor sykehus i Oslo.

I Oslo planlegges nå en prøveordning med innpassing av bedriftshelsetjenesten i det offentlige helsearbeid, hvor kommunen i samarbeid med bedriftene skal ha ansvaret for ordningen. Således arbeides det for å etablere en bedriftshelsetjeneste i Helserådets lokaler i St. Olavs plass 5, for de arbeidstakere innen byggevirksomheten som har sin arbeidsplass i SAS-bygget og Postgiro-bygget. De fleste av disse arbeidstakere er dag- eller ukependlere. Stadsfysikus Mellbye har også uttalt at bedriftshelsetjeneste måtte kunne etableres fra flere av de moderne lokaler som de kommunale helsestasjoner nå rår over. Flere av disse lokaler skulle være vel egnet for bedriftshelsetjeneste.

I sitt sosialpolitiske program har Landsorganisasjonen i Norge foreslått at bedriftshelsetjenesten blir integrert i den alminnelige helsetjeneste utenfor sykehus, og i sin oppsummering av utredningen om bedriftslegeordningen framhever overlege Harvei at bedriftshelsetjenesten må inkluderes i det lovverk som utarbeides for helsetjenesten utenfor sykehus, og at «den riktige veg framover blir å integrere bedriftshelsetjenesten i den offentlige helsetjeneste. En betingelse for en slik utvikling er at utbyggingen av det offentlige helsevesen intensiveres».

Bedriftssykepleiernes foreninger.

For bedriftshelsetjenesten har det vært uheldig at det i de siste 10—15 år har eksistert to foreninger av bedriftssykepleiere. Foruten konkurrerende kursvirksomhet, medlemsverving, meddelelsesblad m.m., har dette også ført til at det har vært vanskelig for Rådet å få opplysninger om antall bedriftssykepleiere, deres arbeidstid og -sted m.m.

En er klar over at begge foreninger har utført et verdifullt arbeid til beste for sine medlemmer og for bedriftshelsetjenesten. Men hvis de to foreninger kunne gå sammen, ville det etter Rådets mening være en stor fordel både for medlemmene selv og for saken. Ved de viktige framtidige forhandlinger om bedriftshelsetjenestens utbygging og organisasjon, og ved utarbeidelsen av ny instruks både for bedriftsleger og bedriftssykepleiere, vil det være en stor fordel at bedriftssykepleierne blir representert gjennom én forening.

I det forløpne år har det vært i gang forhandlinger mellom representanter for de to foreninger i den hensikt å få en sammenslutning. Forhandlingene har ikke resultert i full sammenslåing, men de fleste bedriftssykepleiere har nå sluttet seg til Norsk Sykepleierforbunds landsgruppe av bedriftssykepleiere.

Revisjon av retningslinjene for bedriftshelsetjenesten.

I det forløpne år har Rådet foretatt en systematisk gjennomgåelse av de næværende retningslinjer for bedriftshelsetjenesten i den hensikt å justere dem i forhold til både den kritikk som er rettet mot ordningen, og de forslaget til forbedringer som er framkommet. Det er meningen i nærmeste framtid å legge fram for de deltakende organisasjoner og myndigheter Bedriftslegerådets forslag både til justering av retningslinjene for og avtalen om bedriftshelsetjenesten.

Undersøkelse av bedriftslegenes arbeidstid og alder.

Som ledd i den registrering av helsetjenesten i Norge som Bedriftslegerådet foretar, har man i 1973 innhentet opplysninger fra vel 600 bedriftsleger hvis navn fantes i Rådets register. Man har mottatt svar fra 530 leger som fungerer som bedriftsleger, de aller fleste på deltid.

fordelingen av bedriftslegene i de enkelte fylker framgår av tabell 1. Bedriftslegenes arbeidstid framgår av tabell 2. Det er for tiden 30 heldags ansatte bedriftsleger. I tillegg hertil har 12 leger bedriftslegearbeid som hovedbeskjeftigelse, idet de har en ukentlig arbeidstid på mer enn 25 timer. Hele 51,4 prosent av bedriftslegene har en ukentlig arbeidstid på mindre enn 5 timer, mens 33,4 prosent har en arbeidstid på mellom 5 og 15 timer pr. uke, og 7,4 prosent mellom 16 og 25 timer.

31,3 prosent av bedriftslegene er født før 1911, dvs. at de er 63 år eller mer. Ytterligere 27,9 prosent er mellom 53 og 63 år. og bare 23,1 prosent av bedriftslegene er yngre enn 43 år. Dette betyr at i de nærmest kommende år vil storparten av de nåværende bedriftsleger enten ha falt for aldersgrensen, eller vil snart komme til å gjøre det. For å kunne ha mulighet for å få besatt alle de stillinger som vil bli ledige, og dessuten kunne utbygge bedriftslegeordningen videre, vil det bli nødvendig med en betydelig rekruttering av bedriftsleger. I en kronikk i Arbeiderbladet har Bedriftslegerådets formann omtalt dette forhold og pekt på at som følge av den nedvurdering av bedriftshelsetjenesten og av bedriftslegene som har funnet sted i den senere tid, bl. a. gjennom pressen, kan rekrutteringssituasjonen for bedriftslegene forverres. De unge leger med interesse for denne del av samfunnsmedisinen kan nemlig skremmes bort fra bedriftslegearbeidet og velge stillinger hvor deres arbeidsinnsats blir mer påskjønnert.

530 bedriftsleger har gitt opplysninger om utdanning og stillinger. 208 bedriftsleger er godkjente spesialister — hyppigst i internmedisin, lunge-sykdommer og psykiatri. 145 offentlige leger er bedriftsleger i bistilling. Det samme er tilfellet med 106 sykehusleger og 33 leger som arbeider ved vitenskapelige institutter. Mange alment praktiserende leger er også bedriftsleger i deltids stilling.

Bedriftslegerådets sammensetning har i det forløpne år vært uforandret, nemlig professor dr. med. Haakon Natvig, Den norske lægeforening, formann, direktør Joh. Fr. Hansen, Norsk Arbeidsgiverforening, sekretær Leif Haraldseth, Landsorganisasjonen i Norge. Sekretær har vært Aagot Barder.

I Rådets møter dette år har som konsulenter deltatt overlege Gudmund Harlem, overlege Terje Due Strand og dosent dr. med. Øvind Larsen.

Bedriftslegerådet har i 1973 holdt 5 møter og behandlet 32 saker.

146 bedrifter med tilsammen ca. 11 000 ansatte har innført bedriftslegeordning i 1973. 79 av disse bedrifter har sluttet seg til 6 felles bedriftslegeordninger, herav er 18 bedrifter med 1250 ansatte tilsluttet en ny fellesordning i Mo i Rana, opprettet av Norsk Folkehjelp. 54 av bedriftene med ca. 3000 personer er kommet med i fellesordningen Institutt for Bedriftslegeundersøkelse i Oslo.

Bedriftslegerådet har fått opplyst at 7 bedriftslegeordninger med tilsammen ca. 950 ansatte er opphørt i 1973, 5 på grunn av at bedriften er opphørt. Ved de to andre har bedriftslegene sluttet, og bedriftene har ikke ønsket å fortsette med bedriftslegeordning.

Netto tilgang i 1973 har således vært 139 bedrifter med vel 10 000 ansatte.

Pr. 31. desember 1973 omfatter bedriftslegeordningen ifølge Rådets register 2379 bedrifter med i alt ca. 363 250 personer. Herav er ca. 131 000 tilsluttet 162 felles bedriftslegeordninger.

Bedriftslegerådets register over bedriftsleger omfatter pr. 31. desember 1973 639 navn.

Tabell 1. Årsrapport 1973.
Bedriftsleger i de enkelte fylker.

Fylker	Antall
Østfold	28
Akershus	28
Oslo	160
Hedmark	17
Oppland	22
Buskerud	36
Vestfold	30
Telemark	26
Aust-Agder	9
Vest-Agder	18
Rogaland	30
Hordaland og Bergen	43
Sogn og Fjordane	11
Møre og Romsdal	15
Sør-Trøndelag	18
Nord-Trøndelag	12
Nordland	12
Troms	9
Finnmark	6
Tilsammen .	530

Tabell 2. Årsrapport 1973.
Bedriftslegenes arbeidstid.

Timer pr. uke	Antall	Prosent
0	47	8,9
1—2	106	20,0
3—4	119	22,5
5—6	71	13,4
7—8	31	5,8
9—10	36	6,8
11—15	39	7,4
16—20	28	5,3
21—25	11	2,1
26—30	7	1,3
31—35	5	0,9
Heltids	30	5,7
	Ialt 530	

Tabell 3.
Bedriftslegenes alder.

Fødselsår	Antall	Prosent
—1900	18	3,4
1901—1910	148	27,9
1911—1920	171	32,3
1921—1930	71	13,4
1931—1940	83	15,7
1941—	39	7,4
	Ialt 530	

Bedriftslegeordningen

I et brev til Stortingets sosialkomité har LO uttalt seg om bedriftslegeordningen. Vi gjengir her uttalelsen i sin helhet:

«St. meld. nr. 85 (1970—71), «Om helsetjenesten utenfor sykehus», godkjent ved kgl. res. 28. mai 1971, pekte på en rekke nye og prinsipielt viktige retningslinjer for utbyggingen av den ikke-institusjonsbundne helsetjenesten.

Selv om denne St.meld. ikke direkte berører bedriftslegetjenesten, understrekes sterkt en økt vekt på de forebyggende medisinske tiltak. Tiltak for å minske eller fjerne de helseskadelige elementer mennesker møter i hjem og på arbeidsplass, er pekt på som en av helsetjenestens viktigste oppgaver i tiden som kommer.

Landsorganisasjonen (LO) har merket seg at det tillegg til St.meld. nr. 85 (1970—71) som Sosialdepartementet nå har framlagt gjennom

Statsråd 23. februar d. å., heller ikke spesielt omtaler helsetjenesten rettet mot arbeidsplassens helse- og miljøproblemer.

Sosialdepartementet uttaler i nevnte tilleggs melding at utviklingen i helse- og sosialsektoren

«har hatt et tempo og en dynamikk som administrative og politiske organer ikke har hatt muligheter for å holde tritt med. Man må ikke komme i en situasjon som medfører at man mister den nødvendige styring over utviklingen innen den primære helsetjeneste — en styring som må ha som målsetting å sikre størst mulig helsegevinst i forhold til de ressurser som anvendes.»

LO er enig i dette. LO finner det riktig i denne sammenheng å peke på at utviklingen innen næringslivet — hva produksjon, nye stoffer, teknikk, arbeidstempo og organisasjon angår — har gått så raskt at bedriftshelsetjenesten i sin nåværende form vanskelig fyller sin oppgave.

De sysselsatte utgjør en befolkningsgruppe på over en million mennesker, hvorav ca. 600 000 er medlemmer av LO. Helsetjenesten for disse mennesker får derfor et betydelig omfang.

I forbindelse med Sosialkomitéens gjennomgåelse og behandling av melding/tilleggs melding om helsetjenesten utenfor sykehus, er det derfor fra LOs side ønskelig at bedriftshelsetjenestens form og organisasjon blir vurdert i sammenheng med den primære helsetjeneste for øvrig.

Nedenfor er knyttet en del bemerkninger til ulike sider ved bedriftslegeordningen i vårt land og til den fremtidige utvikling av denne slik LO ser det på det nåværende tidspunkt.

Bedriftslegeordningen er en frivillig ordning som i dag er ca. 30 år gammel. Fra 1946 har den vært ledet av Den norske lægeforening, Arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen i fellesskap, idet de tre organisasjoner dannet et Bedriftslegeråd med et sekretariat. Utgifter til sekretariatsarbeid, registerhold, informasjonsvirksomhet, veiledning o. l. er fordelt likt på de nevnte tre parter. (Kr. 15 000.00 fra hver pr. år).

Ca. 350 000 ansatte i omtrent 2200 bedrifter dekkes av ordningen, som betjenes av ca. 650 leger, hvorav 20 er heltidsansatte. I tillegg kommer sykepleiere, fysioterapeuter o. a. som det i dag ikke er noen tallmessig oversikt over.

Bedriftslegenes oppgaver omfatter undersøkelse og kontroll både av de ansatte og deres arbeidsmiljø. Instruksjonen, vedtatt av de tre samarbeidsparter, pålegger bedriftslegene å undersøke alle nyansatte og gi uttalelse til bedriften om deres skikkethet for arbeidet. Videre skal de ansatte regelmessig undersøkes, og de som har særlig helsefarlig arbeid skal følges ved spesielt tilsyn. Likeledes skal bedriftslegen foreta hyppige hygieneinspeksjoner i bedriften for å forebygge arbeidsulykker, yrkessykdommer og for å medvirke til at arbeidsplassen blir så god som mulig. Utgiftene ved bedriftslegeordningen blir dekket av arbeidsgiverne.

Bedriftslegeordningen har altså vært drevet uavhengig av det offentlige helsevesen.

Hvis man skal dømme etter den vekst som ordningen har hatt siden 1946, har den vært en suksess. Det samme vil sannsynligvis bli konklusjonen hvis oppslutningen om bedriftslegekontrollen innen de enkelte bedrifter skal legges til grunn for vurderingen.

Statistikk over antall dødsfall av yrkesskader pr. 100 årsverk viser en jevn nedadgående tendens over de siste 10 år, mens antallet yrkesskader pr. 1000 årsverk er økende; dette gjelder f. eks. næringsgrup-

pene industri, bergverk, bygg- og anlegg og skogbruk. Det registreres nå over 25 000 yrkesskader pr. år. Slike tall peker henimot nødvendigheten av en skjerpet overvåking av våre arbeidsmiljøer.

En undersøkelse utført ved Sosialogisk Institutt, Universitetet i Bergen i 1971 over helse- og sykdomsrisikoene på arbeidsplassene blant LOs medlemmer, syntes å vise at den offentlige statistikk over yrkesskader og yrkessykdommer ikke på langt nær gir et dekkende bilde av omfanget av miljøproblemene i arbeidslivet.

I nevnte undersøkelse ble det funnet at 85 prosent av de intervjuede mente at de var utsatt for minst ett miljøproblem (av typen støy, trekk, høyt arbeidstempo, ubehagelig temperatur, røyk, gass, støv o. l.).

Omtrent hver femte av dem som var med i undersøkelsen mente at miljøproblemene hadde påført dem skade eller sykdom. Dersom denne andel også er representativ for arbeidstakere utenfor LO, ville ca. 260 000 av landets 1,2 millioner sysselsatte lønnsstakere ha sykdom eller skade som etter deres mening skyldes forhold på arbeidsplassen.

Den sterke økning i sykefravær i yrkeslivet er etter LOs mening også å oppfatte som et tegn på at forholdene på arbeidsplassene ikke er tilfredsstillende. Samtidig synes den tekniske-, hygieniske- og medisinske rådgivning og kontroll i arbeidslivet ikke å fungere som den skal.

Fra LOs side er hovedinnvendingen mot dagens bedriftslegeordning at flertallet av bedrifter fortsatt står utenfor ordningen og at de fleste av disse er mindre bedrifter. Den primære målsetting for vår organisasjon vil være at alle medlemmer skal inn under regelmessig helsekontroll og at deres arbeidsplasser får en tidsmessig utbygd yrkeshygienisk service. Denne målsetting synes meget vanskelig å nå, uten på meget lang sikt, med det system som bedriftslegeordningen nå bygger på.

Andre ankepunkter mot dagens bedriftslegetjeneste er at bedriftslegen i svært liten utstrekning har adgang til å behandle de ansatte som blir syke, sykmelde og friskmelde dem. Disse funksjoner må henvises til andre ledd i helsetjenesten. Både arbeidsgivere og arbeidstakere ser dette som en urasjonell ordning. Den lege som både kjenner pasienten og hans arbeidsplass deltar ofte ikke i behandlingen av pasienten.

Sykdomsframkallende faktorer er som kjent å finne dels hos pasienten selv, dels hos hans nærmeste familie og i hans hjem-miljø og dels på arbeidsplassen. Best rustet til å ta hand om den ansattes helseproblemer er den lege eller sykepleier som har kjennskap til pasienten, så vel som til hans hjem- og arbeidsmiljø.

Den oppdeling av den medisinske service som vi møter i dag er medisinsk sett ikke den optimale. I en familie f. eks. kan man oppleve at barna undersøkes av en lege på helsestasjon, en annen lege i skolen og behandles for sine sykdommer av en tredje. De foresatte kan være under helsekontroll av hver sin bedriftslege, mens en distriktslege eller annen praktiserende lege tilser disse under sykdom.

LO vil understreke det syn på helsetjenestens funksjon som framgår at St.meld. nr. 85 (1970—71), side 33:

«De ledd i helsetjenesten utenfor anstalt som klienten eller pasienten først kommer i kontakt med må så langt det overhodet praktisk er mulig utstyres slik at den kan gi et *totalt tilbud*, dvs. at et menneske i forhold til helsetjenestens og den nær tilgrensede sosialtjeneste må ses i sin totalitet og ikke som en samling av enkeltorganer eller enkeltfunksjoner.»

Kritikk har fra visse hold vært reist mot bedriftslegens nære tilknytning til bedriften, idet han er ansatt av bedriftseieren. Etter enkeltes mening er legen i denne stilling objektivt sett ikke fri og vil finne en vanskelig balansegang mellom bedriftens krav om økt og intensivert produksjon og de ansattes behov for en trivselsfremmende og trygg arbeidsplass. Verken bedriftsleger eller de ansatte synes i særlig utstrekning å ha følt dette som et problem til i dag. Derimot skulle man anta at de som er ansvarlige for tilfredsstillende yrkeshygiene forhold, etter hvert som forholdene på våre arbeidsplasser produksjonsteknisk og organisasjonsmessig blir mer komplekse, må gå dypere inn i analysen av den enkeltes arbeidssituasjon. Vernetiltak, omplasseringer, endringer i arbeidsprosesser med vesentlige økonomiske konsekvenser for bedriftseieren kan bli nødvendige. I slike situasjoner kan det være viktig at det tekniske og medisinske personell som er involvert står i en så uavhengig stilling som mulig både overfor arbeidsgiver og arbeidstaker.

Et utvalg nedsatt av LOs sekretariat for å se på bedriftlegeordningen, konkluderte i 1972 med:

«.... at bedriftslegetjenesten bør integreres som en del av helse- og sosialtjenesten utenfor sykehuset.»

Det synes som om dette syn får støtte av en rekke av våre autoriteter. Under Bedriftslegerådets 25-års jubileum i 1971, uttalte daværende statssekretær i Sosialdepartementet, nåværende helsedirektør Mork, at mange forhold talte sterkt for

«.... at man overveier om bedriftslegeordningen ikke på lang sikt på en hensiktsmessig måte inkorporeres i den offentlige helse-tjeneste.»

Meget sterk i formen og enstemmig er den rekommandasjon som Verdens Helseorganisasjons Generalforsamling 1972 utformet om «occupational health programmes», der medlemslandene bl. a. anbefales

«.. å utvikle helsetjenesten på arbeidsplassen som en integrert del av nasjonale helseprogrammer, spesielt ved utvikling av den primære helsetjeneste.»

Slike synspunkter må også legges til grunn for planleggingen og utviklingen av en tilfredsstillende bedriftshelsetjeneste i vårt land i tiden som kommer.

Med økende spesialisering vil de personalkategorier som blir involvert i yrkeslivets helsearbeid bli mange. Oppgavene for sykepleiere, leger, fysioterapeuter og ingeniører vil endre karakter og vil øke i antall. Spesialutdannede yrkeshygienikere, kjemikere og teknikere, arbeidsfysiologer, psykologer og andre vil komme til i økende tempo. Bedriftslegetjenesten som startet opp med en enkelt lege, vil suksessivt utvikle seg til en bedriftshelsetjeneste der et tverrfaglig team er en nødvendig forutsetning for arbeidet. Uttrykket bedriftslegetjeneste er derfor flere ganger i dette brev erstattet med den bedre betegnelsen bedriftshelsetjeneste.

LO er meget opptatt av de problemer som er knyttet til organiseringen av bedriftshelsetjenesten, men finner ikke på det nåværende tidspunkt å ville gå i detaljer når det gjelder disse spørsmål. Imidlertid ønsker LO å medvirke i det videre arbeid med denne saken.

LO kan ikke på det nåværende tidspunkt detaljert skissere hvordan utviklingen bør være. Det synes allerede nå hensiktsmessig å trekke det offentlige helsevesen mer inn i bedriftshelsetjenesten. Helsesentra og helsestasjoner bør kunne knyttes til denne tjeneste om det er praktisk.

Ansvar for planlegging, utbygging, overordnet tilsyn og koordinering av bedriftshelsetjenesten må falle på de samme organer som vil få ansvaret for helsetjenesten utenfor sykehus. Et praktisk og effektivt samarbeid må etableres med andre myndigheter med ansvarsområder innen arbeidslivet, såsom Arbeidstilsynet, yrkeshygieniske institutter, Sprengstoffinspeksjonen, Elektrisitetsilsynet, fagforeninger o. l.

På denne måten skulle en kunne oppnå et bedre helsetjenestetilbud og en bedre utnyttelse av sparsomme personalressurser.

LO vil anmode om at de spørsmål som her er berørt vil bli vurdert når Sosialkomitéen skal avgjøre sin innstilling til St.meld. nr. 85 (1970/71).•

Miljøspørsmål — sosialmedisin — miljøvern

Sekretariatet hadde i 1972 vedtatt å tilsette en lege i Landsorganisasjonens administrasjon. Han skulle bidra til Landsorganisasjonens arbeid med miljøproblemer i sin alminnelighet og arbeidsmiljøet spesielt, og skulle være rådgiver i arbeidsmedisinske, yrkeshygieniske og sosialmedisinske problemer.

I tillegg til den medisinske og sosiale erfaring var det forutsatt vilje og evne til å se problemene fra fagbevegelsens synspunkt.

Det viste seg vanskelig å finne fram til en interessert og egnet lege. Fra slutten av mai 1973 og året ut arbeidet derfor Gudmund Harlem på deltid i Landsorganisasjonens administrasjon og i kontakt med en del av distriktssekretærene.

Arbeidet knyttet seg til videre utvikling av bedriftslegetjenesten, til en bedriftshelsetjeneste, forslag om spesiell kortvarig utdanning av bedriftssykepleiere, bedriftsfysioterapeuter og bedriftsleger og spørsmålet om utvikling av hjelpe- og støtteorganer for en god bedriftshelsetjeneste ved hjelp av utbygging av kontroll med farlige stoffer i arbeidslivet (Statens Produktkontroll), bedre tilgang på rådgivere i samband med tekniske, medisinske og andre arbeidsmiljøproblemer (Yrkeshygienisk Institutt, Statens arbeidstilsyn) og påvirkning av Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd og Norges almenvitenskapelige forskningsråd til større aktivitet omkring arbeidsmiljøproblemer.

Bedre arbeidsmiljø — N.A.F.-konferanser

Norsk Arbeidsgiverforening arrangerte i oktober og november en rekke konferanser om arbeidsmiljøspørsmål. Det kom anmodning til LO om å stille representanter til disposisjon for forelesninger.

Fra hovedadministrasjonen ble Olav Carlsen og Gudmund Harlem tatt ut, mens det på de fleste konferanser var innledninger av flere av våre distriktssekretærer.

Husleireguleringen

Fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet ble det forelagt til uttalelse et utkast til midlertidig lov om regulering av leie for bolig og boligrom. Lovutkastet innebærer en liberalisering av gjeldende husleiregulering når det gjelder boliger bygd i tidsrommet 1930—1940. I LOs uttalelse ble det gitt uttrykk for at det måtte utformes en helhetspolitikk for den eldre boligmasse, bl. a. måtte en legge forholdene til rette for innføring av kommunal forkjøpsrett til leiegårder med muligheten for å danne borettslag. En slik ordning måtte kombineres med låneordning i Husbanken for at leieboerne skulle kunne overta sine leiligheter.

Ut fra dette foreslo LO at man utsatte lovendringen. De gamle bestemmelsene om husleiregulering er blitt forlenget, og Regjeringen Bratteli arbeider videre med saken.

Skole og utdanning

Arbeidsoppgavene i samband med skole- og utdanningsspørsmål har vært ivaretatt av Knut Aagesen.

Landsorganisasjonen har avgitt uttalelse om innstillinger fra tre offentlige komitéer. Det gjelder innstillingen om førskoleinstitusjoner, forslag til lov om voksenopplæring og foreløpig innstilling om forslag til samordning av yrkesopplæringen. Landsorganisasjonen har vært representert i samtlige komitéer.

Knut Aagesen har vært Landsorganisasjonens representant i hovedkomitéen for læreplanarbeidet for det nye gymnaset. Han har dessuten representert LO på en rekke konferanser om skolepolitiske spørsmål.

Sammen med N.A.F. har LO dessuten stilt faglig kunnskap til disposisjon for tillitsmannsopplæring av elev- og studenttillitsmenn. I januar ble det avviklet et organisasjonskurs for elevtillitsmenn i Vest-Agder. I mai ble et liknende kurs arrangert for norske studenter i Tyskland. Ved begge anledninger ble det gitt orienteringer om arbeidslivets organisasjoner.

I samarbeid med AOF er det satt ned en skoleinformasjonskomité. Den skal komme med forslag som kan bidra til en styrking

av arbeidslivets og organisasjonenes plass i undervisningen. Richard Trælnes og Knut Aagesen representerer LO i komitéen.

LOs saksbehandler, Knut Aagesen, ble fra 1. august 1973 tilsatt som rektor ved Ringsaker Folkehøgskule. Han vil fortsatt fungere som LOs konsulent i skole- og utdanningsaker.

Voksenopplæringen

En offentlig komité har utredet og lagt fram forslag til lov om voksenopplæring. Saken har vært forelagt ulike organisasjoner til uttalelse, og LO har sendt Kirke- og undervisningsdepartementet følgende brev:

«Landsorganisasjonen har vurdert forslaget til lov om voksenopplæring og vil uttale:

Gjennom det meste av etterkrigstida har det vært en politisk målsetning å legge grunnlaget for en voksende offentlig aktivitet. Dette har blitt muliggjort ved en sterk økonomisk vekst, og ved at det offentlige har forvaltet en stadig større andel av våre ressurser.

Meget tyder på at det neppe vil være mulig å holde oppe den høye takten når det gjelder veksten i det offentliges andel av nasjonalproduktet.

Dette vil nødvendiggjøre en strengere prioritering i vår samfunnsøkonomi enn tilfellet har vært hittil, noe som også må komme til å virke inn på løsningen av oppgavene innenfor undervisningssektoren.

Stilt overfor nødvendigheten av en klarere prioritering på dette feltet er Landsorganisasjonen for sin del ikke i tvil. Ved en omprioritering må ressursene i sterkere grad settes inn på voksenopplæringssektoren. Det er en rekke grunner som taler for dette, og Landsorganisasjonen har berørt noen av disse forhold i det handlingsprogram som ble vedtatt på Kongressen 1973.

Den raske samfunnsformingen og de hurtige endringene i arbeidslivet i vår tid krever at læring blir en prosess som foregår gjennom hele livet. Dette gjør det nødvendig å etablere utdanningstilbud som imøtekommer den enkeltes behov for å skaffe seg nye og supplere utilstrekkelige kunnskaper.

En satsing på voksenopplæringssektoren er dessuten nødvendig for å jevne ut de utdanningsmessige forskjeller mellom generasjonene. Erfaringene hittil viser at voksenopplæringstilbudene utnyttes dårligst av de som har det største behov. Loven om voksenopplæring må derfor spesielt stimulere til deltakelse fra de grupper som har falt utenfor vårt ordinære utdanningstilbud. Voksenopplæringen må bygges ut slik at stadig flere voksne får de samme reelle muligheter for utdanning som ungdom.

Landsorganisasjonen vil understreke det brede siktemålet med voksenopplæringen.

Den skal legge mulighetene til rette for den enkeltes individuelle vekst og utvikling.

Den skal gjøre den enkelte bedre skikket til å mestre nye oppgaver i arbeids- og næringsliv.

Den skal ha et innhold som setter menneskene bedre i stand til å ta del i beslutningene i samfunns- og arbeidsliv og på en effektiv måte påvirke dem.

Sett i sammenheng betyr dette at voksenopplæringen må ha et innhold som gjør menneskene i stand til å mestre nye situasjoner og nye oppgaver, og dermed skape en tryggere livssituasjon for den enkelte.

Voksenopplæringen blir i dag i hovedsak ivaretatt av det offentlige, opplysningsorganisasjonene, næringslivet og arbeidslivets organisasjoner.

Det er naturlig at disse også i framtida spiller en hovedrolle innenfor et system der det så langt det er mulig, er foretatt en klarere arbeids- og ansvarsfordeling.

Opplysningsorganisasjonene har alltid stått sentralt i voksenopplæringen. De har i realiteten gjort et pionérarbeid, ikke minst på det voksenpedagogiske området.

Opplysningsorganisasjonene har kontaktflate til brede befolkningsgrupper. Dette gir dem de beste forutsetninger for aktivt å rekruttere deltakere til sin virksomhet blant de som har de sterkeste behov for voksenopplæring. Slik kan opplysningsorganisasjonene i sterk grad medvirke til den kunnskapsutjevning som må være en av målsettingene for denne opplæringen.

Lov om voksenopplæring må legge vekt på å utnytte organisasjonenes erfaring og innsikt, og definere deres oppgaver i forhold til andre instanser.

Det er særlig viktig at loven foretar en klar arbeidsdeling mellom organisasjonene og det offentlige skoleverket.

Etter Landsorganisasjonens oppfatning bør det offentlige skoleverket ha hovedansvaret for undervisningstilbud som svarer til de tilbud som gis unge mennesker i de ulike skoleslag.

Organisasjonenes oppgaver blir å arrangere kurs av kortere varighet, til eksempel deleksamener.

Det er videre viktig at det klargjøres hva som i lovens forstand er en opplysningsorganisasjon. Her vil Landsorganisasjonen vise til mindretallets lovutkast.

Tradisjonelt har opplysningsorganisasjonene vært etablert på et folkelig grunnlag, og loven bør ta tilbørlig hensyn til dette.

De organisasjoner som skal formidle offentlige tilskott må være landsomfattende og ha individuelle medlemmer eller kollektivt medlemskap av organisasjoner med individuelle medlemmer. I organisasjonenes vedtekter må det være slått fast at deres hovedoppgave er å drive studie- og utdanningsarbeid blant voksne mennesker.

Undervisningsinstitusjoner som bygger sin virksomhet på kommersielt grunnlag eller som har sin virksomhet i loven om private skoler, og som får offentlig tilskudd etter denne loven, holdes utenfor i en framtidig lov om voksenopplæring.

Det foregår i dag omfattende voksenopplæring som ledd i arbeidsmarkedspolitikken. Hovedtyngden av denne virksomheten er knyttet til den omskolering som er nødvendig ved overgang fra et yrke til et annet.

Landsorganisasjonen er av den oppfatning at voksenopplæring på dette området fortsatt bør være hovedoppgaven for arbeidskraftsmyndighetene.

Lovkomitéen har pekt på at det i noen grad har skjedd en utvidelse av arbeidskraftsmyndighetenes opplæringsvirksomhet, ved at disse myn-

digheter har engasjert seg i den bedriftsinterne opplæring med bakgrunn i rasjonalisering og tekniske endringer.

Etter Landsorganisasjonens oppfatning bør den bedriftsinterne opplæring primært være den enkelte bedrifts oppgave. Arbeidskraftsmyndighetenes medvirkning bør derfor begrenses til de tilfeller der de bedriftsinterne problemer er av et slikt omfang at arbeidsplassene ellers vil være i fare.

Landsorganisasjonen vil for øvrig rette oppmerksomheten mot en viktig side ved denne opplæringen.

I sterkere grad enn på andre utdanningsområder iakttar vi her en nær sammenheng mellom utdanningspolitiske målsettinger og samfunnspolitiske virkninger.

Som et ledd i en arbeidsmarkedspolitikk får denne opplæringen både næringsmessige og lokaliseringmessige virkninger. Dette er en realitet som gjør det nødvendig å innordne denne opplæringen i en større samfunnsplanleggende sammenheng.

Voksenopplæring som ledd i arbeidsmarkedspolitikken bør fortsatt drives ved et samarbeid mellom arbeidskraft- og undervisningsmyndighetene. Landsorganisasjonen vil understreke viktigheten av den funksjonsfordeling som en er kommet fram til, og som er gitt i rundskriv fra Kirke- og undervisningsdepartementet nr. 8 Vo 1968.

Når det gjelder den praktiske tilrettelegging og gjennomføring vil Landsorganisasjonen be om at en tar alvorlig den kritikk som er reist fra yrkesskolehold.

I merknaden fra yrkesskolehold heter det at arbeidsformidlingen må bygges ut for å styrke den oppsøkende virksomhet med sikte på kartlegging av opplæringsbehovene. Dette er også nødvendig for å sikre en god formidling av elevene etter gjennomført opplæring.

På den pedagogiske sektor må en styrke lærerutdanningen og bedre tilgangen på hjelpemidler som samsvarer med behov og forutsetninger hos de grupper som det her er tale om.

I tillegg til arbeidskraftmyndighetenes opplæringsvirksomhet foregår det i dag en omfattende voksenopplæring i den enkelte bedrift.

Behovet for bedriftsintern opplæring av yrkesmessig art har nær sammenheng med rasjonalisering og tekniske endringer, som gjør det nødvendig for de ansatte å omstille seg til nye prosesser og nye metoder.

Landsorganisasjonen har ved flere høve, senest i brev til Voksenopplæringsrådet av 24. mars 1970, gitt uttrykk for at dette er en opplæring som «i første rekke er et felles ansvar for arbeidslivets organisasjoner og myndigheter, ved at organisasjonene kan stå for tilrettelegging og gjennomføring, mens myndighetene må tre til med økonomisk støtte».

I vårt arbeids- og næringsliv er vi ferd med å utvikle samarbeidsformer som skal gi arbeidstakerne innflytelse over grunnleggende disposisjoner og vedtak som gjelder bedriftenes virksomhet.

Parallelt med dette og som en naturlig konsekvens, foregår det et systematisk arbeid for å organisere produksjonsprosessen på en slik måte at den enkelte arbeidstaker i sitt daglige arbeid får større handlefrihet og større innflytelse over sin arbeidssituasjon.

På denne bakgrunn finner Landsorganisasjonen det naturlig at arbeidstakerne, gjennom sine organisasjoner, er med og øver innflytelse på utformingen av de opplæringsprosjekter som bedriftene ønsker å sette i gang.

Ved den enkelte bedrift bør ansvaret for denne opplæringsvirksom-

heten og myndigheten over den legges til et organ der arbeidstakerne har like mange representanter som arbeidsgiveren.

På et høyere nivå bør arbeidslivets hovedorganisasjoner drøfte de mer prinsipielle og generelle spørsmål i samband med denne opplæringen. I dette arbeidet er det naturlig at arbeidslivets organisasjoner trekker med seg representanter for skolemyndighetene.

Det er ellers av stor betydning å styrke kontakten mellom arbeidslivets organisasjoner og det offentlige skoleverket på alle nivåer. Skoleverkets medvirkning i voksenopplæringen gjør dette naturlig og nødvendig.

Den interne bedriftsopplæring tilføres betydelige offentlige midler. Dette skjer ved at opplæringsoppgaver utføres av det offentlige skoleverket eller opplysningsorganisasjonene, men også gjennom mulighetene for skattefrie fondsavsetninger til opplæringsformål.

Landsorganisasjonen vil gå inn for at lov om voksenopplæring stiller vilkår på dette punktet. Det bør ikke ytes offentlig tilskudd til interne opplæringsprosjekter som ikke er godkjent av begge parter i arbeidslivet.

Lov om voksenopplæring kan vanskelig utformes slik at den garanterer arbeidstakerne innflytelse over de opplæringsprosjekter som bedriftene ønsker å finansiere over eget budsjett. Her vil det være et mål for Landsorganisasjonen å nå fram til løsninger gjennom hovedforhandlingene.

Landsorganisasjonen har på et tidligere tidspunkt gitt uttrykk for at både pedagogiske og praktiske grunner taler for en større grad av opplæring i bedriftene. I særlig grad gjelder det den opplæring som må tilpasses spesielle jobber, og som omfatter innføring i større tekniske anlegg, maskiner og utstyr som bare finnes på arbeidsplassene.

Dette forhindrer ikke at både skoleverket og opplysningsorganisasjonene fungerer som iverksettere av de prosjekter som dekker bedriftenes opplæringsbehov. Skoleverkets og opplysningsorganisasjonenes rolle bør være å fungere som serviceinstitusjoner overfor bedriftene.

For øvrig vil Landsorganisasjonen uttale:

I dag skjer de offentlige tilskudd til den interne bedriftsopplæring i hovedsak gjennom den opplæring som skjer i regi av skoleverket eller opplysningsorganisasjonene.

Dette er en ordning som gir et godt grunnlag for overføringer fra offentlige budsjetter og til den bedriftsinterne opplæring.

Hvis bedriftene ønsker et kursopplegg som i innhold og omfang noenlunde svarer til det som skoleverket byr unge mennesker, bør det derfor være naturlig å nytte skoleverkets tilbud. Hvis en ønsker å sette i gang kortere kursvirksomhet som organisasjonene har krav på statstilskudd til, så bør det gjøres.

I den interne bedriftsopplæring har vi også en opplæringsvirksomhet som ikke primært er et resultat av bedriftenes behov. Det er den opplæring av yrkesmessig eller allmenn karakter som de ansatte for sin egen del har behov for, og som i sterk grad er knyttet til ønsket om yrkesmessig og lønnsmessig avansement. Dette er opplæring som de ansatte selv i stor utstrekning kan stå for gjennom sine egne organisasjoner.

Ved den siste revisjon av Hovedavtalen mellom N.A.F. og LO ble det oppnådd enighet om at det bør være bred adgang til permisjon for å gjennomføre slik opplæring.

Men vi har fremdeles et uløst problem ved at opplæring i arbeidstida forårsaker tapt arbeidsfortjeneste. Her må det etableres støtteord-

ninger som gjør det mulig for alle, uansett sosiale forpliktelser, å benytte seg av voksenopplæringsstilbudene.

Dette er et problem som ikke kan løses gjennom denne loven. Landsorganisasjonen er imidlertid innstilt på at grunnlaget for løsningen av dette problemet må legges enten gjennom spesiell lovgivning eller gjennom forhandlinger mellom partene i arbeidslivet.

Arbeidslivets organisasjoner står i dag ansvarlige for en omfattende voksenopplæring, som knytter seg til virksomheten i disse organisasjonene.

Det er Landsorganisasjonens oppfatning at denne virksomheten fortsatt bør være fagbevegelsens eneansvar.

I 1965 fattet Stortinget et prinsippvedtak om økonomiske støtte til denne opplæringsvirksomheten. Ved kurs av minst 5-dagers varighet for de ansattes representanter i arbeidslivet skulle det offentlige yte 50 prosent tilskudd til de samlede utgifter.

Når Stortinget i sin tid fattet et slikt vedtak, er vi overbevist om at det blant annet skjedde ut fra en erkjennelse av at denne opplæringen i sterk grad er i overensstemmelse med den målsetting for voksenopplæringen som vi har gjort greie for innledningsvis.

De forpliktelsene som Stortinget tok på seg i 1965, er ikke blitt innfridd. Manglende bevilgninger har gjort at tilskuddene réelt sett aldri har kommet opp i mer enn 30 prosent.

Landsorganisasjonen vil gå inn for at Stortingets vedtak av 1965 blir lovfestet, og forventer at myndighetene foretar den omprioritering som gjør det mulig å innfri de forpliktelsene som en har tatt på seg.

Komiteén går inn for at det opprettes et voksenopplæringsdirektorat som sentralt skal være det utøvende organ.

Opprettelsen av et slikt direktorat må etter Landsorganisasjonens oppfatning sees i sammenheng med omorganiseringen av hele sentraladministrasjonen.

Landsorganisasjonen legger vekt på at voksenopplæringen blir ivare tatt av en egen instans som er underlagt en mest mulig enhetlig ledelse.

Dette prinsipielle standpunkt gjør at vi støtter mindretallets lovutkast på det punkt der det heter at det på fylkeskommunalt og kommunalt plan etableres egne, politiske organer med ansvar for voksenopplæring og kulturarbeid.

Med dette har mindretallet valgt å se voksenopplæringsoppgavene og allment kulturarbeid under en felles synsvinkel. Landsorganisasjonen deler denne oppfatningen av kulturbegrepet.

Oppgavene for de fylkeskommunale og kommunale organer må være å legge forholdene til rette for en best mulig aktivitet på disse områdene. Utførelsen av oppgavene må først og fremst bli ivaretatt av skolemyndighetene, opplysningsorganisasjonene og arbeidslivet og dets organisasjoner.

Mindretallet har ønsket å understreke nødvendigheten av samarbeid med de utøvende instanser, ved å la dette bli innfelt i loven. Dette er en viktig understrekning som Landsorganisasjonen vil støtte.

I spørsmålet om støtte til det politiske studiearbeid har komitéén delt seg.

Komiteén er samstemt i sin uttalelse om at . . . «det må være rett å yte statstilskott til partipolitisk og og/eller politisk-ideologisk skoleringsarbeid med sikte på politisk virksomd».

Men når det gjelder den praktiske ordning av tilskuddene til politisk studiearbeid, har det oppstått uenighet.

Flertallet går inn for at finansieringen av det politiske studiearbeid skal dekkes av den statsstøtte som gis til de politiske partiene. Mindretallet vil at politisk studiearbeid skal stilles likt med annen voksenopplæring hva tilskuddsordningen angår.

De politiske partienes opplysningsorganisasjoner har avgitt en samstemmig uttalelse til komitéen. Uttalelsen konkluderer med at det må utarbeides retningslinjer «som stiller det politiske studiearbeid økonomisk og på annen måte på lik linje med det frivillige studie- og opplysningsarbeid for øvrig».

Etter Landsorganisasjonens oppfatning har flertallet, med den ordning det foreslår, lagt opp til en særbehandling av politisk studiearbeid som er uberettiget.

Politisk studiearbeid er en viktig del av voksenopplæringen. Det tar sikte på å styrke demokratiet, dyktiggjøre politikerne i deres arbeid i og for samfunnet, og å dyktiggjøre enkeltmennesket for aktiv innsats i vårt demokrati gjennom de politiske partier.

Det vil dessuten være umulig å finne fram til en grenseoppgang mellom politisk og såkalt upolitisk studiearbeid. Vi mener derfor at politisk studiearbeid må bli berettiget til offentlig støtte på linje med annen voksenopplæringsvirksomhet i de frivillige organisasjonenes regi.

Hvis voksenopplæringen skal få de nødvendige vekstvilkår i de nærmeste år er det nødvendig med et tilskottssystem som i seg selv stimulerer til initiativ og ekspansjon.

Dessuten må tilskottssystemet være utformet slik at det er mulig for de politiske myndigheter å se all voksenopplæring i en total sammenheng, og i sammenheng med samfunnets øvrige utdanningstilbud.

Tilskottssystemet må gi alle anerkjente parter i voksenopplæringen likeverdige vilkår, og det må utformes slik at de økonomiske betingelser for den enkelte ikke er avhengig av hvem som står som formell arrangør.

Tilskottssystemet må, som påpekt, i seg selv stimulere til vekst i voksenopplæring. Det kan best skje ved at det åpnes for automatiske tilskott fra fylker og kommuner til aktiviteter som tilfredsstillende bestemte krav. Jfr. reglene for statstilskott til studieringer, kveldsskoleklasser m. v.

Landsorganisasjonen er derfor enig med mindretallet når det går inn for å pålegge fylker og kommuner plikt til å gi tilskott til aktiviteter også i organisasjonenes regi.

Tilskottssystemet må også være tilpasset den arbeidsdeling en kommer fram til. Det kan best gjøres ved å etablere to separate og likeverdige tilskottordninger, henholdsvis for skoleverket og organisasjonene.

Den voksenopplæring skoleverket får ansvar for bør finansieres på samme måte som skoleverket for øvrig. Dvs. en gradert fordeling av utgiftene mellom henholdsvis stat/fylke og stat/kommune. Fylker og kommuner bør ha automatisk rett til statstilskott når det enkelte tiltak tilfredsstillende visse bestemte krav.

Når det gjelder tilskottordninger til organisasjonenes kursvirksomhet, bør disse legges opp med utgangspunkt i en utgiftsdeling mellom stat og kommune. Tilskottsordningen bør knyttes til kostnadsfaktorene — lærerlønn, materiell, lokaler og administrasjon.

Loven må fastslå statens og kommunenes andel av kostnadene. Med den økonomiske situasjon som kommunene generelt er i, bør en relativt høy andel av kostnadene påføres staten.

Hvis departementet kommer til at en bør ha graderte tilskott for den enkelte kommune, har Landsorganisasjonen for sin del ikke noe i mot dette.

Et hovedpoeng m. h. t. stønadsreglene må være at både skoleverk og organisasjoner er garantert fullt tilskott fra henholdsvis stat, fylke og kommune når de tiltak som iverksettes tilfredsstiller kravene i arbeidsdelingen.

Systemet må praktiseres slik at skoleverket kan overta organisasjonenes oppgaver og omvendt — når situasjonen i den enkelte kommune og det enkelte fylke krever det. For at dette skal kunne finne sted må det søkes spesielt. Betingelsen må da være at en ved siden av oppgavene også overtar tilskottsystemet.

Når det gjelder opplæring i arbeidslivet vil Landsorganisasjonen uttale at opplæring som den enkelte bedrift setter i gang for å tilfredsstille egne behov må finansieres av bedriften selv.

Derimot må det innføres regler i loven som gjør det mulig for bedriftene og de ansatte i fellesskap å avholde eller ta initiativ til kurs som oppnår offentlige tilskott.

Dette må være betinget av en klar medbestemmelsesrett fra de ansatte. Det bør fastslås i loven at vedtak om slike tiltak må fattes i organer med likeverdig representasjon fra bedriftene og de ansatte.

De tilskott som bedriftene etter dette må kunne få nytte av må tas ut indirekte. Dvs. enten gjennom et samarbeid med skoleverket eller studieorganisasjonene.

På denne måten kan det generelle tilskottssystem trekkes inn i arbeidslivet, og komme dette til nytte.

De ansatte er som regel knyttet til en studieorganisasjon gjennom sitt faglige medlemskap. Ved dette har de anledning til å sette i verk egne tiltak og oppnå støtte til dette fra det offentlige.

En slik ordning bør fortsatt opprettholdes.

Landsorganisasjonen forventer ellers, som påpekt foran, at 50 prosent tilskott til tillitsmannkurs lovfestes, og at loven gir arbeidslivets organisasjoner adgang til å oppnå støtte til spesielle prosjekter etter søknad.

Landsorganisasjonen vil til slutt peke på de konsekvenser en utbygging av voksenopplæringen får for det øvrige skoleverket og undervisningsfunksjonen i samfunnet i sin helhet.

Det vil derfor være nødvendig å vurdere hvordan utdanningssystemet i sin helhet kan organiseres og finansieres for på en best mulig måte å kunne betjene de enkelte mennesker i de forskjellige perioder i livet.

Landsorganisasjonen vil derfor gå inn for at det blir satt ned en offentlig komité til å utrede spørsmålene omkring «livslang læring». En slik komité bør vurdere utdanningsfunksjonene i samfunnet i sammenheng og blant annet legge opp til organisasjonsmodeller som muliggjør en langt sterkere vekselvirkning mellom utdanning og produktivt arbeid i en livslang prosess.»

Utbyggingen av førskoler

På anmodning av Forbruker- og administrasjonsdepartementet har LO gitt følgende uttalelse om utbygging av før-skoler:

«Etter komitéens oppfatning vil en utbygging av førskoleinstitusjonene frigjøre en betydelig arbeidskraftressurs. Komitéen mener det fore-

ligger sterke samfunnsøkonomiske grunner for en forsert utbygging. Uten at vi vil godta komitéens økonomiske resonnement fullt ut, noe vi skal få komme tilbake til, godtar vi hovedkonklusjonen. De økte utlegg vil kunne tjenes inn igjen på grunn av høyere økonomisk aktivitet og høyere skatteinntang.

Komitéen har skjematisk sett vurdert førskoleinstitusjonene og deres funksjon ut fra tre hovedsynspunkter. De skal fungere som sosiale hjelpetiltak, sosialpolitiske virkemidler og de skal være pedagogiske tilbud.

Landsorganisasjonen vil legge stor vekt på det forhold at en utbygging av førskoleinstitusjonene vil gi kvinnene en langt større mulighet for aktivt engasjement på samfunnslivets ulike områder, enten det er i arbeidslivet, i organisasjonene, i skole og utdanning. Likestilling mellom kjønnene forutsetter nettopp en praktisk tilrettelegging som dette.

Men førskoleinstitusjonenes rolle som serviceinstitusjoner angår selvsagt hele familien. Ved at førskolene fyller denne oppgaven, blir det mulig for begge foreldrene å fungere som selvstendige individer og samfunnsborgere.

Fra barnets synsvinkel er imidlertid en annen oppgave like viktig. Målet må være å gjøre førskoleinstitusjonene til et tilbud for alle barn mellom 0 og 7 år, et tilbud som gir dem mulighet for stimulerende og utviklende samvær med andre barn i et miljø der det skjer en pedagogisk tilrettelegging av aktivitetene. Landsorganisasjonen legger sterk vekt på at de funksjonshemmede barna kan integreres i et slikt miljø.

Komitéen poengterer førskoletilbudenes pedagogiske innhold og understreker som følge av dette, hvor nødvendig det er å samordne førskole og det ordinære skoletilbud med sikte på kontinuitet i det pedagogiske programmet.

Vi deler komitéens oppfatning på dette punktet. For øvrig mener vi at dette er synspunkter som gjør det naturlig å nytte skolebegrepet også på tilbudene til denne aldersgruppe, og vi vil derfor støtte komitéflertallets forslag om å nytte betegnelsen førskoler på alle tilbud før ordinær skolegang.

Komitéens flertall har avvist behovet for en formålsparagraf som trekker opp retningslinjer for den virksomhet loven skal regulere.

Landsorganisasjonen er tilbøyelig til å støtte komitéens mindretall når det hevder at et førskoletilbud med høyverdig pedagogisk innhold og med vekt på sammenheng og kontinuitet oppover til grunnskolen gjør det naturlig med en formålsparagraf.

Uten at vi vil gå inn på en konéret utforming av paragrafen, finner vi det naturlig at den får et innhold som tar fatt i det som nødvendigvis må bli en av førskolens oppgaver, nemlig å skape et miljø der barn utvikler sine åndelige og fysiske evner og der de tilegner seg allmennkunnskaper.

En må imidlertid være varsom med å gi paragrafen en utforming som pålegger førskolene ansvar og oppgaver som mange foreldre, som ellers er avhengig av førskoletilbudet, ikke kan akseptere. Komitéen har hatt som forutsetning at det skal skapes et tilbud for den aldersgruppe det her gjelder, som det står foreldrene fritt å benytte.

Men i dette tilbudet inngår også førskoleklassene for 6-åringer, som en rekke kommuner har satt i gang forsøk med, og som det er økende interesse for. Etter vår oppfatning bør det være et nærliggende siktemål å gjøre førskoleklassene obligatorisk for alle 6-åringer.

Den sterke utbygging av førskoletilbudet som komitéen forutsetter, vil nødvendiggjøre en tilsvarende økning av personalet. De undersøkelser

som komitéen har foretatt, viser at yrket i dag er preget av sterk gjennomtrekk. Dette kan skyldes flere forhold.

De fleste er kvinner som på ett eller annet tidspunkt går inn i rollen som husmor og mor. Dermed oppstår en rekke praktiske problemer, som gjør det vanskelig å fortsette i yrket. Mange har vanskelig for å skaffe tilsyn til egne barn, og vanskelighetene har blitt forsterket ved at vedtektene har hindret personalet i å ta egne barn med til den institusjon der de selv underviser. I dette tilfelle har vi å gjøre med en detaljmessig men virkningsfull regel, som bør kunne oppheves. I tillegg til denne type problemer kan vi ikke se bort fra at lønnsvilkårene har virket negativt. En utilfredsstillende avlønning, sett i sammenheng med ugunstige skattemessige forhold, kan ha ført til at husmødre har avstått fra å gå tilbake til sitt yrke.

I framlegg til lov om lærerutdanning går Kirke- og undervisningsdepartementet inn for en 3-årig lærerutdanning, lagt til pedagogiske høgschooler. Her skal også førskoleutdanningen inngå, har departementet foreslått.

Landsorganisasjonen vil støtte dette opplegget. Etter vår oppfatning er det riktig og i samsvar med førskolelærers oppgaver, at denne utdanningen kommer på samme nivå og får den samme status som grunnskolelærerutdanningen. Dette bør etter vår oppfatning innebære en klar oppvurdering av førskolelæreren, noe vi anser for naturlig sett på bakgrunn av de funksjoner en forutsetter at han skal fylle.

Komitéen har delt seg i synet på hvilken norm som bør nyttes ved fastsettelsen av antall barn pr. førskolelærer. Uansett hvilket forslag en velger, vil det imidlertid oppstå et så betydelig behov for personell at det vil være nødvendig med spesielle tiltak. Departementet må overveie tiltak som kan bringe de mange hjemmeværende førskolelærere tilbake til sitt yrke. Tilbud om oppfriskningskurs og etterutdanning bør her være naturlig. Det bør dessuten komme på tale med provisoriske utdanningsløsninger, som relativt raskt bringer førskolelærere ut i yrkesaktiv tjeneste, men med klare garantier for å kunne fullføre sin utdanning, og på en slik måte at det ikke skaper en ekstra økonomisk belastning.

Komitéen går inn for at den prinsipielle målsetting må være å gi alle barn mellom 0 og 7 år et førskoletilbud. Men fordi dette vil være urealistisk på kort sikt, har komitéen valgt å forme ut en mer begrenset målsetting i lovutkastet. Her heter det at programmet skal omfatte « . . . et antall førskoleklasser som minst tilsvarer antallet barn under skolepliktig alder, som har enslig forsørger eller som på grunn av forsørgers arbeid utenfor hjemmet eller andre forhold har behov for plass i førskole ».

Landsorganisasjonen er enig i at en i første omgang begrenser seg til en målsetting som tar sikte på å nå de som har størst behov. Men når det i lovutkastet heter at utbyggingsprogrammet skal ta sikte på å dekke det behov som også « andre forhold » har skapt, er det en så upresis formulering at den neppe forsvarer sin plass i en lovtekst, og at den vil komplisere arbeidet med å foreta en kartlegging av behovet.

Komitéen går videre inn for at loven skal pålegge kommunene å kartlegge behovet og legge fram utbyggingsplaner for departementet innen ett år etter loven har trådt i kraft. Etter vår oppfatning stiller komitéen så vidtgående krav at en rekke kommuner vanskelig vil kunne innfri

dem. Vi tror derimot det er viktig at disse utbyggingsplaner samordnes med kommunens øvrige planlegging. Men selv om kommunens planleggingskapasitet holder hva komitéen forventer, er ikke utbyggingsprogrammet viktigst. Det avgjørende er mulighetene for å realisere det, og dette avhenger først og fremst av at kommunene økonomisk settes i stand til å makte oppgavene.

Komitéen har gjennom sine undersøkelser kartlagt et behov på om lag 150 000 førskoleplasser. Komitéens utbyggingsplan tar sikte på å skaffe fram 125 000 plasser innen 1981.

De undersøkelser som komitéen har foretatt, viser at tilbudet i dag er preget av sterke geografiske variasjoner, og det er bykommunene som dominerer. Dette har sammenheng med de høye leveomkostninger i by- og presskommunene, noe som gjør det nødvendig for begge ektefellene å gå ut i arbeidslivet. Dermed har kravet om et sted å plassere barna meldt seg med full tyngde. Men når landkommunene ligger så etter som de gjør, skyldes det også at disse, i motsetning til bykommunene, økonomisk ikke har vært i stand til å sette i gang de nødvendige tiltak.

Komitéen går inn for å pålegge kommunene plikt til å gjennomføre utbygging av førskoletilbud.

Dersom loven skal pålegge kommunene ansvaret for denne oppgaven, må de økonomisk settes i stand til å løse den. Komitéens langsiktige målsetting er et førskoletilbud for alle barn mellom 0 og 7 år. Dette gjør det nødvendig med økonomiske løsninger som sikrer et likeverdig tilbud i alle landets kommuner. De fleste av landets kommuner har i dag en meget anstrengt økonomi. Årsaken til dette er ikke minst de mange oppgaver som staten har pålagt kommunene, uten å yte full økonomisk kompensasjon, og som kommer i tillegg til kommunenes egne investeringsprosjekter. På skolesektoren betyr allerede gjennomføringen av grunnskolen og det nye gymnaset, som primært er fylkeskommunenes oppgave, nye, store løft.

Landsorganisasjonen støtter komitéens forslag til statstilskudd og lån ved oppretting av førskoler.

Når det gjelder tilskuddet til drift av førskoler, kan vi ikke støtte flertallets forslag slik det kommer til uttrykk i lovutkastets § 13. Komitéflertallet går inn for en lik posentsats for alle kommuner ved beregning av statstilskudd.

Etter vår oppfatning vil det være mest riktig å bygge på det prinsipp som allerede gjelder for refusjon ved drift av grunnskolen, et prinsipp som tar hensyn til kommunenes økonomiske bæreevne ved en gradering av tilskuddsprosenten.

Den økonomiske favoriseringen av de svakere kommunene som en slik tilskuddsordning innebærer, vil være nødvendig for at disse kommunene skal kunne makte oppgaven.

Komitéen har gjennom beregninger kommet fram til at investeringer i førskoletilbud vil gi klar samfunnsøkonomisk gevinst ved økt sysselsetting av arbeidskraft som i dag er forhindret fra å komme ut i arbeidslivet, og som landet vårt trenger.

Den merinntekt som komitéen således forutsetter, og som vil oppveie de økte utgifter til førskoler, vil neppe innfinne seg på den måten som komitéen synes å regne med.

Det er grunn til å anta at kalkylene særlig vil svikte for de mindre og industrifattige kommunene, med et begrenset antall arbeidsplasser.

Omlegging av lærlingskolen

Spørsmålet om en omlegging av Lærlingskolen til to-årig undervisning har vært forelagt Landsorganisasjonen. Etter å ha fått uttalelser fra de interesserte forbund, sa LO at man kunne gi sin tilslutning til forslaget om en omlegging fra tre-årig til to-årig undervisning, og en anmodning til pensumutvalgene om å samordne timetallet for Lærlingskolen og Verkstedskolen.

LO ga uttrykk for at all utdanning bør skje innenfor arbeidstidens ramme og nedskjæringen i det samlede timetall må ikke gå ut over yrkeslærers egentlige innhold.

Samordning av grunnopplæringen i yrkesfaglige studieretninger

Et offentlig utvalg, Schönberg-utvalget, utreder spørsmålet om en samordning av grunnopplæringen innen yrkesfagene. Utvalgets første innstilling har vært forelagt LO til uttalelse. Kjernen i utvalgets forslag er en felles grunnopplæring for fag som tilhører samme bransjefamilie. For de fleste bransjefamiliers vedkommende vil spesialisering skje etter ett års felles grunnopplæring. Landsorganisasjonen avga slik uttalelse:

«Landsorganisasjonen har behandlet Schönbergutvalgets foreløpige delinnstilling med forslag til samordning av grunnopplæringen i yrkesfaglige studieretninger i den videregående skolen, og LO vil uttale følgende:

Utvalget har under sitt arbeid vært i kontakt med en rekke organisasjoner og institusjoner, deriblant også arbeidslivets organisasjoner. Den samordning av grunnopplæringen innen yrkesfagene som utvalget foreslår, har på et tidlig tidspunkt fått tilslutning fra de fleste fagforbund som er blitt rådspurt.

Landsorganisasjonen slutter seg i prinsippet til en samordning av grunnutdanningen og vil gå inn for at det raskt kommer i gang forsøk med undervisning på grunnlag av den bransjefamilieinndeling som utvalget har foreslått.

I samband med en utprøving av utvalgets forslag vil Landsorganisasjonen, i likhet med utvalget selv, understreke to viktige vilkår som må oppfylles for at forsøkene skal ha full verdi.

En undervisning bygd på felles grunnopplæring innen bransjefamilier, nødvendiggjør andre læremidler enn de som i dag er tilgjengelige. Det er derfor viktig at arbeidet med utviklingen av høvelige hjelpemidler kommer i gang raskt. Dette må være departementets ansvar.

Situasjonen for undervisningspersonalet innen yrkesfagsektoren vil også bli en annen. De faglige endringer gjør det nødvendig med etterutdanningskurs som i større grad gjør faglærerne i stand til å undervise innen et bredere fagområde enn hittil. Departementet må legge forholdene slik til rette at undervisningspersonalet best mulig er i stand til å løse sin del av oppgavene i forsøket.

Til grunn for utvalgets forslag ligger en rekke synspunkter. Landsorganisasjonen vil for sin del legge vekt på følgende:

En av intensjonene bak den nye ordningen av gymnaset er at elevene til en hver tid skal ha muligheten for å orientere seg bort fra den utdanningsveg de har slått inn på og over i tilbud som viser seg å være bedre i samsvar med evner, anlegg og interesser.

En ordning av den yrkesfaglige grunnutdanning slik utvalget har foreslått den, vil både utsette yrkesvalget og åpne for flere utdanningsmuligheter. Her er utvalget i overensstemmelse med tanker i den nye gymnasloven, tanker som Landsorganisasjonen har gitt sin prinsipielle tilslutning.

Landsorganisasjonen vil dessuten legge vekt på at en felles grunnutdanning, slik utvalget foreslår den, forhindrer en tidlig spesialisering og forsterker kontaktflaten mellom beslektede fag og yrker.

Dersom målsettingen er å skape arbeidsplasser med større grad av samarbeid, selvstendighet og variasjon i arbeidet, bør utvalgets forslag være et riktig utdanningsopplegg.

I tråd med intensjonene i den nye gymnasloven forutsetter Schönberg-utvalget at den ettårige felles grunnopplæringen skal gi en viss yrkesfaglig kompetanse som gjør det mulig å gå ut i arbeidslivet etter ett år.

I den videre planlegging både av struktur og kapasitet bør en imidlertid regne med at en betydelig del av elevene innen denne utdanningssektoren vil finne dette utilstrekkelig som grunnlag for yrkesaktivt arbeid, og umiddelbart søke til de videregående utdanningstilbud der de måtte finnes.

Utvalget har avslutningsvis i sin innstilling tatt opp til behandling spørsmålet om en bedret yrkesorientering i den yrkesutdannende del av skaleverket.

Landsorganisasjonen vil sterkt støtte utvalget i at yrkesorienteringen skal tjene til å gi elevene «— — — — det virkelighetsunderlag som er nødvendig for at han/hun skal kunne foreta et selvstendig yrkesvalg — —».

Som utvalget gir uttrykk for, viser undersøkelser at det er nødvendig å styrke yrkesorienteringen både i grunnskolen og i yrkesskolen. Landsorganisasjonen vil støtte utvalgets forslag om et nærere samarbeid mellom yrkesskolenes fagutdannede personell og grunnskolens lærere i samband med yrkesorienteringen.

Yrkesorienteringen bør på ingen måte begrense seg til kunnskap om yrket i snever forstand, men også sikte mot en bredere forståelse for de plikter, rettigheter og oppgaver som en yrkesutøver står overfor i et arbeidsmiljø. Dette gjør det nødvendig at arbeidslivets organisasjoner får mulighet for bred kontakt med skolemiljøene.»

Opplysningsarbeidet i fagbevegelsen

Arbeidernes Opplysningsforbunds faglige avdeling har ansvaret for den praktiske tilrettelegging og gjennomføring av fagbevegelsens studievirksomhet.

Landsorganisasjonen har gjort vedtak om at Arbeidernes Opplysningsforbund skal være fagbevegelsens koordinerende og utøvende organ når det gjelder studievirksomheten, lokalt og sentralt.

I AOF ledes det faglige studiearbeidet av Faglig utvalg, som også i 1973 har arbeidet gjennom underutvalg.

Faglig utvalg rapporterer til AOFs forretningsutvalg, som er innstillende myndighet til det Fondsstyre som er nedsatt på LO-siden.

I 1973 har Faglig utvalg lagt særlig vekt på utvikling av kurs-tilbud, materiell etc. i forbindelse med bedriftsdemokratiskoleringen.

I første halvdel av 1973 nyttet man midler til ukekurs omkring selve organiseringen og valgene av styremedlemmer og medlemmer av bedriftsforsamlinger.

I annen halvdel av 1973 leide Landsorganisasjonen i Norge Østråt kurssted på Nesodden, og dette kurssted har vært drevet av LO-skolen Sørmarka, og med AOF som ansvarlig.

På kursstedet har man hele høsten 1973 drevet en intens ukekursvirksomhet. Det har vært de såkalte basiskursene som har vært utviklet der. Også et kurs i bedriftsøkonomi ble gjennomført på Østråt.

Foruten på Østråt ble bedriftsdemokratikurs kjørt som ukekurs på Sørmarka og også på Leangkollen og Fagerfjell.

En annen stor sak er at i løpet av 1973 er 6 regionale studie-konsulenter kommet i virksomhet. Disse har sine kontorer i Tromsø, Trondheim, Bergen, Kristiansand S, Tønsberg og Oslo.

Faglig utvalg har i perioden holdt 4 møter, hvor 29 saker er behandlet.

AOF har grunn til å understreke det gode og positive samarbeid som har utviklet seg i perioden med Landsorganisasjonen, Statstjenestemannskartellet og fagforbundene både lokalt og sentralt.

Vi har i perioden søkt å yte best mulig service, ikke minst ved de nytilsatte faglige studie-konsulenter, til fagbevegelsen når det gjelder faglig studievirksomhet.

Fondsstyret og utvalg.

Opplysnings- og utviklingsfondet — Fondsstyret.

Einar Strand, LO, formann, Odd Højdahl, LO, Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet, N. R. Mugaas, Statstjenestemannskartellet, Kjell Lien, LO, Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Ivar Leveraas, AOF.

Opplysnings- og utviklingsfondet — Faglig utvalg.

Leif Haraldseth, LO, formann, Ivar Leveraas, AOF, sekretær, Hans Øverby, Statstjenestemannskartellet, Arthur Bauge, Norsk Postforbund, Thorbjørn Berntsen (etter valget Harald Hansen), Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Erik Engebretsen, Norsk Sjømannsforbund, Roar Wilhelmsen, Norsk Kjemisk Industriarbeider-

forbund, Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker og Kraftstasjonsforbund, Sidsel Bauck, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers forbund.

Varamenn:

Kristian Hytten, Bekledningsarbeiderforbundet, Knut Westgård, Norsk Arbeidsmandsforbund, Per Karlsen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Truls Gerhardsen, Norsk Grafisk Forbund.

Dessuten møter:

Alf Frotjold, protokollsekretær, Birger Breivik, LO-skolen Sørmarka, Richard Trælnes, LO, Sekretær i Faglig/politisk utvalg — Kåre Myrvold.

AOFs faglige avdeling.

AOFs faglige avdeling har ved årets slutt Alf Frotjold som daglig leder, Åsmund Berg på informasjonssektoren, Rolf Lasse Lund på den pedagogiske sektoren, Ole Ormseth arbeider med opplæring av fastlønte tillitsmenn i arbeiderbevegelsen, Haakon Pettersen med ukekursplanlegging, Åse Kjærsgaard med ukekursgjennomføringen, Frode Svendsen på sektoren lokalt faglig studiearbeid, Gudmund Jacobsen på sektoren studiearbeid for sjøfolk i utenriksfart.

Avdelingen har administrativ bistand fra AOFs sentrale stab, med kontordamene Bjørg Skonhoft og Laila Løken spesielt knyttet til avdelingen.

LO-skolene.

I året 1973 utvidet vi antall LO-skoler trinn I fra to til tre. Til sammen 64 deltakere har sluttført trinn I, mens LO-skolens trinn II i år har hatt et kurs med 25 deltakere, til sammen 89 deltakere.

Kursplanene for LO-skolene er under vurdering med sikte på endringer i kursopplegget. Kursene i år har i hovedsak fulgt det tradisjonelle mønster.

Ukekurs.

I 1973 var det avsatt 6000 stipend beregnet på ukekurs i fagforbundenes regi og 3000 beregnet på ukekurs i AOFs regi. Stipendkvotene har vært for små i forhold til de ønsker og behov som har vært registrert.

På den annen side tvinger det forhold at det er knapphet på

ukekursstipend oss til å nytte andre studieformer.

Tilbudet om tillitsmannsskolering i form av ukekurs i faglige, politiske og sosiale emner har vært omfattende, men ikke alle tilbud har nådd like godt ut. Noen kurs har vært overtegnet, mens det har vært nødvendig å avlyse andre på grunn av manglende tilslutning. Det har vært avlyst 10 kurs i 1973, mot 23 i 1972.

I forbindelse med Bedriftsdemokratiukekursene er det i AOF lagt ned et omfattende arbeid med registrering av valgte styremedlemmer og medlemmer av bedriftsforsamlinger.

I 1973 ble det gjennomført 24 ukekurs i bedriftsdemokratiemner med 492 deltakere. Deltakerne til disse kurs ble innkalt på grunnlag av innhentede opplysninger om valg.

Lokalt faglig studiearbeid.

1973 har vært et godt år for det faglige studiearbeidet lokalt. Året har både kvantitativt og kvalitetsmessig vært bedre enn de to foregående år vi har hatt fondet. Deltakere på kurser lokalt viser en betydelig stigning også i 1973.

AOF ble i 1973 gitt en rekke oppgaver av LO. Blant annet ble studieaksjonen «Vi trenger flere som vet», overlatt AOF. Pris-konferanser er gjennomført over hele landet. Korte kurs er gjennomført over hele landet for forsikringsutvalg, bedriftsdemokratiseringen har fortsatt lokalt også i 1973, nå også i stor utstrekning i kveldsskoleklasser og brevringer ved siden av to og tre dagers kurs.

Tilbudene har vært enda mer variert i 1973 enn tidligere, følgende emner har stått i forgrunnen:

«Bedriftstillitsmannen», et elementært introduksjonskurs, beregnet på fagbevegelsens medlemmer og nyvalgte tillitsmenn.

Arbeiderbevegelsen i Norge — et nøkkelkurs, et elementært introduksjonskurs i den faglige og politiske tillitsmannsutdanningen innenfor arbeiderbevegelsen.

Faglig møteleder, et kurs omkring organisasjonskunnskap bygd på fagbevegelsens vedtekter.

Tillitsmann for statsansatte, beregnet for statsforbundenes medlemmer.

LO, ditt redskap, og LO-debatt om arbeidsmiljø, samt Bedriftsdemokrati I og II.

I løpet av 1973 er det utarbeidet kursopplegg med sikte på fagbevegelsens medlemmer på den enkelte bedrift. Dette er gjort innenfor Norsk Hydro i forbindelse med Bedriftsdemokrati-reformen.

Det er laget studierettleiing til LOs handlingsprogram.

Det er videre gitt stønad til korte kurs, helgekurs i alle de emner stønadsreglene gir rom for.

Noe av det mest gledelige i 1973 er at kursformen Studiering med lærer blir benyttet i den lokale faglige studievirksomhet, blant annet er den benyttet i studieaksjonen «Vi trenger fler som vet» og i Bedriftsdemokratiskoleringen.

Materiellet som blir brukt i bedriftsdemokratiskoleringen lokalt er emneheftene som er utarbeidet i fjor i AOF.

Høsten 1973 har vi også gitt støtte til fagorganiserte som har lært seg engelsk gjennom samarbeidet mellom Norsk Rikskringkasting og Folkets Brevskole — Engelskkurset «START».

Det har i perioden vært gjort forsøk når det gjelder markedsføringen av AOFs ulike tilbud, bl. a. er det flere steder med hell trykt faglige kursplaner f. eks. på fylkesplanet.

Tillitsmannssenter med grupperom til bruk i det lokale faglige studiarbeid blir etablert flere steder bl. a. i Oslo. Sentrene skal nyttes til tillitsmannskurs med heldagsundervisning, men vil også være åpne for arbeids- og studiegrupper i medlemsorganisasjonene.

Den oppsøkende virksomhet er bygd videre ut i perioden. Det er i våre foreninger ansatt egne medarbeidere som har bedrifter som spesialoppgave. Kursvirksomheten på arbeidsplassen omfatter et stigende antall bedrifter.

Av særlige aksjoner nevner vi arbeidet innenfor Norsk Skog- og Landarbeiderforbunds område i Hedmark fylke.

De faglige studiekonsulenters virke.

Året 1973 markerte en milepel når det gjelder organiseringen av det lokale faglige studiarbeid i AOFs regi.

I tillegg til AOF-instruktørene i fylkene er det nå etablert endringer med faglige studiekonsulenter i AOF-regi i 6 regioner.

Den faglige studiekonsulenten i Tromsø dekker Finnmark, Troms og Nordland, tilsvarende i Trondheim for Nord- og Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, i Bergen for Sogn og Fjordane og Hordaland, i Kristiansand for Rogaland, Aust- og Vest-Agder, i Tønsberg for Vestfold, Telemark, Buskerud og Østfold, i Oslo for Akershus, Hedmark, Oppland og Oslo.

Det er grunn til å tro at ordningen med de faglige studiekonsulenter vil bli til gang både for fagbevegelsen og den samlede arbeiderbevegelsen. Resultater av arbeidet er det tidlig å foreta konkrete målinger på. Det som kan sies er at mulighetene innenfor det lokale faglige studiarbeid er til stede. Aktiv planlegging på kort og lang

sikt er imidlertid en forutsetning, det blir nødvendig å satse på oppsøkende og motiverende arbeid, oppbygging av lokale aktiviteter basert på de forskjellige alternativer som gjeldende regler for offentlig tilskott og opplysnings- og utviklingsfondet gir rom for. De faglige studiekonsulenter uttrykker som sin erfaring at konsentrert innsats på bestemte steder for å vinne erfaring og skape modeller som kan overføres til andre lokalsamfunn med de tillempninger som er nødvendig, gir de beste resultater.

Om AOF skal være det koordinerende serviceorgan i den lokale faglige studievirksomhet er det av avgjørende betydning at motivering for lokal og selvstendig aktivitet gis prioritet.

Motiveringsarbeidet har alltid vært vårt største problem og kan bare løses gjennom direkte kontakt ved besøk.

En omfattende oppgave for de faglige studiekonsulenter har vært registrering og skolering av studieledere. Det har i den forbindelse vært arbeidet systematisk med å knytte forbindelsen mellom den enkelte studielederen og AOF-foreningen på stedet.

Utvikling av studie- og undervisningsmateriell.

Hovedarbeidet på den faglige materiellutviklingssektoren i AOF har vært produksjon av grunnstammen til AOFs tillitsmannsskole, faglig grunnkurs trinn I, II og III, samt utvikling av materiell til bedriftsdemokratikursene.

Samtlige 19 hefter i faglig grunnkurs, 3 trinn, er ved utgangen av 1973 ferdig til bruk for vårkursene. De elementære innføringskurs er i løpet av året supplert med ytterligere to kurs ved siden av «Bedriftstillitsmannen» og «Nøkkelkurset». Det dreier seg om kursene «Arbeiderbevegelsen og ungdommen» og «Tillitsmann for statsansatte». Begge disse kursene er gitt ut i samarbeid med Folkets Brevskole.

Det arbeides med produksjon av deler til faglig grunnkurs tilpasset forholdene i statssektoren.

Det er i perioden laget ferdig tre arbeidsbøker for emnekursene «Organisasjonskunnskap», «Ringlederkurs» og «Taleteknikk». To av dem er tilpasset grunnbøker som er gitt ut på Tiden Norsk Forlag. Disse arbeidsbøkene foreligger foreløpig i stensil, men skal trykkes så snart en har høstet tilstrekkelig erfaring i bruken av dem.

Ut fra et liknende prinsipp er det i arbeid utarbeidelse av en kombinert grunnbok og arbeidsbok for ukekurs i forhandlingsteknikk.

Materiellutviklingen for kurs i bedriftsdemokrati har vært konsentrert om materiell til de såkalte basiskurs for medlemmer av bedriftsforsamlinger. Til disse kursene er det utarbeidet fem emne-

hefter: «Industripolitikk», «Økonomi», «Styrearbeid», «Bedriftsorganisasjon» og «Politiske perspektiver». Ved periodens slutt er det under forberedelse en rekke emnehefter beregnet som supplerende lesning for medlemmer av bedriftsforsamling og styre. Dessuten er det for de samme målgrupper satt i gang utvikling av materiell til en del spesialkurs, bl. a. er Statens Teknologiske Institutt engasjert i utvikling av materiell til kurs i bedriftsøkonomi.

Idéen om å utarbeide «skreddersydd» kursmateriell for bestemte lokalmiljø og i samarbeid med lokale tillitsmenn — er for første gang utprøvet gjennom kursheftet «Bedriftsdemokrati i Hydro's bedrifter».

Ellers har AOF utarbeidet studierettleiing til LOs handlingsprogram, og en studierettleiing til «Innstilling om Statstjenestemannskartelles framtidige organisasjonsform». I samband med Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds forskningsprosjekt er det fra Norsk Regnesentral utarbeidet en grunnbok (stensilutgave) i EDB. Denne er benyttet av AOF som materiell til kurs i planlegging og styrings-systemer i bedriften. Denne bok, sammen med rapportene fra bedriftsklubbene i forskningsprosjektet vil i 1974 komme ut i bokform på Tiden Norsk Forlag. Dette materiell er planlagt benyttet i AOF's kursvirksomhet.

For øvrig er det i løpet av perioden gitt ut en del forskjellig presentasjonsmateriell for ulike kurs.

Skolering av fastlønte i arbeiderbevegelsen.

Det er utarbeidet en brosjyre om «Skolering og stipend for fastlønte i arbeiderbevegelsen» som er sendt alle fastlønte som er registrert i AOF og til de aktuelle organisasjonene.

Kurs i utlandet.

Det er arrangert et 2-ukers kurs i Israel med 15 deltakere og et 2-ukers kurs i England med 20 norske og 4 engelske deltakere.

Kursledere og forelesere.

I tilknytning til Faglige grunnkurs er det arrangert 1 ukekurs for kursledere med 23 deltakere og 2 ukekurs for forelesere med 43 deltakere. Et ukekurs for forelesere ble avlyst på grunn av for få søkere.

I forbindelse med skolering for bedriftsdemokrati er det arrangert et ukekurs for forelesere med 15 deltakere og et ordinært ukekurs for fastlønte med 21 deltakere.

Regionale konferanser.

I samarbeid med LO og DNA er det arrangert 2 dagers regionale konferanser for fastlønte i de respektive regioner med deltakere fra LO, DNA, fagforbundene og AOF. Konferansene var arrangert på følgende steder: Tønsberg, Tromsø, Kristiansand S., Trondheim, Hamar og Bergen med 110 deltakere.

Foredragsmøter.

Det er arrangert sju foredragsmøter i Oslo for fastlønte med 431 deltakere og med følgende foredragsholdere og emner:

Kjell Holler: «Gir samspillet mellom fagbevegelsen og forsikrings-samvirket de ønskede resultater?»

Bjartmar Gjerde: «Forslaget til lov om voksenopplæring.»

Tor Aspengren: «LO-kongressens betydning for fagbevegelsens framtidige arbeid.»

Bjartmar Gjerde: «LO 75 år — studiearbeid styrker organisasjonen.»

Knut Aagesen: «Arbeiderbevegelsen og folkehøgskolen.»

Peder Sjøiland: «Er forbrukerkooperasjonen fagbevegelsens med-spiller?»

Einar Thorsrud: «Er forskningen noe fagbevegelsen bør interessere seg for?»

Skolering av funksjonærer.

Det er arrangert et ukes introduksjonskurs for funksjonærer med 18 deltakere. Et tilsvarende kurs som var planlagt som dagkurs i Oslo ble avlyst på grunn av for få søkere.

Skolering sekretærer, instruktører m. fl.

Et planlagt ukekurs ble avlyst på grunn av for få søkere. Denne kategori tillitsmenn har enkeltvis en rekke tilbud gjennom forskjellige kurs. Vi nevner bl. a. kurslederkurs, foreleserkurs, bedrifts-demokratikurs, universitetskurs, Nordens Folkliga Akademi, kurser arrangert av samarbeidende organisasjoner i utlandet, AOFs kurs i utlandet, språkkurs m. v. i AOF-foreninger, statens reisestipend for folk som arbeider i voksenopplæringssektoren, andre statstipend, arbeiderbevegelsens egne stipend m. fl.

Stipend.

Fondsstyret har vedtatt regler for tildeling av stipend til fastlønte i arbeiderbevegelsen. Effekten av reglene vil først gi seg rimelig utslag i 1974. I den brosjyre som er utarbeidet er reglene inntatt, og der er også andre stipendmuligheter omtalt.

Journalister i A-pressen.

Det er nedsatt et utvalg i AOF (journalistutvalget) med representanter fra LO, DNA, Arbeiderpressens Samvirke, Arbeiderpartiets Presseforbund, Arbeiderbladet og AOF som arbeider med skolerings- og rekrutteringsspørsmål for redaksjonspersonell i A-pressen. Det er arrangert et ukekurs for journalister som arbeider med faglig/politisk stoff, og som hadde 14 deltakere. Det arbeides også med et helgekursopplegg for pressekontakter i foreninger og på arbeidsplasser.

Utbygging av kurssteder.

I 1973 fortsatte utbyggingen av Landsorganisasjonens skole, Sørmarka, og den nye spisesalen og administrasjonssenteret er under oppførelse og beregnes å være ferdig til å tas i bruk innen høstsesongen 1974.

Kursstedet Østråt ble tatt i bruk i august, foreløpig leiet for fem år.

Skoleinform på vegne av LO.

En gruppe under Faglig utvalg er i arbeid med å utforme forslag til konkrete opplegg.

Skoler, kurs, studiereiser i utlandet.

AOF hadde i 1973 avtale med en rekke organisasjoner i andre land om utveksling av kursdeltakere.

AOF bevilget også stipend for norske deltakere på forskjellige skoler i utlandet. Det gjelder Genève-skolen, Manchesterskolen, Ruskin College og Fircroft College og en rekke andre fagforeningskurs i utlandet.

Oslo AOF har samarbeidsavtale med Hillcroft College i London. Siste år ble det ved colleget holdt 14-dagers kurs med språkundervisning og ett kurs om sosiale og økonomiske forhold for tillitsmenn.

Forskning.

Det er avsatt midler til forskning, og en spesiell styringskomité under Faglig utvalg utarbeider forslag til forskningsprosjekt.

Studiearbeidet til sjøs.

Det i 1972 av AOF påbegynte nye felt, studiearbeidet til sjøs, ble på en vellykket måte markert ved avholdelse av et seminar på Norsk Sjømannsforbunds kurssted «Leangkollen» i Asker i dagene 10., 11. og 12. januar 1973. Seminaret samlet 73 deltakere som alle hadde tilknytning til skipsfart og/eller undervisning, og som samtidig stilte seg positivt til tanken om å skape et aktivt studiemiljø i skipene.

Den faglige studiekonsulenten for utenriksfart, som sto for planleggingen og avviklingen av nevnte seminar, har også vært med i planleggingen av fire kurs som blir holdt i 1974 med emnet «Skipet som arbeidsplass».

Det kan også nevnes at studiekonsulentene for utenriksfart og for innenriksfart og fiske har vært sterkt engasjert i de mange kurs for opplæring av skipstillitsmenn som i 1973 er avviklet i Norsk Sjømannsforbunds regi.

Studievirksomheten innenfor innenriksfarten og fiskerisektoren er hovedvekten lagt på oppsøkende virksomhet. Spesielt er det lagt vekt på å nå ut til utkantdistriktene eller til de steder hvor fiske pågår.

Blant de områder vi spesielt vil framheve utenom bedriftsdemokratisektoren i 1973, er at vi nyttet betydelige midler til opplæring av verneombud i bedriftene. Videre ble det benyttet midler til samarbeidskurs, produktivitetskurs m. v.

Også i 1973 har det vært mulig å foreta en betydelig økning av den faglige skoleringsvirksomheten.

Arbeidernes Opplysningsforbund er nå bygd ut til å møte den økning i faglig skoleringsvirksomhet som kan ventes, ikke minst med bakgrunn i den nye bestemmelse i Hovedavtalen mellom LO/ N.A.F. om studietillitsmann.

Også økt engasjement på felter som bedriftsdemokrati og arbeidsmiljø vil sette store krav til oss som serviceorganisasjon på området faglig opplysningsarbeid. Vi har også grunn til å understreke det positive samarbeid som i perioden er utviklet med arbeideravisene rundt om i landet når det gjelder informasjon om våre tiltak.

Opplysnings- og utviklingsfondet

Som medlemmer av Fondsstyret har fungert:

Fra LO: Tor Aspengren, Egil Ahlsen, Tor Halvorsen (inntil høsten 1973), Odd Højdahl (fra høsten 1973).

Fra N.A.F.: Joh. Fr. Hansen, Carsten Schioldborg, Øyvind Skard.
 Joh. Fr. Hansen har vært formann i Fondsstyret og ledet dets møter.

Aksel Bye har være sekretær for Fondsstyret.

Fondsstyret har hatt 2 møter i 1973. I disse møter har Fondsstyret behandlet en rekke søknader, både nye søknader og anmodninger om økte bevilgninger til de organisasjoner som tidligere har mottatt økonomisk støtte fra Opplysnings- og utviklingsfondet.

I 1973 ble det av Fondsstyret ytet endel éngangsbevilgninger til organisasjoner som ikke tidligere har nydt godt av fondsmidler.

Størrelsen av de bevilgede beløp fremgår av den etterfølgende regnskapsmessige oppstilling.

I likhet med foregående år har Landsorganisasjonen trykt en brosjyre «Orientering om stønadsregler fra 1. januar 1973».

Innbetaling av midler fra Opplysnings- og utviklingsfondet samt Fondsstyrets *disponeringer* ifølge reviderte regnskaper:

Totalt innbetalt på den private sektor for 1973 fra Rikstrygdeverket (fratrasket RTV's godtgjørelse for administrasjon i henhold til avtale) ..... kr. 24 809 438.64

Fondsstyret har for 1973 foretatt følgende bevilgninger:

Til Samarbeidsrådet LO/		
N.A.F.	604 900.00	
+ Bidrag til kurs-		
virksomhet ...	95 438.20	
÷ Refundert fra		
K.U.D.	68 319.19	
	<u>27 119.01</u>	
		632 019.01
Til AKAN	150 000.00	
Til Vern og Velferd	350 000.00	
Til Statens Teknologiske Institutt til		
Rådet for prod.tekn. etterutd.	144 000.00	
Til Fellesutvalget for forberedelse til		
pensjonsalderen	50 000.00	
Til Den Internasjonale Sommerskole ..	10 700.00	
	<u>1 336 719.01</u>	
		<u>Kr. 23 472 719.63</u>

*Hovedorganisasjonenes virksomhet ved hjelp av fondsmidler
N.A.F.:*

Mottakere av fondsmidler på arbeidsgiversiden sendte i løpet av sommeren inn sine rapporter med redegjørelse for virksomheten. Som grunnlag for disse rapporter var det på forhånd sendt ut visse retningslinjer bl. a. for å få svar på de spørsmål man ønsket og for at rapportene skulle bli mest mulig sammenliknbare.

N.A.F.s Spesialutvalg for Opplysnings- og utviklingsfondet konstaterte på grunnlag av de innkomne rapporter at den virksomhet som ble drevet ved hjelp av fondsmidler var tilfredsstillende.

Det er fremdeles en rekke av de mindre bransjer (avtaleforhold) som ennå ikke har gjort krav på sin andel av fondsmidlene. Det kan være flere årsaker til dette, eksempelvis at avtaleforholdet omfatter et forholdsvis lite antall arbeidere, at bransjen ikke har konkrete planer for anvendelsen av fondsmidler etc. N.A.F. arbeider nå med et generelt tilbud til disse mindre bransjer og til mindre bedrifter i andre bransjer.

Spesialutvalgets sekretariat har bistått en rekke bransjer med råd og veiledning når det gjelder anvendelsen av fondsmidlene.

LO:

Opplysnings- og utviklingsfondets midler har vært nyttet i samsvarende med statuttene i 1973.

En hovedsak innenfor den faglige skoleringsvirksomheten i 1973 har vært utvikling av kurstilbud, materiell etc. i forbindelse med bedriftsdemokratiseringen. I første halvdel av 1973 nyttet man midler til ukekurs omkring selve organiseringen og valgene av styremedlemmer og medlemmer av bedriftsforsamlinger.

I annen halvdel av 1973 leide Landsorganisasjonen i Norge Østråt kurssted på Nesodden. På kursstedet har man hele høsten 1973 drevet en intens ukekursvirksomhet. Også et kurs i bedriftsøkonomi ble gjennomført på Østråt. Samme kurstype er gjennomført på Sørmarka, Leangkollen og Fagerfjell.

I 1973 ble det avsatt 9000 stipend beregnet på ukekurs. Videre har man gjennom fondet gitt støtte til LO-skolens kurs som går over henholdsvis 6 og 8 uker på Sørmarka.

Det er gitt støtte til lokalt faglig studiearbeid gjennom kortkurs, helgekurs og dagskonferanser.

Videre er det gitt betydelig støtte til studieringer m/lærer og kveldskoleklasser i faglige emner, og til studieringer, i alt vesentlig brevninger, og enkeltelever som gjennomgår brevkurs.

Man fortsatte også i 1973 med utvikling av Faglig Grunnkurs

som en del av tillitsmannsskolen, og videre ble utviklet en del brevkurs på fondets regning, blant annet de to brevkursene i bedriftsdemokrati — I og II, Bedriftstillitsmannen.

For fondets regning ble det i 1973 ansatt 6 faglige studiekonsulenter på lokal basis og 1 faglig studiekonsulent innenfor Norsk Sjømannsforbunds område.

Videre ble det gitt stipend til Genève-skolen, Manchester-skolen, Ruskin College og Fircroft College i England og en rekke andre fagforeningskurs i utlandet.

I 1973 fortsatte man utbyggingen av Landsorganisasjonens skole — Sørmarka — og den nye spisesalen og administrasjonssenteret er under oppførelse og beregnes å være ferdig til å tas i bruk innen høstsesongen 1974.

Også til forskning er det avsatt midler.

Blant de områder en spesielt vil fremheve utenom bedrifts-demokratisektoren i 1973, er at man nyttet midler til opplæring av verneombud på bedriftene. Videre er midler nyttet til samarbeidskurs, produktivitetskurs m. v.

Også i 1973 kan man si at Opplysnings- og utviklingsfondet gjorde det mulig å foreta en betydelig økning av den faglige skoleringsvirksomheten.

LO-skolen Sørmarka

For kongressperioden 1973—1977 oppnevnte Sekretariatet følgende styre: Einar Strand, LO, formann, Ivar Leveraas, AOF, nestleder, Birger Breivik, Sørmarka, sekretær, Thor Andreassen, Jern og Metall, Harry Jørgensen, Bygning, Arild Kalvik, Grafisk, Gunnar Torp, Kjemisk, Thorvald Karlsen, Kartellet, Sverre Bakken, personalet.

Varamenn: Leif Haraldseth, LO, Alf Fjotjold, AOF, Knut Lier, Sørmarka, Knut Westgård, Arbeidsmandsforbundet, Erik Kristoffersen, Elektriker og Kraftstasjonsforbundet, Marie Lindquist, Bekledningsarbeiderforbundet, Arne Løken, Hotell og Restaurantarbeiderforbundet, Edgar Eliassen, Kommuneforbundet, Målfrid Cederstrøm, personalet.

Skolen har 22 stillinger:

Bestyrer Birger Breivik, lærer Tryggve Aakervik, lærer Kjell Edvard Fixdal, som begynte 1. juni. Forretningsfører Knut Lier, bokholder og kasserer Gro Mørck, som begynte 1. september, og Unni Rudaa, som begynte i resepsjonen 10. september (hun arbeidet tidligere i rengjøringen). Vaktmester Sverre Bakken med assistent

Per Sjøstad, kjøkkensjef Trygve Bang med 6 medarbeidere og for internatene Agnes Norderud med 6 medarbeidere.

Styret har hatt 7 møter, dessuten har medlemmer av styret deltatt på flere byggekomitémøter. De viktigste styresakene har vært reisingen av økonomibygget, restaureringen av Østråt, samt vedlikeholdsplan for hele skolen.

Økonomibygget ble påbegynt høsten 1972. En snøfattig vinter gjorde at grunnarbeidet gikk meget godt. Reisingen av råbygget har også gått etter planen. Bygget blir ferdig på forsommeren 1974. Arkitekt er Harald Sveinhaus, Gjøvik, og hovedentreprenør er Brekke-Dahl, Ski.

Landsorganisasjonen leide hotell ØSTRÅT på Nesodden for en 5-års periode. For å gjøre stedet anvendelig som kurs-sted måtte det restaureres. Kjøkken og spisesal ble ombygd, og det var ellers hel eller delvis oppussing av de fleste rommene. Østråt, som administrativt sorterer under Sørmarka, har 6 ansatte og en kapasitet på 25 elever. Det første kurset ble holdt i august måned.

Styret inngikk avtale med A/L Folkets Hus ved Rolf Bækkevold om ettersyns- og vedlikeholdskontroll for bygningene og det tekniske anlegget på Sørmarka.

Bækkevold sa seg også villig til å ta på seg den teknisk/økonomiske kontrollen ved oppføringen av økonomibygget. Han har også hatt tilsynet med restaureringen av Østråt.

Sammen med skolens ledelse har Bækkevold lagt fram en vedlikeholdsplan for hele skoleanlegget. Planen vil bli gjort rullerende slik at styret til en hver tid kan ha oversikt over og kan prioritere nødvendig vedlikeholdsarbeid.

Forretningsutvalget oppnevnte i september 1973 nytt rådgivende utvalg for Sørmarka: Alf Frotjold, AOF, formann, Ragnar Røberg Larsen, LO, Arne Kokkvoll, Arkivet, Einar Sig. Birkeland, Metall, Jakob Grava, DNA. Sidsel Bauck, Handel og Kontor, Harald Røst, NTL. Birger Breivik er utvalgets sekretær. Skolens faste lærere tiltrer utvalget.

Utvalget har fulgt utviklingen ved økonomibygget. Kursplanene for LO-skolen er drøftet, og utvalget har kontakt med elevene på disse kursene for å drøfte kursopplegget og eventuelle endringer.

Utvalget har kontinuerlig drøfting av miljø- og trivselsproblematikken ved skolen.

Elevkapasiteten på skolen ble utvidet fra 115 til 129 elevrom etter at personalet fikk egne hybelleiligheter. Antall personer til stede på skolen har derfor økt i 1973, mens belegget i prosent bare har svak økning. Årsakene til dette er de samme for 1973 som tid-

ligere: en del kurs blir avlyst så sent at det er umulig å supplere med nye, svært mange kurs kommer med færre deltakere enn det er bestilt for.

I den grad det er mulig å rette på dette, vil det også være mulig å holde stabile priser over et lengere tidsrom.

	1969	1970	1971	1972	1973
Antall personer som har besøkt skolen	7 474	6 163	6 786	6 176	7 149
Dagsbesøk	2 879	1 080	1 082	1 646	2 598
Elever	4 495	5 083	5 704	4 530	4 551
Persondøgn	18 856	22 961	24 724	22 129	24 856
Gjennomsnittsbelegg	ca. 63 %	ca. 78 %	ca. 82 %	ca. 70 %	ca. 83 %
43 uker à 7 døgn ..	ca. 55 %	ca. 67 %	ca. 71 %	ca. 64 %	ca. 65 %
115 rom (1973/129 rom)					

Belegget har fordelt seg slik:

Dagsbesøk	59	35	49	41	75
Korte kurs 1—4 dager	103	128	71	78	70
5 dager eller mer ..	78	96	96	104	105
Avlyste kurs	25	10	14	15	24
Persondøgn	4 925	1 305	2 065	1 841	2 663
Tap av persondøgn etter leieavtalens punkt 3—4					630

Ringsaker Folkehøgskule

Styrets sammensetning for kongressperioden 1973—77: Einar Strand, formann, Odd Besserud, Kristian Gundersen, Knut Aagesen, Aage Søggård, Kristian Haugen jr., Ole Knapp og Mary Haug.

Varamenn: Leif Haraldseth, Ole Ormseth, Peder Esbjørnsen, Johan Meli, Arne Trønnes, Magne Antonsen, Olaf Lauli, Jan Nilsen.

I 1973 har det vært holdt 3 styremøter.

Undervisningsutvalgets sammensetning: Odd Besserud, formann, Kristian Gundersen, Knut Aagesen, Odd Haugen, Bente Thoresen, elevrepr.

Skolens alminnelige målsetting er å bevisstgjøre og dyktiggjøre unge mennesker til aktivt medarbeiderskap i samfunns- og organisasjonsliv.

Elevene er i aldersgruppen fra 18 år og oppover. I inneværende skoleår er gjennomsnittsalderen 19½ år. Over halvparten av årets elever har dokumentert medlemskap i fagbevegelsen for seg selv eller en av foreldrene. De aller fleste rekrutteres fra jevne kår og har tilknytning til arbeiderbevegelsen gjennom sitt heimemiljø.

Undervisningsplanen er bygd opp slik at det er en kjerne av obligatoriske fag som norsk, historie, samfunnskunnskap, litteratur og psykologi. I inneværende skoleår undervises det for øvrig i følgende grupper:

1. Sosial og allmenn gruppe (med spesiell tanke på dem som har sosiale eller pedagogiske interesser).
2. Journalistikk.
3. Forming i tre, metall, leire, tekstil m. m.
4. Husstell.

I disse gruppene undervises det fra 5—6 opp til 10—12 timer i uka.

Ut over dette er det en rekke valgfrie fag som økologi, filosofi, organisasjonskunnskap, språk, drama, forming osv.

Fra skoleåret 1974/75 vil husstellgruppa bli nedlagt og erstattet av en gruppe i organisasjonskunnskap.

I tillegg til dette fast oppbygde undervisningsopplegget benytter skolen også seminarformen. I løpet av høsten 1973 har det blitt avviklet to seminar, det ene om ungdommens situasjon i vårt samfunn og det andre om fagbevegelsen i Norge.

Undervisningen tar ikke sikte på utdanning til bestemte yrker. Men mange har brukt skolen som grunnlag for seinere yrkesutdanning. Det er over hundre lærere i skoleverket som har fått en start på Ringsaker, dessuten 30—40 journalister (for det aller meste i arbeiderpressen) og et stort, men mer usikkert antall av forskjellige slag sosialarbeidere i mange ulike institusjoner.

Det har gjennom flere år vært et høyt antall søkere til skolen. For skoleåret 1973/74 søkte 730 søkere om de 80 elevplassene.

Skolen har i dag 20 ansatte på fulltid og deltid.

Skolens rektor fra starten i 1939 har vært Faste Forfang. Forfang gikk i år av med pensjon og ble fra 1. august 1973 avløst av Knut Aagesen.

Journalistopplæring

Til å vurdere opplæringstiltak for journalister i arbeiderpressen ble det oppnevnt et særskilt utvalg bestående av: Johan Ona, Arbeiderpressens Samvirke, Olav Brunvand, Arbeiderpressens Samvirke, Per Haraldsson, LO, Johs. Skeide Larsen, DNA, Thor Bjurstrøm, Arbeiderbladet, Simen Kr. Hangaard, Arbeiderpartiets Presseforbund, og Åsmund Berg, AOF, med Ole Ormseth, AOF, som sekretær.

Det ble avsatt midler til et journalistkurs, og dette ble holdt på Sørmarka i dagene 9.—15. desember. Det var 14 deltakere fra like mange arbeideraviser. Kurset omfattet forelesninger om Arbeiderpartiets informasjonsvirksomhet, politisk journalistikk, norsk arbeiderpresses stilling, LO's informasjonsvirksomhet, faglig journalistikk, hvordan man får fram faglige nyheter, bedriftsdemokrati — reformens politiske perspektiver, hvordan skjer lokale faglige forhandlinger, LO's politikk og publisitet, skoleringsvirksomheten i arbeiderbevegelsen og LO's arbeid med arbeidsmiljøspørsmålene.

Det var innlagt besøk i Arbeiderpartiet, på representantskapsmøtet i LO, i Stortinget og hos Statsministeren.

Kurset var arrangert med sikte på de medarbeidere som skal arbeide med faglig og politisk stoff i avisene våre.

VI. Internasjonalt arbeid

Nordens faglige Samorganisasjon

Organisasjonen er kommet godt i gang. Arbeidet foregår for en stor del i arbeidsgrupper i samsvar med arbeidsgruppene på europeisk plan. Man arbeider seg fram til felles nordiske innstillinger og uttalelser og leverer dem videre til Den europeiske faglige Samorganisasjonen i de tilfelle som berører europeiske spørsmål.

Det har i løpet av året vært holdt fire styremøter i Nordens faglige samorganisasjon.

Arbeidsmiljø-spørsmål.

Til behandling av disse spørsmål ble det nedsatt en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide et felles nordisk handlingsprogram for dette feltet. Olav Carlsen fra norsk LO fikk i oppdrag å legge fram et diskusjonsutkast.

Kontakt med de nordiske yrkessekretariatene.

NFSs sekretær har etter mulighet deltatt i konferanser og arrangementer av yrkessekretariatene.

NFS' faglige Bulletin.

Til gjensidig informasjon ble det opprettet en felles nordisk publikasjon, NFS' fackliga Bulletin. Bulletinen sendes ut til medlemsorganisasjonene i Norden.

Det er satt i gang arbeidsgrupper også for spørsmål i forbindelse med de multinasjonale selskaper, familiepolitikken og bedrifts-demokrati.

En viktig side ved det nordiske faglige samarbeid har vært å forberede og fremme innstillinger overfor det Nordiske Råd.

En arbeidsgruppe har gjennomgått utkastet til handlingsprogrammet for Den europeiske faglige samorganisasjon (DEFS) og innstillingen ble etter behandling i NFS' styre oversendt DEFS' eksekutivkomité.

NFS' sekretariat holder kontakten med hele arbeiderbevegelsens nordiske organisasjoner. Av listen over internasjonale samarbeidsarrangementer går det fram at man også har gjennomført en rekke fellestiltak. På dette plan har man også drøftet spørsmål om faglig samarbeid mellom Øst- og Vest-Europa og om sikkerhet og fred.

Familiepolitisk utvalg.

I regi av Nordens Faglige Samorganisasjon er det på nordisk basis opprettet et familiepolitisk utvalg med mandat blant annet å planlegge de framtidige faglige, familiepolitiske studieuker som holdes hvert år, vekselvis i de fire nordiske land.

Utvalget skal også ta seg av de nordiske fagbevegelsers interesser i internasjonale organer på det familiepolitiske området.

Utvalget vil i 1974 framlegge forslag til arbeidsoppgaver som det familiepolitiske utvalg skal befatte seg med.

Utvalgets medlemmer består av:

Carl Rosenberg Jensen, LO — Danmark.

Helvi Raatikainen, FFC — Finland.

Anita Kokkola, TOC — Finland.

Liv Buck, LO — Norge.

Aina Westin, LO — Sverige.

May-Britt Carlsson, TCO — Sverige.

Utvalget har holdt ett møte i 1973, 11. og 12. desember i København.

I 1974 vil den familiepolitiske uke bli lagt til Danmark i tiden 19.—25. mai.

Nordisk arbeiderkongress

Det ble holdt nordisk arbeiderkongress i Stockholm 15.—17. juni.

En arbeidsgruppe utarbeidet en rapport om arbeidslivets reformering. Denne rapporten danner grunnlaget for drøftingene på arbeiderkongressen 1973. Rapporten omfattet trygging av arbeidsplassene, arbeidsmiljøet, bedriftsdemokrati og økonomisk demokrati.

Hovedinnleggene ble holdt av de tre statsministre Olof Palme, Sverige, Anker Jørgensen, Danmark, og Trygve Bratteli, Norge.

Kongressen konkluderte med følgende resolusjon:

•De nordiske land har nådd en velstandsutvikling som har få sidestykker i verden. De har alle en sterk arbeiderbevegelse, som besluttomt har kjempet for demokratiet og vært den drivende kraft i samsfunnsomdanningen.

Vi opplever i dag at de velferdssamfunn som har vokst fram under arbeiderbevegelsens ledelse, utsettes for angrep både fra høyre og venstre. Angrepene skal slås tilbake. Vi skal fortsette vårt arbeid for å skape gode og trygge samfunn for de enkelte mennesker.

Den tekniske utviklingen er en viktig faktor for økt velstand. Men den innebærer samtidig risiko for nye sosiale urettferdigheter, arbeidsløshet og utrygghet. Den kan medføre katastrofal ødeleggelse av menneskenes miljø. Vissheten om dette må prege framtidens politikk.

Arbeiderbevegelsen har gjennom faglig-politisk samarbeid på en avgjørende måte virket inn på markedskreftenes spill. Bare hvis solidaritet også i framtida får være veileder for samfunnsutviklingen, kommer den økonomiske utviklingens resultater det arbeidende folk til gode. For de «frie» markedskrefter har ikke kunnet skape varig trygghet for menneskene. De makter ikke å skape full sysselsetting, men ga støtet til ødeleggende økonomiske kriser. Markedskreftene skaper skiller i menneskenes materielle og kulturelle vilkår i stedet for å utjevne dem. Markedskreftene skåner ikke menneskenes miljø.

Vi avviser de krefter som krever økt spillerom for private vinningsinteresser og økt makt for kapitaleierne. De borgerlige partiene er splittet. De står maktesløse foran dagens store samfunnsproblemer. Arbeiderbevegelsen avviser den borgerlige politikk, som berøver menneskenes muligheter til å angripe de store samfunnsproblemer i fellesskap og samarbeid.

Det har alltid vært arbeiderbevegelsens oppgave i tider med usikkerhet og uro å gi menneskene tro på framtida gjennom den politikk som er trukket opp. Ved stadig å prøve den politikk som blir ført, og ved stadig å være i beredskap for å angripe nye problemer som oppstår, bryter man nye veier for framtidens politikk.

Omsorgen for det menneskelige miljø er en av politikkenes viktigste oppgaver. Miljøforstyrrelser begynner ofte i arbeidslivet og rammer først og fremst de mennesker som gjennom sitt arbeid gjør velstandsutviklingen mulig. I arbeidslivet finner man forskjeller i lønn, sosiale vilkår, trygghet og arbeidstilfredsstillelse. Der oppstår også helsefarer.

Den nordiske arbeiderkongress 1973 slår fast:

- at en sosial fornyelse av vilkårene i arbeidslivet er et sentralt rettferdskrav,
- at denne fornyelse blir avgjørende for hele samfunnsutviklingen,
- at den må bygge på lønnstakernes og de faglige organisasjonenes innflytelse og ansvar.

Gjennomføringen av økonomisk demokrati og bedriftsdemokrati er nødvendig for å virkeliggjøre retten til arbeid for alle, og for å skape regional balanse, medeierrett og medinnflytelse for lønnstakere, en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet, et bedre arbeidsmiljø og trygghet i jobben.

En avgjørende forutsetning for fortsatt reformpolitikk er faglig-politisk samarbeid. Gjennom en radikal lovgivning kan samfunnet gi rammer for handling og dermed gi de faglige organisasjonene et grunnlag for sin konstruktive virksomhet på arbeidsplassene, i bedrifter og institusjoner og i det økonomiske livet.

Forhandlingene på kongressen har vist at et omfattende reformarbeid over hele dette feltet er innledet i de nordiske landene på initiativ av sosialdemokratiet og de faglige organisasjonene. En spesiell styrke er det

at partene og fagbevegelsene delvis prøver seg fram gjennom ulike metoder. Målet — en sosial fornyelse av arbeidslivet — er det samme. De nordiske arbeiderbevegelser gir hverandre full støtte i arbeidet med å gjennomføre reformene i arbeidslivet.

De nordiske landenes samarbeid i Nordisk Råd og det nyopprettede Nordisk Ministerråd gjør det nødvendig for arbeiderbevegelsen å bygge ut sitt eget samarbeid for på en avgjørende måte å kunne påvirke utviklingen.

Samarbeidskomitéen for de nordiske sosialdemokratiske partiene og fagorganisasjonene får i oppgave å utarbeide forslag til en utbygging og effektivisering av samarbeidet.

Vi er overbevist om at reformene i arbeidslivet er veien til økt trygghet og likhet. Vi vil utvide demokratiet og vise at det er handlingsdyktig på alle samfunnets områder. Slik åpnes nye veier til en tryggere framtid og et rikere fellesskap mellom menneskene.»

Island og fiskerigrensen.

Kongressen vedtok også en uttalelse om den islandske fiskerigrensestriden. Den sier at kongressen «forstår at fiskeriene er av helt avgjørende betydning for Islands økonomi. Kongressen støtter derfor det islandske kravet om en sikrere tilgang til havets ressurser i dette området. Kongressen krever at man gjennom forhandlinger når fram til en rask løsning, som gir Island den nødvendige trygghet».

På kongressen var norsk fagbevegelse representert ved:

Tor Aspengren, Einar Strand, Tor Halvorsen, Ulf Sand, Per Haraldsson, Knut Ribu, Thorvald Stoltenberg og Evy Buverud Pedersen, Landsorganisasjonen.

Lillian Bekkevad og Harriet Andreassen, kvinnenemnda.

Sverre Haugenes, Norsk Kommuneforbund.

Lars M. Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

M. Anker Bakke, Norsk Transportarbeiderforbund.

Olav Bratlie, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.

Otto Totland, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Bjarne Bårdsen, Bekledningsarbeiderforbundet.

Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Kåre Kristoffersen, Norsk Sjømannsforbund.

Reidar Langås, Norsk Grafisk Forbund.

Åge Petersen, Norsk Nærings og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.

Arvid Engen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.

Leif Thue, Norsk Jernbaneforbund.

Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet.

Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.

LOs representant i den forberedende arbeidsgruppe var Ulf Sand.

Nordiske møter

6. februar i København for drøfting av den faglig/politiske situasjon i Norden, NFSs handlingsprogram og forberedelse til stiftelseskongressen for Den europeiske faglige samorganisasjon.

Fra LO deltok: Tor Aspengren, Einar Strand, Odd Højdahl og Thorvald Stoltenberg.

Nordisk konferanse 2. og 3. mars med drøfting av øst- og vest-europeisk samarbeid.

Fra LO møtte: Tor Aspengren og Thorvald Stoltenberg.

Familiepolitisk seminar i Helsinki 2.—8. juni.

Fra LO deltok: Evy Buverud Pedersen.

Nordisk Råds konferanse om arbeidsmarkedsspørsmål i Stavanger 25. og 26. september.

Fra LO deltok: Odd Højdahl og Olav Carlsen.

Foreningen Nordens konferanse om Nordens industri og økonomi.

Fra LO deltok: Ulf Sand.

NFSs konferanse med representanter fra yrkessekretariatene.

Fra LO deltok: Tor Aspengren.

NFSs konferanse om bedriftsdemokrati på Lysebu 19. og 20. november i Oslo.

Fra LO deltok: Tor Aspengren, Odd Højdahl, Tor Halvorsen, Einar Strand, Egil Ahlsen og Erik Nilsen.

Nordisk seminar om ungdomsseminar 1. og 2. desember.

Fra LO deltok: Kjell Lien.

Den Europeiske Faglige Samorganisasjon (DEFS)

Konstituerende kongress i Brussel 8.—9. februar 1973.

Fra Norge deltok: Tor Aspengren, Einar Strand, Odd Højdahl, Thorvald Stoltenberg, Henrik Aasarød og Leif Skau.

På kongressen ble følgende saker behandlet:

Innledning og diskusjon av forslaget for statutter.

Valg av medlemmer til eksekutivkomitéen.

Valg av formann, generalsekretær, stedfortredende generalsekretær og revisorer.

Victor Feather fra britisk LO ble valgt til formann, og formannen i dansk LO, Thomas Nielsen, ble en av nestformennene.

Tor Aspengren ble medlem av eksekutivkomitéen.

Kaare Sandegren ble visegeneralsekretær.

Følgende deltok ved stiftelsen av organisasjonen:

Fédération Générale du Travail de Belgique (FGTB) — Belgia.

Landsorganisationen i Danmark (LO) — Danmark.

Tjänstemannaorganisationernas Centralförbund (TOC) — Finland.

Force Ouvrière (FO) — Frankrike.

Allyhdusamband Islands (AI) — Island.

Confederazione Italiana Sindacati Lavoratorie (CISL) — Italia.

Unione Italiana del Lavoro (UIL) — Italia.

Confédération Générale du Travail (CGT) — Lux.) — Luxembourg.

Nederlands Verbond van Vakvereniging (NVV) — Nederland.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) — Norge.

Trades Union Congress (TUC) — Storbritannia.

Schweizerischer Gewerkschaftsbund (SGB) — Sveits.

Landsorganisationen i Sverige (LO) — Sverige.

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) — Sverige.

Deutscher Gewerkschaftsbund (DGB) — Tyskland.

Østerreichischer Gewerkschaftsbund (ØGB) — Østerrike.

Det har i løpet av året vært holdt sju styremøter.

Den nye organisasjonen har utviklet seg tilfredstillende. Det foregår et målbevisst og intenst arbeid i de forskjellige arbeidsgruppene:

Arbeidsgruppen for handlingsprogrammet har nå sin innstilling ferdig og den vil kunne legges fram for generalforsamlingen i 1974.

Arbeidsgruppen for multinasjonale selskaper har utarbeidet en innstilling overfor EF om Kommisjonenens forslag til regler for kontroll med europeiske bedriftssammenslutninger. Innstillingen er oversendt Kommisjonen.

Den sosial-økonomiske arbeidsgruppen har utarbeidet en innstilling til EF-kommisjonenens sosiale handlingsprogram. Innstillingen er oversendt Kommisjonen.

Arbeidsgruppen for demokratisering av økonomien har beskjeftiget seg med arbeidstakernes deltakelse i kapitalselskapers organer (spes. aktieselskaper) og har utarbeidet krav til EF-kommisjonen

forslag om statutter for europeiske aksjeselskaper. Det ble videre avgitt erklæringer fra DEFS angående distriktpolitikken i EF og om europeisk energipolitikk.

Arbeidsgruppe for «Kvinnelige faglige ledere» under Euro-LO:

På Euro-LOs eksekutivmøte i Roma 16. juni ble det vedtatt å opprette en arbeidsgruppe for kvinnelige faglige ledere.

Nordens representanter reiste forslag om en arbeidsgruppe eller et utvalg bestående av både kvinner og menn etter mønster av hva man nå har i Norden.

Forslaget ble nedstemt og den vedtatte arbeidsgruppe for kvinnelige faglige ledere ble innkalt til konstituerende møte i Luxemburg 9. og 10. oktober.

Fra Norden møtte Evy Buverud Pedersen.

Det var forutsetningen at man på møtet skulle velge formann og 2 viseformenn for en fast arbeidsgruppe for kvinnelige faglige ledere under DEFS. Man valgte i stedet å nedsette et engere arbeidsutvalg fram til neste møte, for blant annet å utarbeide et handlingsprogram for arbeidsgruppen, samt for å arbeide med saker som er aktuelle i øyeblikket. Evy Buverud Pedersen ble valgt som en av de 6 representantene i arbeidsutvalget.

Oppgavene ble fordelt mellom representantene slik:

- Belgia: Gjennomgåelse av EFs sosialprogram, samt DEFSs uttalelse til programmet.
- Norge: Gjennomgåelse av utkast til generelt handlingsprogram for DEFS, samt delta i møtene for bearbeidelse av programmet.
- Tyskland: Legge fram forslag til handlingsprogram for arbeidsgruppen.
- Frankrike: Forberede innstilling til likelønn ut fra Romatraktatens artikkel 119.
- Nederland: Undersøke mulighetene for bruk av sosialfondet til ønskede målsettinger for likestilling.
- Østerrike: Lage situasjonsrapport om gjennomføring av likestilling i de enkelte land ut fra tilgjengelig materiell.

Evy Buverud Pedersen har deltatt i 2 møter for bearbeidelse av handlingsprogrammet. De har vært lagt til Brussel, henholdsvis 29. oktober og 6. desember.

Ungdomsarbeidet i Europa

Den europeiske faglige samorganisasjon har videreført det faglige ungdomssamarbeid som startet innenfor samorganisasjonen av EF-fagbevegelsen, CESL; i 1969. DEFS har beholdt de to ungdomsorganene.

— Det europeiske råd for fagorganiserte ungdom.

— Aksjonskomitéen for faglige ungdomsspørsmål.

Representanttallet i begge organer er fordelt på medlemsorganisasjonene i DEFS, og norsk LO har én representant i komitéen og to i rådet. Landsorganisasjonen i Norge ble invitert som observatør i rådet første gang i desember 1972. I 1973 har Landsorganisasjonen i Norge vært representert på samtlige møter:

Komitémøte i Brussel 21. og 22. mars 1973 — Helge Røed, Arbeidernes Pressekontor.

Rådsmøte i Marseille 27.—31. mai 1973 — Kjell Lien og Erik Nilsen.

Komitémøte i Brussel 24. og 27. oktober 1973 — Erik Nilsen.

Rådsmøte i Luxembourg 9.—11. desember 1973 — Erik Nilsen.

Rådsmøtet i desember valgte E. Nilsen inn i arbeidsutvalget for rådet og komitéen, som en av de tre viseformennene. E. Nilsen representerte rådet under et seminar i Helsingør 14.—16. desember 1973 om Europa og den tredje verden.

FFIs komité for kvinnespørsmål

Komitéen har hatt 2 møter i 1973, begge i Brussel. Evy Boverud Pedersen har på begge møtene representert norsk LO. Første møte fant sted 15.—16. mai, og behandlet Utkast til program for samlet aksjon om likelønn, Revisjon av ILO-konvensjon nr. 89 om kvinners nattarbeid, Utkast til aksjonsprogram om FFIs familiepolitikk og Deltidsarbeid.

Det andre møte fant sted 30.—31. oktober og behandlet Utkast til samlet aksjonsprogram og likelønn, Komitéens struktur og virksomhet — a) Aksjonsprogram foreslått av Nordens faglige Samorganisasjon — b) Forbindelse og samarbeid med arbeidsgruppen i Kvinnelige faglige ledere i Euro-LO, — Skiftarbeid, FNs utkast til retningslinjer om likestilling og ikke-diskriminering når det gjelder personer som er født utenfor ekteskap og Det internasjonale Kvinneår.

De nordiske representantene la i møte 15.—16. mai fram forslag til aksjonsprogram for komitéen. Forslaget innebar en omorganisering av komitéens struktur. Man sa: FFIs konsultative komité for kvinnespørsmål omdannes. — Det opprettes en komité/råd (fami-

liepolitisk råd), med lik representasjon av så vel kvinner som menn. — Medlemmer fra FFIs eksekutiv skal også være representert i Rådet. — Komitéens/rådets formann skal velges blant komitéens/rådets medlemmer. — Komitéens/rådets målsetting må være:

å skape opinion for de behov som vedrører familien,
å virke for en radikal nytenkning i organisasjonene og i samfunnet for øvrig når det gjelder likestilling i et raskt ekspanderende teknisk og økonomisk samfunn,
å stimulere og utdanne både kvinner og menn i spørsmål av familiepolitisk karakter for å påvirke de tradisjonelle oppfatninger om kvinner og menns rolle i samfunnsliv, arbeids- og familieliv, og dermed virkeliggjøre reell likestilling på bred basis.

Komitéens/rådets oppgave blir å utarbeide og presentere for medlemsorganisasjonene opinionsholdninger til de familiepolitiske spørsmål, og spesielt til likestillingsspørsmål.

Tanken om et slikt program ble første gang nevnt på FFIs like lønnskonferanse i Brussel 17.—19. oktober 1972. De nordiske representantene tok på seg oppgaven å lage et utkast. Utkastet ble behandlet på møte i Helsingfors 6. mars 1973, hvor det var representanter fra alle de nordiske land, siden i møte i Oslo 11. mars med Gjertrud Sigurdsson, Svensk LO, og 12. mars med Carl Rosenberg-Jensen. Det ble også behandlet av Svensk LOs familieutskott, før det til slutt ble behandlet i styremøte for Nordens faglige Samorganisasjon på møte i Oslo 7. mai 1973 og enstemmig godkjent som Nordens forslag til FFIs konsultative komité for kvinnespørsmål.

Det var liten stemning for forslaget på komitéens første møte og det ble vedtatt oppsatt på dagsorden for møte i oktober, for grundigere debatt i forbindelse med komitéens struktur.

På dette møtet ble det vedtatt å opprettholde komitéens nåværende struktur og sammensetning, men at man må komme tilbake til spørsmålet etter noen tid. Det nordiske forslaget ble dermed foreløpig «lagt på is».

Ungdomsarbeidet i FFI

FFIs kongress i London i 1972 vedtok å gjenopplive sitt internasjonale arbeid blant ungdom. Formålet var å styrke den frie fagbevegelse, internasjonal solidaritet mellom unge arbeidere og å styrke arbeidet blant unge fagorganiserte i utviklingslandene.

Aksjonskomitéen fikk én representant fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Europa foruten to representanter fra yrkesinternasjonale.

For Europas vedkommende overlot Den europeiske faglige samorganisasjon til Nordens faglige samorganisasjon å utpeke den europeiske representant. NFS overlot dette igjen til norsk LO som i august 1973 utpekte Erik Nilsen, Fri Fagbevegelse.

Ved første møte i aksjonskomitéen — Strasbourg mai 1973 — var Peer Carlsen, dansk LO, europeisk representant, mens Erik Nilsen deltok i annet møte i Firenze, Italia, i november 1973.

Aksjonskomitéen har lagt hovedvekten på arbeidet blant fagorganisert ungdom i utviklingslandene og vil i tida framover legge mest mulig av sin aktivitet til Afrika, Asia og Latin-Amerika.

I 1973 har det vært holdt flere seminarer i regi av komitéen, og de viktigste emner har vært: unge arbeideres deltakelse i utdanningsreformer (Strasbourg, Frankrike, mai 1973), unge fremmedarbeideres problemer (Fulda, Vest-Tyskland, juni 1973), arbeidsløsheten blant ungdom (Firenze, Italia, november 1973) og unge arbeidere og befolkningsproblemene i Asia (Penang, Malaysia, desember 1973).

Det arbeides med en endring av FFIs ungdomscharter som ble vedtatt på FFI-kongressen i Amsterdam i 1965.

Aksjonskomitéen deltar i arbeidet med å få etablert en egen Ungdomskommisjon under De forente nasjoner. Komitéen har innledet et godt samarbeid med internasjonale organisasjoner som ILO og UNESCO i arbeidet med konkrete prosjekter i komitéens regi.

Aksjonskomitéen la på sitt møte i Firenze i november opp til en rekke aktiviteter for 1974, fortrinnsvis lagt til utviklingsland, og neste møte i komitéen er planlagt holdt i Mexico i april 1974 i forbindelse med en større arbeiderkongress.

Handelsavtale med De Europeiske Fellesskap

Etter at forslaget om norsk medlemskap i EF ble forkastet ved folkeavstemningen i september 1972, ble det mellom Norge og EF forhandlet om en handelsavtale. Det utkast til handelsavtale som det ble enighet om ved forhandlingene, ble sendt ulike organisasjoner til uttalelse. Vi gjengir her den uttalelse som LO sendte til Utenriksdepartementet:

«Resultatet av Folkeavstemningen 24. og 25. september 1972 er utgangspunktet for Landsorganisasjonens uttalelse om den handelsavtale Norge har forhandlet seg fram til med De europeiske fellesskap.

Landsorganisasjonen vil derfor ikke foreta noen sammenlikning mellom forhandlingsresultatet om medlemskap i De europeiske fellesskap og handelsavtalen. Landsorganisasjonen finner det heller ikke formålstjenlig å foreta noen sammenlikning mellom den norske og de handelsavtaler som

de andre EFTA-land, Finland, Island, Portugal, Sveits, Sverige og Østerrike oppnådde med EF.

Forhandlingsresultatet svarer i det vesentlige til den beskrivelse Regjeringen Bratteli ga i St.meld. nr. 50 1971—72.

GENERELT

Forhandlingene førte til avslutning av to traktater:

1. Frihandelsavtale mellom Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap, og
2. avtale med Kull- og Stålfellesskapet.

Ifølge handelsavtalens hovedprinsipp — art. 3 i avtalen — vil Norge delta i et frihandelsområde for industrivarer på 300—350 millioner mennesker. Som hovedregel vil tollavviklingen skje over en periode på fire og et halvt år. I praksis vil dette bety 4 år fra nå, slik at pr. 1. juli 1977 vil det ikke eksistere tollskranker for hoveddelen av industrivaresektoren. Storparten av norsk industri vil således når det gjelder tollavvikling få samme stilling som ved medlemskap i EF fra dette tidspunkt. Dette er betydningsfullt tatt i betraktning at 56 prosent av norsk industrivare-eksport går til de ni EF-land. Medregnet de øvrige EFTA-land som har frihandelsavtaler med det utvidede EF kommer omkring 80 prosent av norsk eksport med i det felles vest-europeiske frihandelssystem.

Landsorganisasjonen ser det også som viktig at det ble oppnådd spesiell avtale om en større reduksjon av toll for frossen fiskefilet og en mindre reduksjon for fiskehermetikk og pillede reker. Tollfriheten for disse varene forsvinner imidlertid på det britiske og danske marked. Dette kan føre til problemer, spesielt for fiskehermetikkindustrien.

Den omfattende handelsavtalen som Norge har oppnådd med EF knytter norsk økonomi og det norske samfunns utvikling i større utstrekning enn noen gang tidligere til utviklingen i de ni land som det utvidede fellesskap omfatter.

På dette grunnlag vil Landsorganisasjonen i det følgende peke på en del oppgaver såvel av generell som spesiell natur som norske myndigheter bør vie sentral oppmerksomhet i tiden som kommer.

Den tilknytning Norge har fått til utviklingen i Europa såvel økonomisk som politisk, uten å ha plass i de eksisterende beslutningsorganer, stiller store krav til norske myndigheters oppmerksomhet såvel vedrørende informasjon om utviklingen internasjonalt, som til å sikre muligheter for å påvirke denne.

I *industriektoren* vil Landsorganisasjonen understreke følgende problemstillinger:

Handelsavtalen vil bety forsterkede impulser til videre industrialisering, noe som vil øke omstillingstakten i næringslivet, nødvendiggjøre endringer i bedriftsstrukturen og skjerpe tendensene til industriell konsentrasjon og regional skjevhet.

EFs industripolitikk vil i stor utstrekning kunne bli retningsgivende for norsk industripolitikk, fordi norsk industri må tilpasse seg konkurranse-situasjonen i Vest-Europa. De tiltak som EF treffer med hensyn til felles industrielle forskningsprosjekter, offentlige kontrakter som hjelpemiddel i industriutviklingen, prinsippet for dekning av miljøvernkostnader i bedriftene og distriktspolitiske støtteordninger, vil få betydning for norsk industri og dermed for trygge arbeidsplasser.

På like fot med medlemmene av Fellesskapet er Norge bundet av Roma-

traktatens regler om konkurranse, private konkurranseregulerende avtaler, storbedrifter, dominerende sammenslutninger og offentlig støttepolitikk.

På denne bakgrunn skjerpes behovene for at Regjeringen kommer i gang med et fond for vekst og omstilling i industrien, et industriøkonomisk institutt og et statlig utviklingsselskap for nye produkter. Voksenopplæringen og andre arbeidsmarkedstiltak må effektiviseres, foruten at det bør legges med vekt på forskning i industrielle utviklingstendenser.

VALUTASAMARBEIDET

Den ordning som Norge og Sverige formelt har knyttet seg til, og som Østerrike og Sveits vil tilpasse seg, er det første ledd i EFs penge- og valutapolitiske samarbeid. Det er meningen at Storbritannia, Irland og Italia skal slutte seg til denne ordningen på et senere tidspunkt.

Et grunnleggende trekk ved ordningen er at det skal holdes stabile kursforhold EF-landene mellom, avvik fra normalkursene mellom den sterkeste og svakeste valuta skal ikke gå ut over 2,25 prosent. Det er opprettet en felles kursregulering som pålegger Norges Bank i samarbeid med de øvrige deltakerland å kjøpe og selge valuta på nærmere avtalte vilkår for å holde kursen på den norske krone fast til EF-valutaene.

Som hjelpemiddel i denne felles kursreguleringsvirksomhet har Norges Bank avtaler med de øvrige deltakere om gjensidige kreditter og bestemte oppgjørsordninger.

Ordningen får følger for norsk politikk på flere måter:

EFs valutakurspolitikk overfor den øvrige verden vil således være bestemmende også for Norges kurspolitikk overfor andre land. Dette er viktig for kursforholdet mellom norske kroner og dollar.

Norge har et årlig dollar-overskudd på 5—6 milliarder kroner. Av hensyn blant annet til skipsfarten, treforedling, frossenfisk og fiskehermetikk, som har en stor eksport mot oppgjør i dollar, er det et gjennomgående ønske fra norsk side å holde en høy og stabil kurs på dollar. I forholdet til USA og Japan knytter EF valutapolitikken sammen med handelspolitikken, blant annet i forbindelse med opplegget til de kommende GATT-forhandlinger.

Rentene i forretningsbankene må i et slikt felles system for intervensjon og faste kurser følge renteutviklingen i EF, og likviditetssituasjonen i bankene vil bli påvirket av disse forhold. Norge kan derfor vanskelig på eget grunnlag, uavhengig av kursutviklingen ellers i Vest-Europa, føre en stram eller lett likviditetspolitikk.

Disse forhold gjør det nødvendig for myndighetene å styrke de pengepolitiske virkemidler.

ANDRE OMRADER

Det tradisjonelle samarbeidet på det handelspolitiske området — avviklingen av kvotereguleringer, toll, valutarestriksjoner — vil som nevnt innledningsvis om relativt kort tid være et tilbaketrukket stadium i det vest-europeiske samarbeidet. Frihandelssystemet for industrivarer er imidlertid bare ett blant mange økonomiske tiltak som kan gi impulser til økonomisk vekst og mer samfunns-gagnlig utnyttelse av materielle og menneskelige ressurser. Det er derfor vesentlig at det moderne industrisamfunns problemer i framtida vil bli hovedområdet for det mellomfolkelige samarbeidet i Vest-Europa. Dette kommer klart til uttrykk såvel i regjeringssamarbeidet som i samarbeidet mellom de store organisasjonene, blant annet europeisk fagbevegelses prioritering av arbeidsoppgaver.

På bakgrunn av denne generelle utviklingstendens og det forhold at handelsavtalen ikke dekker de nye samarbeidsområder som har med det moderne industrilands problemer å gjøre, vil Landsorganisasjonen spesielt framheve overfor norske myndigheter betydningen av at norske interesser blir varetatt i denne prosessen.

Eksempelvis kan nevnes betydningen av at man i *distrikts- og press-problematikken* unngår at lendene konkurrerer med hverandre i offentlige støttetilbud og overvåker subsidieordninger som virker på konkurranseforholdene. I *forurensnings- og miljøvernpolitikken* bør norske myndigheter søke å få EF-landene til å prioritere tiltak som får virkning for miljøsituasjonen i Norge. Andre lands bedrifter bør søkes pålagt miljøvernkostnader på like fot med norske bedrifter.

I *utviklingspolitikken* må det bli arbeidet for friere og fordelaktigere avsetningsforhold i Vest-Europa for utviklingslandenes varer. Et samarbeid i Vest-Europa om å lette adgangen til disse markeder for utviklingslandenes varer vil dempe omstillingsproblemene for det enkelte land og den enkelte bedrift når det gjelder å fremme utviklingslandenes industrielle utvikling.

Selv om Norge ikke kan delta i avgjørelsesprosessen innen *skipsfartssektoren* i EF må Regjeringen engasjere seg for å unngå at norske skip utelukkes fra transporten av fremmede lands varer gjennom bestemmelser i andre lands handelsavtaler med EF, eller gjennom EFs egen skipsfartspolitikk.

Norske interesser må søkes ivaretatt når EF skal utvikle sin *fiskeripolitikk*. Denne vil kunne omfatte mange forhold som får virkning for Norge, slik som regulering av fiske i Nordsjøen og Nord-Atlanteren gjennom fredningsbestemmelser, særrettigheter for kyst-befolkningen, regulering av bruken av ulike redskapstyper, støtte til utbygging og modernisering av fiskeflåten. Det vil også ha betydning at norske fiskeprodukter gis en *reell* adgang til de vesteuropeiske markeder, så vidt mulig på like betingelser som EF-landenes egen fisk, innenfor det system med prisgarantier, oppkjøpsordninger, kvalitetsnormering osv. som EF skal utforme som ledd i sine markedsreguleringer.

Som nevnt innledningsvis vil en avgjørende faktor for norske myndigheters evne til å vareta norske interesser i dette framtidige utviklingsmønster, være *informasjonsmulighetene*.

Landsorganisasjonen vil eksempelvis foreslå at Regjeringen søker å utvikle regelmessige konsultasjonsformer med Danmark og Sverige om EF-saker og andre forhold som er viktige for den generelle europeiske utvikling. Norske myndigheter bør også søke om å få «tekniske utredningsdokumenter» av mindre fortlølig eller politisk karakter fra EF-administrasjonen for å styrke norsk administrasjons faglige innsikt, unngå dobbeltarbeid og få veiledning om hvordan tenkningen foregår i EF-miljø.

Norsk utenriktjeneste bør likeledes utbygges og styrkes nettopp med tanke på ivaretagelse av norske interesser i lys av handelsavtalen med EF.

Kommentarer til spesielle sider ved handelsavtalen.

Landsorganisasjonen beklager handelsavtaleforhandlingenes resultat for aluminiumindustrien og treforedlingsprodukter, spesielt med hensyn til papirindustrien. Først etter henholdsvis 9 år (7 års overgangstid for tollavviklingen samt 2 års tillegg for importtiltak) og 11 år vil disse industrier fullt ut kunne nyte godt av handelsavtalen. Fetterdingsindustrien vil bli holdt helt utenfor frihandelen og vil dermed møte problemer.

Landsorganisasjonen legger stor vekt på at Regjeringen allerede fra starten av forbereder tiltak for å avhjelpe de problemer som disse industrigrøner vil møte. Dette er av betydning for de mange lønnstakere innen denne sektor, ikke minst fordi denne industrien i stor grad befinner seg i utkantstrøkene i vårt land.

Landsorganisasjonen forutsetter at organisasjonene vil kunne komme tilbake til spørsmålet om avtalens resultater med hensyn til fiskeprodukter om de toll-lettelser som er oppnådd vil falle bort dersom Norge skulle gå til en utvidelse av fiskerigrønsen.

Landsorganisasjonen beklager at det ikke ble mulig å få en klarere fastsettelse av spørsmålet om tidsbegrensning og forhåndssamtykke for iverksettelse av beskyttelsestiltak. Disse kan skape økt usikkerhet for langsiktig planlegging i og med at restriksjoner i varehandelen ensidig kan gjennomføres.

Landsorganisasjonen er klar over at Fellesskapet ved vurderingen av konkurransehindrende tiltak vil bygge på de kriterier som gis i Roma-traktaten og at dette kan reise spørsmål i forbindelse med bruken av distriktpolitiske virkemidler i Norge. Landsorganisasjonen deler imidlertid Regjeringens oppfatning som gjengitt i St.pr.p. nr. 126 (1972—73):

«Ut fra den praksis som eksisterer innen EF vil ikke de distriktpolitiske virkemidler som benyttes i Norge i dag være i strid med art. 23. Også ytterligere distriktpolitiske virkemidler vil kunne anvendes uten at de vil være i strid med denne artikkel.»

Landsorganisasjonen legger vekt på at Regjeringen fortsatt arbeider med handelsavtalens opprinnelsesregler, som er mer restriktive enn EFTA's regler. Handelsavtalens opprinnelsesregler kan reise en rekke uforutsette problemer. Landsorganisasjonen beklager at man ikke oppnådde et nærmere samarbeid med EF på områder som miljøvern, teknologi, forskning og valutapolitikk, ut over Norges medvirkning i kursreguleringen, skipsfart og forbrukerpolitikk. For norsk skipsfart kan dette skape umiddelbare problemer.

Landsorganisasjonen finner, ut fra den foreliggende situasjon, at avtalen med Det europeiske Kull- og Stålfellesskap, både ut fra stålproducentenes og forbrukernes interesser er tilfredsstillende.

Landsorganisasjonen vil foreslå at Regjeringen oppnevner et utvalg med representanter for nærings- og arbeidslivets organisasjoner for å følge utviklingen av handelsavtalen mellom Norge og EF i åra framover.»

Delegasjonsreiser og møter

15.—26. januar: Delegasjon til Storbritannia etter innbydelse fra det britiske utenriksdepartementet.

Deltakere: Ulf Sand, Steinar Halvorsen, Evy Boverud Pedersen og Mirjam Nordahl fra LO, Kolbjørn Aune fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

6.—20. mars: Besøk i den israelske landsorganisasjon Histadrut.

Deltakere: Tor Halvorsen og Kurt Mosbakk.

22. april—3. mai: Delegasjon fra nordisk arbeiderbevegelse til Chile.

Fra LO deltok: Thorvald Stoltenberg.

12.—14. juni: Besøk i den øst-tyske landsorganisasjon.

Deltakere: Tor Aspengren, Else Ørbæk og Thorvald Stoltenberg.

18.—28. september: Delegasjon fra fagbevegelsen til Sovjetunionen.

Deltakere: Knut Ribu, «Fri Fagbevegelse», Sig. Kvilekval, «Jernbanemanden», Konrad Anthonsen, «Jern- og Metallarbeideren», og Fritjof Ekelund, «Norsk Kommuneforbunds medlemsblad».

15.—20. oktober: Besøk i LO i Østerrike.

Deltakere: Einar Strand og Thorvald Stoltenberg fra LO, Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund, og Olav Klepp, Lensmannsbetjentenes Landslag.

24. november — 4. desember: Kvinnedelegasjon til Sovjetunionen.

Deltakere: Evy Buverud Pedersen, Lillian Bekkevad og Elida Haugan.

Delegasjonsbesøk i Norge 17. — 20. februar, besøk av sovjetdelegasjon med den sovjetiske LO-formann Sjelepin i spissen.

20. juni: Besøk av en faglig delegasjon fra Østerrike. Det ble gitt orientering om norsk fagbevegelse.

5.—8. desember: Besøk av delegasjon fra ungarsk LO under ledelse av generalsekretær Sandor Gaspar.

Andre møter og konferanser:

2. og 3. mars: Italiensk faglig konferanse om emigrasjonsproblemer arrangert av de tre landsorganisasjonene i Italia.

Fra LO deltok: Odd Højdahl.

1. og 2. juni: Møte av pressemedarbeidere i landsorganisasjoner tilsluttet den europeiske faglige samorganisasjon.

Fra LO deltok: Knut Ribu.

23. juni — 1. juli: FFI-seminar om unge arbeidere i vårt samfunn arrangert av LO i Østerrike.

Fra LO deltok: Svein Fjæstad og Artur Bruflat.

Apartheidskonferanse i forbindelse med arbeidskonferansen i ILO — 15. — 16. juni i Genève. Den norske delegasjonen støttet opp om pressemeldingen som ble sendt ut, hvor Apartheidpolitikken ble fordømt.

Fagbevegelsen og Den tredje verden.

I samarbeid med AOF finansierte og arrangerte LO et seminar på Sørmarka i tida 13.—19. mars. Programmet var lagt opp av FAO. Deltakerne kom fra fremmedarbeidergrupper i Europa. Hen-

sikten var å få direkte kontakt med representanter fra utviklingsland.

NORAD ga støtte til seminaret.

Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité

Støttekomitéen har i perioden gjort seg ferdig med landbruksprosjektet i India. De to norske landbruksekspertene kunne hjemkalles — henholdvis den 1. januar og 31. mai. I avslutningsfasen ble gårdbruker Erik Monrad Haslum sendt til Turkaulia og tok de nødvendige skritt til den offisielle overgivelse av prosjektet til indisk Freedom From Hunger Campaign og de lokale kooperativer.

Etter avslutningen besøkte en norsk NORAD-delegasjon prosjektet. Odd Højdahl fra LO var med på turen i sin funksjon som nestleder i NORADs styre. Prosjektet kan anses som vellykket.

På slutten av året kunne styret for Støttekomitéen sette opp planer for den videre virksomhet, som vil bli drøftet med Støttekomitéens konsultative råd like over nyåret.

Havets Folkerett

Landsorganisasjonens sekretariat vedtok på møte den 20. august 1973 å nedsette et rådgivende utvalg med den oppgave å vurdere de spørsmål som står på dagsordenen for FNs konferanse om havets folkerett.

Utvalget har følgende sammensetning:

Formann: Odd Højdahl, medlemmer: Karl Nandrup Dahl, Thorvald Stoltenberg, Olav Carlsen og Henrik Aasarød.

Landsorganisasjonen var representert ved Karl Nandrup Dahl i juli måned 1973 på FNs Havbunnskomité's møter i Genève og i desember måned 1973 på åpningen av FNs konferanse om havets folkerett i New York.

Landsorganisasjonen vil bli representert på hovedsesjonen for FNs konferanse om havets folkerett som skal holdes sommeren 1974.

Sjøgrenseutvalget av 1954.

Etter henvendelse fra Utenriksdepartementet svarte Landsorganisasjonen ja på å la seg representere med en observatør i sjøgrenseutvalget, som er et sakkyndig råd for Regjeringen i bl. a. spørsmål som skal behandles på konferansen om havets folkerett. Som LOs representant ble oppnevnt advokat Karl Nandrup-Dahl.

Norges holdning på FNs konferanse om havets folkerett.

Sekretariatet vedtok høsten 1973 disse retningslinjer:

«Fra norsk side må det være en primær oppgave å sikre fri skipsfart uavhengig av økonomiske soner. Sjømenn og skip må ikke komme inn under fremmede lands jurisdiksjon i større grad enn tilfellet er nå. Eksistensgrunnlaget for land og kystområder som helt eller delvis er avhengig av fiske må sikres. På bakgrunn av forholdene i vårt land må dette synspunkt hevdes med styrke.

LO er enig i at Norge går aktivt inn for at kyststatene skal ha adgang til å etablere økonomiske soner på inntil 200 mil. Vedtar konferansen et slikt forslag må Norge vurdere behovet for avtaler med enkelte land om gjensidige fiskerirettigheter slik at norske fiskeriinteresser ved andre lands kyster kan bli ivaretatt.

Skulle FNs konferanse om havets folkerett ikke komme fram til noen avgjørelse, må Norge overveie ensidig utvidelse av fiskerigrensen slik som Island har gjort.»

ILO-konferansen 1973

Den 58. internasjonale arbeidskonferanse ble holdt i Genève i tiden 6.—27. juni.

Den norske delegasjonen til konferansen hadde følgende sammensetning:

Regjeringsrepresentanter:

Departementsråd Berger Ulsaker, byråsjef Haldor Heldal, konsulent Odd Bruås, konsulent Odd Eriksen, underdirektør Odd Friberg, førstesekretær Odd Graham, direktør Tor Norseth, stortingsrepresentant Lauritz B. Sirevaag og ambassadør Haakon Nord.

Dessuten deltok statsråd Bergfrid Fjose og statssekretær Oluf Arntsen hver en periode under konferansen.

Arbeidsgiverrepresentanter:

Direktør Lars Aarvig, konsulent Erik Hoff, direktør Pål Kraby og direktør Carsten Schiolborg.

Arbeidstakerrepresentanter:

H.r.advokat Olaf Sunde, sekretær Leif Haraldseth, forbundsformann Henry Nicolaysen og sekretær Liv Buck.

Dessuten var LOs nestformann Odd Højdahl til stede en periode under konferansen.

I samsvar med vanlig praksis møttes arbeidergruppen dagen før konferansen ble åpnet for å peke ut sine representanter til de viktigste sentrale stillinger under konferansen.

Oppslutningen om konferansen.

I alt 116 land var representert på konferansen med utsendinger fra henholdsvis regjeringen, arbeidsgiverne og arbeidstakerne. Alt i alt deltok ca. 1400 delegater og rådgivere på konferansen, herunder 95 ministre. To statsjefer viste konferansen den honnør å komme til Genève og tale til konferansen. Den ene av disse var president Urho Kekkonen fra Finland, den andre var president Habib Bourguiba fra Tunesia.

Konferansen valgte regjeringsrepresentanten Bintu'a Tschibola fra Zaire som president med følgende visepresidenter: regjeringsrepresentanten Marian Naszkowski fra Polen, Ernst-Gerhard Erdmann arbeidsgiverrepresentant fra Vest-Tyskland, og Alfonso Sanchez Madariaga, arbeidstakerrepresentant fra Mexico.

Som formann for arbeidstakergruppen ble valgt kanadieren J. Morris med Albert Heyer fra FFI som sekretær. Olaf Sunde ble valgt som arbeidstakergruppens representant i fullmaktskomitéen.

Det vises til særskilt rapport fra Sunde.

Konferansen hadde følgende dagsorden:

- I. Generaldirektørens rapport.
- II. Forslag til program og budsjett og andre finansspørsmål.
- III. Informasjoner og rapporter om gjennomføring av konvensjoner og rekommandasjoner.
- IV. Minstealder for adgang til arbeid (2. gangs behandling).
- V. Sosiale følger av nye metoder for håndtering av lasting og lossing i havner (2. gangs behandling).
- VI. Betalt utdannelsespermisjon (1. gangs behandling).
- VII. Kontroll og forebygging av yrkeskreft (1. gangs behandling).

I tillegg til disse sakene ble det som vanlig satt ned en egen resolusjonskomité til behandling av de foreliggende resolusjonsforslag.

Det ble videre satt ned en egen strukturkomité for videre behandling av ILOs strukturspørsmål.

Generaldirektørens rapport.

I samsvar med vanlig praksis forelå generaldirektørens rapport i 2 deler. Den ene delen var viet ILOs virksomhet i året som var gått. Den andre delen hadde tittelen «Velstand og Velferd, Sosial målsetting for Økonomisk vekst og utvikling». I denne delen tok generaldirektøren opp til behandling en rekke punkter. Det gjaldt mål og midler, rettferd og sysselsetting, bygdeutvikling og industrialisering, handel, investering, det internasjonale betalingssystem, utviklingssamarbeid, 3-parts drøftelser og verdens økonomi.

Mer enn 200 talere deltok i debatten om denne rapporten.

I sitt svar til debatten uttalte generaldirektøren at han hadde merket seg at det var alminnelig oppslutning om det syn at ILO med sin spesielle sammensetning av arbeidsgivere og arbeidstakere hadde en viktig oppgave når det gjaldt å undersøke hvordan internasjonale avgjørelser vedrørende handel, investering, valutakurser, økonomisk assistanse og andre finansielle tiltak kunne påvirke grunnleggende sosiale forhold. Han bebudet at han på basis av det som kom fram under debatten ville fremme forslag overfor ILO Governing Body om forskjellige tiltak når det gjaldt disse spørsmålene.

Finans- og budsjettspørsmål:

ILOs program og budsjett for 1974 og 1975 ble godkjent.

Budsjettet utgjør for 2-års perioden US \$ 93 569 000. Av dette beløp er US \$ 45 134 500 avsatt for 1974. Resten av beløpet for 2-års perioden vil komme opp til særskilt behandling på neste konferanse. Dette henger sammen med den usikkerhet som rår om dollarens kurs i forhold til Sv.fr. og den generelle prisstigning.

På grunn av disse forholdene er det satt ned et arbeidsutvalg som skal undersøke om det kan finnes fram til slike ordninger at de skadelige virkningene for ILO på grunn av vekslende valutakurser helt eller delvis kan bli eliminert.

Det vedtatte budsjett innebærer en vesentlig økning fra budsjettet 1972—1973. Budsjettet utgjorde den gang for 2-års-perioden US \$ 69 674 000. Dette er imidlertid bare en nominell økning. Reelt innebærer budsjettet på grunn av devaluering av dollaren sammen med den generelle prisstigning en

reduksjon av ILOs budsjett. Denne reduksjonen vil i praksis føre til sterke innsparinger på alle områder hvor dette kan gjøres. Det fører videre til at det i noen grad må foretas en omprioritering av ILOs oppgaver slik at man unngår alt for store skadevirkninger for ILOs virksomhet. Det er i denne forbindelse verd å merke seg at det i den kommende 2-års periode er regnet med økt ILO-virksomhet når det gjelder landarbeiderne, fremmedarbeiderne og kvinnelige arbeidere og at det videre er regnet med å gi topprioritet til virksomhet som tar sikte på å fremme økt sysselsetting og bedre arbeidstakerutdannelsen. Topprioritet vil også bli gitt til sikkerhets- og helsetiltak for arbeidstakerne. Det er videre regnet med økt ILO-virksomhet når det gjelder arbeidstakernes arbeidsvilkår og sosiale sikkerhet. Det bør også nevnes at det er regnet med økte studier når det gjelder de multinasjonale selskaper og sosialpolitikken.

NYE INTERNASJONALE ARBEIDSSTANDARDER

Barnearbeid — minstealder.

Det ble ved annen gangs behandling vedtatt en konvensjon og en rekommandasjon vedrørende minstealder for å ta arbeid. Hensikten med disse instrumentene er å komme barnarbeid til livs og å forbedre arbeidsvilkårene for unge arbeidere.

Minstealderen skal etter disse instrumentene ikke være lavere enn tvungen skolealder og ikke under noen omstendighet lavere enn 15 år. Utviklingsland kan imidlertid til å begynne med ha en minste lavalder på 14 år. Når det gjelder arbeid som kan være skadelig for helse eller moral eller hvor man lett kan bli utsatt for arbeidsulykker, skal minstealderen ikke være lavere enn 18 år.

Konvensjonen skal som et minimum omfatte arbeid i industrien, transport og kommersiell landbruksvirksomhet.

Når det gjelder unge arbeidere under 18 år, så skal det spesielt påses at disse ikke blir diskriminert når det gjelder betaling, arbeidstid, hviletid, ferie, sosiale trykdeordninger eller gjennomføringen av sikkerhets- og helseforanstaltninger.

Sosiale følger av nye metoder for håndtering av last i havner.

Konferansen vedtok under 2. gangs behandling en konvensjon supplert med en rekommandasjon vedrørende de sosiale følgene av nye metoder for håndtering av last i havner. Dette er første gang et ILO-instrument direkte behandler organiseringen av arbeid i havner. Konvensjonen er den første konvensjon siden 1932 som tar sikte på å beskytte havnearbeiderne.

Målet for disse 2 nye instrumentene er å sikre arbeiderne at de får sin rettmessige andel av de fordeler som oppnås gjennom nye metoder og forbedrede laste- og lossesystemer.

Konvensjonen oppfordrer til aktiv nasjonal politikk med det for øye å sikre jevnt arbeid for laste- og lossearbeiderne i havnene så langt dette er mulig og for å sikre disse en sammenlagt minste årlig arbeidstid eller inntekt.

Formannen i Norsk Transportarbeiderforbund, Henry Nicolaysen, var medlem av den komitéen som behandlet denne saken. Det vises derfor til vedlagte særreport fra denne.

Betalt utdanningspermisjon.

Denne saken var oppe til 1. gangs behandling. Resultatet av denne behandling ble et utkast til en konvensjon supplert med en rekommandasjon.

Utgangspunktet for behandlingen av denne saken var dels den situasjon som hadde utviklet seg ved at man hadde behov for kontinuerlig ny opplæring for å kunne fylle sin plass i arbeidslivet i overensstemmelse med de endrede krav som den vitenskapelige og teknologiske utvikling førte med seg. Utgangspunktet var videre erkjennelsen av den grunnleggende menneskerett alle har til å få hensiktsmessig utdanning.

Etter de konklusjoner man kom fram til skal det enkelte land sørge for innføring av et system med betalt fritid for opplæring på et hvilket som helst nivå og også i alminnelige sosiale og borgelige spørsmål samt i fagforeningsvirksomhet.

Et grunnleggende syn for dette er at arbeidstakerne som borgere må få adgang til den utdanning som er nødvendig for at de skal kunne fylle de oppgaver som de har rett og plikt til så vel i arbeidslivet som i samfunnslivet for øvrig.

Liv Buck satt som medlem av den komitéen som behandlet denne saken. Det vises derfor til særreport fra henne.

Kontroll og forebygging av yrkeskreft.

Denne saken var oppe til 1. gangs behandling. Det ble vedtatt forslag til en rekommandasjon vedrørende dette spørsmålet. Før annengangsbehandlingen av denne saken i 1974 vil medlemsstatene bli spesielt forespurt om ønskeligheten av å vedta en konvensjon supplert med en rekommandasjon vedrørende denne meget viktige saken.

De konklusjoner man kom fram til tar sikte på at det enkelte land selv skal bestemme hvilke kreftforårsakende materialer som skal forbys eller underkastes autorisering og kontroll.

Det foreskrives videre at kreftforårsakende materialer i videts mulig utstrekning skal erstattes med mindre skadevirkende materialer og at antallet arbeidere i arbeid hvor de kan utsettes for kreftfare, bør holdes så lavt som mulig.

Leif Haraldseth satt som medlem av komitéen som behandlet dette spørsmålet. Det vises derfor til særskilt rapport fra denne.

ILOs struktur.

Det ble satt ned en særskilt komité til å vurdere spørsmålene om ILOs struktur. De strukturendringer det er tale om er følgende:

1. Opphevelse av de faste setene i ILOs styre for de 10 viktigste industri-land — eventuelt endringer av kriteriene for bestemmelsen av hvilke land dette er.
2. Representasjon for de sosialiserte landene i arbeidsgivergruppen i ILOs styre.
3. En forholdsmessig geografisk fordeling innen hver gruppe i ILOs styre.
4. Forandring av artikkel 36 i ILOs konstitusjon hvoretter en endring av noen bestemmelse i konstitusjonen ikke bare må vedtas med $\frac{2}{3}$ flertall av arbeidskonferansen, men i tillegg til dette må godtas av $\frac{2}{3}$ av medlemsstatene herunder 5 av de 10 medlemsstatene som har faste seter i Governing Body.
5. Behandlingsmåten av resolusjonene.
6. Hvem som skal utnevne generaldirektøren — ILOs styre eller arbeidskonferansen.

Komitéen nådde ikke fram til enighet om noen konkrete forslag. Behandlingen resulterte derfor i et forslag til konferansen om at denne saken

må bli undergitt videre behandling på den neste arbeidskonferanse, og at generaldirektøren før neste arbeidskonferanse må få innhentet uttalelse fra medlemsstatene om hvilke strukturspørsmål de ønsker behandlet og i hvilken prioritetsorden, og at generaldirektøren så før neste arbeidskonferanse legger fram en rapport vedrørende disse uttalelsene.

Resolusjonen.

Det var sendt inn ikke mindre enn 23 forskjellige forslag til resolusjoner. Av disse 23 forskjellige forslagene bestemte resolusjonskomitéen at følgende 5 først skulle tas under behandling i denne rekkefølge:

1. Resolusjonsforslaget vedrørende Israels rase- og diskrimineringspolitikk og krenking av fagforeningsfriheten i de okkuperte områdene i Palestina.
2. Resolusjonsforslaget vedrørende midlertidig arbeidsformidling.
3. Resolusjonsforslaget vedrørende arbeidsmiljøet.
4. Resolusjonsforslaget vedrørende ILOs framtidige virksomhet når det gjelder multinasjonale selskaper.
5. Resolusjonsforslaget vedrørende ILOs bidrag i det internasjonale kvinnearbeidet i 1975.

Av disse 5 resolusjonsforslagene lyktes det bare for resolusjonskomitéen å sette fram forslag til konferansen om de 2 første.

Under behandlingen på arbeidskonferansen av disse 2 resolusjonsforslagene, falt begge bort på grunn av manglende quorum, dvs. at det var for få til stede som sammenlagt stemte for eller mot resolusjonen.

Det ble således ikke vedtatt noen resolusjon på denne arbeidskonferansen, noe som er meget å beklage.

Gjennomføringen av konvensjoner og rekommandasjoner.

Som vanlig ble det satt ned en 3-partskomité til å gjennomgå de rapporter som forelå.

En stor del av denne komitéens drøftelser kom i år til å dreie seg om organisasjonsfriheten og retten til kollektive forhandlinger. Begge deler basert på den spesielle rapport som var lagt fram av ILOs ekspertkomité for praktiseringen av konvensjoner og rekommandasjoner.

Et annet problem som kom sterkt fram var den spesielle stillingen som offentlige funksjonærer og arbeidstakere i landbruket hadde i mange land når det gjaldt retten til å organisere seg og retten til kollektive forhandlinger, og ikke minst retten deres til streike.

Komitéen uttalte at det var mange tilfeller, endog av alvorlig art, hvor regjeringenes praksis ikke fylte disse konvensjonenes krav.

Apartheid.

Etter initiativ fra De forente nasjoners Apartheidkontor holdt arbeidstakerne en spesiell Apartheid-konferanse den 15. og 16. juni. Til stede under denne var assisterende generalsekretær i FN, Farah, og FNs spesielle komité mot Apartheid v/ ambassadør Ogbu.

I dette møte deltok ikke bare de tilstedeværende delegatene på konferansen, men også delegater fra organisasjoner og landområder som ikke var representert på konferansen. I alt deltok 380 delegater, representerende over 200 landsorganisasjoner med til sammen over 180 000 000 arbeidstakere. På dette møte ble det enstemmig vedtatt følgende resolusjon:

«Den internasjonale faglige konferanse mot Apartheid, som møtte i Genève 15. og 16. juni 1973 med 380 representanter fra over 200 faglige organisasjoner over hele verden, fordømmer den umenneskelige Apartheid- og rasediskrimineringspolitikk som føres av regjeringen i den sørafrikanske republikk. Dette er en forbrytelse mot menneskeheten, en åpenbar krenking av FN's charter og dermed en trusel mot verdensfred og sikkerhet.

Konferansen noterer med dyp bekymring at Sør-Afrikas regjering fortsetter å forsterke sin umenneskelige og aggressive Apartheidpolitikk. En mener at de afrikanske arbeidere fortsatt blir nektet de mest elementære menneskelige og faglige rettigheter, og at det store flertall av arbeidere i Sør-Afrika holdes utenfor systemet med tariff-forhandlinger og blir nektet arbeidsmuligheter i faglærte jobber.

Konferansen uttrykker sin fulle støtte og solidaritet med de afrikanske arbeidere i Sør-Afrika som modig har gått til streikeaksjon mot sine utålelige forhold, og som utvetydig har fordømt systemet med arbeidskomitéer som ikke på noen måte kan betraktes som en erstatning for virkelige faglige organisasjoner.

Konferansen fordømmer kraftig det sørafrikanske hvite rasistiske mindretallsregimet for anektering og utvidelsen av Apartheid til naboområdet Namibia.

I full anerkjennelse av punkt 16 i resolusjon 2923E fra FN's generalforsamling som innbyr alle institusjoner, organisasjoner og informasjonsmedia til i 1973 å organisere intensive og koordinerte kampanjer rettet mot avskaffelsen av Apartheid og opphør av alt militært, politisk, økonomisk og kulturelt samarbeid med Sør-Afrika, minner en om deklarasjonen vedrørende Sør-Afrikas Apartheidpolitikk som enstemmig ble vedtatt på den internasjonale arbeidskonferanse 8. juli 1964 som rettet en inntrengende appell til regjeringene, arbeidsgivere og arbeidstakere i alle ILOs medlemsstater om å kombinere sine anstrengelser og gjøre bruk av alle passende tiltak for å få Sør-Afrika til å følge appellen om humanitet og gi avkall på sin skammelige Apartheidpolitikk.

Konferansen beklager at noen av FN's medlemsstater ikke fullt og helt har gjennomført FN's resolusjoner og vedtak om Sør-Afrika.

En fordømmer den kolonistiske, rasistiske allianse mellom Sør-Afrika og det illegale hvite mindretallsregime i Salisbury og deres aksjon for å opprettholde kolonistyre og rasismen i Afrika.

En understreker at sørafrikanske og utenlandske arbeidsgivere og investorer har vist seg å være kilde for direkte eller indirekte støtte til Apartheidpolitikken og har samarbeidet i utbyttingen av afrikansk arbeidskraft i Sør-Afrika.

En understreker sterkt at hvit immigrasjon til Sør-Afrika bare kan forsterke Apartheidpolitikken.

En beslutter at det må tas samlet aksjon for å fjerne Apartheid i Sør-Afrika.

En anmoder FN om å gå til sanksjon mot det sørafrikanske mandat.

Konferansen anmoder også alle FN's særorganisasjoner, såvel som interstatlige organisasjoner om å ta initiativet til og forsterke anti-Apartheidtiltak og øke hjelpen til de undertrykte folk i Sør-Afrika i deres rettmessige kamp for overholdelsen av grunnleggende menneskerettigheter i nært samarbeid med de afrikanske folk og deres organisasjoner og hele den internasjonale fagbevegelsen.

Konferansen krever at det sørafrikanske hvite mindretallsregime etterkommer resolusjon 2145 av FN's generalforsamling og vedtaket i den

internasjonale domstol som blant annet uttaler at Sør-Afrikas nærvær i Namibia er ulovlig og at det er forpliktet til å trekke seg tilbake straks.

Konferansen appellerer inntrengende til alle FNs medlemsstater om strengt å slutte seg til og gjennomføre FNs vedtak og resolusjoner vedrørende Apartheid.

Konferansen anmoder alle regjeringer i hele verden om å kutte politiske, kulturelle, handelsmessige og diplomatiske forbindelser med den sørafrikanske regjering og stoppe offentlige og private investeringer i Sør-Afrika, så vel som emigrasjon av deres statsborgere.

Oppfordrer arbeidsgivernes organisasjoner til å treffe tiltak mot de av deres medlemmer som opprettholder noen som helst form for forbindelser med Sør-Afrika og oppfordrer økonomiske og finansielle grupper om å avbryte sitt samarbeid med regimet i Sør-Afrika.

Det henstilles sterkt til alle arbeidstakere og deres faglige organisasjoner, uansett deres internasjonale, kontinentale, politiske eller religiøse tilslutning å gi full støtte til de undertrykte arbeidere i Sør-Afrika som er engasjert i sin rettmessige kamp mot det rasistiske mindretallsstyre i Sør-Afrika, ved

- å fordømme Sør-Afrikas fortsatte undertrykkelse av grunnleggende menneskerettigheter og demokratiske friheter,
- å drive kampanje for anerkjennelse av afrikansk fagbevegelse med fulle rettigheter til tarifforhandlinger og til streik, til organisasjonsrett, yrings- og foreningsfrihet,
- å drive kampanje for en øyeblikkelig og ubetinget frigivning av alle faglige og politiske fanger og øyeblikkelig opphør av styret med politisk terror og undertrykking,
- å drive kampanje for et generelt amnesti av Apartheid-motstandere og fjernelse av alle restriksjoner mot afrikanske og progressive politiske organisasjoner, faglige og politiske ledere og aktive medlemmer både i Sør-Afrika og i eksil,
- å anmode om at det beryktede kontraktsystemet for innvandrerearbeidere i Sør-Afrika, som er en forkledt form for miderne slaveri, må bli brakt til opphør,
- å gi full finansiell, moralsk og materiell støtte til arbeiderne og folket i Sør-Afrika gjennom deres rettmessige politiske og faglige organisasjoner.

Konferansen henstiller til og anbefaler alle faglige organisasjoner verden over om å fortsette og forsterke sine tiltak verden over for å øve press på sine regjeringer for

- å ta initiativet til eller støtte internasjonale aksjoner mot Apartheid og alle former for resisme og rasediskriminering hvor det enn består,
- straks å ratifisere de internasjonale konvensjoner som definerer Apartheid som en internasjonal forbrytelse mot menneskeheten,
- å sikre en streng gjennomføring av FNs vedtak og resolusjoner mot Apartheid, særlig ved:
  - a) å nekte å forsyne Sør-Afrika med våpen eller noen annen form for militær hjelp,
  - b) å stenge sine havner og lufthavner for Sør-Afrikas skip og fly,
  - c) å kreve en utelukkning av Sør-Afrika fra FN og alle FNs særorganisasjoner.

Konferansen anmoder alle faglige organisasjoner om å treffe alle mulige tiltak for å gjennomføre disse mål og for å engasjere alle sine medlemmer i slike tiltak og særlig

- sterkt gå imot emigrasjon av faglært arbeidskraft til Sør-Afrika
- sette press på økonomiske og finansielle grupper som samarbeider med Sør-Afrika for å stoppe dette samarbeidet,
- boikotte lasting og lossing av varer til og fra Sør-Afrika og Namibia, og sørafrikanske skip og fly,
- i samarbeid med forbrukerorganisasjoner å organisere en boikott av varer direkte eller indirekte importert fra Sør-Afrika,
- gjennom arbeidere som er ansatt i selskaper med avdelinger i Sør-Afrika å sette press på slike selskaper for å avskaffe lønnsdiskriminering av afrikanske arbeidere i disse selskapene,
- å boikotte all idrett og kulturell virksomhet hvor det deltar representanter fra Sør-Afrika,
- å holde sine medlemmer og folkeopinionen regelmessig underrettet om situasjonen i Sør-Afrika gjennom alle informasjonsmedia,
- å insistere på en effektiv gjennomføring av resolusjonen om Apartheid og ILOs bidrag til det internasjonale år for tiltak til å bekjempe rasisme og rasediskriminering, vedtatt av den internasjonale arbeidskonferanse 1971, som fastsetter et langsiktig ILO-program for å eliminere diskriminering i arbeid og gjenopprette de grunnleggende menneskelige og faglige rettigheter i Sør-Afrika
- på det nasjonale plan å opprette en faglig komité mot Apartheid og kolonistyrer for å utarbeide konkrete tiltak fra arbeidernes organisasjoner på dette området
- å ta aktiv del i ti-års-aksjonen for bekjempelse av rasisme og og rasediskriminering som i samsvar med vedtak i FNs generalforsamling skal begynne 10. desember 1973 — 25. års dagen for den universelle menneskerettserklæringen, og
- å sette i gang en verdensomfattende uke for aksjonen mot Sør-Afrikas diskriminerende Apartheid-politikk den 10. desember 1973.

Videre anmoder konferansen FN om at FN knytter medlemmene fra den forberedende komité for denne konferansen til arbeidet i den spesielle Apartheid-komitéen, slik at representanter fra de ulike tendenser i den internasjonale og afrikanske fagbevegelse kan være med i gjennomføringen av alle tiltak for å få en slutt på Apartheid.»

Olaf Sunde. Liv Buck. Leif Haraldseth. Henry Nicolaysen.

ILOs fullmaktskomité.

I likhet med hva som har vært tilfelle i de siste 6 årene, ble jeg også dette året valgt inn som arbeidstakernes representant i fullmaktskomitéen. De øvrige medlemmene av denne komitéen var i år:

Arthur Shuster, regjeringsrepresentant fra Luxembourg, og Edouard, Duc, arbeidsgiverrepresentant fra Sveits.

Komitéen hadde til behandling klager vedrørende oppnevningen av arbeidstakerrepresentantene fra følgende land med anmodning om å underkjenne fullmaktene for disse:

Israel, Khmer, Grekenland, Vietnam, Spania, Sri Lanka, Guatemala og Portugal.

Komiteén fant ikke i noe tilfelle rettslig grunnlag for å ta til følge protestene mot fullmaktene. I de fleste tilfelle var dette begrunnet med at man henholdt seg til tidligere avgjørelser, idet det ikke var brakt fram faktiske nye momenter av betydning. I et par tilfeller var begrunnelsen at klagene ikke kunne tas til følge fordi de var kommet inn for sent.

Portugal sto i år i en særstilling på grunn av den sterke fordømmelse som arbeidskonferansen framkom med i den resolusjon som ble vedtatt på forrige års arbeidskonferanse og hvor arbeidskonferansen på det sterkeste fordømte Portugals vedvarende krenkelse av menneskerettighetene, borgerfriheten og fagforeningenes rettigheter når det gjaldt den innfødte befolkningen i landene Angola, Mosambik og Guinea (Bissau), som er portugisiske kolonier. Denne særstilling ble ytterligere understreket ved at Governing Body i et særskilt møte under selve arbeidskonferansen i år besluttet at representanter fra frigjøringsbevegelsene i disse landene skulle gis adgang til konferansen med rett til å tale på sine lands vegne under debatten om generaldirektørens rapport.

Hensett til disse særlige forhold kom fullmaktskomiteén enstemmig til det resultat at den ikke kunne godta den oppnevnte arbeidstakerrepresentanten fra Portugal som representant for de innfødte arbeiderne i Angola, Mosambik og Guinea (Bissau). Derimot fant komiteén — riktig nok under uttrykkelig uttalt meget sterk tvil — å burde godkjenne den oppnevnte arbeidstakerrepresentanten som arbeidstakerrepresentant for arbeiderne i Portugal.

Olaf Sunde.

Komiteén for kontroll og forebygging av yrkeskreft.

Fra arbeidergruppen var det bare 14 deltakere i denne komiteén. Naturlig nok kom disse fra industrialiserte land hvor yrkeskreftproblemet er størst. Formann for komiteén ble dr. Juhász, som var ungarsk regjeringsrepresentant. Arbeidergruppen valgte dr. Murray fra Landsorganisasjonen i England som leder, og direktør Aarvig fra Norsk Arbeidsgiverforening ble leder for arbeidsgivergruppen. For øvrig var instituttssjef Norseth norsk regjeringsrepresentant i komiteén.

Det oppsto forholdsvis omfattende diskusjoner, også ofte av mer teknisk art, i komiteén, og det ble utarbeidet ca. 80 endringsforslag til Byråets forslag til tekst. Også i denne komiteén oppsto det lange diskusjoner om instrumentet skulle være i form av konvensjon eller rekommandasjon, eller en konvensjon supplert av en rekommandasjon. Denne gangen ble det enighet om å foreslå rekommandasjon, men spørsmålet vil sikkert bli gjenstand for ny diskusjon ved 2. gangs behandling neste år.

Den svenske regjeringsrepresentanten og undertegnede hevdet at det viktigste må være å oppnå en sterkest mulig tekst.

Komiteéns behandling endte med forslag om opprettelse av lover som skal verne arbeidstakerne mot kreftfrembringende stoffer og hvilke stoffer som skal forbys eller som det skal søkes autorisasjon for å benytte. Dessuten at mindre farlige stoffer skal nyttes i størst mulig utstrekning og at arbeidstakerne skal gjennomgå regelmessig legekontroll.

Så vidt jeg kan forstå vil komiteéns arbeide kunne få betydning også for oss i våre bestrebelser for å redusere faren for yrkeskreft, og vi bør bli representert i komiteén også ved 2. gangs behandling av saken i 1974.

Leif Haraldseth.

RAPPORT FRA KOMITÉEN

vedrørende

Sosiale følger av nye metoder for håndtering av last i havner

Som norsk arbeidstakerrepresentant møtte Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund.

Ved denne 2. gangs behandling av saken kunne man snart registrere at arbeidsgiversiden hadde oppgitt sin absolutte motstand under 1. gangs behandling mot å vedta en konvensjon.

Det ble vedtatt en konvensjon, supplert med en rekommendasjon.

Konvensjonen ble vedtatt med 338 stemmer, ingen imot, mens 24 representanter avsto.

Rekommendasjonen ble vedtatt med 328 stemmer, ingen imot, og 16 avsto.

Begge instrumenter tar sikte på å trygge losse- og lastearbeidernes sysselsetting og å sikre deres lønns- og leveforhold under den sterke rasjonalisering som foregår over alt i havnene.

Konvensjonens artikler er på visse områder knyttet til nasjonal lovgivning eller praksis og til den økonomiske og sosiale tilstand i vedkommende land eller havn, men det fastslåes også noen viktige prinsipper for arbeidstakerne.

Blant annet er det fastslått at registrerte losse- og lastearbeidere skal ha fortrinnsrett ved tildeling av havnearbeid og plikt til å ta dette arbeid.

I Norge har de faste losse- og lastearbeidere hatt en slik fortrinnsrett i årtier, knyttet til medlemskapet i fagforbundet.

Det er også grunn til å understreke det punktet i h.r.advokat Sundes rapport om at denne konvensjonen innebærer at vedkommende lands politikk skal gå ut på å sikre losse- og lastearbeidernes fast eller regelmessig arbeid så langt det er mulig, eller i hvert fall sikre disse en sammenlagt minste årlig arbeidstid eller inntekt.

Både under 1. og 2. gangs behandling hadde man vanskeligheter med å fastslå hva «losse- og lastearbeidere» og «havnearbeid» betyr i denne sammenheng. Man kom fram til at det gjelder de personer og den virksomhet som nasjonal lovgivning og praksis har definert på denne måte. Arbeidernes og arbeidsgivernes organisasjoner skal være med når slike definisjoner skal formes eller endres. I denne sammenheng er det viktig for arbeidstakerne at det skal tas omsyn til nye losse- og lastemetoder og den virkning de har på de forskjellige losse- og lastearbeidernes arbeidsområder.

Videre fastslåes det i konvensjonen at hvert medlemsland skal sørge for passende regler for sikkerhet, helse, velferd og yrkesopplæring.

Når det gjelder sikkerhet, helse, velferd og de fleste andre krav som konvensjonen og rekommendasjonen stiller, så fyller man i Norge disse. Yrkesopplæring vil man nå komme i gang med i våre havner.

Konvensjonen har 15 paragrafer, rekommendasjonen 36 paragrafer.

Rekommendasjonen omhandler mer utførlig de tiltak som bør settes i verk for å trygge havnenes og losse- og lastearbeidernes stilling.

Avsnittsbetegnelse i rekommendasjonen gir en pekepinn på omfanget og innholdet. Den omhandler bl.a. «Virkningen av endringer i losse- og lastemetoder» — «Regularisering av sysselsetting og inntekter» — «Forholdet mellom arbeidere og bedriftsledelse» — «Organisering av arbeidet i havner» — «Arbeids- og leveforhold».

Rekommendasjonen avsluttes med en bestemmelse om at passende pensjons- og fratredelsesordninger bør innføres der hvor man ikke allerede har slike ordninger, og at reglene i rekommendasjonen — så langt det er mulig

— bør gjøres gjeldende for tilfeldige og sesongmessige losse- og lastearbeidere.

Det var alminnelig enighet i hele arbeidergruppen om at man var kommet fram til et tilfredsstillende resultat. Særlig så man resultatet som en hjelp for havnene i den ikke-industrialiserte del av verden, og som et skritt på veien til en bedre utjevning av levevilkårene mellom havnene i verden.

Arbeidergruppen ble ledet av Tim O'Leery, formann i Internasjonal Transportarbeiderfederasjons havnearbeiderseksjon. Gruppens sekretær er visegeneralsekretær i den samme internasjonale.

En hadde inntrykk av at gruppeledelsens samarbeid på det faglige plan med andre yrkessammenslutninger, som til eksempel de kommunistiske og kristelige, var meget bra. Det førte til at arbeidet i arbeidergruppen gikk godt og knirkefritt.

Ved slutten av sesjonen tok arbeidergruppen opp forslag om at ILO skulle ta opp og sette på dagsorden spørsmålet om revisjon av Konvensjon nr. 32 som gjelder «Sikkerheten i havnene». Grunnen var at man mente at den voldsomme tekniske omlegging av arbeidet i havnene siden denne konvensjon ble vedtatt i året 1932, gjorde det nødvendig med en revisjon av sikkerhetsbestemmelsene i denne konvensjon.

Forslaget ble oversendt til ILOs styre.

Henry Nicolaysen.

Utdanningspermisjon med lønn.

Konferansen hadde til førstegangsbehandling spørsmålet om betalt permisjon under videreutdanning. Saken vil få sin annen og sistegangsbehandling på neste års konferanse.

Norske representanter i den komité som ble nedsatt for å behandle dette spørsmålet var:

Fra Regjeringen: Departementsråd Berger Ulsaker.

Fra Norsk Arbeidsgiverforening: Direktør Lars Aarvig. Suppleant: Konsulent Erik Hoff.

Fra Landsorganisasjonen i Norge: Sekretær Liv Buck.

Komitéen ble først sammensatt med 170 faste medlemmer — 67 fra regjeringene, 46 fra arbeidsgiverne og 57 fra arbeidstakerne.

For å oppnå fullt stemmetall ved voteringene, ble komitéens antall endret fire ganger under forhandlingene.

Til slutt hadde komitéen 159 medlemmer — 67 fra regjeringene, 43 fra arbeidsgiverne og 49 fra arbeidstakerne.

Komitéen holdt 15 møter.

Som komitéens formann ble valgt: E. Lupe, regjeringsrepresentant fra Sudan, med arbeidsgiverrepresentant M. Nasr fra Libanon og arbeidstakerrepresentant P. I. Nolan fra Australia som nestformenn og formenn for sine respektive grupper.

Rapportør for komitéen var J. Zwingelstein, regjeringsrepresentant fra Frankrike.

Det ble også oppnevnt en redaksjonskomité med følgende sammensetning: Regjeringsrepresentant: L. Speak fra Storbritannia.

Arbeidsgiverrepresentant: M. Gyax fra Australia, foruten rapportøren, regjeringsrepresentant J. Zwingelstein fra Frankrike.

P. I. Nolan fra Australia ble valgt til arbeidergruppens formann i komitéen.

Spørsmålet om betalt permisjon under videreutdanning var oppe på denne ILO-konferanse til første gangs behandling. Saken var tatt opp

av ILO på bakgrunn av den tekniske utvikling og de økonomiske, sosiale og kulturelle endringer som foregår i så vel industrilandene som i utviklingslandene, og som fører til stadig krav om økte kunnskaper utover dem man får gjennom vanlig almenutdanning og førstegangsr yrkesopplæring.

Arbeidergruppen gikk inn for at det burde vedtas internasjonale instrumenter for utdanningspermisjon med lønn. Den tok opp spørsmålet om instrumentets form, og gikk inn for en konvensjon, supplert av en rekommendasjon. Også den norske regjering uttalte seg til fordel for en konvensjon supplert av en rekommendasjon. Det samme gjorde Sverige og Finland, men de fleste øvrige regjeringer uttalte seg til fordel for en rekommendasjon.

Konvensjonen mente arbeidergruppen burde slå fast at betalt utdanningspermisjon var en ny sosial rett som svarer til et reelt behov for arbeidstakerne i det moderne samfunn. Den burde begrenses til de alminnelige prinsipper og framheve behovet for nært samarbeid mellom alle parter i forberedelse og gjennomføring av betalt utdanningspermisjon.

Rekommendasjonen mente man burde inneholde forslag om flere tiltak, slik at medlemslandene kunne finne løsninger tilpasset deres utviklings-trinn og ressurser.

Betalt utdanningspermisjon burde ikke begrenses til yrkesopplæring. Den burde også brukes til å forbedre opplæring til fagforeningsarbeid og til å møte arbeidstakernes nye ønsker, behov og mål av en sosial, økonomisk, teknologisk og kulturell karakter.

Ved den endelige avstemning ble det flertall for forslaget om at instrumentet skulle ha form av en konvensjon supplert av en rekommendasjon.

Konferansen vedtok videre:

1. De foreslåtte instrumenter bør i forordet vise til bestemmelsene i bestående internasjonale arbeidsrekommendasjoner om yrkesopplæring og beskyttelse av arbeidernes representanter vedrørende midlertidig frigiving av arbeidere eller innvilging av fritid for at de kan delta i utdannings- eller opplæringsprogrammer.
2. De foreslåtte instrumenter bør i forordet vise til de fundamentale rettigheter til utdanning i samsvar med artikkel 26 i den universelle menneskerettighetserklæringen.
3. De foreslåtte instrumenter bør i forordet angi at behovet for livslang utdanning og opplæring i forhold til den vitenskapelige og teknologiske utvikling og det endrede mønster i de økonomiske og sosiale forhold krever tilstrekkelige ordninger for permisjon til utdanning og opplæring for å møte de nye ønsker, behov og mål av en sosial, økonomisk, teknologisk og kulturell karakter.
4. De foreslåtte instrumenter bør i forordet angi at prinsippet om utdanningspermisjon med lønn bør bli betraktet som en ny arbeidsrett som svarer til individets behov i det moderne samfunn.
5. De foreslåtte instrumenter bør i forordet angi at utdanningspermisjon med lønn bør oppfattes som en politikk for kontinuerlig utdanning som skal gjennomføres progressivt og på en effektiv måte.

Teksten til de to instrumenter vil bli endelig utformet på neste års konferanse.

Liv Buck.

Den norske Spaniakomit 

Komitéen har siden årsmøtet i juni bestått av: Leif Haraldseth, LO, formann, Harry Jørgensen, Bygningsindustriarbeiderforbundet, nestformann, Kåre B. Werner, Norsk Folkehjelp, sekretær. Knut Werner, Norsk Folkehjelp, Rudolf Eriksen, Bekledningsarbeiderforbundet, Gunnar Sunde, Murerforbundet, M. Anker Bakke, Transportarbeiderforbundet, Hanne Fristad.

Varamenn: Leif Lie, Jern og Metallarbeiderforbundet, Kjell Lien, LO, Leif Andresen, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Ragnhild Eriksen, Kommuneforbundet. Øystein Egelund, Norsk Folkehjelp, har vært rådgivende medlem.

Tidligere hovedkasserer i Handel og Kontor, Thora Johansen, ble tildelt æresmedlemskap for sin innsats for komitéen gjennom mange år.

Komitéens administrasjon har vært underlagt Norsk Folkehjelp.

Fra Flyktninger det, fagbevegelsen, kommuner m. v. kom det i  rets løp inn 87 000 kroner i bidrag. Beløpet brukes bl. a. til humanitær hjelp av forskjellig slag.

Kåre B. Werner representerte komitéen på kongressen til den spanske landsorganisasjonen i eksil 13.—15. august.

Komitéen har overfor den spanske regjering protestert mot arrestasjoner og forfølgelse av faglige tillitsmenn. Brevet var undertegnet også av LOs formann og formennene i 21 fagforbund.

Komitéen har i løpet av året sendt ut pressemeldinger om situasjonen i Spania og om komitéens virksomhet.

VII. Administrasjon og organisasjon

LOs administrasjon

Landsorganisasjonen har 6 valgte tillitsmenn:

Formann: Tor Aspengren, nestformann: Odd Højdahl, hovedkasserer: Einar Strand, 1. sekretær: Leif Haraldseth, sekretærer: Tor Halvorsen og Liv Buck.

Ved utgangen av 1973 hadde vi i LOs administrasjon disse avdelingslederne/sekretærene:

Kontorsjef: Kurt Mosbakk.

Juridisk kontor: Olaf Sunde.

Økonomisk kontor: Jon Rikvold.

Rasjonaliseringskontoret: Egil Ahlsen.

Informasjonskontoret: Per Haraldsson.

Fri Fagbevegelse: Knut Ribu.

Organisasjonssekretær: Kjell Lien.

Internasjonalt kontor: Thorvald Stoltenberg.

Kvinnesekretær: Evy Buverud Pedersen.

Utredningsleder: Ulf Sand.

Fra regjeringsskiftet har følgende permisjon etter utnevning som henholdsvis miljøvernminister og statssekretærer.

Tor Halvorsen, Ulf Sand, Kai Ekanger, Thorvald Stoltenberg og Olav Carlsen.

I sekretariatsmøte 19. november ble det vedtatt at Ragnar Røberg Larsen overtar Tor Halvorsens arbeidsoppgaver mens Tor Halvorsen sitter som statsråd, og at Øistein Gulbrandsen overtar Ulf Sands arbeidsoppgaver som utredningsleder mens Ulf Sand fungerer som statssekretær.

Det ble også vedtatt at Kaare Sandegren skulle komme hjem fra Bryssel og overta ledelsen av internasjonalt kontor.

Harry O. Hansen, Jern- og Metallarbeiderforbundet, ble tilsatt som sekretær med oppdrag bl. a. å ivareta kontakten mellom LO og Samarbeidsrådet LO/N.A.F.

Sandegren og Hansen tiltrer 1. januar 1974.

Det var ved LOs hovedkontor et personale på i alt 83, revisorene ikke medregnet.

Sekretariatet

LOs sekretariat har i 1973 hatt disse medlemmer og varamenn inntil kongressen 8.—11. mai:

Formann: Tor Aspengren, nestformann: Odd Højdahl, hovedkasserer: Einar Strand, 1. sekretær: Leif Haraldseth, sekretærer Tor Halvorsen og Liv Buck (de to sistnevnte fungerer som 1. og 2. varamann for de valgte tillitsmenn i Sekretariatet).

Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet, Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Otto Totland, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Arne Born, Norsk Kommuneforbund, Klaus Kjelsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund, Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund, Åge Petersen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, Øystein Larsen, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Varamenn:

Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderbundet, Olav Bratlie, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Else Ørbæk, Telefolkens Fellesforbund, Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Thorvald Karlsen, Norsk Tjenestemennslag, Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund, Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Reidar Langås, Norsk Grafisk Forbund, Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund.

På Kongressen ble LOs tillitsmenn gjenvalgt, for øvrig fikk Sekretariatet følgende sammensetning:

Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet, Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Otto Totland, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund, Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Arne Born, Norsk Kommuneforbund, Åge Petersen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund, Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund, Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.

Varamenn:

Øystein Larsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, Eivind Strømmen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Olav Bratlie, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Else Ørbæk, Telefolkenes Fellesforbund, Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Thorvald Karlsen, Norsk Tjenestemannslag, Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund, Reidar Langås, Norsk Grafisk Forbund, Knut Nakken, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Henry Nicolaysen gikk av som tillitsmann i sitt forbund 31. oktober, og gikk dermed også ut av Sekretariatet. 1. varamann, Øystein Larsen, rykker opp som fast medlem, de øvrige rykker opp én plass. Som ny 9. varamann valgte Representantskapet i møte 10. og 11. desember Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund.

Landsorganisasjonens kvinnesekretær og N. R. Mugaas fra Stats-tjenestemannskartetlet møter i Sekretariatet med tale- og forslagsrett.

Tillitsmenns pensjonsalder

Kongressen i mai gjorde følgende vedtak:

«LOs valgte tillitsmenn fratrer sine verv som tillitsmenn ved fylte 60 år og går over på pensjon som utredes av LO.

Det bør finnes fram til hensiktsmessige ordninger slik at de som når aldersgrensen eventuelt kan engasjeres til spesielle arbeidsoppdrag. Sekretariatet gis fullmakt til å vedta den endelige ordning».

Til å utrede spørsmålet har Sekretariatet oppnevnt følgende komité: Odd Højdahl, LO, Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund, Arne Born, Norsk Kommuneforbund, med høyesterettsadvokat Olaf Sunde som sekretær for komitéen.

Representantskapets møter

Det har vært holdt to representantskapsmøter, ett møte 12. april for å behandle resultatet av indeksoppgjøret og ett møte 10. og 11. desember for bl. a. å behandle forslaget til ny Hovedavtale med N.A.F. og retningslinjene for tariffrevisjonen 1974.

Representantskapsmøtet 12. april vedtok mot 3 stemmer å godkjenne resultatet av indeksoppgjøret. Dette er behandlet nærmere i kapittel II.

Representantskapsmøtet 10. og 11. desember hadde følgende sakliste:

1. Åpning.
2. Representantskapets sammensetning.
3. Overføring av Yngve Hågensen til Distriktskontoret for Oslo og Akershus og tilsetting av ny distriktssekretær i Molde.
4. Suppleringsvalg til Sekretariatet.
5. Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse — vedtektsendringer.
6. Revisjon av hovedavtalen.
7. Tariffrevisjonen 1974.

Representantskapets sammensetning.

I forbindelse med fordelingen av forbundenes representanter til Representantskapet for den nye kongressperioden hadde Sekretariatet vært i kontakt med de to forbund som har særlig lave medlemstall — Norges Urmaker Svenneforbund og Norsk Sufflørforbund — med forslag om at disse skulle frafalle retten til representasjon med stemmerett til fordel for større forbund. Hensikten var å få til en fordeling som var rimeligere sett i forhold til forbundenes medlemstall. Med visse merknader godtok begge forbund forslaget, og vil derfor i denne perioden møte i Representantskapet bare med tale- og forslagsrett.

Med bakgrunn i sammenslutningen mellom Bekledningsarbeiderforbundet og Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund, hadde Bekledningsarbeiderforbundet bedt om å få møte med én representant uten stemmerett i tillegg til sine ordinære representanter av hensyn til den sammensetning det samlede forbund har. Sekretariatet hadde imøtekommet anmodningen.

Representantskapet tok til etterretning det Sekretariatet hadde gjort i disse to sakene.

Distriktskontorene.

Representantskapet godkjente overflytting av Yngve Hågensen til Distriktskontoret for Oslo og Akershus. Likeså godkjente Representantskapet Sekretariatets tilsetting av Johnny Røed, Rena, som distriktssekretær i Molde.

Suppleringsvalg til Sekretariatet.

Øystein Larsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, har rykket opp som fast medlem av Sekretariatet etter at Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund, gikk ut fordi han er gått av som tillitsmann i sitt forbund.

Fra 1. januar 1974 rykker Eivind Strømmen, Hotell- og Restau-

rantarbeiderforbundet, opp som fast medlem av Sekretariatet fordi Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, går av som tillitsmann i sitt forbund.

Representantskapet valgte Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund, til 9. varamann til Sekretariatet. Fra 1. januar 1974 rykker han opp som 8. varamann, og Representantskapet valgte Rasmus Solend, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, som ny 9. varamann fra dette tidspunkt.

Om Hovedavtalen — se kapitell III side 70.

Kongressen

Landsorganisasjonen holdt sin 23. ordinære kongress i dagene 6.—11. mai i Folkets Hus store sal, Oslo.

I Kongressen deltok 260 representanter for forbundene, 40 representanter fra fylkene, Sekretariatet, representanter fra administrasjonen og innbudte gjester, i alt 450.

Kongressen behandlet følgende sakliste:

1. Kongressens åpning.
2. Konstituering.
  - a) Fullmaktens godkjenning.
  - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.
  - c) Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer.
  - d) Valg av redaksjonskomité og valgkomité.
3. Beretning og regnskap.
  - a) Beretning for årene 1969, 1970, 1971 og 1972.
  - b) Regnskap og revisjonsrapporter for årene 1969, 1970, 1971 og 1972.
4. Vedtektsendringer.
  - a) Endring av LOs vedtekter.
  - b) Regler for valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress.
  - c) Samorganisasjonenes vedtekter.
5. Representantskapets behandling av § 35, punkt 7, i Arbeidstvistloven (koplingsbestemmelsen).
6. Tariffpolitikken.
  - a) Tariffspørsmål, skatter, priser, moms m. v.
  - b) Sosialpolitisk program, herunder arbeidstid, pensjonsspørsmål og diverse feriestørsmål.
  - c) Lovspørsmål.
7. Hovedavtalene.
  - a) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.
  - b) Hovedavtalen med Den Kooperative Tarifforening.
  - c) Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier.
8. Organisasjonsformene.
  - a) Organisasjonskomitéens innstilling.
  - b) Diverse organisasjonsspørsmål.
9. Internasjonale spørsmål.
10. Demokrati i arbeidslivet.
11. LOs handlingsprogram.
12. Diverse forslag.
13. Valg.

Det er laget særskilt protokoll over Kongressens forhandlinger, likeså et særtrykk av Kongressens vedtak. Handlingsprogrammet og Sosialprogrammet foreligger som egne trykksaker.

Representasjon

Landsorganisasjonen har vært representert på følgende forbundslandsmøter:

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

8.—12. april i Oslo. Einar Strand og Evy Buverud Pedersen.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

25.—29. april i Oslo. Tor Aspengren.

Norsk Postforbund:

4.—7. juni i Oslo. Odd Højdahl.

Det norske Postmannslag:

20.—23. juni på Spåtind Høyfjellshotell. Tor Halvorsen.

Norsk Transportarbeiderforbund:

24.—28. september i Oslo. Einar Strand og Tor Halvorsen.

Norsk Politiforbund:

7.—10. november på Gausdal Høyfjellshotell. Odd Højdahl.

Luftforsvarets Befalsforbund:

6. november på Voksenåsen.

Andre møter innenlands:

DNAs landsmøte 27.—30. mai. Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand og Fritz W. Hannestad.

Norges Fiskarlags landsmøte:

26.—28. september i Trondheim. Odd Højdahl.

Norske Boligbyggelags Landsforbunds Kongress:

1.—2. november i Oslo. Einar Strand.

Kartellkonferansen 1973:

2.—5. desember på Pers Hotell, Gol. Odd Højdahl.

Kongresser i utlandet:

Landsorganisasjonen i Italia (UIL):

21.—25. mars i Rimini. Tor Halvorsen og Kurt Mosbakk.

Landsorganisasjonen i Sverige (TCO):

12.—15. juni. Einar Strand.

Landsorganisasjonen i Italia (CISL):

18.—21. juni i Roma. Odd Højdahl.

Landsorganisasjonen i Storbritannia (TUC):

3.—7. september i Blackpool. Per Haraldsson.

Landsorganisasjonen i USA (AFL-CIO):

8. oktober i Miami Beach, Florida. Leif Haraldseth.

Diverse styrer og utvalg

Landsorganisasjonen har representanter i en rekke styrer, utvalg og komitéer innenfor arbeiderbevegelsen, samarbeidende organisasjoner og offentlig virksomhet.

Ankenemnda for verdsettelse av aksjer og verdipapirer:

Arne G. Strangel med Leif Bjella som varamann.

Arbeiderbevegelsens internasjonale Støttekomité:

Einar Strand, Leif Haraldseth, Thorvald Stoltenberg, Per Andersen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, med Liv Buck som varamann.

Arbeidsutvalget:

Einar Strand og Kaare Sandegren.

Arbeidernes Opplysningsforbund (faglig utvalg):

Leif Haraldseth.

Arbeidernes Opplysningsforbund (forretningsutvalget):

Odd Højdahl, Tor Aspengren og Leif Haraldseth, med Liv Buck som varamann.

Arbeidsdirektoratet — Styret:

Odd Højdahl, Kjell Lien, med Leif Haraldseth og Per Brannsten som varamenn.

Arbeidsdirektoratet (styreutvalg for trygdesaker):

Odd Højdahl med Kjell Lien som varamann.

Arbeidsmiljø (styringskomité i forbindelse med opplegg for bedre arbeidsmiljø):

Leif Haraldseth.

Arbeidsrettsrådet:

Tor Aspengren og Olaf Sunde.

Arbeiderbevegelsens Arkiv:

Ivar Leveraas, formann, Kurt Mosbakk, Jacob Grava, Halvdan Skard, Arne Kr. Sollid, Dagfinn Mannsåker, riksarkivar, og Kåre Aale.

Arbeidsforskningsinstituttene:

Egil Ahlsen med varamann: Ragnar Røberg Larsen.

Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani (AKAN):

Olav Bratlie med Marie Lindquist som varamann. Otto Totland med Eivind Strømme som varamann.

Arbeidsrettens medlemmer:

1. P. Mentsen, varamann: Lorang Kristiansen. 2. Alf Frotjold. 3. John Johansen. 4. Gunvald Hauge. 5. Bernt Alfsen.

2. representant: 1. Hans Sundrønning med varamann Alf Frotjold. 2. Lorang Kristiansen. 3. John Johansen. 4. Gunvald Hauge. 5. Bernt Alfsen.

Arbeidstidskomitéen av 1964 (Kommunal- og arbeidsdepartementet):

Tor Aspengren og Håkon A. Ødegaard.

Arbeidstilsynet, styret (Kommunal- og arbeidsdepartementet):

Einar Strand og Egil Ahlsen med Kjell Lien som varamann.

Aspirantnemnda for utenriktjenesten:

LOs representant inntil 31/5-1973: Olaf Karling med Thv. Karlsen som varamann.

For perioden 1/6 1973 til 31/5-1976 er oppnevnt Henrik Aasarød med Thv. Karlsen som varamann.

Bedriftsdemokrati i avisene (forhandlingsutvalg):

Kai Ekanger.

Bedriftslegerådet:

Leif Haraldseth, med Jan Balstad, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, som varamann.

De Samvirkende Fagforeninger:

I styret: Einar Strand med Kurt Mosbakk som varamann.

I representantskapet: Einar Strand og Liv Buck med Kurt Mosbakk og Kjell Lien som varamenn.

Direktoratet for Utviklingshjelp (NORAD):

Rådet: Leif Haraldseth.

Distriktenes Utbyggingsfond:

Rådet: Liv Buck og Kjell Lien, med Ulf Sand og Evy Boverud Pedersen som varamenn. Thorleif Andresen og Odd Højdahl med Kjell Lien og Paul Engstad som varamenn. Fra 15. juni: Odd Højdahl og Kjell Lien med Liv Buck og Ulf Sand som varamenn.

FFIs Ungdomskomiteé:

Erik Nilsen.

Fellesutvalget for forberedelse til pensjonsalderen:

Medlem av styret: Einar Strand. Arbeidsutvalget: Liv Buck.

Folk og Forsvar:

Leif Haraldseth.

Fondet for vekst og omstilling i industrien (Industrifondet):

Leif Haraldseth.

Fagopplæringsrådet for Handels- og kontorarbeid:

Thor Skogfeldt med Sidsel Bauck som varamann.

Fellesordningen for Tariffestet Pensjon (FTP):

Odd Højdahl, Einar Strand, Otto Totland, med Jon Rikvold, Liv Buck og Eivind Strømmen som varamenn.

Forbrukernes Forsikringskontor:

I styret for kontoret: Liv Buck. I forsikringsnemnda: Liv Buck.

Forbrukerrådets vilkårsutvalg vedrørende forsikring:

Steinar Halvorsen.

Forbrukerrådet (Departement for familie- og forbrukersaker):
Evy Buverud Pedersen med Kurt Mosbakk som varamann.

Varefaktakomiteén:

Elida Haugan (varamann: Martha Eriksen). Evy Buverud Pedersen (varamann: Bjarne Bårdsen).

Investeringsavgiftsutvalget:

Jon Rikvold.

ILO-komiteén: (Sosialdepartementet):

Leif Haraldseth, Olaf Sunde, med varamann Thorleif Andresen, Øistein Gulbrandsen, Erling Tollerud og Ivar Nes.

Lærlingspørsmål (utvalg):

Ragnar Røberg Larsen, Kjell Lien og Svein Fjæstad.

Levekårsundersøkelsen:

Rådet: Liv Buck og Øistein Gulbrandsen.

Kunst på arbeidsplassen:

Knut Ribu.

Likestillingsrådet:

Tor Aspengren med Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet som varamann. Liv Buck, med Evy Buverud Pedersen som varamann.

Norges Byggeforskningsinstitutt:

Styret: Egil Ahlsen med Øivind Henriksen som varamann. Produksjonsteknisk utvalg: Egil Ahlsen og Alfred Haugen med Øivind Henriksen og Ole Flesvig som varamenn.

Norges Byggstandardiseringsråd:

† Rådet: Øivind Henriksen, Johs. Størksen og Lorang Kristiansen, med Rasmus Solend, Erik Kristoffersen og Villy Jacobsen som varamenn.

Norges Eksportråd:

Jon Rikvold, Leif Andersen og Olav Bratlie, med Ulf Sand, Øistein Larsen og Åge Petersen som varamenn.

Norges Familieråd:

Representant: Liv Buck, med Lillian Bekkevad som varamann.

Norsk Arbeiderpresse:

Tor Aspengren, Lage Haugness, Thor Andreassen, med Einar Strand, Henry Nicolaysen og Jens Torp som varamenn.

Norsk Kulturråd — Rikskonsertene (Kirke- og undervisningsdep.):

Sigurd Lønseth med Magnus Andersen som varamann.

Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd:

I Rådet: Tor Aspengren, Olav Carlsen, med Leif Haraldseth og Egil Ahlsen som varamenn.

Norsk Folke Ferie — Organisasjonen:

Tor Aspengren

Aksjeselskapet:

Tor Aspengren

Styret Dovrefjell Hotell A/S:

Tor Aspengren

NORDEN — norsk forening for nordisk samarbeid:

I hovedstyret: Tor Aspengren. I Rådet: Einar Strand og Liv Buck.

Norsk Folkehjelp (Helseutvalget):

Ragnar Røberg Larsen med Olav Carlsen som varamann.

Norsk Produktivitetsinstitutt:

Rådet: Tor Aspengren, med Leif Haraldseth som varamann, Odd Højdahl med Liv Buck som varamann, Tor Halvorsen, med Jon Rikvold som varamann, Egil Ahlsen, med Ragnar Røberg Larsen som varamann.

Norsk Samband for De Forente Nasjoner:

Styret: Thv. Stoltenberg.

Omstillingsfondet for industrien:

Jon Rikvold med Øistein Gulbrandsen som varamann.

Pensjonstrygden for statens arbeidere (Sosialdepartementet):

I styret: Øistein Larsen med Jahrman Mangan som varamann.

Prisrådet (Lønns- og prisdepartementet):

Varamann: Jon Rikvold.

Rikslønnsnemnda:

Odd Højdahl med Einar Strand, Leif Haraldseth og Liv Buck som varamenn.

Røykskaderådet:

Egil Ahlsen med Ragnar Røberg Larsen som varamann.

Rikstrygdeverkets styre:

Liv Buck, medlem, Odd Eide, varamann.

Ringsaker Folkehøgskule:

Einar Strand, formann, Leif Haraldseth, varamann.

Rådet for lavinntektsundersøkelser:

Repr. i Rådet: Jon Rikvold. Medlemmer: Liv Buck, Øistein Gulbrandsen.

Rådet for Norges-informasjon i utlandet:

Per Haraldsson.

Rådet for produksjonsteknisk etterutdanning:

Harald Andersen.

Rådgivende utvalg om maktfordelingen i Norge:

Tor Halvorsen.

Samarbeidskomitéen LO-DNA:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Olav Bratlie, med Einar Strand som varamann.

Samarbeidsrådet LO-N.A.F.:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Olav Bratlie, med Leif Haraldseth, Egil Ahlsen og Otto Totland som varamenn.

Samarbeidsrådet LO-N.A.F.:

Forskningsutvalget:

Tor Aspengren, Egil Ahlsen, Liv Buck.

Stimuleringsutvalget:

Egil Ahlsen, Sverre Gjørholm.

Arbeidsforskningsinstituttene — Samarbeidsprosjektet — Rådgivende Styringskomité:

Tor Halvorsen, Egil Ahlsen, Liv Buck.

Utvalg for vurdering av Rådets framtidige virksomhet:

Egil Ahlsen, Tor Halvorsen.

Samarbeidskomitéen mellom Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL) og Landsorganisasjonen i Norge (LO):

Einar Strand, Thorleif Andresen, Lage Haugness.

Samarbeidsrådet LO-DKT:

Leif Haraldseth, Otto Totland, Finn Nilsen, med Arne Andresen, NNN, Odd Lilleskare, Transport, og Egil Ahlsen, LO, som varamenn.

Samarbeidskomitéen — NKL/LO:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Otto Totland.

Samarbeidsutvalg LO-AOF:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand.

Samordningsnemnda for yrkesrettlegg:

Medlem: Svein Fjæstad, varamann: Evy Buverud Pedersen.

Forsikringssselskapene Samvirke (Representantskapet):

Leif Haraldseth og Olaf Sunde.

Spania-komitéen, Den norske:

Leif Haraldseth.

Statens Feriefond:

Leif Haraldseth med Kurt Mosbakk som varamann.

TRIM-råd i Norges Idrettsforbund:

Leif Haraldseth.

UNESCO — Den norske nasjonalkomitéen for:

Varamann for Ivar Leveraas, AOF: Per Haraldsson.

Utvalg til å utrede retningslinjene for bruk av omsetningsmidler (Landbruksdepartementet):

Øistein Gulbrandsen.

Samvirke forsikringsaktieselskapene:

Styret: Tor Aspengren, Einar Strand, Thor Andreassen med Odd Højdahl og Harry Jørgensen som varamenn.

Skadenemnda for kollektiv hjemforsikring:

Medlemmer: Olaf Sunde, Per Andersen, Jern- og Metall, Gunnar Torp, Kjemisk, Avd.leder Sørum, Samvirke, Salgssekr. Erling W. Lundbye, Samvirke. Varamenn for Olaf Sunde er Steinar Halvorsen.

Samarbeidskomitéen LO-DNA:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Olav Bratlie med Einar Strand som varamann.

Sluttvederlagsordningen LO-N.A.F.:

Liv Buck, Olaf Sunde med Steinar Halvorsen og Leif Haraldseth som varamenn.

Statens Teknologiske Institutt:

Leif Haraldseth, Egil Ahlsen, med Harry O. Hansen og Harald Andersen som varamenn.

Statens Utlendingsråd (Justisdep.):

Steinar Halvorsen.

Utvalg til å vurdere gjeldende ordninger for beredskap mot akutt forurensning (Miljøverndepartementet):

Olav Carlsen.

LOs internasjonale kontor

Det er 4 ansatte ved kontoret. Kontorets leder Thorvald Stoltenberg ble i forbindelse med regjeringsskifte i oktober utnevnt til statssekretær i Forsvarsdepartementet. Kaare Sandegren, som har vært visegeneralsekretær i Den europeiske faglige samorganisasjon, kom hjem fra Brussel og overtok ledelsen av kontoret fra 1. januar 1974.

Kontoret utgir hver måned bladet «Trade Union News Bulletin in Norway» som blir redigert av Mirjam Nordahl. Den har et opplag på 400 og blir sendt til broderorganisasjoner og andre forbindelser i utlandet.

Når det ellers gjelder informasjon utad og besøk fra utlandet blir det holdt kontakt mellom internasjonalt kontor og informasjonskontoret.

Kontorets leder deltok som foredragsholder om internasjonale spørsmål i en lang rekke møter og kurs arrangert av forskjellige organisasjoner over hele landet og i massemediene. Andre foredragsholdere og journalister ble forsynt med stoff og informasjon fra LOs internasjonale kontor.

Når det for øvrig gjelder LOs nordiske og internasjonale virksomhet, viser vi til kapittel VI — Internasjonalt arbeid.

Øversetting og tolking er foretatt for LOs administrasjon, andre avdelingskontorer og forbund. En har assistert ved delegasjons- og personsbesøk fra utlandet. Spesielt kan nevnes delegasjoner fra den sovjet-russiske landsorganisasjon under ledelse av formannen

A. N. Sjelepin 17.—20. februar, og den ungarske landsorganisasjon under ledelse av generalsekretæren Sandor Gáspár, 5.—8. desember.

Mirjam Nordahl deltok i LO-delegasjon til England 14.—26. januar, og som tolk for AOF-delegasjon til Israel for fastlønte tilitsmenn 6.—19. mars. For øvrig assisterte hun som tolk ved landsmøtene i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund 25.—29. april, Norsk Postforbund 4.—7. juni, og Norsk Transportarbeiderforbund 24.—27. september.

LOs juridiske kontor

Ved kontoret er det for tiden ansatt 5 jurister og 6 kontorfunksjonærer i full stilling. Etter regjeringsskiftet høsten 1973 ble advokat Ekanger utnevnt til statssekretær. Hans stilling har deretter være ubesatt.

Antall saker.

Det har vært sendt ut 2444 betenkninger og brev i løpet av året. Dessuten er det utarbeidet 155 prosessskrift av forskjellig slag og 151 rapporter, innstillinger, forelesningsdisposisjoner, artikler m. v.

Det er i 1973 opprettet 936 nye saker. Av disse kom 759 inn direkte til kontoret og 177 ble anvist til kontoret fra Administrasjonen.

De fleste sakene blir avsluttet ved betenkninger. Medfører sakene rettslige skritt eller ytterligere undersøkelser som fører med seg en videre behandling, blir det opprettet egen sak i hvert enkelt tilfelle med betegnelse i samsvar med behandlingsmåten. Det har i årets løp vært behandlet 185 slike saker ved kontoret. Av disse er 131 opprettet i 1973. Disse 185 sakene fordeler seg således:

Arbeidsrettssaker: Kontoret har behandlet 49 arbeidsrettssaker og avsluttet 28, hvorav 8 fra tidligere år. Av disse er 4 tapt, 9 er vunnet og 15 saker trukket tilbake eller forlikt. Ved årets utgang gjensto 21 saker.

Sivile saker: Kontoret har behandlet 57 sivile saker hvorav 3 lagmannsrettssaker, 3 høyesterettssaker og 51 saker for lavere domstoler. Av disse gjensto 17 fra tidligere år, mens 42 var opprettet i 1973. 29 av disse sakene er avsluttet i 1973 hvorav 13 er vunnet eller forlikt, 2 er tapt, 7 er avsluttet på annen måte og 1 sak er overført til annen advokat. Ved årets utløp gjenstår 30 saker.

Tvangssaker: Kontoret har behandlet 4 inkassosaker. Av disse er 3 avsluttet, derav 2 med fullt oppgjør.

Straffesaker: Kontoret har behandlet 4 straffesaker. Av disse er 1 tapt, 1 delvis vunnet og 2 gjenstår ved årets utgang.

Voldgiftssaker: Kontoret har behandlet 2 voldgiftssaker hvorav 1 er vunnet og 1 ennå ikke er avsluttet.

Registersaker: Disse sakene er opprettet med henblikk på videre behandling uten søksmål for domstolene. Kontoret har behandlet 66 slike saker hvorav 23 fra tidligere år. 48 av disse sakene gjenstår ved utløpet av året.

Undervisning.

Olaf Sunde har forelest 6 timer om ILO.

Steinar Halvorsen har forelest 14 hele dager og 55 timer på LO-skolen og forskjellige kurs.

Kai Ekanger har forelest 24 dager og 69 timer vesentlig på kurs om bedriftsdemokrati.

Karl Nandrup Dahl har forelest 9 hele dager og 191 timer på LO-skolen og forskjellige kurs.

Komitéer og utvalg.

Olaf Sunde er medlem av ILOs styre og den norske ILO-komitéen.

Olaf Sunde møtte som delegat på årets ILO-konferanse.

Sunde er videre medlem av Arbeidsrettsrådet, Styret for sluttvederlagsordningen, Organisasjonskomitéen av 1966 og LOs samarbeidsutvalg. Han er formann i Voldgiftsnemnda for organisasjonstvister, medlem av det rådgivende utvalg vedrørende arbeidstakeroppfinnelser og det rådgivende utvalg vedrørende begrepet tekniske funksjonærer, skadenemnda for kollektiv hjemforsikring og varamann for Aspengren i skadenemnda for kollektiv ulykkesforsikring. Sunde er dessuten varamann i Skadenemnda for Handelsbestyrerforbundet/Samvirke. Sunde er også medlem av det av LO opprettede utvalg som skal utrede spørsmålet vedrørende arbeidstakernes stilling ved fusjon m. v. og utvalget som skal utrede spørsmålet om autorisasjon av farlige bedrifter.

Steinar Halvorsen var medlem av den komité som behandlet forslagene til Kongressen om endring av vedtektene. Han er videre formann for LOs ferielovkomité, medlem av fellesutvalget Samvirke/LO om kollektiv hjemforsikring og Forbrukerrådets vilkårsutvalg.

Han er også varamann for Sunde i Voldgiftsnemnda for organisasjonstviser, Styret for sluttvederlagsordningen, skadenemnda for kollektiv hjemforsikring og varamann i bedriftsdemokratinemnda.

Kai Ekanger er medlem av bedriftsdemokratinemnda, utvalget til revisjon av avbetalingsloven og felleskomitéen N.A.F./LO vedrørende lønn under militærtjeneste. Han er videre varamann i forsikringsskadenemnda.

Da Kai Ekanger ble utnevnt til statssekretær, fikk han samtidig tjenestefri fra bedriftsdemokratinemnda og Steinar Halvorsen ble oppnevnt som medlem i hans sted. Som ny varamann ble oppnevnt Karl Nandrup Dahl.

Karl Nandrup Dahl er medlem av den nordiske samorganisasjons utvalg for multinasjonale selskap, kredittkjøpsutvalget, sjøgrenseutvalget av 1954, redaksjonskomitéen for boken «Labour Law in Norway», LOs utvalg som utreder spørsmålene vedrørende havets folkerett og utvalget som er satt ned for å vurdere kvinneyrkenes lønns plassering innenfor den offentlige virksomhet. Han er varamann i Markedsrådet.

Tore-Jarl Christensen er sekretær for LOs sosialpolitiske utvalg og LOs oljeutvalg. Han er varamann for Odd Højdahl i Industri-departementets kontaktutvalg vedrørende oljespørsmål.

Presse- og informasjonsvirksomheten

Presse- og informasjonsvirksomheten har omfattet utgivelsen av Fri Fagbevegelse, informasjonsvirksomhet utad og innad i sin alminnelighet, virksomheten i forbindelse med LO-inform og forberedelser til LOs 75-årsjubileum.

Det har vært stor etterspørsel fra skoleelever og studenter etter stoff om fagbevegelsen og dens virksomhet. Det har også vært besøk av enkeltpersoner og grupper fra inn- og utland. Blant annet har det vært utenlandske pressebesøk i forbindelse med den virksomhet som blir drevet gjennom Rådet for Norges-informasjon i utlandet, der LO er representert.

Det har som vanlig vært kontakt med presse og kringkasting, og det har vært holdt pressekonferanser om spesielle spørsmål innenfor LOs virksomhet.

I samarbeid med IDEKO er det laget en ambulerende utstilling, som i 1973 ble vist på industri- og håndverksutstillinger i Fredrikstad og Stavanger. Den ble også vist under LO-kongressen i mai.

Det er nedsatt et utvalg med representanter for Landsorganisasjonen, Arbeidernes Opplysningsforbund, Det norske Arbeiderparti

og A-pressen for å ta seg av journalistopplæringen i A-pressen. Denne virksomheten er nærmere omtalt i kapittel V — ARBEIDSMARKEDET, SOSIALPOLITIKK OG UTDANNING.

Det har i samarbeid med andre kontorer i LO vært utarbeidet foredragsdisposisjoner om handlingsprogrammet, sosialprogrammet og den økonomiske situasjon. Det er trykt revidert opplag av den generelle LO-brosjyren, det er laget forskjellig trykt materiale med sikte på medlemsverving, og informasjonskontoret har hatt ansvaret for LOs beretning, trykking av vedtekter m. v.

Per Haraldsson har representert LO i informasjonsutvalget i Nordens faglige Samorganisasjon. Det har i løpet av året vært holdt to møter i dette utvalget for drøfting av den gjensidige informasjonsvirksomheten.

Per Haraldsson har deltatt i DNAs informasjonsråd, redaktørkonferanser i Arbeiderpartiet, IDEKO's generalforsamling, generalforsamlingen i Ukebladet Aktuell, generalforsamling i FN-Sambandet, årsmøtet i Arbeidernes Opplysningsforbund, årsmøtet i Forbrukerrådet og rådmøtet i Nasjonalkomiteén for UNESCO. Videre representerte han LO på den britiske fagkongressen 3.—7. september.

Informasjonssjefen og informasjonssekretæren har holdt en rekke forelesninger og foredrag i foreninger og på kurs.

Fri Fagbevegelse.

I 1973 kom *Fri Fagbevegelse* ut med 21 nummer. Utgivelsesdagen er året gjennom hver annen onsdag med unntak for ferietiden og de store høytider som påske, jul og nyttårsukene. Bladets opplag er 43 500 eksemplarer pr. nummer. Redaksjonens sammensetning er uforandret: Redaktør Knut Ribu, redaksjonssekretær Artur Bruflat og journalist Erik Nilsen.

Bladet er redigert etter de samme retningslinjer som tidligere. Det er lagt vekt på å orientere om aktuelle faglige saker. De kommentarer og synspunkter bladet gir uttrykk for, synes å ha større gjennomslagskraft i dagspressen enn tidligere.

I 1973 har redaktøren deltatt i et møte av gruppen for LO-redaktører innen Den europeiske faglige samorganisasjon i Marseille 1. og 2. juni, og på den Nordiske Arbeiderkongress i Stockholm 15.—17. juni. Han har også ledet en gruppe norske faglige pressefolk på reise i Sovjetunionen som sovjetisk LOs gjester i tida 18.—28. september. Deltakerne i gruppen var foruten Knut Ribu, Sigurd Kvilekval, Norsk Jernbaneforbund, Fritjof Ekelund,

Norsk Kommuneforbund, og Konrad Antonsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Erik Nilsen ble i 1973 oppnevnt som europeisk representant til FFIs ungdomskomiteé, og siden som en av visepresidentene i DEFSS ungdomskomiteé.

LO-inform.

LO-inform-virksomheten ble under ledelse av LOs informasjonsutvalg ført videre i 1973 med en hel rekke og meget omfattende tiltak. Kartleggingsarbeidet med sikte på å fremskaffe oversikt over organisasjonsforholdene i de enkelte samorganisasjonene ble ført videre. Dette arbeid ble fulgt opp gjennom en to måneders vervekampanje våren 1973. I en del distrikter ble det oppnådd meget bra resultater, dette gjaldt særlig Trøndelags-fylkene, hvor det ble vervet til sammen ca. 1500 nye medlemmer som direkte resultat av kampanjen. Men også i andre distrikter ble det oppnådd gode resultater.

Til vervekampanjen ble det gitt økonomisk støtte til hvert enkelt distriktkontor som delvis ble benyttet til tilleggsbemanning. Til spesielle kampanjer i Bergen, Kristiansand S, Molde, Oslo, Trondheim og Stavanger ble det gitt ekstra tilskudd. Det ble videre utarbeidet to vervebrosjyrer og en folder med tips til ververe.

Den utadvendte virksomheten omfattet plakater på leide plakatklasser, i alt ca. 5800, kinoreklame på nærmere 400 kinoer spredt over hele landet, en serie på 6 annonser i ukepressen.

En betydelig del av LO-inform-virksomheten var knyttet til Kongressen. Det gjaldt innhenting av synspunkter og oppfatninger i forbindelse med ajour-føringen og revideringen av LOs handlingsprogram. Materiell ble innsamlet med bakgrunn i besvarelsene gitt på oppgavene i brevkursene «Program for LO», «LO-debatt om arbeidsmiljø», «Forbruker — med viten og vilje» og «LO — ditt redskap». I tillegg ble det utarbeidet debattheft som gikk på temaene arbeidsmiljø, fagbevegelsens forhold til forskningen, bolipolitikk og forbrukerpolitikk. Totalt deltok nærmere 19 000 medlemmer i besvarelsen av brevkursene og debattheftet. Med bakgrunn i det innkomne materialet ble det utarbeidet nytt utkast til handlingsprogram.

Til Kongressen ble det for øvrig utarbeidet en serie hefter som totalt utgjorde det materiell som ble utlagt til representantene på Kongressen. Serien omfattet foruten forslagshefte, også utkast til sosialpolitisk program, faglig regnskap, organisasjonskomitéens innstilling, kulturutvalgets innstilling og representantskapets behandling av § 35, punkt 7, i Arbeidstvistloven.

Den utadvendte virksomheten ble fulgt opp i løpet av høsten med en ny serie annonser i ukepressen med i alt 7 forskjellige temaer. En ny runde med plakater på leide plakatlusser inngikk også i den utadvendte virksomheten.

Etter inngående drøftinger i informasjonsutvalget, bl. a. med bakgrunn i en innstilling fra et spesielt utvalg, ble virksomheten høsten 1973 særlig rettet mot ungdom og kvinner. De forskjellige tiltakene ble gjennomført i nært samarbeid med LOs ungdomsutvalg og LOs kvinnenemnd.

Den innadvendte delen av virksomheten, som særlig er konsentrert til kurs- og konferansevirksomhet, vil bli ført videre i 1974. Årsaken til at virksomheten ble knyttet spesielt til disse to gruppene er undersøkelser som har avslørt at det for begge gruppernes vedkommende er dårlig aktivitet og oppslutning.

Drøftinger med forbundene sommeren 1973 avklarte at 15 forbund i løpet av høsten 1973 og våren 1974 hadde planlagt å gjennomføre egne vervekampanjer som oppfølging av LO-kampanjen våren 1973. Fra informasjonsutvalgets side ble det utarbeidet en egen verve- og agitasjonsbrosjyre og et vervekort. Til bruk på ukekurs i AOF og forbundenes regi, ble det videre utarbeidet et 2 timers program om verving og agitasjon. Forutsetningen er at dette programmet, som inneholder en foredragsdisposisjon med overhead-transparenter, skal kunne benyttes i tida framover med tanke på å øke forståelsen for vervearbeid.

Med bakgrunn i en innstilling fra et underutvalg nedsatt av informasjonsutvalget, ble det henstilt til AOF om å utarbeide en film om norsk fagbevegelse med tanke på jubiléet 1974. Arbeidet med en slik film tok til høsten 1973, og det forberedende arbeid ble gjort i samarbeid med LOs informasjonskontor. Filmen blir på 17 minutter og er laget særlig med tanke på også å kunne benyttes i skolene.

Med tanke på jubiléet 1974 ble det forberedende arbeid satt i gang, og LOs informasjonsutvalg ble oppnevnt som jubileumskomiteé. Ett av de største tiltakene som settes i verk i forbindelse med jubiléet er LOs aktivitetsaksjon, en omfattende virksomhet drevet av LO i samarbeid med forbundene, Folkets Brevskole, og med AOF som koordinator. Aksjonen omfatter 5 brevkurs som i hovedsak gjelder organisasjonskunnskap, særlig med sikte på å styrke det lokale apparat. Mottoet for aksjonen er «Studiearbeid styrker organisasjonen», og slagordet som preget hele aksjonen «Vi trenger flere som vet». Antallet deltakere var ved utgangen av 1973 ca. 7000.

LOs rasjonaliseringskontor

Personalet ved LOs rasjonaliseringskontor har i 1973 bestått av Egil Ahlsen, leder, konsulentene Harald Andersen og Ragnar Røberg Larsen, kontorfunksjonær Else Olavson.

I forbindelse med at Tor Halvorsen ble uttatt til statsråd har Røberg Larsen overtatt hans arbeidsområde inntil videre.

Arbeidsoppgavene for avdelingen har for en vesentlig del bestått i komité- og utvalgsarbeid, samt kursvirksomhet. Det har vært ytt bistand til de forskjellige forbund i forbindelse med tvistebehandling når det gjelder lønssystemer og akkordarbeid. Det har i året som gikk vært en økt tendens mot fastlønssystemer i industrien, som har vært bygd på bruk av arbeidsvurdering. Kontoret har vært med på å tilrettelegge bruken av slike systemer.

Ved Statens teknologiske institutt har det i 1973 vært en rekke kurs i produksjonsteknikk og arbeidsstudier hvor tillitsmenn har deltatt.

Det har vært holdt forelesninger i emnene: Demokrati i arbeidslivet, medbestemmelsesrett, samarbeidsforsøk med delvis selvstyrte grupper, samarbeidsforhold, bedriftsutvalgsarbeid, produktivitet, arbeidsstudier, lønssystemer og trivsel i arbeidet. I alt har personalet forelest ved 65 kurs og hatt 330 forelesningstimer.

Det har gjennom året vært foretatt en rekke bedriftsbesøk.

Brosjyren «Bedriftsutvalgene» har også i 1973 utkommet med 8000 eks. pr. måned. Det har vært lagt særlig vekt på å gi stoff omkring «Industrielt demokrati» og en har ved tre anledninger måttet trykke ekstra opplag for å dekke etterspørselen.

Kontorets personale deltar i følgende komitéer, styrer og utvalg:

Egil Ahlsen er medlem av Norsk Produktivitetsinstituts råd, arbeidsutvalg og kontrollkomité, Statens teknologiske institutt, Røykskaderådet, Arbeidsforskningsinstituttene, Rådet for utviklingsfondet, Arbeidstilsynet, Samarbeidsrådet og forskningsutvalget.

Harald Andersen er medlem av Rådet for produksjonsteknisk etterutdanning, Norsk Ergonomiutvalg, Industriseminar, Norsk Rasjonaliseringsforbund, Fagutvalg — STI, Fagutvalg — NPI og er varamann i STIs styre.

Ragnar Røberg Larsen er medlem av Undervisningsutvalget for Sørmarka, LOs lærlingutvalg, Helse- og miljøvernutvalget i Norsk Folkehjelp, Standardiseringskomitéen for personlig verneutstyr, Bransjeforskningsfondets styre, Industriseminar, Rådet for Teknisk Terminologi, formann i komitéen for skiftarbeid/beredskaps-

tjeneste, Fondet til fremme av bransjeforskning. Videre er han vararammann i styret for Røykskaderådet, styret for Arbeidsforskningsinstituttene, samt Vern og Velferd.

I året 1973 ble holdt 59 kurs med til sammen 591 deltakere.

12 forbund hadde deltakere på kursene, og representanter fra bedriftsledelse og andre organisasjoner utgjorde 36 prosent av deltakerantallet.

Distrikt	Antall grupper	Antall deltakere	Antall bedrifter
Oslo-Akershus	23	228	9
Østfold	6	47	2
Bergen-fylkene	26	276	16
Oppland	2	17	1
Trøndelag	2	23	1
	<hr/> 59	<hr/> 591	<hr/> 29

	Grupper	Deltakere
Samarbeidsforhold	21	213
Arbeidsinstruksjon	13	141
Arbeidsmetoder	8	76
Bedriftsutvalg	3	30
Diskusjonsledelse	10	80
Vernearbeid	4	51
	<hr/> 59	<hr/> 591

Deltakerne kom fra følgende forbund:

Norsk Arbeidsmandsforbund	37
Norsk Grafisk Forbund	20
Norsk Gullsmedarbeiderforbund	5
Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund	50
Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	100
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund	66
Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund	15
Norsk Kommuneforbund	11
Luftforsvarets Befalsforbund	35
Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer	11
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund	12
Norsk Tjenestemannslag	12
Bedrifter o. a. organisasjoner	217
	<hr/> 591

LOs revisjonskontor

Landsorganisasjonens revisjonsutvalg har i 1973 bestått av:

Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Marie Lindquist, Bekledningsarbeiderforbundet og Jens Torp, Norsk Kommuneforbund.

Det er i løpet av året holdt 4 møter.

Kontoret beskjeftiget ved årets utgang revisjonssjef, 6 revisorer, 2 revisjonsmedarbeidere og 1 assistent.

Arbeidsområdet ved utgangen av 1973 omfatter regnskapene for Landsorganisasjonen, herunder regnskapene for LOs distriktskontorer, Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse, Fagorganisasjonens Stønadskasses Fond, Folket Hus Fond, Folkets Hus Landsforbund, LO-skolen Sørmarka, Norsk Pensjonistforbund, Handels- og Kontorfunksjonærenes Fellesforening i Oslo, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundets stedlige styre i Oslo, Statstjenestemannskartellet, Norsk Arbeiderpresse A/S, Folkets Hus A/L, Østkantens Folkets Hus, Storgt. 39, De Samvirkende Fagforeninger, AKAN, A/S Ide-Kommunikasjon, Arbeidernes Opplysningsforbund med Sørmarka og Østråt, samt 37 fagforbund med under-regnskaper.

Kontoret har videre hatt en del spesialoppdrag, bl. a. kontroll i en rekke av forbundenes utenbys avdelinger.

To av revisorene har forelest i regnskap og revisjon ved kurs arrangert av forbundene.

Revisjonsarbeidet er utført i samsvar med gjeldende bestemmelser om revisjon og god revisjonsskikk, herunder kontroll med at de økonomiske disposisjoner som er foretatt har hjemmel i vedtekter og protokollerte vedtak i de organisasjoner og selskaper som sorterer under revisjonskontorets arbeidsområde.

Arne G. Strangel har i 1973 være medlem av Ankenemda for verdsettelse av aksjer (Riksskattestyret) og varamann i Ettersynskomiteen ved Norges Banks hovedsete. Sammen med revisjonssjef Knut Braathen i NKL er han hovedrevisor i Liv- og Skadeforsikringsselskapene Samvirke.

Det har ikke vært noen endringer i personalet i 1973.

Regnskapet for 1973 viser et overskudd på kr. 18 501.03.

Etter at reserven pr. 1. januar 1973 kr. 296 236.46 er overført, har kontoret ved årets utgang til disposisjon kr. 314 737.49 som overføres til neste år.

LOs økonomiske kontor

Ved begynnelsen av året var det ansatt 4 økonomer og 4 funksjonærer ved kontoret. Den 8. januar ble Ulf Sand tilsatt som utredningsleder i LO. De Regjeringen tiltrådte etter valget i september ble Ulf Sand statssekretær og Øistein Gulbrandsen overtok hans arbeid som utredningsleder. Cand. oecon. Jon Rikvold er leder for kontoret.

Økonomisk kontor utfører en rekke faste oppgaver. Hver måned blir det utarbeidet oversikter over medlemstallet i Landsorganisasjonen og tilsluttede forbund og detaljoppgaver over endringer i Konsumprisindeksen. Kontoret gir 4 ganger årlig ut publikasjonen «Økonomisk Informasjon», der en tar med lønnsstatistikk, arbeidsmarkedsstatistikk og annet aktuelt statistisk og økonomisk stoff. Publikasjonen sendes forbund, distriktskontorer og andre. En kvartalsvis oversikt over produksjonsindeksen i bergverksdrift, industri og kraftforsyning blir også sendt forbund og distriktskontorer.

Kontoret har utarbeidet tabeller over medlemsmassens sammensetning og fordeling, og oversikter over tariffsaker og konflikter behandlet og godkjent av Sekretariatet. Disse tabeller tas inn i beretningen. Videre utarbeides for administrasjonen oversikter over kontingenten til forbundene og andre økonomiske forhold innen fagbevegelsen. Til beretningen utarbeides også statistisk-økonomisk oversikt. Det er dessuten utarbeidet en oversikt over disponeringen av tariff tilleggene i de enkelte overenskomstområder for en del forbund etter tariffrevisjonen i 1972.

Kontoret har laget utkast til uttalelser og notater bl. a. om pris- og lønsspørsmål, arbeidskraftpolitikk, lavtlønsspørsmål og inntektfordeling m. m. Ellers er det foretatt ulike beregninger for å besvare forespørsler fra administrasjonen, forbundene, myndighetene og innenlandske og utenlandske organisasjoner.

Jon Rikvold har i 1973 vært medlem av en rekke offentlige utvalg og komitéer, bl. a. medlem av styret i Norges Eksportråd, representant i Den rådgivende komité for visse økonomiske spørsmål, særlig tollspørsmål, Teknisk beregningsutvalg i tilknytning til inntektsoppgjørene, Kontaktutvalget for arbeidsmarkedsforskning, Hovedorganisasjonenes sykelønnsordninger, Rådgivende utvalg for saker vedrørende Det Europeiske Frihandelsforbund og nordisk økonomisk samarbeid med utvidet mandat til også å fungere som rådgivende instans i saker som vedrører EEC. Rikvold har representert LO ved en rekke internasjonale møter.

Øistein Gulbrandsen er bl. a. varamann i Kontaktutvalget for arbeidsmarkedsforskning, Norges Eksportråd og ILO-komiteén,

Rådgiver i Det tekniske beregningsutvalg i tilknytning til inntektsoppgjørene, og medlem av Rådet for levekårsundersøkelser.

Per Brannsten er medlem i Utvalg til å utrede den framtidige sysselsettingsstatistikken og medlem av Betalingsformidlingsutvalget, varamann for Kjell Lien i Arbeidsdirektoratet og for Røberg-Larsen i Industriseminaret.

Solveig Moi har vært medlem av et engere utvalg nedsatt av Kontrollutvalget for Sykelønnsordningen, Sluttvederlagsordningen og Opplysnings- og utviklingsfondet.

Økonomene har i 1973 skrevet en rekke artikler og holdt forelesninger og foredrag om forskjellige økonomiske spørsmål.

LOs Kvinnenemnd

LOs Kvinnenemnd består av de til enhver tid valgte kvinnelige medlemmer i forbundenes forbundsstyres/forretningsutvalg, samt de valgte kvinnelige tillitsrepresentanter i de tilsluttede forbund.

Kvinnenemnda har i 1973 bestått av representanter fra 16 forbund. Av Kvinnenemndas 48 representanter er 29 medlemmer ifølge vedtektene, 13 er vararepresentanter og 6 er observatører.

Arbeidsutvalget har bestått av:

Formann: Lillian Bekkevad, Norsk Tele Tjeneste Forbund, Nestformann: Harriet Andreassen, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Styremedlemmer, øvrige medlemmer/vararepresentanter:

Styremedlemmer/representanter: Grethe Brenger, Norsk Kommuneforbund. Elida Sundby, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Bergliot Nyhus, Norges Handels- og Kontorfunk. Forbund.

Varamenn: Oddbjørg Lothe, Norges Handels- og Kontorfunk. Forbund. Elsa Hansen, Norsk Nærings- og Nytelesesmidd.arb.forbund.

Samorganisasjonenes kvinnenemnder:

Det var på den første faglige kvinnekongress i Oslo i dagene 11. og 12. mai 1957 at retningslinjer og oppgaver for nemnder (de lokale kvinnenemnder) ble behandlet. En komité hadde utarbeidet forslag til så vel retningslinjer som arbeidsoppgaver. Disse ble godkjent av LOs sekretariat 17. desember 1957.

Fra disse vedtekter siteres:

«På de steder eller i byer der det er et større antall kvinnelige fagorganiserte medlemmer, skal der dannes lokale faglige kvinnenemnder.

Hver kvinnenemnd må tilpasses etter forholdene på sitt sted og i overensstemmelse med de lokale samorganisasjoner eller faglige utvalg.

Samorganisasjonene eller faglige utvalg utreder kvinnenemndenes utgifter».

I landet er det i alt 195 faglige samorganisasjoner ved utgangen av 1973.

Når det gjelder faglige kvinnenemnder er det ved utgangen av 1973 registrert 19 nemnder.

I tillegg til dette har LOs Kvinnenemnd kontakt med ca. 200—300 faglige kvinner ut over i hele landet.

Øvrige komitéer og utvalg:

LOs Kvinnenemnd valgte på sitt årsmøte representanter til ulike komitéer og utvalg. Disse er:

Nordisk Komité:

Representanter, formann, nestformann og sekretær. Varamenn, Elida Sundby og Karine Pedersen.

Landsnemnda for husmorgymnastikk:

Alida Storhaug, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Anne Sveum Mosvik, Jern og Metall.

Komitéen for fest uten alkohol:

Rønnaug Rønbeck, LOs husmorsenter, og Randi Rønning, LOs husmorsenter.

Kvinnens Frivillige Beredskap:

Representanter: formann, nestformann, sekretær og Oddbjørg Lothe, Handel og Kontor.

Varamenn: Kirsten Aas, N. Sosionomforbund, Alida Storhaug, Hotell- og Restaurantf., Grete Brenger, Norsk Kommuneforbund og Else Larsen, N. Nærings og Nytelse.

Norsk Folkehjelp:

Ruth Haugen, Norsk Arbeidsmandsforbund, Else Pfaff, Norsk Sjømannsforbund.

Samarbeidskomité med DNAs kvinnesekretariat:

Lillian Bekkevad, Evy Buverud Pedersen og Liv Buck.

Møtevirksomheten:

Arbeidsutvalgsmøter:

I 1973 er det i alt holdt 10 arbeidsutvalgsmøter.

Medlemsmøter:

I 1973 er det i alt avviklet 3 medlemsmøter.

Medlemsmøtene har vært lagt opp som fellesmøter mellom faglige og politiske kvinner. Representanter fra DNAs kvinnesekretariat, DNAs stortingskvinner, Oslo faglige samorganisasjons kvinnenemnd, samt LOs Husmorsenter har vært innbudt til samtlige møter. Det har vært god oppslutning til samtlige medlemsmøter.

Følgende emner har vært oppe til behandling på møtene:

- 30. januar: «Forbrukerrådets omorganisering og virksomhet».
- 6. mars: «DNAs kvinnebevegelses handlingsprogram».
- 10. april: «LOs handlingsprogram».

Landstillitskvinnerkonferanse:

Konferansen ble holdt i tiden 29. mars—3. april. Det deltok 27 representanter fra hele landet.

Konferansen var delt i to avdelinger. Dagene 29.—31. mars var viet faglige spørsmål. I dagene 1.—3. april deltok representantene i DNAs kvinnesekretariats Landskvinnerkonferanse.

Følgende emner ble behandlet:

- 29. mars: «Forslag til Handlingsprogram». Innleder: Ulf Sand.
«Den internasjonale faglige situasjon» Innleder: Thorvald Stoltenber.
- 30. mars: «Miljøvern — problemer og oppgaver». Innleder: Jan Balstad.
«LOs holdning til sosialpolitikken». Innleder: Odd Højdahl.
- 31. mars: «Bør de faglige organiserte kvinnene ha eget handlingsprogram?» Innleder: Lillian Bekkevad.
- 1. april: «Er forbrukerspørsmål en oppgave for LO? Innleder: Liv Buck.
- 2. april: «Vårt mål — reell likestilling og Hvorfor Handlingsprogram?»
Innleder: Sonja Ludvigsen.
«Arbeidslivet». Innleder: Elsa Rastad Bråten.
«Utdanning». Innleder: Haldis Havrøy.
«Politikk og samfunn». Innleder: Bjørg V. Bergh.
- 3. april: «Med nytt samfunn som siktemål». Innleder: Trygve Bratteli.

Helgekurs:

I forbindelse med omorganiseringen av LOs Kvinnenemnd til utvalg for familiespørsmål, og i forbindelse med LOs Aktivitetsaksjon høsten 1973, som spesielt skulle rettes mot kvinner og ungdom,

arrangeres det, etter forslag fra LOs Kvinnenemnd, en rekke helgekurs rundt om i landet.

Helgekursene arrangeres i samarbeid mellom LOs distriktskontorer og LOs Kvinnenemnd, 1 eventuelt 2 i hvert distrikt.

Det er i 1973 arrangert 3 kurs:

Ett kurs under distriktskontoret i Trondheim og to kurs under distriktskontoret i Bergen.

Det vil i løpet av 1974 bli arrangert ytterligere 19 kurs.

Kursene har følgende program:

LOs Aktivitetsaksjon, LOs Handlingsprogram, LOs Sosialpolitiske program, Dagens aktuelle arbeidsoppgaver og Kvinnene og fagbevegelsen.

Kursene tar sikte på å spore til økt aktivitet blant kvinnene, både i de lokale utvalg for familiespørsmål som skal opprettes, og for øvrig i alle fagbevegelsens organer.

Kvinnesekretærens reiser.

Kvinnesekretæren har i løpet av året hatt en rekke reiser i inn- og utland, dels i forbindelse med foredrag og forelesninger, dels i forbindelse med representasjon for LO eller Kvinnenemnda på møter og konferanser.

Nordisk Faglig Studieuke om familiepolitikk:

Den Nordiske Faglige Studieuke om Familiepolitikk ble avviklet i tiden 2.—8. juni i Petåys i Finland. Det var finsk LO (SAK) som var vertskap dette året.

I alt var det 40 deltakere med på studieuken. Tidligere har hvert land hatt 10 representanter hver. Man gikk denne gangen i fordelingen av representanter ut fra medlemsorganisasjonene i Nordens Faglige Samorganisasjon. Deltakerne kom fra:

8 representanter, Landsorganisasjonen i Norge, 8 representanter Landsorganisasjonen i Sverige, 8 representanter Landsorganisasjonen i Finland (SAK), 8 representanter Landsorganisasjonen i Danmark, 4 representanter TCO i Sverige og 4 representanter TOC i Finland.

Norske deltakere var følgende:

LOs administrasjon: Evy Boverud Pedersen, Richard Trælnes.
LOs Kvinnenemnd: Lillian Bekkevad. *Forbundene:* Karine Pedersen, Norsk Arbeidsmandsforbund, Kjell A. Bakke, Norsk Jernbane-forbund, Klara Pedersen, Norsk Kjemisk Industrierbeiderforbund, og Odd Hübenbecker, Norsk Nærings- og Nytelsesm.arb.forbund.
DNAs kvinnesekretariat: Hanne Marie Tjensvoll.

Emnene under studieuka dreide seg vesentlig om stønadsregler og skatteregler for barnefamiliene, flytting av arbeidskraft og ekteskapslovgivningen.

Likeså ble drøftet de framtidige samarbeidsformene.

Landsnemnda for Husmorgymnastikk:

LOs Kvinnenemnd er representert i nemnda ved Elida Storhaug, Anna Sveum Mosevik og Elida Sundby som er kasserer i nemnda. Nemnda har hatt 7 møter, samt årsmøte i 1973. Det er arrangert 3 instruktørkurs med ialt 94 deltakere. Kursene er lagt opp med 26 timer teori, 19 timer praktisk arbeid og 8 timer gruppearbeid. Det er påmeldt 18 nye lag til Landsnemnda i løpet av året.

Kvinnenes samarbeidskomité for fest uten alkohol:

Rønnaug Rønbeck og Randi Rønning representerer LOs Kvinnenemnd i komitéen. Komitéen har arbeidet med informasjon gjennom lokale arrangementer.

Kvinnens Frivillige Beredskap:

LOs Kvinnenemnd har 4 representanter i KFBs hovedkomité: Lillian Bekkevad, Harriet Andreassen, Oddbjørg Lothe og Evy Buverud Pedersen, som også er medlem av arbeidsutvalget. Det har vært holdt 6 møter i arbeidsutvalget og 2 møter i Hovedkomitéen i 1973. Man har i 1973 spesielt behandlet aldersgrense for barn i forbindelse med mobilisering/evakuering. Man ønsker her lik aldersgrense i alle sammenheng. NOU — innstilling nr. 37 — Kvinnetjenester i Forsvaret — er også behandlet og det er avgitt uttalelse, hvor man i store trekk slutter opp om innstillingen. Det har for øvrig vært arrangert en lang rekke møter og konferanser rundt om i landet.

Norsk Folkehjelp/Landsrådet mot hjemmeulykker:

Landsrådet mot hjemmeulykker, som ble dannet i 1965, er på ekstraordinært årsmøte 5. november 1973 vedtatt nedlagt fra 1. januar 1974. Landsrådet mot hjemmeulykker har hatt tilslutning fra mange organisasjoner og institusjoner. Her kan nevnes blant flere: Norsk Folkehjelp — LOs Kvinnenemnd — LOs Husmorsenter — Norsk Bonde- og Smaabrukarlags Kvinnegruppe — S-lagenes kvinnegrupper — Norges Fiskarlag.

Landsrådets viktigste oppgave har vært å fremme opplysning og forebygging av hjemmeulykker, koordinere alle krefter i kampen mot disse ulykker og foranledige at det blir drevet et intenst undersøkelsesarbeid om dem.

Gunvor Kværnbråthen har vært styremedlem i Landsrådet.

LOs Kvinnenemnd har i 1973 hatt følgende som sine kontakter til Landsrådet mot hjemmeulykker (Norsk Folkehjelp): Ruth Haugen og Else Pfaff.

Arbeidsutvalget har i 1973 hatt 6 møter og behandlet 52 saker. Det har vært holdt 1 dagskonferanse, 5. mars 1973, og orienteringsmøte med representanter fra offentlige myndigheter og private organisasjoner 12. november 1973.

Samarbeidskomitéen LOs Kvinnenemnd/DNAs kvinnesekretariat:

Komitéen har i 1973 hatt 3 møter og behandlet en rekke saker, som — Nordisk samarbeid, Fellesmøter, LOs Kvinnenemnds deltakelse i Landskvinnekonferansen, Utvalgsarbeid osv.

LOs Kvinnenemnds faglig/politisk tillitskvinnekonferanse deltok i DNAs Landskvinnekonferanse 1.—3. april.

Det utveksles representanter på de nordiske studieuker. På den faglige studieuka i Petáys i Finland deltok Hanne-Marie Tjensvoll fra DNAs kvinnesekretariat. På den politiske studieuka på Rapham, Otta, deltok Karin Ruud, Norsk Tjenestemannslag fra LOs Kvinnenemnd. Programmet på den politiske studieuka var som følger:

4. juni: «Befolkningsproblemer».
v/Liv Aasen.
5. juni: «Seksualopplysning».
v/Dosent Aase Gruda Skard.
6. juni: «Svangerskapsrettigheter og krav».
v/Journalist Tone Jamholt.
7. juni: «Prevensjon».
v/Dr. Berthold Grünfeld.
8. juni: «Abortspørsmålet».
Et panel med deltakere fra hvert land, under ledelse av Dr. Berthold Grünfeld.

Samarbeidskomitéen deltok i et nordisk faglig/politisk samarbeidsmøte i Stockholm 14. juni. Det ble der enighet om å legge opp til en nordisk faglig/politisk konferanse i Oslo i løpet av høsten 1973, med DNAs kvinnesekretariat som innbyder. Konferansen er utsatt til 1974.

Man vil på konferansen diskutere den politiske situasjon i de enkelte land, samarbeidsformer mellom faglige og politiske kvinner, samt kvinnes situasjon i arbeidslivet.

LOs Husmorsenter:

Styret i 1973 har bestått av følgende: Formann: Rønnaug Rønbeck, nestformann: Ellinor Lorentzen, sekretær: Ruth Axelsen, kas-

serer: Aslaug Haugness. Styremedlemmer: Edle Olsen og Herborg Brommeland. Varamenn: Astrid Sandvik, Olga Bratlie og Anna Isaksen.

Det har vært holdt 8 medlemsmøter i 1973, og gjennomsnittlig fremmøte har vært 78. Sommerturen gikk til Hadeland Glassverk og der var det 94 deltakere med.

En del av programmene på møtene har vært:

- Inntrykk fra en reise på Sicilia», v/Herborg Brommeland.
- Dagligliv for store og små på Rachel Grepp Heimen» v/Else Tingstad.
- Stortingsvalget 1973» v/stortingsrepresentant Aase Lionæs.
- Det er moro å trimme» v/Inger Larck.
- En reise i Tyskland — Kåseri og film» v/Herborg Brommeland.

Det er holdt helgekurs på Sørmarka i tiden 7.—8. april med 25 deltakere. 13 medlemmer har deltatt i LOs debattopplegg: «Forbrukerpolitikk i framtiden».

Til Rachel Grepp Heimen ble det bevilget *kr. 1000.00*. Til Oslo Arbeiderpartis valgkamp ble det bevilget *kr. 3000.00*. Ved en enkel julemesse kom det inn et godt overskudd, som skal brukes til driften neste år.

Rachel Grepp Heimen:

Rachel Grepp Heimen var 6 år 22. november. Som tidligere, har det vært stor søkning til plassene. I løpet av 1973 har det bodd 42 mødre i Heimen, 18 mødre er fraflyttet og 16 er flyttet inn.

Norsk Forening for Familieplanlegging:

Landsorganisasjonen i Norge er kollektivt tilmeldt denne forening. Norsk Forening for Familieplanlegging ble stiftet 19. juni 1969, og foreningens hovedformål er å fremme opplysning om familieplanlegging og foreldreansvar. Man mener det er en menneskerett å kunne planlegge sin egen familie og om dette skal muliggjøres, må alle mennesker i vårt samfunn ha rett til å få de kunnskaper som i dag kan gis om dette.

Sammenliknet med våre naboland i Norden, og med andre land i Europa, har det i Norge skjedd lite på dette området siden Karl Evang i 1930-årene utga sine bøker om seksuell opplysning. Innen arbeiderbevegelsen i Norge har imidlertid behovet for slik opplysning lenge vært anerkjent, og flere enkeltpersoner har gjennom årene gjort en god innsats. I dag har man tilslutning til Norsk Forening for Familieplanlegging fra Landsorganisasjonen i Norge,

Norsk Arbeidsgiverforening, Det norske Arbeiderparti, DNAs kvinnebevegelse, Arbeidernes Ungdomsfylking, Sosialistisk Folkeparti og Norges Kommunistiske Parti, foruten fra en rekke humanitære organisasjoner, ungdoms- og kvinneorganisasjoner og yrkessammenlutninger.

Det har vært holdt 1 møte i 1973. Evy Buverud Pedersen representerte Landsorganisasjonen på møtet.

Folk og Forsvar:

I 1973 har det vært avviklet flere kontaktkonferanser om «Kvinnene og Forsvaret». Hensikten med disse konferanser er å gi deltakerne orienteringer om:

- Den politikk som føres for å bevare vår handlefrihet (sikkerhetspolitikk),
- det militære forsvar og hvilke muligheter det har for å løse sine oppgaver,
- hva skjer, og hvorledes skal vi forholde oss om vi skulle bli utsatt for angrep,
- kvinnenes muligheter for å styrke vårt totalforsvar.

Konferanser har vært holdt i Hamar 22.—23. mars. Deltakerne var: Karin Haugen, Eli Andreassen og Ellen Tilley. I Molde: 4.—5. oktober, med Kirsten Skottheim som deltaker.

Vi var også invitert til å delta i en konferanse på Ås 26.—27. april med 5 representanter, men klarte ikke å skaffe deltakere.

Samarbeidsnemnda mellom Norges Fiskarlags Landskvinneutvalg, Norsk Bonde- og Smaabrukarlags Kvinnegruppe, S-lagenes Kvinnegruppe og LOs Kvinnenemnd:

Samarbeidsnemnda har i 1973 bestått av: Formann: Lillian Bekkevad, sekretær: Evy Buverud Pedersen, LOs Kvinnenemnd, medlemmer: Arne R. Silseth, Hjalmar Møgster, Norges Fiskarlags Landskvinneutvalg, Liv Østlie, Trygve Kaldal, Norsk Bonde- og Smaabrukarlags kvinnegruppe, og Herborg Brommeland og Ella Larsen, S-lagenes Kvinnegruppe.

Sekretariatet deles mellom organisasjonene, med 2 år på hver. LOs Kvinnenemnd har hatt sekretariatet i 1972 og 1973.

Det har vært holdt 3 møter i komitéen i 1973, og det er behandlet en rekke saker, bl. a. representasjonen i Forbrukerrådet, Forbrukerrådets landsmøte og samarbeidsformen mellom komitéens organisasjoner.

Komiteéns medlemmer var til stede på Norges Fiskarlags Landskvinnekonferanse i Bergen 23. og 24. august.

I tiden 5.—9. november arrangerte komiteén ukekurs på Støren. Det møtte 10 representanter fra hver organisasjon. Man tok sikte på å orientere hverandre om egen organisasjons oppbygging, virksomhet og om de aktuelle arbeidsoppgaver i den enkelte organisasjon. Kurset ble dessuten brukt til trening i møteledelse og orientering i praktisk organisasjonskunnskap. Slik møtetrening ble gjennomført gjennom hele kurset. Den enkelte organisasjon hadde ansvar for hver sin dag.

Fra LOs side ble det redegjort for LOs oppbygging og virkemåte og de aktuelle oppgavene for fagbevegelsen, og for LOs utvalg for familiespørsmål og virksomheten i Kvinnenemnda.

Fra de øvrige organisasjoner fikk man bl. a. foredrag om kystsamfunnet i framtida, og aktuelle jordbruksspørsmål og natur- og miljøvernoppgaver, og om forbrukeropplysning og kooperasjonen.

FAGFORENINGSKVINNENES STUDIEFOND

Studiefondet.

LOs Kvinnenemnd har et studiefond, hvis formål er å yte stipend til kvinnelige medlemmer av Landsorganisasjonen i Norge som vil dyktiggjøre seg til arbeid i organisasjonen, eller som trenger omskolering fra ett yrke til et annet.

I 1973 er det utbetalt i alt *kr. 3129.00*.

Kr. 258.00 er bevilget til Vest-Agder Arbeiderpartis Kvinneutvalg som tilskudd til fagorganiserte kvinners deltakelse på faglig/politisk kurs 18. og 19. november 1972.

Kr. 720.00 er bevilget til Harriet Andreassen, Norsk Arbeidsmandsforbund, for deltakelse i Europeisk studieuke om utdanning i Oostduinkerke, Belgia, 22.—26. oktober 1973. I samme forbindelse ble det bevilget *kr. 1476.00* til dekning av reiseutgifter ved deltakelsen og *kr. 375.00* til dekning av kursavgift.

Kr. 300.00 er bevilget til Østfold Arbeiderpartis Kvinneutvalg til dekning av fagorganiserte kvinners deltakelse i kurs 10. og 11. november 1973.

Det er til Vest-Agder Arbeiderpartis Kvinneutvalg bevilget *kr. 50.00* pr. fagorganisert kvinnelig deltaker på faglig/politisk kurs 19.—20. januar 1974. Pengene blir utbetalt når program for kurset og liste over fagorganiserte deltakere, med angivelse av forbund, foreligger hos styret for studiefondet.

LOs KVINNENEMNDS STUDIEFOND

Status pr. 1. januar 1974.

<i>Aktiva:</i>	<i>Passiva:</i>
Bankinnskudd pr. 1/1 1974,	Kapital pr. 1/1 1973 .. kr. 25 549.66
Landsbanken A/S,	Underskudd
12 mndrs oppsigelse .. kr. 23 594.90	pr. 31/12 1973 ..... » 1 954.76
<u>kr. 23 594.90</u>	<u>kr. 23 594.90</u>

Taps- og vinningskonto pr. 31. desember 1973.

Utbetalte stipend i 1973 kr. 3 129.00	Bankrenter i 1973 .... kr. 1 174.24
<u>kr. 3 129.00</u>	Underskudd ..... » 1 954.76
	<u>kr. 3 129.00</u>

Oslo, den 31. desember 1973

7. januar 1974

Regnskapet revidert,
Oslo, februar 1974.

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Revisjonskontoret.

Arne G. Strangel.

LOs utvalg for familiespørsmål

I henhold til vedtak i LOs sekretariat 4. mai 1973 ble det bestemt å opprette et permanent familiepolitisk utvalg i LO.

Utvalget skal bestå av 9 medlemmer. Både kvinner og menn skal velges.

Utvalget oppnevnes av Sekretariatet.

Medlemmer av utvalget er som følger:

Liv Buck, Landsorganisasjonen i Norge — formann.

Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Else Ørbæk, Kartellsektoren.

Kåre Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Harriet Andreassen, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Ivar Andresen, Norsk Kommuneforbund.

Odd Hübenbecker, Norsk Nærings- og Nyt.mid.arbeiderforbund.

Ulf Sand, Landsorganisasjonen i Norge.

Utvalgets sekretær er Evy Boverud Pedersen.

Utvalgets funksjonstid gjelder for kongressperioden 1973—1977.

Utvalgets endelige mandat vil Sekretariatet komme tilbake til etter at utvalget selv blant annet har gitt sitt besyv med på hvordan utvalgsarbeidet skal foregå på det lokale plan i fagbevegelsen.

I vedtaket som LOs sekretariat fattet 4. mai 1973, heter det dog følgende når det gjelder utvalgets arbeidsoppgaver.

Utvalget skal ta seg av spørsmål av familiepolitisk og sosial karakter.

Det skal søke å påvirke tradisjonelle oppfatninger om menns og kvinners rolle i samfunns-, arbeids- og familieliv.

Det skal handle i overensstemmelse med de vedtak som til enhver tid blir fattet av LOs kongress.

Det skal arbeide i nær tilknytning til de målsettinger/arbeidsoppgaver som blir trukket opp i LOs handlingsprogram.

LOs kulturutvalg

LOs kulturutvalg avsluttet sitt arbeid før Kongressen 1973 med å legge fram en innstilling, som ble lagt fram for representantene som egen trykksak. Innstillingen konkluderte med at Landsorganisasjonen vil se kulturpolitikken som en del av den allmenne samfunnspolitikken, og som et redskap til å forme et bedre samfunn preget av større trivsel. Kultur — heter det i konklusjonen — omfatter arbeidsplasser, bomiljøer, utformingen av byer og tettsteder, naturvern, idrett og ungdomsarbeid, ferie og fritid, skole og utdanning, foreningsliv og kulturvirksomhet.

Kulturutvalget la også fram forslag om at det for kongressperioden oppnevnes et kulturutvalg på 7 medlemmer fra LO og forbundene. Det skal være et konsultativt organ for LO, forbundene og fagforeningene.

I Handlingsprogrammet er det et avsnitt om «Kunst og Kultur». Det bygger i store trekk på kulturutvalgets innstilling.

Kongressen vedtok enstemmig de innstillinger og forslag som ble lagt fram.

Utvalgets medlemmer har vært: Odd Højdahl, formann, Richard Trælnes, Knut Ribu, Jack Fjeldstad, Sigurd Lønseth og Kjell Bækkelund.

Organisasjonskomitéen

Organisasjonskomitéen har i løpet av året 1973 holdt diverse møter for å behandle problemer som har oppstått på følgende områder:

Organisasjonskomitéens innstilling til Kongressen 1973.

Utarbeidelsen av innstilling om LOs framtidige organisasjons-

mønster til behandling på Kongressen 1973, har også i år vært Organisasjonskomitéens hovedoppgave.

Det har i sakens anledning i løpet av året vært holdt flere møter både i arbeidsutvalget og i den samlede komité.

Endelig forslag til innstilling, bestående både av en flertallsinnstilling og en mindretallsinnstilling, forelå til behandling på Kongressen i mai.

Sekretariatet har senere oppnevnt følgende medlemmer av LOs organisasjonskomité for perioden 1973/75:

Leif Haraldseth, LO.

Olaf Sunde, LO.

Arne Andresen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forbund.

M. A. Bakke, Norsk Transportarbeiderforbund.

Olav Bratlie, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.

Arvid Engen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksj.

Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Kaare Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet.

Knut Nakken, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Jens Torp, Norsk Kommuneforbund.

Håkon A. Ødegaard, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet.

Organisasjonskomitéen har deretter valgt nytt arbeidsutvalg:

Leif Haraldseth, LO.

Olaf Sunde, LO.

Arvid Engen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksj.

Kaare Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Jens Torp, Norsk Kommuneforbund.

Håkon A. Ødegaard, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Albert Uglem, Statstjenestemannskartellet.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Organisasjonskomitéen har også behandlet det nye debattopplegget om organisasjonsformene og valgt følgende redaksjonsutvalg:

Richard Trælnes, LO.

Kaare Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forb.
Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet.

Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Videre behandlet Organisasjonskomitéen organisasjonsforholdene i kooperasjonen (jfr. vedtak på Kongressen 1973) og valgte følgende utredningskomité:

Leif Haraldseth, LO.

Olaf Sunde, LO.

Håkon A. Ødegaard, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Organisasjonsforhold ved boreplattformer m. v.

Spørsmål om medlemskapsforhold mellom Norsk Sjømannsforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund. Spørsmålet har vært behandlet på flere møter i LOs sekretariat, administrasjonen og i organisasjonskomitéen, da saken er meget vanskelig på grunn av at den berører to forbunds virkeområder. Følgende vedtak ble gjort på Sekretariatets møte den 12. februar 1973:

«Organisasjonsforholdene ved boreplattformene legges i sin helhet til Norsk Sjømannsforbunds organisasjonsområde.»

Videre vedtok administrasjonen at landbasene ikke inngår i vedtaket. Organisasjonsforholdene ved landbasene må eventuelt vurderes separat.

Tekniske Funksjonærers organisasjonsforhold.

Det oppnevnte utvalg som skulle vurdere avgrensningen av begrepet tekniske funksjonærer i relasjon til organisasjonsområdet for Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer har holdt tre møter om problemet og har gjennomgått en anseelig stoffmengde.

Innstillingen gikk ut på å etablere et fast rådgivende utvalg på tre medlemmer. Av disse skal:

- den ene være advokat,
- et medlem være fra funksjonærforbundene, og
- et medlem være fra industriforbundene.

I den enkelte sak tiltres utvalget med et medlem fra Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer og et medlem fra det industriforbund saken direkte vedrører.

De tre faste medlemmer av utvalget oppnevnes av Sekretariatet for 3 år.

Sekretariatet har senere tiltrådt innstillingen og foretatt oppnevningene.

Maarud Bedrifter, Seterstøa.

Det oppsto tvist om medlemskap mellom Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund og Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Saken er løst i samarbeid med forbundene.

Organisasjonsforholdene ved landbaser.

Spørsmål om medlemskapsforhold i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Norsk Sjømannsforbund eller Norsk Arbeidsmandsforbund. Landbasene er skilt ut fra oljeboringssektoren som er underlagt Norsk Sjømannsforbund.

Saken er ennå ikke avklart og ferdigbehandlet.

Organisasjonsforhold for lay-out-personell.

Spørsmål om medlemskap for lay-out-personel i Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, Norsk Grafisk Forbund eller Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Saken er til behandling i vedkommende forbund.

Organisasjonsforholdene ved «Condeep» oljeproduksjonsplattform.

Tvist mellom Norsk Arbeidsmandsforbund og Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund om organisasjons- og overenskomstforholdet ved byggingen av Condeep oljeproduksjonsplattform.

Organisasjonsområdet er lagt til Norsk Arbeidsmandsforbund.

Organisasjonsforholdene i lystbåtsektoren.

Tvist mellom Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund om organisasjonsforholdene i lystbåtsektoren. Det ble i 1973 oppnevnt et utvalg på tre medlemmer med mandat å utrede og komme med forslag til løsning av organisasjonsforholdene innenfor den del av lystbåtsektoren som bygger båter av plast. Utvalget avga sin innstilling 29. oktober 1973. Medlemmer av utvalget har vært:

Klaus Kjelsrud, Gunnar Halvorsen og Leif Andresen.

Utvalget fremmet følgende forslag:

1. Når bedrifter som tidligere har produsert båter i tre, stål eller andre metaller (og arbeiderne har stått tilsluttet Jern og

Metall) går over til å produsere i plast, skal organisasjonsforholdet fortsatt sortere under dette forbunds virkeområde.

Det samme gjelder bestående båtbyggerier som utvider sin produksjon til også å omfatte plastbåter.

2. Når andre plastbedrifter som ifølge sin art sorterer under Kjemisk Industriarbeiderforbund legger om til produksjon av plastbåter, skal bedriften fortsatt bli under dette forbunds virkeområde.

Det samme skal gjelde både eldre og nyetablerte plastbåtbyggerier som ikke har tilknytning til bestående skipsbyggerier som ifølge punkt 1 foran sorterer under Jern- og Metallarbeiderforbundet.

3. Ved bedrifter som har forskjellig beliggenhet og bakgrunn, men av økonomiske og konkurransemessige grunner har gått i fusjon med hverandre, skal de to forbund seg imellom etablere samarbeid om tariffspørsmålene med sikte på å skape likeartede lønns- og arbeidsforhold for de ansatte.
4. Disse retningslinjer kan ikke påberopes eller kreves tillempet ved bedrifter som driver framstilling av andre produkter i plast, idet disse bedrifter ifølge vedtatte retningslinjer hører inn under Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbunds organisasjons- og virkeområde.
5. Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund forplikter seg til ved inngåelse av denne avtale aktivt å medvirke til at intensjonene i denne avtale blir etterlevet.

Sekretariatet har senere tiltrådt innstillingen.

LOs ungdomsutvalg

Formann: Leif Haraldseth, LO. Sekretær: Kjell Lien, LO.

Medlemmer:

Björg Bergh, DNA. Arne M. Olsen, DNA. Rune Gerhardsen, AUF. Olav Boye, AUF. Ivar Leveraas, AOF. Odd Besserud, AOF.

Reiseinstruktør.

Svein Fjæstad har fortsatt som reiseinstruktør i 1973. STUIs tilskudd til dette har vært 35 000 kroner.

Representasjon:

Statens Ungdomsråd: Svein Fjæstad, varamann.

Folk og Forsvar.

Konferansene «Ungdommen og forsvaret», i Ålesund	6 representanter
Levanger, Haugesund, Røros og Trondheim	5 representanter
Kongsvinger, Os, Gol	4 representanter
Hønefoss	3 representanter
Tønsberg	2 representanter

Internasjonalt samarbeid.

Det vises til internasjonalt kontors beretning.

På komité- og rådsmøter (DEFS) har det vært følgende representasjon:

Brussel, 21.—22. mars:	Helge Røed.
Marseille, 27.—31. mai:	Erik Nilsen og Kjell Lien.
Brussel, 24.—27. oktober:	Erik Nilsen.
Luxembourg, 9.—11. desember:	Erik Nilsen.

Dessuten har det på nordisk plan vært følgende representasjon:

LOs kongress i Danmark:	Svein Fjæstad.
NFS ungdomskonferanse i Finland:	Erik Nilsen og Kjell Lien.

Ungdomsutvalget var vertskap for ungdomsgruppe fra Deutscher Gewerkschaftsbund, Nordmark krets, 3.—14. september. Det var 16 deltakere.

Samarbeid med AUF.

Det har vært samarbeid med AUF om arbeidet på skolesektoren. Gjennom en spesiell finansieringsordning fra forbundene gjennom Ungdomsutvalget har skolesekretærens reisevirksomhet blitt betalt av denne konto. I tillegg er det overført til AUF midler til delvis dekning av lønn.

Studie- og opplysningsarbeidet.

Etter opplegg fra Ungdomsutvalget er det holdt 34 korte kurs (helgekurs) med i alt 689 deltakere. Disse kurs er arrangert i samarbeid med LOs distriktskontorer.

Ungdomsutvalget har i samarbeid med AOF arrangert 3 ett-ukers kurs med i alt 77 deltakere. Til disse kurs er alle ungdomsorganisasjoner innbudt.

I forbindelse med studieaksjonen ved LOs 75-årsjubileum har Ungdomsutvalget engasjert seg med brevkurset «Arbeiderbevegelse»

sen og ungdommen». Det er satt opp egen premiering for deltakelse. Premiene er deltakelse i AOFs studietur til Kiel.

Det skal trekkes ut deltakere fra en brevring og 3 ringledere blant deltakere i helgekurs. I tillegg til AOFs opplegg vil Ungdomsutvalget legge opp til et eget arrangement i Kiel sammen med tysk ungdom.

Utredningskontoret

I forbindelse med LO-kongressen sto utredningslederen for utarbeidelse av forslagene til *LOs handlingsprogram*, *LOs sosialpolitiske program* og *LOs faglige regnskap*.

Utredningslederen var LO's kontaktmann i forbindelse med utarbeidelsen av handlingsprogrammet i Den Europeiske Faglige Samorganisasjon.

Han deltok som LOs representant i komitéen som hadde som oppgave å forberede den nordiske arbeider-kongressen i Stockholm 15.—17. juni.

Han har også virket som sekretær for det rådgivende utvalg for bedriftsdemokratispørsmål, som Sekretariatet har nedsatt.

Utredningslederen har skrevet en del artikler og holdt foredrag om aktuelle økonomisk-politiske emner.

Miljøvernarbeidet

Gjennom perioden har bredden av miljøvernarbeidet vært knyttet til oppfølging av tariffavtalen av 10. april 1972 gjennom skole-ring basert på LO-debatt om arbeidsmiljø. I samarbeid med flere av arbeiderbevegelsens organisasjoner er det laget flere utgaver av materialet med henblikk på helgekurs, ukekurs og kombinasjon av 2-ukers kurs, 6 måneders selvstudium og nye 2 uker på kurs. Hovedtyngden av dette arbeid skjer nå i samarbeid mellom de enkelte fagforbund, AOF og Norsk Folkehjelp.

Grunnlaget for miljøvernarbeidet er bygd ut.

Det er utarbeidet og vedtatt et LO/DNA fellesprogram for bedre arbeidsmiljø og viktige deler av programmet er tatt inn i hovedavtalen. Det er videre gjort en omfattende utredning av bedriftslegeordningen og bedriftshelsetjenesten.

Det er satt i verk en systematisk samordning og utbygging av arbeidsmiljøforskningen i samarbeid med Norges Teknisk- Naturvitenskapelige Forskningsråd.

Samordningen av støyforskningen er langt framført allerede innen utgangen av perioden, og det er gjort grundige forberedelser av tilsvarende art når det gjelder kjemiske stoffer.

Elektronisk databehandling (EDB)

Åtte forbund, med tilsammen 387 000 medlemmer, er sammen med LO tilsluttet et EDB-Interessentskap. Medlemmer i Interessentskapet er:

Landsorganisasjonen i Norge,
Bekleddningsarbeiderforbundet,
Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund,
Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund,
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund,
Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund,
Norsk Kommuneforbund,
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,
Norsk Tjenestemannslag.

Interessentskapet står åpent for andre LO-forbund som vil slutte seg til.

EDB-kontoret står for den daglige drift og er underlagt EDB-arbeidsutvalget. Medlemmer i utvalget er: Kurt Mosbakk, Thor Andreassen, Storm Lundberg, Bjørn Rudaa og Jens Torp.

Sammen med Forsikringsselskapene Samvirke leier Interessentskapet en EDB-maskin. Den ble installert i september 1971 og er nå plassert i Samvirkes nybygg.

Med unntak av Norsk Kommuneforbund, som kjører på eget system, har i løpet av året de andre forbund tatt det nye standard-system i bruk. Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund har i tillegg utviklet et system for bruk av forbundets Bedrifts- og Avtaleregister. For øvrig har flere forbund utenom Interessentskapet vært i kontakt angående det nye system og andre typer EDB-kjøringer.

Etter norske forhold utgjør Interessentskapet et stort databehandlingsorgan, og det er naturlig at EDB vil få stor betydning for effektiviseringen av databehandlingen for de forskjellige forbund og for LO.

Folkets Hus Landsforbund

Selv om Landsforbundet kan se tilbake på sitt 26. driftsår, markerer 1973 seg som det første arbeidsår hvor virksomheten har vært underlagt og administrert fra LO sentralt. Det var landsmøtet i 1972 som fattet vedtak om en slik omlegging av driften. Det er i 1973 holdt 6 styremøter, hvor 103 saker har vært oppe til behandling.

Medlemsmassen i forbundet har vært stabil, idet antall registrerte medlemmer er 249, som er en øking på 2 i forhold til fjoråret.

I beretningsperioden er det særlig 3 saker som har stått i sentrum, og som forbundet har viet størst oppmerksomhet, nemlig:

1. Distriktskonferansene.
2. Forsikringsordningen.
3. Samarbeidsavtalen AOF/FHL.

Ad 1. Av en konferanseserie på i alt 10 er det i løpet av 1973 avviklet 6. Følgende byer har fungert som konferansested: Sarpsborg, Stavanger, Bodø, Tromsø, Hammerfest og Oslo. Distriktskonferansene har vært åpne for alle forsamlingshus i vedkommende fylke uansett medlemskap i forbundet eller ikke. En forutsetning har det likevel vært at den faglige og politiske arbeiderbevegelse enten har vært eier eller medeier i huset. Oppslutningen om konferansene har vært stor, idet innpå 100 prosent av de innbudte hus har vært representert på konferansene. Enkelte hus har sogar latt seg representere med opptil 6 deltakere, det tilsvarer i realiteten hele styret i vedkommende hus.

Blant de mange saker konferansene har tatt opp til drøfting er Statens og kommunenes støtte til driften av forsamlingslokaler som eies og drives av ulike organisasjoner og lag.

Inntil nå har slik støtte i vesentlig grad vært forbeholdt samfunnshus. På bakgrunn av at våre Folkets Hus er åpne for alle organisasjoner og lag uansett politisk bakgrunn, bør de offentlige støtteordninger utvides til også å gjelde disse hus. Dette er tvingende nødvendig dersom våre myndigheter ønsker at disse kulturinstitusjoner fortsatt skal kunne fungere i vårt demokratiske samfunn.

På hver distriktskonferanse er det nedsatt et utvalg som har fått i oppdrag å arbeide videre med saken på lokalplanet.

Distriktskonferansene har vært arrangert i samarbeid med LOs distriktskontorer og DNAs og AOFs fylkessekretærer.

Ad 2. I løpet av 1973 har Folkets Hus Landsforbund og Forsikringsaktieselskapene Samvirke samarbeidet om en billigere og mer hensiktsmessig forsikringsordning for våre hus. E vil forsøke å komme fram til en pakkelsning som tilsier at en kan få avdekket de nødvendige forsikringer et forsamlingshus trenger gjennom en polise hvor alle forsikringsbehov vil være dekket. Dette er nødvendig for at de som styrer og steller med huset, og som til enhver tid har ansvaret for driften, skal få den nødvendige aversikt og sikker-

het for at alle forsikringsbehov er dekket. Arbeidet med denne nye forsikringsordningen har vært tidkrevende og vil først kunne presenteres i løpet av kommende år.

Ad 3. Høsten 1973 ble det opprettet et samarbeidsutvalg mellom Folkets Hus Landsforbund og AOF. Det er holdt ett møte i utvalget hvor man drøftet omfanget av det samarbeid som er aktuelt. Siktemålet er å skape lokale faglige studie- og kultursentra i tilknytning til allerede bestående anlegg innenfor Folkets Hus-sektoren. I første omgang vil et slikt samarbeid konsentreres om 3 prøveprosjekter, og lykkes man i disse bestrebelsler, vil samarbeidet gradvis utvikles og utbygges videre til å omfatte alle forsamlingshus innen Folkets Hus-bevegelsen. De 3 prøveprosjekter vil bli utpekt i nærmeste framtid.

Folkets Hus Landsforbund setter store forhåpninger til dette samarbeidet og ser det som et viktig ledd i bestrebelsen på å skape større aktivitet i våre hus og dermed også grunnlag for en økt utnyttelse av ledig lokalkapasitet. Dette er viktig, ikke minst i driftsmessig sammenheng. Dessuten håper en at et slikt samarbeid vil samle all virksomhet innen den faglige og politiske bevegelse under ett tak. Det er også en viktig målsetting.

Styret består av: formann: Thorleif Andresen, nestformann: Egil Nilsen. Styremedlemmer: Einar Strand, Leif Haraldseth, Thor Andreassen, Egil Olsen og Kåre W. Larsen. Sekretær er Gunnar Andersen.

Folkets Hus Fond

Folkets Hus Fond ble opprettet på Kongressen i 1910. Fondets oppgave er gjennom lån å støtte byggeforetakender som har til formål å skaffe forsamlings- og møtelokaler for den organiserte arbeiderbevegelse i Norge.

I beretningsperioden har fondet mottatt og behandlet i alt 23 søknader om lån. Av disse ble 20 søknader innvilget. En søknad ble utsatt i påvente av nærmere opplysninger og 2 ble avslått. I forhold til fjoråret er antall innvilgede lån fordoblet, og det samlede lånebeløp er det største som noensinne er innvilget på årsbasis, nemlig *kr. 3 417 250,—*.

De innvilgede lån fordeler seg på følgende måte:

4 ordinære lån, dvs. med rentefot $\frac{1}{2}$ prosent under den til enhver tid gjeldende diskonto med totalbeløp *kr. 150 000,—*.

10 pengeplasseringslån, dvs. med rentefot minimum 1 prosent over den til enhver tid gjeldende diskonto med samlet lånebeløp *kr. 2 395 000,—*.

6 konverteringslån, samlet kr. 872 250,—.

I alt vesentlig dreier søknadene og de innvilgede lånebeløp seg om midler som skal brukes til vedlikeholdsarbeider og ombygging/påbyggingsarbeider.

Videre har Folkets Hus Fond i 1973 mottatt og innvilget 1 søknad om prioritetsfravikelse, 3 søknader om avdragsfritak og 2 søknader om renteutsettelse. Disse søknader er tidsbegrenset i og med at det gjelder for et bestemt antall år. Det er vanskelige økonomiske driftsforhold som ligger bak disse søknader. Likevel må en kunne slå fast at avdrags- og renteinngangen har gått bra i det forløpne år. 2 søknader om ettergivelse av restgjeld er avslått.

Når det gjelder bevilgninger, har fondet ydet kr. 7000,— i forbindelse med tegninger og arkitekthonorar. På sikt antas beløpet tilbakeført til fondet gjennom videre salg av forannevnte tegningsett.

I løpet av 1973 er det i alt avhendet 3 hus som er det laveste tall på mange år. Til sammenligning kan nevnes at i 1972 ble 13 hus solgt. Saneringsprosessen som har pågått i en årrekke ser dermed ut til å stagnere.

Påhvilende restgjeld til Folkets Hus Fond er innfridd. Ett hus er rammet av total brannskade, og ett er solgt på tvangsauksjon.

Som et ledd i forbundets bestrebelse på å oppnå offentlig anerkjennelse for den samfunnsgavnlige virksomhet vår bevegelse driver, og for å få til en nærmere tilknytting til våre kommunale myndigheter, har samtlige lånesøkere blitt anmodet om å søke kommunal garanti for sine lån. Alle henvendelser om en slik garanti er innvilget. Dette tas som et tegn på at våre myndigheter etter hvert innser nødvendigheten og betydningen av å holde husene i en slik stand at de kan fungere i samsvar med sin opprinnelige målsetting, nemlig å være et samlingssted for kulturell og annen virksomhet i lokalsamfunnet.

Samarbeidskomitéen LO/NKL

Samarbeidskomitéen mellom LO og NKL hadde møte på danskebåten 13. og 14. november. Til stede: fra LO: Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand, Leif Haraldseth, Liv Buck, Tor Halvorsen, Otto Totland og Per Haraldsson.

Fra NKL: Peder Sjøiland, Knut Moe, Edvard Nygaard, Stein Halvorsen, Magne Bølvigen, Jan Hein Eriksen, Harald Korsell.

NKL var vertskap.

På møtet ga Tor Aspengren en orientering om den aktuelle faglige situasjon, og fra NKL's side ga Peder Sjøiland og Knut Moe oversikt over situasjonen innen den kooperative bevegelse og forretningsdrift.

Av konkrete saker diskuterte man spørsmålet om EDB-samarbeid, streikeretten, 5-dagers uke og bruken av reklamefirmaet IDEKO.

Deltakerne fikk for øvrig en spesiell informasjon om situasjonen i Oslo Samvirkelag.

Under oppholdet i København ble det foretatt besøk i hovedkvarteret til den danske kooperasjonen. Det ble gitt orientering av formannen, Lars P. Jensen, og av direktør Lars Lundin i Nordisk Andelsforbund.

Samarbeidskomitéen LO/NBBL

Styret har i 1973 bestått av:

Fra LO: Einar Strand, Thorleif Andresen og Lage Haugness.

Fra NBBL: Harald Jansen, Ivar Mathisen og J. M. Sørgaard.

Samarbeidskomitéen har også knyttet forbindelse med Leieboerforeningen, og i møter komitéen har holdt har Sverre Farstad og Tor Smeby fra Leieboerforeningen deltatt.

Komitéen har behandlet:

Midlertidig lov om regulering av leie for bolig og boligrom, og avlagt innstilling overfor sine organisasjoner i dette spørsmål.

LOs kongress 6. mai 1973 vedrørende punkt på dagsorden: boligpolitikken.

LOs handlingsprogram, avsnitt om bolig og boligmiljø.

Arbeiderbevegelsens Arkiv

Året 1973 var arkivets 64. driftsår. Arbeidet med ordningen av eldre og nytt tilsendt samt innkjøpt stoff har fortsatt som før. Utenom den vanlige løpende tilveksten fra organisasjoner og andre forbindelser er det i år mottatt større og mindre samlinger av utrykt og trykt stoff fra 36 organisasjoner og institusjoner og fra 13 privatpersoner. Spesielt bør nevnes samlinger fra Norsk Tjenestemannslag, Oslo Sporveisbetjenings forening, AUF, Akershus Arbeiderparti, AIK, Anders Frihagen, Finn Moe. Fotograf Sven-Erik Svendsen har som vanlig bidratt med bilder og negativer fra fagbevegelsens møter o. l.

Fra sin dublettsamling har arkivet sendt stoff til en rekke institusjoner i inn- og utland. Bytteforbindelsen med arkiver i utlandet har vært oppretholdt. Det er i år kjøpt inn i alt 435 skrifter, derav 30 hovedoppgaver. Som før har arkivet mottatt et stort antall bøker og skrifter som gaver fra enkeltpersoner og institusjoner. Særlig er det grunn til å understreke at mange av arbeiderbevegelsens veteraner stadig tilfører arkivet verdifullt materiale. I de senere åra

har innsiget av arkivstoff stadig økt. Dette sammen med det økte behov for service på lesesalen, har gjort det vanskelig å få ordnet det nye stoffet så raskt som ønskelig. Mye mer eller mindre uordnet stoff har derfor hopet seg opp også dette året.

Kort over ny utenlandsk litteratur er sendt til Universitetsbibliotekets samkatalog. For hele året var besøket på lesesalen ca. 2500. Besøket var størst i november med 319 besøkende, minst i april med 115 besøkende. Ut fra arkivet er det lånt 1048 skrifter, 202 fotos, 4 plakater. Det er laget ca. 3500 fotostatkopier. Den vesentligste del av det brukte materiale, det som benyttes på lesesalen, er nå som før ikke tatt med i statistikken. Et stort antall organisasjoner og personer har fått spørsmål besvart pr. brev og telefon.

I tillegg til Arbeiderbevegelsens lokalarkiver i Tønsberg og Kristiansand, er det i løpet av året opprettet et Arbeiderbevegelsens Arkiv for Rogaland som egen avdeling ved Statsarkivet i Stavanger og et Arbeiderbevegelsens Arkiv for Trøndelag som egen avdeling ved Videnskapsselskapets Bibliotek i Trondheim. Begge steder er det opprettet en styringskomité med representanter for arbeiderbevegelsens hovedorganisasjoner i de respektive fylker, for Arbeiderbevegelsens Arkiv i Oslo og for mottakerinstitusjonene. En tilsvarende ordning for de tre nordligste fylkene ved Universitetsbiblioteket i Tromsø står foran sin endelige løsning.

I likhet med tidligere år er det gitt orientering om arkivet i lag og organisasjoner. Det har vært 4 større omvisninger i arkivet. Arbeidet med å yte service overfor fagbevegelsen når det gjelder håndboksamlinger, har fortsatt. Arkivet arrangerte en større utstilling i samband med at AUF rundet 70 år.

Tilgangen på nye studenter og forskere som søker materiale i Arbeiderbevegelsens Arkiv har også dette året vært meget stor. Kontakten med forskningsmiljøene i Trondheim, Bergen og Oslo er god. Både arkivaren og den vitenskapelige assistenten har fortsatt som sensor og eksaminator i historie ved Universitetet i Oslo og har gitt undervisning i arbeiderbevegelsens historie.

Arkivaren deltok på møte i International association of labour history institutions i Bonn, den vitenskapelige assistenten på Internationale Tagung der Historiker der Arbeiterbewegung i Linz.

Arbeidet med å oppspore brever fra norske arbeiderledere i utenlandske arkiv har fortsatt. Fra Arbejderbevægelsens Arkiv og Bibliotek i København er en rekke brever overført i fotokopier.

Også i år har det vært en rekke utenlandske forskere i arkivet og mange forespørsler fra forskningsinstitusjoner i utlandet.

Etter at Landsorganisasjonen i Norge i en årrekke ved direkte bevilgninger har båret arkivet økonomisk, ble grunnlaget for arki-

vets økonomi med virkning fra 1. januar 1973 overført til Opplysnings- og utviklingsfondet som administreres av AOF. Dermed er også den delen av arkivets administrasjon som tidligere har ligget i LO, overført til AOF. AOFs forretningsutvalg oppnevner fra 1973 styret i arkivet.

Også dette året har Staten ytt tilskott til arkivets drift.

Det har i år vært holdt 4 styremøter.

Arkivets styre har fram til 18. september 1973 vært:

Ivar Leveraas, AOF, (formann), Kurt Mosbakk (viseformann), Per Haraldsson, Oscar Olsen, alle fra LO, Edvard Bull, John Sundhagen og Håkon Johnsen fra DNA, samt Statens representant, riksarkivar Dagfinn Mannsåker. Fra 18. september 1973 har styret bestått av: Ivar Leveraas (formann), Kurt Mosbakk (viseformann), Jakob Grava, Halvdan Skard, Arne Kristian Sollid, Dagfinn Mannsåker samt Kåre Auale fra de ansatte.

Personalet: Arkivleder Arne Kokkvoll, bibliotekarene Kari Lund Bråthen og Sissel Pettersen (fra 1. juni), vitenskapelig assistent Svein Damslor, arkivsekretær Kåre Auale og kontorsekretær Gunhild Wang.

LOs distriktskontorer

ØSTFOLD

Distriktssekretær: *Thorleif Hansen.*

Organisasjonsoversikt.

I kontorets arbeidsområde var det pr. 1/1-1973 — 7 samorganisasjoner med 254 fagforeninger/grupper, og et samlet medlemstall på 42 653.

Pr. 31/12-1973 var det 7 samorganisasjoner med 247 fagforeninger/grupper og et samlet medlemstall (iflg. årsmøterapp. 1973. En del fagforeninger har ikke sendt inn rapport på tross av purringer siden 1969) — på i alt 41 600 medlemmer. Heri er også Østfold-avdelingene inkludert.

Endringer i foreningene i 1973.

Avd. 101-90 av NTL har vært ført opp på 2 steder. Den ene er nå tatt ut.

Fr.stad Reiseeff./Porteføljearb.forening gått inn i Bekledningsarbeiderforbundet.

Moss Baker Kond.arb.forening gått inn i Moss avd. av NNN.

Hotell/Rest.arb.forbundets gruppe, Askim. Gått inn.

Rømskog Bekledningsarb.forening gått inn p.g.a. bedriftens nedleggelse.

4 medlemmer direkte tilsluttet forbundet.

Spydeberg Skog og Landarb.forening oppløst 1/7-1973.

Avd. 204, Rakkestad. Oppløst 31 5-1969.

Møter.

Det er holdt 5 møter i Tilsynsutvalget ved kontoret, og behandlet i alt 29 saker.

Kontoret har vært representert i samorganisasjonene på 28 styre/års og felles fagforeningsstyre/tillitsmannsmøter. Følgende emner er behandlet: Faglig/politisk samarbeid — Byggeplaner for Oscar Torp-Heimen — Arbeidssituasjonen i fylket — Verving av medlemmer til A.U.L. — Samarbeid over faggrensene — Inform/Registreringsarbeidet — Landsbankens virksomhet i Østfold.

LO-Inform.

Sekretæren har deltatt i 8 møter vedrørende LO-Inform. Videre i 2-dagers konferanse vedrørende samme med 20 deltakere, samt i 6 kveldskonferanser med 77 deltakere.

Andre arrangementer:

Det er i året avviklet 1 priskonferanse med 34 deltakere.

Sekretæren har deltatt i følgende andre arrangementer:

1. Helgeseminar for tillitsmenn fra Borregaard-konsernet på Sørmarka. 28 deltakere. Arrangør: Kjemisk Arbeiderforening, Oslo.
2. Dagskonferanse for formenn i Folkets Hus, Østfold, sammen med Folkets Hus Landsforbund.
3. Do. for formenn i El-verksstyrene, vedrørende tillitsmannsordningen i overenskomsten for El-verkene.
4. Do. for tillitsmenn fra Sarpsborg-distriktet vedrørende Sarpsborg Arbeiderblads dekning av faglige saker.
5. N.A.F.'s dagskonferanse i Sarpsborg, vedr. «Bedre Arbeidsmiljø».
6. Do. dagskonferanse i Fredrikstad, vedr. «Bedre Arbeidsmiljø».
7. Do. dagskonferanse i Moss, vedr. «Bedre Arbeidsmiljø» tils. 170 delt.
8. 2 dagers konferanse Røeds Hotell, Larkollen, vedrørende Samarbeide over faggrensene NFATF/Handel og Kontor.
9. Valglederkonferanse på Støtvgv Hotell, Larkollen.
10. Konferanse for valgarbeidere på Oscar Torp-Heimen.

Møter i fagforeningene.

Kontoret har vært representert i 19 fagforeningsmøter med orienteringer om ulike emner.

Andre organisasjoner.

I andre organisasjoner har sekretæren deltatt med 17 forelesninger.

Andre møter.

Sekretæren har representert i 86 møter i AOF — LO — Partiet — Landsbankens Fr.stadavdeling — fylkeskommunale utvalg/komiteer m. v.

Nyorganisering.

Det er gjennom kontoret i 1973 organisert 58 nye medlemmer tilsluttet ulike forbund, og overført 5 medlemsskap gjennom Norsk Sjømannsforbund. Det er holdt 6 møter i forbindelse med nyorganisering.

Twister.

Det er ved kontoret i 1973 behandlet 7 twistesaker.

Representasjon.

Sekretæren har representert kontoret i en jubileumsfest og en valgfest i 1973.

Studie- og Opplysningsarbeidet.

Det er i 1973 avviklet 2 TWI-kurs med til sammen 20 deltakere. 2 kurs måtte avlyses p. g. a. ulike forhold.

Sekretæren har deltatt i 8 møter vedr. Studie/opplysningsarbeidet.

Kontoret sto som arrangør for årets norsk/svenske faglige konferanse som hadde samlet 25 deltakere fra Norge og 25 fra Sverige.

Emner: Pris-lønsspørsmål, skatter og avgifter:

Innledere: Lars Hilbom — Svenske LO.

Ulf Sand — Norske LO.

Sammen med AOF's avdelingskontor i Sarpsborg, er holdt 5 helgekurs for LO-organisert ungdom, med i alt 95 deltakere.

Videre foreleste sekretæren og kontordame Inger Marie Andersen i et helgekurs for ungedere i Sarpsborg Framlag med 16 deltakere i: LOs oppbygging og virkeområde. Praktisk organisasjonskunnskap.

Fredrikstad-Messen 73.

Kontoret deltok i opplegget og avviklingen av ovennevnte messe, som ble besøkt av over 100 000 mennesker.

LO hadde egen stand på messen.

Forskjellig.

Kartleggingsmaterialet i forbindelse med Verveaksjonen er bearbeidet og sendt samorganisasjonene i Østfold, forbundene, forbundenes distriktskontorer i Østfold, samt LOs Informasjonskontor.

Det er videre utført stensileringsarbeid og utsendelse for andre foreninger — samorganisasjoner og humanitære foreninger.

Reisedager

Sekretæren har i 1973 hatt i alt 139 reisedager.

Distriktssekretær Thorleif Hansen døde 4. desember. Han hadde vært ved Østfoldkontoret siden 1. oktober 1969.

OSLO OG AKERSHUS

Distriktssekretær: *Yngve Hågensen.*

Organisasjonsoversikt:

Distriktskontoret for Oslo/Akershus ble etablert 31. juli 1973, og har Oslo/Akershus som virkeområde. Oslo har 188 fagforeninger med 118 843 medlemmer, og fastlønnet sekretær. Det vises derfor til egen beretning fra Oslo Faglige Samorganisasjon.

Akershus har 285 fagforeninger og 24 752 medlemmer fordelt på 10 faglige samorganisasjoner. I mangel av distriktskontor har Akershus gjennom mange år hatt Fylkesutvalget for Samorganisasjonene i Akershus som fellesnevner og denne aktiviteten har vært administrert av Akershus Arbeiderparti. Etter etableringen av distriktskontoret har styret i Fylkesutvalget fortsatt sin virksomhet stort sett med samme innhold som de ordinære tilsynsutvalgene ved distriktskontorene. Administrasjonen av utvalget er overtatt av distriktskontoret.

Hovedoppgaver:

Arbeidet ved kontoret har for første halvårs vedkommende vært preget av oppsøkende virksomhet overfor de respektive samorganisasjoner, og nødvendig kontaktvirksomhet for øvrig. Videre — Aktivitetsaksjonen 73/74, Stortingsvalget 1973 og faglig/politisk virksomhet.

Fylkesutvalget for Samorganisasjonene i Akershus:

Styret for Fylkesutvalget hadde før årsmøtet 21. juni 1973 — tre styre møter i 1973. Årsmøtet samlet vel 50 tillitsmenn og distriktssekretæren var innleder. Etter distriktskontorets etablering har styret hatt 4 møter. Sigvart Ask, Bærum, er formann i utvalget, med Odd Lundquist, Skedsmo, som nestformann.

Møtevirksomhet:

Kontoret har vært representert ved 26 møter i samorganisasjonene (repr.-skapsmøter — felles fagforeningsstyremøter — styremøter), 5 medlemsmøter i fagforeningene og 32 møter i samarbeidende organisasjoner og konferanser sentralt.

Opplysningsvirksomheten:

Sekretæren har hatt 11 forelesninger ved kurs arrangert av forbundene eller AOF. Kontoret har selv stått for avviklingen av helgekonferanse for Samorganisasjonens tillitsmenn i Akershus, med 19 deltakere — ett helgekurs for fagorganisert ungdom, i samarbeid med Oslo Faglige Samorganisasjon, og Folk og Forsvars konferanse på Trandum, for tillitsmenn i Oslo. *Aktivitetsaksjonen 1973/74.*

Sekretæren har innledet ved 12 startkonferanser i Oslo og Akershus, på medlemsmøter i 4 fagforeninger, og deltatt i oppsøkende virksomhet ved 14 bedrifter i Akershus.

Aktivitetsaksjonen har ellers vært et av emnene på helgekurs, Samorg.-konferansen, samt ved styremøtene i samorganisasjonen.

Sekretæren har i -perioden 31. juli—31. desember hatt 66 reisedager og kjørt 4835 km i LOs tjeneste.

OSLO FAGLIGE SAMORGANISASJON

Samorganisasjonen hadde ved utgangen av året 188 fagforeninger med 118 843 medlemmer.

Formann er Ivar Ødegaard, nestformann Bjørg Johansen og lønnet sekr./kass. Arne Jensen.

Kontingenten, som ble forhøyet 1. juli 1973, er 5 øre pr. ukemerke og 21 øre pr. månedsmerke både for helt- og halvtbetalende.

Det har vært holdt 12 styremøter, 11 representantskapsmøter, årsmøte og informasjonsmøte for yrkesskoleelever. Folkemøtet i forbindelse med makt- overtakelsen i Chile, solidaritetsmøte i forbindelse med Nobel-komiteens fredsprisbeslutning.

LO-Inform.

Arbeidet med LO-Inform har pågått kontinuerlig. Det har vært ansatt to korttidssekretærer, Arne Gustavsen og Idar Eliassen. Dette har vært mulig da nødvendige midler er bevilget fra LO. Idar Eliassen er fortsatt engasjert i forbindelse med LOs aktivitetsaksjon.

Oslo faglige samorganisasjon har uttalt seg om følgende saker: Landsbankens virksomhet — Trafikkpolitikken i Oslo — Prissituasjonen — Bygge-

saken ved yrkesskolen på Sogn — Militærkuppet i Chile — Nobel-komiteéns fredsprisbeslutning — Den politiske situasjon — Støtte til spinnsalarb. ved Borregaard — Næringslivets utvikling i Oslo — 1. mai.

Yrkesskolenes hybelhus i Oslo.

Prosjekteringsarbeidet har gått etter planen. Studentsamskipnaden i Oslo virket fra og med mars måned som prosjektadministrator.

Bygningsrådet behandlet saken tre ganger i løpet av året. Den er dermed ferdigbehandlet av rådet. Den framlagte plan ble vedtatt med mindre endringer slik at det endelige prosjekt inneholder 1070 senger + barnesenger. Foruten boliger med tilhørende fellesareal, inneholder anlegget postkontor, apotek, legekontor, dagligvareforretning og en idrettssal på 400 m².

Prosjektet ble byggemeldt 24. desember.

Finansieringsspmålet har vært søkt løst parallelt med prosjekteringsarbeidet. Det er stilt i utsikt stønad over to kapitler på statsbudsjettet. Dette innebærer bl. a. at Staten har sagt seg villig til å yte tilskudd til elevene ved de fylkeskommunale skolene i Oslo. Statens totale engasjement i prosjektet er ennå ikke fastlagt, men det er klart at det nå er sikret tilstrekkelig kapital til å starte opp byggearbeidene i 1974.

Stortinget har i prinsippet vedtatt at ungdom og yrkesutdanning og studenter må gis like vilkår på boligmarkedet. Prosjektet er også sikret et tilskudd fra arbeidsløsetrygdens tiltaksfond for Oslo og Akershus.

HEDMARK

Distriktssekretær: *Aage Sjøgård.*

Organisasjonsoversikt:

I distriktskontorets arbeidsområde var det 1. januar 1973: 20 samorganisasjoner som omfattet 443 fagforeninger med 27 631 medlemmer.

Pr. 31. desember 1973: 20 samorganisasjoner som omfattet 432 fagforeninger med 27 788 medlemmer.

Sammenslåing av Ringsaker, Nes og Brumunddal faglige samorganisasjoner er godkjent av LO og konstituerende møte i Ringsaker faglige samorganisasjon er avvirket. Fra 1. januar 1974 er det i Ringsaker en faglig samorganisasjon.

Nye fagforeninger:

Rendalen Jern og Metall, 6 medlemmer. Trysil Jern og Metall, 20 medlemmer. Rendalen kommunale forening, ca. 60 medlemmer. (Tidl. Stor-Elvdal).

Oppløste fagforeninger:

Trysil Jern og Metall. (Tidl. bedrift opphørt, ny bedrift etablert og ny forening startet). Elvål Skog- og Landarbeiderforening. Brumunddal Kjemiske forening.

Sammenslåtte fagforeninger:

Nes Skog og Land sammen med Helgøya Skog og Land. Stjøa Skog og Land sammen med Ljørdal Skog og Land. Brumunddal Tekstilarb.gruppe sammen med Brumunddal Bekledningsarb.forening. Brumunddal Skog og Land sammen med Nybygda og Veldre Skog og Land. Vestby Skog og Land

sammen med Innbygda Skog og Land. Vallset Skog og Land sammen med Asbygda Skog og Land. Fossen Spon sammen med Braskereidfoss Sag og Høvleriarbeiderforening. Bjølset Skog og Land sammen med Heradsbygda Skog og Land. Koppang klubb av Jern og Metall sammen med Rena Jern og Metall. Grue Bygningsarbeiderforening sammen med Kirkenær Sag og Høvleriarbeiderforening. Eidskog og Kongsvinger Landspostbudlag gått sammen.

Møter:

Distriktskontorets tilsynsutvalg har i 1973 hatt 9 møter. Sekretæren har deltatt på 55 møter i samorganisasjonene. Kontoret har være representert på 62 andre møter og konferanser. Kontoret har stått som arrangør eller medarrangør av følgende konferanser: Priskonferanse med 38 deltakere. Konferanse angående forurensningen av Mjøsa, ca. 150 deltakere. Konferanse for tillitsmenn i samorganisasjonene, 30 deltakere. Konferanse om fagbevegelsen og Forsvaret, 70 deltakere.

LO-inform og agitasjon er blitt spesielt behandlet på 35 møter. Sekretæren har hatt 4 kontordager i Kongsvinger og 2 i Elverum.

Twister:

Kontoret har i alt behandlet 17 tvistesaker. De saker som ikke er blitt løst lokalt er sendt forbundene til videre behandling.

Opplysningsarbeidet:

Sekretæren har forelest i forskjellige emner på i alt 19 kurs. Distriktskontoret har avviklet 3 faglige ungdomskurs med 72 deltakere. Forelesninger om rett og plikt i arbeidslivet er holdt for elever ved Amot og Ener Ungdomsskoler. Sekretæren har deltatt i en 8 dagers studietur til Vest-Tyskland. I 1973 har det vært en god økning i det faglige studiearbeidet. Aktivitetsaksjonen — LO 75 år — Vi trenger flere som vet — har ved årsskiftet forholdsvis god oppslutning, 54 grupper.

Korttidssekretær:

Johnny Røed var ansatt ved kontoret i tiden 1. januar—14. januar og i tiden 1. mai—31. mai og hadde i disse perioder LO-inform som sitt spesielle arbeidsfelt. I den forbindelse hadde han en rekke besøk på bedrifter hvor disse ting ble drøftet.

Reisedager/møtekvelder:

Aage Søgård har i 1973 hatt 169 reisedager/møtekvelder og Johnny Røed har hatt 30.

OPPLAND

Distriktssekretær: *Ole Knapp.*

Organisasjonsoversikt:

I distriktskontorets arbeidsområde er det: 1. januar 1973: 11 samorganisasjoner omfattende 291 fagforeninger med 22 893 medlemmer. 31. desember 1973: 11 samorganisasjoner omfattende 284 fagforeninger.

Nye foreninger:

Avd. 372, Otta Spesialscoles personalforening, 28 medlemmer. Avd. 180, Otta Kjemiske fagforening, 81 medlemmer. Avd. 108—9, Landsfor. for Uni-

versitet/Høgskoler og forskningsinst./Statens mikrobiologiske laboratorium, 13 medlemmer. Avd. 10, Oppland avdeling av Norsk Sosionomforbund, 19 medlemmer. Otta Gruppe av Hotell og Restaurant, 6 medlemmer. Oppland Distriktshøgskole/Norsk Tjenestemannslag, 2 medlemmer. Kommuneforenings Vaktmesterutvalg, Nord-Gudbr.dal.

Oppløste foreninger:

Gjøvik Bokbinderforening er sammenslått med Gjøvik Grafiske Forening med 21 medlemmer. Avd. 150 Lilleengen Arbeiderforening overført til Avd. 147 Gjøvik Bygningsarbeiderforening. Avd. 198 Østre Toten Jern og Metall sammenslått med Avd. 54 Gjøvik Jern og Metall. Avd. 71 Bang Trearbeiderforening, utgått, 9 medlemmer. Avd. 255 Løken Skog og Land, utgått, 3 medlemmer. Avd. 263 Raufoss Skog og Land, utgått, 8 medlemmer. Avd. 375 Sel Skog og Land, utgått, 4 medlemmer. Avd. 657 Gry Skog og Land, utgått, 9 medlemmer. Avd. 278 Lesja NNN, utgått, 2 medlemmer. Sanderstølen Hotell og Restaurant, utgått, 1 medlem. Nøsen Hotell og Restaurant, utgått, 1 medlem. Fagernes Hotell og Restaurant, utgått, 2 medlemmer. Eidsbugarden Hotell og Restaurant, utgått, 2 medlemmer. Skeikampen Hotell og Restaurant, utgått, 16 medlemmer.

Nyorganisering:

I 1973 er det organisert 61 personer direkte gjennom distriktskontoret. I forbindelse med nyorganisering har sekretæren deltatt i 12 møter.

Møter:

Tilsynsutvalget: 7. Samorganisasjoner: 12. Faglig/politiske konferanser/møter: 25. Andre møter og konferanser: 78.

Tvister:

Det er i alt holdt 16 møter om tvistesaker behandlet av kontoret. De som ikke er løst lokalt er sendt forbundene til videre behandling.

Opplysningsarbeidet:

Sekretæren har forelest ved følgende ukeskurs: NBIAFs Faglige grunnkurs, Rapham, Otta. NBIAFs Ungdomskurs, Dovrefjell. AOFs Forhandlingsteknikk, Gudbrandslia, Vinstra. Norsk Transportarbeiderforbund, Forhandlingsteknikk, Dovrefjell. NBIAFs Tillitsmannskurs, Dovrefjell. AOFs Trinn II-kurs, Dovrefjell. Emnene var: Lov og rett i arbeidslivet, Forhandlingsteknikk. Avtaleverkets helhetlige struktur og Faglig aktuelt. Videre har kontoret arrangert eller medvirket ved en rekke helgekurs/konferanser m.v.

Reisedager:

Sekretæren har hatt 158 reisedager og kjørt 12 388 km i LOs tjeneste.

BUSKERUD

Distriktssekretær: *Thorbjørn Hagen.*

Pr. 31. desember 1973 var det i kontorets virkeområde ca. 36 500 medlemmer, fordelt på 294 fagforeninger og 14 samorganisasjoner.

Oppløste fagforeninger:

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, avdeling 390.

Nye fagforeninger:

Al Bekledningsarbeiderforening. Vestfossen Fagforening, avdeling 41, har startet opp igjen.

Nyorganisering:

Arbeidet i forbindelse med nyorganisering har fortsatt, og kontoret har, sammen med Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, besøkt Langeland Trevare, Kleivi, Kirkeboen Sag- og Høvleri. Videre er Landøens Maskinfirma, Hemsedal, og Sole Maskin, Eggedal, oppsøkt og organisert.

Det øvrige arbeid med nyorganiseringen har vært lagt opp sammen med Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet.

Distriktssekretæren er medlem av Buskerud fylkes Arbeids- og Tiltaksnemnd, og er i den forbindelse med og behandler søknader om støtte fra Distriktenes Utbyggingsfond. Det har fra hotellene i Hallingdal vært mange søknader vedrørende utbygging av svømmebassenger, konferansesaler og værelsesfløyer. Målsettingen med fondsmidlene er å skape arbeidsplasser i distriktene. Det er imidlertid en forutsetning at det er skikkelige arbeidsplasser.

LO-sekretæren, sammen med formannen i Hallingdal faglige samorganisasjon og representanter fra Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, har i den forbindelse besøkt følgende hoteller i Hallingdal:

Svenkerud Hotell, Østenfor Hotell, Nesbyen. Pers Hotell, Eidsgard Hotell, Storefjell Hotell, Oset Hotell, Solstad Hotell, Gol. Highland Hotell, Ustedalen Hotell, Holms Hotell, Haugen Hotell, Ustaoset Hotell, Ungdomsnerberget, Bardøla Hotell, Geilo.

Ved alle disse hoteller er det holdt møter med betjeningen hvor de har lagt fram sine lønns- og arbeidsforhold. Etter disse møter er det helt på det rene at lønns- og arbeidsforhold ikke er som de skal. Lønningen ligger lavere enn tariffen og overholdelse av arbeidstiden neglisjert.

Vi har til nå organisert personalet ved Eidsgard Hotell og Pers Hotell, Gol, samt Ustedalen Hotell, Geilo, hvor det nå er opprettet tariffavtale.

Videre er det organisert ansatte ved Holms Hotell og Bardøla Hotell, Geilo. Arbeidet med organisering av de øvrige hotellene pågår.

Geo Konfeksjonsfabrikk i Al er også organisert og ny fagforening startet.

LO-Inform:

Kontoret har samlet inn alle registreringsskjemaer og fordelt de på forbundene.

Det arbeid som har vært ledet av samorganisasjonene er for de fleste samorganisasjoner tilfredsstillende løst.

LOs 75-års studieaksjon:

Kontoret har sammen med AOFs avdelingskontor holdt startkonferanser, felles fagforeningsmøter, bedriftsbesøk og møter i fagforeningene.

Det er ved utgangen av 1973 igangsatt ca. 80 brevringer.

Stortingsvalget:

Kontoret har som vanlig deltatt i valgkampen med deltakelse i møter og stands og arbeidsplassbesøk. Det ble videre holdt en rekke kveldskonferanser for arbeidsplasskontakter.

Twister:

Kontoret har hatt 15 twister til behandling. Videre, som vanlig, en rekke henvendelser fra medlemmer angående fortolkningsspørsmål.

Møter:

Tilsynsutvalget har hatt 5 møter. Sekretæren har deltatt på 40 møter i samorganisasjonen, og har innledet og orientert om faglige spørsmål, LOs 75-års studieaksjon, opplysningsarbeidet o. l.

Møter i fagforeningene:

Sekretæren har hatt 14 møter med fagforeningene hvor det har vært innledet i forskjellige emner eller hvor sekretæren har besvart spørsmål om saker vedrørende LOs virksomhet.

Opplysningsarbeidet:

Sekretæren har forelest på 26 kurs i forskjellige emner: Arbeidervernloven, Ferieloven, Hovedavtalen, Forhandlingsteknikk, Arbeidstvistloven, Organisasjonskunnskap, Konflikt og Samarbeid. LO-kontoret har også arrangert 2 helgekurs for ungdom.

Den andre onsdag i hver måned, unntatt juli, har gått med til kontordag på Hønefoss.

Sekretær Thorbjørn Hagen har hatt 172 reisedager.

TELEMARK OG VESTFOLD

Distriktssekretær: *Harald E. Olsen:*

Medlemsoversikt:

Pr. 31. desember 1973 var det 410 fagforeninger med vel 50 000 fagorganiserte. Vi har 14 samorganisasjoner i kontorets område.

Møter:

Sekretæren har deltatt i følgende møter og konferanser: Agitasjon/nyorganisering, 4. Møter i fagforeninger, 47. Møter i samorganisasjonene, 24. I andre organisasjoner, 40. Tvister, 3. Faglig/politisk arbeid, 39. AOFs Rådgivende utvalg for Vestfold og Telemark, 8.

Opplysningsarbeidet:

Sekretæren har hatt 56 forelesninger på kurs arrangert av AOF, forbundene, samorganisasjonene, fagforeninger og egne arrangementer.

LO-Inform:

Samorganisasjonene har med delvis hjelp av 218 Inform-grupper foretatt kartleggingsarbeid over organisasjonsforholdene. Kartleggingsmaterialet ble oversendt de respektive forbund.

LO — 75 år — Studiarbeid styrker organisasjonen.

Pr. 19. desember 1973 var det registrert 103 studieringer med 655 deltakere i vårt kontors distrikt.

Stortingsvalget:

Den faglig/politiske valgkamp ble åpnet med en faglig/politisk konferanse i Folkets Hus, Porsgrunn, 15., 16. og 17. august. Om kvelden den 17. august gikk startskuddet for DNAs valgkamp ved et stevne i Skienshallen som samlet 2500 deltakere. I Vestfold tapte DNA et mandat til de borgerlige, i Telemark tapte DNA et mandat og SV vant et mandat.

Ungdomsarbeidet:

Vi har i samarbeid med LOs ungdomsutvalg holdt 8 helgekoneranser med 151 deltakere for fagorganisert ungdom under 27 år.

Bedriftsdemokratiet:

I samarbeid med AOFs avdelingskontor i Vestfold og Telemark er det gjennomført en rekke møter på arbeidsplassene, kveldsmøter og helgekoneranser for oppfølging av loven om bedriftsdemokrati.

Gurvika-aksjonen:

Til feriestedet for varig bevegelseshemmede, fortrinnsvis fra Vestfold og Telemark som er etablert i Gurvika ved Nevlunghavn, hadde samorganisasjonene en innsamlingsaksjon som innbragte ca. 300 000 kroner.

Vi hadde en liknende aksjon i 1969 som også innbragte ca. 300 000 kroner.

LOs Distriktskontor/AOFs avdelingskontor i Vestfold og Telemark:

Vårt kontorfellesskap med AOFs avdelingskontor for Telemark opphørte fra 1. september 1973. AOFs avdelingskontor har nå kontor i Ibsen-huset, Skien. AOFs avdelingskontor for Vestfold har kontor i Samfunnshuset, Tønsberg. Vi har hatt et godt samarbeid med AOF-instruktørene og sekretæren er medlem av AOFs Rådgivende utvalg for begge fylkene. Det er stor aktivitet i studiearbeidet med en markert øking i den innadventde virksomhet.

Tilsynsutvalget:

Tilsynsutvalget for kontoret har hatt 10 møter i 1973.

Sekretæren

har hatt 187 reisedager/møtekvalder i 1973.

AUST- OG VEST' AGDER

Distriktssekretærer: *Oddvar Gøthesen og Aage Bjorvand.*

Organisasjonsoversikt.

I distriktskontorets område var det pr. 31. desember 1973 250 fagforeninger og 15 samorganisasjoner. Medlemstallet var ca. 25 000.

Møter.

Kontorets sekretærer har i årets løp deltatt eller medvirket i 265 møter og konferanser som fordeler seg slik:

Agitasjonsmøter:

a) 69 møter i fagforeninger og på arbeidsplasser.

b) 56 møter i samorganisasjoner.

38 andre møter.

I forbindelse med opplysningsarbeidet har det vært 102 forskjellige møter, konferanser og kurs som sekretærene har deltatt i, og i de fleste tilfelle holdt foredrag.

Representasjon.

Distriktskontoret representerer fagbevegelsen i styret for Grimstad Tekniske Skole, i Vest-Agder Arbeids- og Tiltaksnemnd, og i Ankenemnda for Trygdesaker i Vest-Agder.

Nye fagforeninger.

Kristiansand Gartneriarbeiderforening.

Reviderte overenskomster.

Lindelands Vaskeri.

Twister.

I årets løp har det vært holdt møter for løsning av twister om lønns- og arbeidsvilkår på følgende arbeidsplasser:

Farsund Hermetikkfabrikk, Farsund. Grand Hotell, Flekkefjord. Agder Samslakteri, Kristiansand S. BUL-Heimen, Kristiansand S. Bladcentralen, Kristiansand S. Engelsviken Conserves, Lyngdal. Central Hotel, Arendal. Grand Hotel, Mandal. Kvinesdal Motell, Kvinesdal.

Opplysningsarbeidet.

Kontoret har medvirket, deltatt og holdt foredrag på følgende kurs:

5/ 1— 6/ 1 Konferanse for ansatte ved Pusnes Mek. Verksted, Tromøy.

14/ 1 Faglig ungdomskonferanse.

30/ 1—31/ 1 Faglig dagskole.

23/ 2 Konferanse for kommuneansatte.

16/ 3— 2/ 4 Faglig dagskole.

16/10—18/10 Faglig dagskole.

30/10—31/10

og 1/11 Miljøvernkonferanser arrangert av
Norsk Arbeidsgiverforening.

12/10—14/10 Kurs for ansatte i Televerket.

21/10 Foredrag for sjåførere.

2/11— 3/11 Ungdomskurs.

16/11—18/11 Ungdomskurs.

LO-Inform:

I forbindelse med LO-Inform har det i samorganisasjonene vært holdt følgende møter:

Mandal — 27/ 9 og 21/11.

Arendal — 25/10.

Flekkefjord — 17/10.

Risør — 31/10.

Vennesla — 30/10.

Lillesand — 5/11.

I forbindelse med disse møtene ble det også foretatt en rekke bedriftsbesøk.

Andre møter sekretærene har deltatt i angående opplysningsarbeidet:

Konferanse for ansatte i plastindustrien, 19. juni.

7 konferanser arrangert av AOF.

Stortingsvalget.

I forbindelse med Stortingsvalget har sekretærene medvirket og deltatt i en rekke møter, blant annet:

Møter for fagorganiserte: 28. mars, Lillesand, 29. mars, Grimstad/Arendal, 5. april, Risør, 11. april, Moland, 6. august, Faglige fylkeskonferanser i Aust- og Vest-Agder, 20. august, Mandal, 1. september Faglig fylkeskonferanse for Vest-Agder, 7. september, Farsund.

Videre er det holdt 2 helgekonferanser 28. og 29. april.
I alt ble 35 bedrifter besøkt sammen med stortingsrepresentantene for Arbeiderpartiet.

Reisedager: Oddvar Gøthesen, 104. Aage Bjorvand, 113.

ROGALAND

Distriktssekretær: *Arne Li.*

Organisasjonsoversikt.

Pr. 31. desember 1973 var det 9 samorganisasjoner med 248 fagforeninger med et samlet medlemstall på ca. 38 000 medlemmer. Organisasjonsprosenten i Rogaland ligger på om lag 45.

Agitasjonsmøter.

Medvirket på i alt 17 møter fra ulike forbundsområder.

Tvister.

Det er holdt 32 møter om forskjellige tvistesaker i distriktet.

Møter.

Det er holdt 19 møter i samorganisasjonene, deltatt på 21 møter i fagforeninger og dessuten har sekretæren deltatt på 72 møter i andre organisasjoner og forum. Det har vært 9 møter i tilsynsutvalget.

Opplysningsarbeidet.

Sekretæren har forelest på i alt 12 kurs arrangert av AOF, videre på 9 skoler — tekniske — gymnas — ungdomsskoler — dessuten i 4 andre organisasjoner.

Det er ved utgangen av året registrert 57 brevninger i Aktivitetsaksjonen — 73 — 74.

Representasjon.

Kontoret har i år vært vertskap for en delegasjon fra LO i Finland.

Sekretæren har hatt i alt 124 reisedager/kvelder.

HORDALAND, SOGN OG FJORDANE

Distriktssekretærer: *Finn Lien og Olav Lerø.*

Distriktet, som omfatter Hordaland og Sogn og Fjordane, har 18 samorganisasjoner og 441 fagforeninger med ca. 67 000 medlemmer.

Nye foreninger og grupper:

Stavanger Catering (Mongstadanlegget), Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund.

Havsøm A/S, Bømla, Bekledningsarbeiderforbundet.

Rudd Industri A/S, Rubbestad, Bekledningsarbeiderforbundet.

Gerhard Kahrs A/S, Alverstraumen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Pedersens Hanskefabrikk, Nordheimsund, Bekledningsarbeiderforbundet.

Austevoll Notverkstad A/S, Selbjørn, Bekledningsarbeiderforbundet.

Luster Konfeksjonsfabrikk A/S, Luster, Bekledningsarbeiderforbundet.

Sunea A/S, Rådalen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Chr. Bjelland A/S, Strandvik, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.

Stend Landbruksskole, Stend, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.
Arjono A/S, Stend, Bekledningsarbeiderforbundet.

Dette er bedrifter hvor vi tidligere ikke har hatt medlemmer. Dessuten har det funnet sted en økning i organisasjonsprosenten for en del grupper, særlig innen Jern og Metall og Kommuneforbundet. De fleste av de nyorganiseringer som har funnet sted i 1973 er oppfølging på grunnlag av kartlegging som fant sted i tilknytning til LO-INFORM.

Møter.

Sekretærene har deltatt i 12 forhandlingsmøter, hvorav 4 med Norsk Arbeidsgiverforening, Vestenfjeldske Distriktskontor.

En rekke regionale og fylkesvise møter og konferanser er holdt i 1973, til dels i fellesskap med AOF, Hordaland og Sogn og Fjordane Arbeiderparti angående Handlingsprogrammet, LO-INFORM, Bedriftsdemokrati, Faglig Studieaksjon, Stortingsvalget og andre faglig/politiske spørsmål. I samorganisasjoner og fagforeninger er det holdt 11 møter om LO-INFORM, 6 møter om Bedriftsdemokrati og 5 møter om Handlingsprogrammet.

Distriktssekretærene har som vanlig deltatt på møter i Hordaland Arbeids- og Tiltaksnemnd, Hordaland Fylkesnemnd for A-trykksaker, distriktsstyret i Statens Teknologiske Institutt, Produktivitetsutvalget, H.V.s distriktsråd, Hordaland Fylkes Oljeutvalg, og dessuten i en rekke møter i parti- og kommunale komitéer og utvalg samt i Landsbanken A/S, Bergen.

Opplysningsarbeidet:

Sekretærene har hatt 41 forelesninger om faglige emner på ukekurs, kvelds- og dagskoler arrangert av AOF, forbund, samorganisasjoner og fagforeninger.

Det har videre vært forelest på yrkesskoler, Statens Teknologiske Institutt, Bergen Lærerskole, Bergens Tekniske Skole, N.K.I.s Arbeidslederskole, Norges Handelshøyskole.

Kontoret har stått som arrangør av 7 faglige ungdomskurs med til sammen 149 deltakere og 2 faglige kvinnekurs med til sammen 47 deltakere, og sammen med N.A.F. arrangert Samarbeidsrådets seminar på Solstrand. Kontoret har også skaffet deltakere til AKAN-konferanse i Bergen, og avviklet 26 TWI-kurs med 276 deltakere med TWI-instruktør Arne Michelsen som leder.

Mongstad.

Med siktemål å tilrettelegge mulighetene for best mulig kontakt mellom de fagorganiserte på Mongstad-anlegget og de respektive fagforbund og foreninger, har vårt kontor i samarbeid med AOF-kontoret i Nordhordland stått for fellesmøter med tillitsmennene med jevne mellomrom. Som ledd i dette har de ansatte ved anlegget valgt et felles tillitsmannsutvalg for alle forbundsområdene.

Forholdet med de utenlandske firmaene med utenlandsk arbeidskraft på meget lav lønn, høyt arbeidspress og urimelig lang arbeidsuke har skapt stor irritasjon blant våre medlemmer. Spørsmålet har vært tatt opp med LOs hovedkontor. Avklaring har ikke funnet sted i 1973.

Tilsynsutvalget:

Tilsynsutvalget har hatt 6 møter i 1973.

MØRE OG ROMSDAL

Ved distriktskontoret var det skifte av sekretær i juni måned. Yngve Hågensen ble overført til nyopprettet distriktskontor i Oslo/Akershus og Johnny Røed ble tilsatt i Molde.

Organisasjonsoversikt.

I Møre og Romsdal var det pr. 31. desember 1973 ca. 23 250 medlemmer fordelt på 264 fagforeninger og 13 samorganisasjoner. I 1973 er det startet 2 nye foreninger og vi har ikke mottatt meldinger om foreninger som er opphørt. I en samorganisasjon, Vestnes og Tresfjord, har man igjen fått til møteaktivitet.

Twister.

Kontoret har vært involvert i 12 tvistesaker, som enten er tatt opp direkte med arbeidsgiver eller videresendt til det aktuelle fagforbund.

Møtevirksomheten.

Kontoret har deltatt i 36 møter, årsmøter, felles fagforeningsmøter og styremøter i samorganisasjonene og 15 møter i fagforeningene. Av møter i andre samarbeidende organisasjoner, fylkeskommunale utvalg/nemder og sentrale konferanser har kontoret vært representert på 61.

Tilsynsutvalget har hatt 8 møter.

Valgmøter.

Kontoret deltok i 14 valgmøter/bedriftsbesøk under stortingsvalgkampen.

Opplysningsarbeidet.

Sekretærene har deltatt i 7 agitasjonsmøter og hatt 9 forelesninger på kurs arrangert av forbundene, AOF og AUF.

LO-Inform — Aktivitetsaksjonen.

Det er holdt 4 møter for LO-Inform gruppeledere med 61 deltakere og 16 startmøter om Aktivitetsaksjonen. Videre har Aktivitetsaksjonen vært emnet på møter i samorganisasjonene, helgekonferanser og fagforeningsmøter.

Yngve Hågensen hadde 99 reisedager og kjørte 7470 km i LOs tjeneste i Molde. Johnny Røed har hatt 70 reisedager og kjørt 4111 km i LOs tjeneste her.

TRØNDELAGSFYLKENE

Distriktssekretærer: *Rikhard Haugen* og *Rolf-Thore Hildebrandt*.

I kontorets arbeidsområde var det pr. 1. januar 1973 26 samorganisasjoner med til sammen 376 foreninger. Ved årets utgang samme antall samorganisasjoner med 360 foreninger.

Pr. 1. januar 1973 var det 481 foreninger med til sammen ca. 51 000 medlemmer og ved årets utgang 454 foreninger med ca. 51 700 medlemmer.

Utgåtte foreninger.

På grunn av sammenslåing til større enheter:
Namdal Arbeidsmannsforening.
Inn-Trøndelag Vegarbeiderforening.

Ytre Namdal Vegarbeiderforening.
Namdal Vegarbeiderforening.
Vegvesenets Sjøfør- og Verkstedforening.
Namsen Vegarbeiderforening.
Vegvokterlaget i Ytre Namdal.
Snåsa Vegarbeiderforening.
Joma Arbeidsmannsforening.
Namsos Rengjøringskvinner forening.
Stjørødal Arbeidsmannsforening.
Verdal Arbeidsmannsforening.
Snåsa Arbeidsmannsforening.
Steinkjer Rengjøringskvinner forening.
Hylla Fagforening.
Avd. 133 NFATF — Verran Arbeidslederforening.
Vuku Skog- og Landarbeiderforening.
Vanvikan klubb av NJMF.
Namdalseid Næringsmiddelarbeiderforening.
Orkdal Kjøttindustriarbeiderforening.
Statland Fagforening.
Trygdeetatens Landsforening avd. 103—35.
Landsforeningen for Universitet, Høgskoler og Forskningsinstitutt.
Frosta Handel- og Kontorfunksjonærforening.
Rutebilførernes forening, Oppdal.
Statland Sagarbeiderforening.
Steinkjer og Omegn Skog- og Landarbeiderforening.
Overhalla Handelsfunksjonærforening.
Verran Skog og Landarbeiderforening.
Nustadfoss Arbeidsmannsforening.
Rørøs Næringsmiddelarbeidergruppe.
Stordalen Skog- og Landarbeiderforening.
Norsk Fyrtjenestemannslag.
Namsskogan Handel- og Kontorfunksjonærforening.
Landsforeningen for Embetskontorene Nord-Trøndelag.
Rørvik Transportarbeiderforening.

Nye foreninger.

Løkken Elektrikerforening, avd. 236, NEKF.
Norsk Postforbund, avd. Namsos.
Avd. 115 av NFATF — Orkanger.
Nord-Trøndelag avd. av Norsk Sosionomforbund.
Meråker Sag- og Byggforening.
Kommunalforeningen for Alen og Haltdalen.
Vanvikan klubb av NKIAF.

Tariffarbeidet.

Kontoret har vært behjelpelig med å opprette 1 ny overenskomst og revidert 4. Dessuten har kontoret ført forhandlinger og løst 13 tvistesaker. Videre er en rekke saker løst uten formelle forhandlinger.

Møtevirkksomheten.

Tilsynsutvalget har hatt 10 møter. Sekretærene har vært til stede på 36 møter i samorganisasjonene fordelt på årsmøter, styremøter og felles fagforeningsstyremøter og på om lag 250 møter i samband med representasjon, opplysningsarbeid og faglige saker i ulike organisasjoner.

Opplysningsvirksomhet og informasjon.

Sekretærene har holdt 97 forelesninger om bl. a. Arbeidervernloven, Ferieloven, Hovedavtalen, Arbeidstvistloven, Forhandlingsteknikk, LOs og forbundenes virksomhet og oppbygging, Bedriftsdemokrati og LOs aktivitesaksjon.

Den største saken kontoret har arbeidet med et Aktivitetsaksjonen. I den forbindelse har sekretærene hatt en rekke møter og konferanser i alle organisasjonsledd.

Sekretærene har vært til stede på møter i AOFs rådgivende utvalg for Sør- og Nord-Trøndelag, og konferanser med AOF om opplysningsarbeid. Videre kan nevnes at det er holdt forelesninger for avgangsklasser ved Trondheim Tekniske skole om fagbevegelsens virksomhet, og om samme emne ved Trondheim Yrkesskole og andre yrkesskoler i fylket.

Reisedager.

Rikhard Haugen 138.

Rolf-Thore Hildebrandt 161.

NORDLAND

Distriktssekretærer: *Hans N. Jensen, Odd Bakkejord.*

Organisasjonsoversikt:

I Nordland var det pr. 1. januar 1973 20 samorganisasjoner omfattende 317 avdelinger, hertil 47 avdelinger utenom samorganisasjonene, i alt 364 avdelinger med om lag 30 500 medlemmer. Pr. 31. desember 1973 var det 20 samorganisasjoner som omfattet 318 avdelinger, hertil 47 avdelinger utenom samorganisasjonene, i alt 365 avdelinger med om lag 30 800 medlemmer.

Det er startet en ny avdeling, Sortland Hotell- og Restaurantarbeiderforening med 15 medlemmer. Ingen avdelinger er rapportert nedlagt.

Det ble høsten 1973 avviklet konsentrerte vervetiltak i samarbeid med Handel- og Kontor, Bygningsarbeiderforbundet, Tjenestemannslaget og Transportarbeiderforbundet. Det er rapportert ca. 300 nye medlemmer.

Tilsynsutvalget:

Tilsynsutvalget har hatt 9 møter og behandlet 23 saker.

Representasjon:

NTTF avd. Bodø — 40-årsjubileum. — Studieselskapet for Nord-Norsk Næringsliv, årsmøte og div. styremøter. — Nordland Kooperative Fylkeslag, årsmøte. — Nordland fylkes Fiskarlag, årsmøte. — Glomfjordutvalget, div. møter. — Utvalg for analyse av fiskerinæringen i søndre del av fylket, div. møter. — DNAs konferanse i Lakselv vedr. oppfølging av Nord-Norge-planen. — Junior Chamber, regionkonferanse om bosettinga i Nord-Norge. — Bodø Rotary, møte om bedriftsdemokrati. — Kommuneforbundets distriktsorganisasjon, årsmøte. — Samarbeidsrådet LO—N.A.F., kurs om samarbeidsforhold. — N.A.F.s arbeidsmiljøkonferanser i Bodø og Sandnessjøen. — N.A.F.s kurser i Bodø og Mo i Rana om arbeidsgiverforhold. — Vern og Velferd, div. møter. — AOFs rådgivende utvalg. — Nordland Arbeiderparti, møter i arbeidsutvalget og faglig/politisk utvalg. — Statens Arbeidstilsyn, informasjonskonferanser i Bodø og Mo i Rana. — Statstjenestemannskartellet, tariffkonferanse.

Forhandlinger:

Central Hotell, Bodø og N.A.F., samarbeidsforholdene ved bedriften, samt en oppsigelse. — Ranafjord Hotell, Hemnesberget og N.A.F., krav om erstatning fra bedriften for ikke overholdt oppsigelsestid. — Torghatten Hotell, Brønnøysund, mekling om revisjon av tariffavtalen. — SAS Royal, Bodø, og N.A.F., oppsigelse av en ansatt ved Flykroa. — Restaurant Centrum, Bodø og N.A.F., lønn for oppsigelsestid. — Flystua, Evenes flyplass, opprettelse av overenskomst. En rekke saker er løst uten formelle forhandlinger. Kontoret har i en rekke saker vært rådspurt av tillitsmenn på arbeidsplassene.

Møter:

26 møter i samorganisasjonene om LO-INFORM, LO-kongressen o. l. 10 møter i fagforeninger, klubber, o. l. om faglige spørsmål. 36 faglig/politiske møter i samband med Stortingsvalget 1973. 17 møter i samband med AOFs studieaksjon, LO 75 år. 15 andre møter og konferanser.

LOs distriktskontorkomité og Folkets Hus Landsforbund hadde høsten 1973 møter i Bodø.

Opplysningsarbeidet:

Kontoret har utviklet 4 faglig/politiske helgekurs, et helgekurs for samorganisasjonene på Helgeland og 4 helgekurs for fagorganisert ungdom. Dessuten har sekretærene forelest om forskjellige emner på 30 kurser arrangert av AOF og div. forbund.

Reisedager:

Odd M. Bakkejord 124 reisedager. Hans N. Jensen 131 reisedager.

TROMS OG VEST-FINNMARK

Distriktssekretær: *Rolf Nilssen.*

Organisasjonsoversikt:

I distriktskontorets arbeidsområde var det pr. 31. desember 1973 286 fagforeninger med omlag 19 000 medlemmer. I samme arbeidsområde var det til samme tid 10 faglige samorganisasjoner.

Nye fagforeninger:

Sørkjosen Jern- og Metallarbeiderforening. Veietatens landsforenings avd. 110/12. Karasjok kommunale tjenestemannslag.

Utgåtte fagforeninger:

Tromsø Vaktmesterforening oppløst i mars 1973. Medlemmene overført Tromsø kommunale tjenestemannsforening. Lyngseidet NNN-forening oppløst i mars 1973. Skjervøy Bygningsarbeiderforening oppløst i august 1973. Porsanger Bygningsarbeiderforening oppløst i oktober 1973. Norsk Tjenestemannslag: Avd. 25, Statsbankenes forening oppløst og medlemmene overført avd. 104/12, Landsforeningen for Embetskontorene. Norsk Arbeidsmandsforbund: Avd. 120 Berg Arbeiderklubb oppløst og medlemmene overført Tranøy Veiarbeiderklubb.

Tariffarbeidet:

A) Det er i virkeåret opprettet 2 nye overenskomster. B) Det er revidert 8 overenskomster. C) Behandlet en hel rekke tvistesaker.

Møter:

Tilsynsutvalget har i 1973 hatt 6 møter. Møter i Samorganisasjonen 23 og i fagforeninger 18. Andre møter og konferanser 73.

Representasjon:

Sekretæren har representert kontoret/LO på følgende møter og konferanser: I redaksjonskomiteén for utarbeidelse av AOFs og Folkets Brevskoles brevkurs «Nord-Norge i dag—i morgen». Komiteén holdt en rekke møter. Brevkurset, som munnet ut i en egen studieaksjon for Nord-Norge, fikk god tilslutning. Besvarelsene fra brevkurset dannet grunnlaget for DNAs Nord-Norge-program «Ny Giv i Nord», og sekretæren representerte LO-kontorene i Nord-Norge i programkomiteén. — På Landsorganisasjonens kongress 1973 og på DNAs landsmøte 1973. — I dagene 13. og 14. juni på en skandinavisk Folk og Forsvars-konferanse som organisasjonen Folk og Forsvar holdt i Tromsø. — I dagene 15. og 16. juni på Nordisk Arbeiderkongress som ble holdt i Stockholm. — På en informasjonskonferanse som Universitetet i Tromsø holdt mandag den 26. oktober. — På en konferanse om nord-norsk oljepolitikk som Tromsø Kommunale Oljeutvalg holdt onsdag den 14. november i Tromsø. — I dagene 4. og 5. november arrangerte de 3 fylkespartiene i Nord-Norge en større tillitsmannskonferanse i Lakselv, hvor en spesielt drøftet gjennomføringen av DNAs Nord-Norge-program «Ny Giv i Nord», og behandlingen av stortingsmelding nr. 108. Til stede på møtet de 3 statsråder fra Nord-Norge, fylkesutvalgene, fra fylkespartienes arbeidsutvalg og fra LOs distriktskontorer. Sekretæren representerte LO-kontoret, Tromsø. — På årsmøtet i Troms AUF som ble holdt på Otertun 8. og 9. desember.

Faglige konferanser:

I forbindelse med aksjonen «LO-Inform» arrangerte kontoret, i samarbeid med AOFs avdelingskontor i Troms, en faglig fylkeskonferanse for Troms i dagene 27. og 28. februar, hvor en spesielt drøftet opplegg og gjennomføringen av LOs verveaksjon 1973. Konferansen ble holdt i Tromsø. — I samarbeid med AOFs avdelingskontor, Troms, arrangerte kontoret i helgen 17. og 18. mars en faglig fylkeskonferanse under emnet «Priser og lønninger». Til stede på konferansen ca. 30 utsendinger fra hele fylket. — I forbindelse med Landsorganisasjonens kongress orienterte sekretæren om kongressen og de innkomne forslag på møtet i samorganisasjonene i Hamnerfest, Tromsø, Finnsnes og Harstad. — I samarbeid med Folkets Hus Landsforbund arrangerte kontoret en distriktskonferanse for Troms onsdag den 10. oktober for medlemmer av Folkets Hus Landsforbund i Troms fylke. 13 Folkets Hus var representert på konferansen. — I samarbeid med LOs nedsatte distriktssekretærutvalg arrangerte kontoret en konferanse for samtlige av fagbevegelsens fastlønte tillitsmenn i Troms fylke lørdag den 11. oktober. Konferansen drøftet spesielt Tromsø-kontoret. I forbindelse med studieaksjonen «LOs 75-årsjubileum» arrangerte kontoret regionale startkonferanser i følgende regioner: For Nord-Troms-regionen på Storslett 3. og 4. november. For Midt-Troms-regionen på Bardufoss den 5. november. For Sør-Troms-regionen i Harstad den 6. november. For Tromsø-regionen i Tromsø den 8. november. I samarbeid med Norsk Arbeidsgiverforening og Samarbeidsrådet LO/N.A.F. arrangerte kontoret en samarbeidskonferanse for bedrifter i Troms og Finnmark på Gratangen Turiststasjon i dagene 20., 21. og 22. november.

Faglig/politike konferanser.

I samarbeid med LO, DNA og AOF sentralt arrangerte kontoret i dagene 5. og 6. januar en faglig/politisk konferanse for samtlige av arbeiderbevegelsens fastlønte tillitsmenn i Nord-Norge, hvor en spesielt drøftet intensivering av aksjonen «LO-Inform», det faglige og politiske studiearbeid. Konferansen ble holdt i Tromsø. — I samarbeid med Troms Arbeiderparti arrangerte kontoret i dagene 3. og 4. mars en faglig/politisk fylkeskonferanse for Troms, hvor en spesielt drøftet landsdelskomitéen for Nord-Norges innstilling. — I samarbeid med NNNs Nord-Norge-kontor, Sjømannsforbundets Tromsø-avdeling og Troms Fiskarfylking arrangerte kontoret en faglig/politisk fiskerikonferanse for Troms på Finnsnes dagene 28. og 29. april. — I helgen 22. og 23. september arrangerte kontoret, i samarbeid med Troms Arbeiderpartiets faglige utvalg, en sosialpolitisk konferanse. Sekretæren orienterte om LOs sosialpolitiske program. — I dagene 25. og 26. september arrangerte kontoret en landsdelskonferanse for Nord-Norge hvor samtlige av arbeiderbevegelsens fastlønte tillitsmenn i landsdelen var til stede. En drøftet spesielt resultatet av Stortingsvalget 1973. Konferansen ble holdt på Bardufoss. — I samarbeid med styret i DNAs fylkestinggruppe, arrangerte kontoret en kontaktkonferanse mellom en del faglige og politiske tillitsmenn og de faglige og politiske medarbeidere i avisen «Nordlys». En drøftet spesielt avisas faglige engasjement. — I forbindelse med Stortingsvalget 1973 holdt kontoret regionale informasjonskonferanser i 6 regioner i Troms fylke.

Opplysningsarbeidet:

Sekretæren har forelest på en rekke ukeskurs, dagskoler og kveldskurs arrangert av AOF, fagforbund eller fagforeninger. Sekretæren har også forelest ved Tromsø Yrkesskole, Tromsø, for 2 avgangsklasser ved yrkeskolens tekniske avdeling. Det har ikke vært arrangert TWI-kurs i Troms fylke i 1973.

Kontoret:

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund har flyttet sitt kontor fra LOs fellesadministrasjon, Tromsø, til Finnsnes. — AOFs tilsatte faglige studie-konsulent for Nord-Norge er plassert i Tromsøkontorets fellesadministrasjon. — Sekretær Rolf Nilssen har i året 1973 hatt 134 reisedøgn og kjørt 10 225 km i Landsorganisasjonens tjeneste.

ØST-FINNMARK

Landsorganisasjonens distriktskontor, Kirkenes.

Distriktssekretær *Per A. Utsi.*

Organisasjonsoversikt.

I kontorets distrikt var det:

1. januar 1972: 7 samorganisasjoner omfattende 72 fagforeninger.

31. desember 1972: 7 samorganisasjoner omfattende 71 fagforeninger.

1. januar 1973: 81 fagforeninger med ca. 4500 medlemmer.

I sekretærens fravær er det ikke blitt innhentet medlemstall pr. 31. desember 1973.

De to fagforeninger ved A/S Sydvaranger tilsluttet Norsk Arbeidsmandsforbund er slått sammen og er nå fylkets største fagforening med ca. 1000 medlemmer.

Møter.

I 1973 har kontorets tilsynsutvalg hatt 5 møter. Andre møter og konferanser arrangert av kontoret: Kontoret sto for det praktiske opplegg av faglig-politiske distriktskonferanser for Øst-Finnmark og Vest-Finnmark om prinsipolitiske spørsmål. Sekretær Per A. Utsi var innleder.

I forbindelse med valgkampen ble det gitt en «arbeidslunsj» for Einar Gerhardsen i Alta, sammen med en del faglige tillitsmenn fra stedet.

Kontoret sto som arrangør av et faglig ungdomskurs i Vadsø. Sekretæren har rapportert deltakelse i 68 møter og 20 konferanser.

Tariffavtaler.

a) 2 nye tariffavtaler opprettet.

b) 16 tvistesaker behandlet.

Opplysningsarbeidet.

Studieaktiviteten i fagforeningene har i 1973 vært relativt bra, noe som særlig skyldes de spesielle kurstilbud i LO-INFORM-aksjonen og kampanjen «Vi trenger flere som vet».

Flere fagforeninger deltok også i den spesielle studieaksjon som ble iverksatt på grunnlag av studieopplegget på landsdelskomitéens innstilling.

Kontoret arrangerte et faglig helgekurs på Sollia i Sør-Varanger med følgende emner: Faglige forsikringsordninger, Israelsk LO, Arbeidervernlov, Ferielov og Arbeidstvistloven. Det har dessuten vært avviklet et spesielt faglig skoleringskurs for unge fagorganiserte.

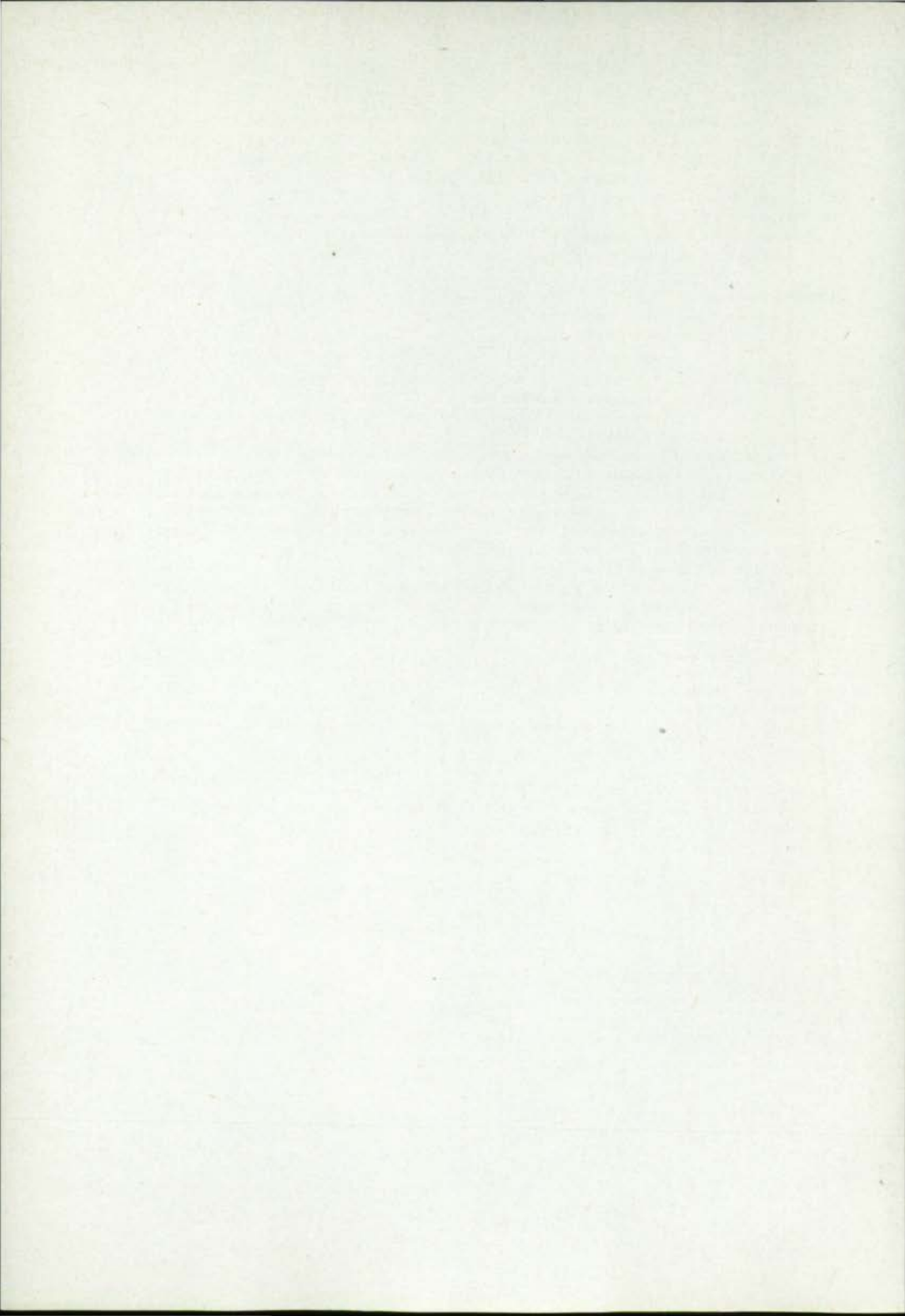
Sekretæren har ved flere anledninger fungert som foreleser i forskjellige faglige emner ved kortere kurs. Samarbeidet med den nye studieinstruktør i AOF — Terje Harjo — har vært meget godt. Nødvendigheten av studievirksomhet og skoling er understreket i all faglig virksomhet.

Diverse.

Fra 16. oktober har distriktssekretær Per A. Utsi vært permittert fra stillingen. Vikar var ikke tilsatt ved årets utgang. Sekretær Utsi har imidlertid arbeidet ved kontoret i juleferien og da tatt seg av de mest presserende oppgaver.

Reisedager.

Sekretær Per A. Utsi har i 1973 hatt 65 reisedager før han ble permittert.

VIII. Statistisk oversikt

Tabell I, 1972.

Sammendrag av Landsorganisasjonens medlemstall pr. 31. desember 1930—1972.

		Antall avdelinger	Antall medlemmer	
31. desember	1930	1 861	139 591	
—	1931	1 929	144 595	
—	1932	2 008	153 374	
—	1933	2 054	157 524	
—	1934	2 211	172 513	
—	1935	1) 2 635	1) 224 340	
—	1936	1) 3 074	1) 276 992	
—	1937	1) 3 433	1) 323 156	
—	1938	1) 3 661	1) 344 795	
—	1939	1) 3 833	1) 356 796	
—	1940	3 556	306 341	
—	1941	3 330	293 774	
—	1942	3 557	299 694	1) (289 000)
—	1943	3 441	291 115	1) (280 543)
7. mai	1945	3 199	267 726	1) (225 337)
31. desember	1945	3 704	339 920	
—	1946	3 998	407 029	
—	1947	4 265	442 445	
—	1948	4 346	456 297	
—	1949	4 443	473 629	
—	1950	4 605	488 442	
—	1951	4 747	503 397	
—	1952	4 871	515 593	
—	1953	5 020	526 016	
—	1954	5 079	538 587	
—	1955	5 119	542 105	
—	1956	5 175	545 416	
—	1957	5 172	540 878	
—	1958	5 193	543 513	
—	1959	5 207	541 408	
—	1960	5 129	541 549	
—	1961	5 116	562 019	
—	1962	5 128	565 062	
—	1963	5 091	566 970	
—	1964	4 995	570 953	
—	1965	4 922	574 295	
—	1966	4 776	574 030	
—	1967	4 683	570 210	
—	1968	4 599	574 113	
—	1969	4 482	582 289	
—	1970	4 448	594 377	
—	1971	4 367	601 920	
—	1972	4 202	603 742	

1) Inkl. tall for Arbeidsløses foreninger ikke tilsluttet forbundene.

2) Medlemmer i en del grupper som ble tvangstilsluttet LO under krigen er ikke regnet med i tallene som er angitt i parentesene.

3) Sjømannsforbundets medlemmer utenfor Norge er ikke regnet med i dette tallet.

Tabell II, 1972.

Medlemsbevegelsen

	Forbund	Medlemstall			
		Pr. 31.des. 1962	Pr. 31. des. 1963	Pr. 31. des. 1964	Pr. 31. des. 1965
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	455	452	467	466
2	Forbund for Arb.l. og Tekn. Funksj.	4 855	5 262	5 459	5 905
3	Arbeidsmandsforbundet	29 484	29 116	27 979	27 682
4	Befalslaget	3 524	3 548	3 576	3 398
5	Bekledningsarbeiderforbundet ¹⁾	13 511	14 259	14 159	13 479
6	Bokbinder- og Kartonnasjearb.forb. ²⁾	4 520	4 556	4 577	4 571
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet . .	52 419	51 394	50 046	49 863
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	11 954	12 152	12 249	12 741
9	Fengselstjenestemannsforbundet	716	748	770	804
10	Grafisk Forbund ²⁾	-	-	-	-
11	Gullsmedarbeiderforbundet	1 024	1 033	990	976
12	Handels- og Kontorfunksj. Forbund.	38 372	38 425	37 634	38 900
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb. .	9 167	9 345	10 002	9 473
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet . . .	73 191	75 028	75 453	78 135
15	Jernbaneforbundet	19 586	19 324	19 232	18 770
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund . . .	30 992	30 595	33 842	34 949
17	Kjøttindustriarbeiderforbundet ³⁾ . . .	3 758	4 024	4 202	4 211
18	Kommuneforbundet	57 298	59 831	63 593	64 004
19	Lensmannsbetjentenes Landslag	770	800	791	755
20	Litograf- og Kjemigrafforbundet ²⁾ . .	1 797	1 837	1 869	1 917
21	Lokomotivmannsforbundet	2 073	2 049	1 960	1 908
22	Losforbundet	448	449	439	419
23	Luftforsvarets Befalsforb. ⁴⁾	-	-	1 560	1 591
24	Murerforbundet	5 110	5 023	4 808	4 702
25	Musikerforbundet	1 421	1 271	1 280	1 245
26	Nærings- og Nydelsesmiddelarb.f. ³⁾ . .	24 641	25 609	24 832	23 865
27	Papirindustriarbeiderforbundet	19 231	19 088	18 978	18 619
28	Politiforbundet	2 193	2 213	2 274	2 240
29	Postfolkenes Fellesforbund	9 575	10 077	10 274	10 495
30	Sjømannsforbundet	45 953	43 169	42 086	41 930
31	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	1 362	1 300	1 263	1 281
32	Skog- og Landarbeiderforbundet	20 955	20 369	19 779	19 109
33	Skotøyarbeiderforbundet ¹⁾	3 753	3 833	3 691	3 330
34	Sosionomforbundet ³⁾	-	-	-	-
35	Sufflørforbundet ³⁾	-	-	-	-
36	Tekstilarbeiderforbundet ¹⁾	9 946	9 902	9 874	9 688
37	Telefolkenes Fellesforbund	9 439	9 685	9 725	9 974
38	Tjenestemannslaget	14 616	16 350	16 934	18 860
39	Tolltjenestemannsforbundet	1 081	1 050	1 013	985
40	Transportarbeiderforbundet	23 670	21 609	21 147	20 808
41	Treindustriarbeiderforbundet	5 798	5 743	5 603	5 610
42	Typografarbeiderforbundet ²⁾	6 312	6 363	6 460	6 584
43	Urmaker Svenneforbundet	92	89	83	53
	Riket	565 062	566 970	570 953	574 295

¹⁾ Bekledningsarbeiderforbundet, Skotøyarbeiderforbundet og Tekstilarbeiderforbundet er fra 1. januar 1969 sluttet sammen til ett forbund: Norsk Bekledningsarbeiderforbund. ²⁾ Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet, Litograf- og Kjemigrafforbundet og Typografarbeiderforbundet er fra 1. januar 1967 sluttet sammen til ett forbund: Norsk Grafisk Forbund. ³⁾ Kjøttindustriarbeiderforbundet er fra 1. januar 1970 sluttet sammen

Medlemstall							Løpnr.
Pr. 31. des. 1966	Pr. 31. des. 1967	Pr. 31. des. 1968	Pr. 31. des. 1969	Pr. 31. des. 1970	Pr. 31. des. 1971	Pr. 31. des. 1972	
461	468	483	458	474	494	528	1
6 497	7 019	7 400	7 626	8 370	9 106	9 244	2
27 474	27 239	27 302	27 092	27 975	28 045	28 561	3
3 393	3 412	3 381	3 246	3 296	3 015	2 920	4
13 013	12 923	12 551	23 517	23 002	21 102	20 513	5
4 816	—	—	—	—	—	—	6
49 514	48 463	48 040	48 492	48 799	48 059	46 947	7
12 978	13 480	13 844	14 201	15 216	15 659	16 197	8
815	841	927	932	967	1 009	1 031	9
—	13 407	13 388	13 542	13 689	13 988	14 009	10
987	999	1 023	1 071	1 077	1 060	1 076	11
39 090	40 377	40 025	41 103	41 333	43 892	42 253	12
10 325	9 918	11 175	10 406	10 567	10 157	9 173	13
79 312	78 013	78 451	84 320	89 538	92 011	91 911	14
18 150	17 665	17 444	17 195	16 733	16 200	15 870	15
33 774	32 374	33 567	34 184	34 867	35 583	35 771	16
4 467	4 466	4 572	4 671	—	—	—	17
65 931	68 569	71 205	74 298	79 267	83 383	89 542	18
773	752	764	799	812	796	835	19
1 918	—	—	—	—	—	—	20
1 876	1 850	1 883	1 870	1 861	1 847	1 848	21
394	363	347	309	289	288	288	22
1 704	1 746	1 764	1 653	1 601	1 550	1 547	23
4 616	4 585	4 505	4 292	4 162	3 970	3 740	24
1 257	1 216	1 265	1 268	1 291	1 338	1 361	25
23 659	23 445	23 537	24 034	29 777	29 848	28 575	26
18 384	17 846	17 517	17 371	17 806	17 526	16 866	27
2 280	2 302	2 350	2 356	2 364	2 470	2 562	28
10 769	11 089	11 610	11 851	12 747	13 136	14 020	29
39 907	37 527	35 527	32 885	29 361	28 423	27 482	30
1 238	1 195	1 097	1 036	1 033	1 011	915	31
18 069	17 368	16 895	16 282	15 220	14 041	13 414	32
3 211	2 929	2 795	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	972	1 259	34
—	—	—	—	18	24	25	35
9 487	9 187	8 650	—	—	—	—	36
10 146	10 391	10 565	10 766	10 609	10 787	10 866	37
19 465	20 320	21 903	22 774	23 848	25 277	27 057	38
956	926	913	881	875	862	832	39
20 690	20 103	20 006	19 855	19 720	19 330	19 059	40
5 474	5 387	5 417	5 628	5 788	5 636	5 620	41
6 710	—	—	—	—	—	—	42
50	50	25	25	25	25	25	43
574 030	570 210	574 113	582 289	594 377	601 920	603 742	

med Nærings- og Nytelsesmiddelarbejderforbundet. *) Luftforsvarets Befalsforbund ble tilmeldt LO fra 1. januar 1964. *) Soelonomforbundet er tilmeldt LO fra 1. oktober 1971. *) Sufølsforbundet ble tilsluttet LO fra 1. januar 1970.

Tabell III, 1972.

**Medlemstallets forandring 1971—1972,
geografisk satt opp.**

Foreningens hjemsted	Pr. 31. des. 1971		Pr. 31. des. 1972		Medlemstallets forandring	
	Avdelinger	Medlemmer	Avdelinger	Medlemmer	Absolutt + ell. ÷	Prosentvis + ell. ÷
Østfold	260	43 481	256	44 465	984	2,26
Akershus	289	24 620	285	24 752	132	0,54
Oslo	212	123 649	212	120 850	÷ 2 799	÷ 2,26
Hedmark	432	28 471	405	28 410	÷ 61	÷ 0,25
Oppland	278	22 209	274	22 893	684	3,08
Buskerud	293	36 152	293	36 576	424	1,17
Vestfold	181	24 808	177	24 623	÷ 185	÷ 0,75
Telemark	233	25 542	227	25 802	260	1,02
Aust-Agder	100	7 554	97	7 553	÷ 1	÷ 0,01
Vest-Agder	141	16 683	141	16 939	256	1,53
Rogaland	228	36 197	218	37 026	829	2,29
Hordaland	188	16 038	297	55 944	÷ 563	÷ 1,00
Bergen ¹	126	40 469				
Sogn og Fjordane	127	8 986	124	9 167	181	2,01
Møre og Romsdal	261	22 385	262	23 050	665	2,97
Sør-Trøndelag	248	38 625	246	39 455	830	2,15
Nord-Trøndelag	212	13 104	195	13 437	333	2,54
Nordland	407	30 112	360	30 317	205	0,68
Troms	165	14 387	162	14 524	137	0,95
Finnmark	171	8 737	156	8 897	160	1,83
Svalbard og Jan Mayen	2	506	2	489	÷ 17	÷ 3,36
Utlandet	9	4 927	8	3 546	÷ 1 381	÷ 28,03
Direkte medlemmer	—	9 090	—	8 977	÷ 113	÷ 1,24
Landsomfattende avdelinger.	41 ²⁾	5 188	42	6 050	862	16,62
Riket	3) 4 367	601 920	4 202	603 742	1 822	0,30

¹⁾ Fra 1. januar 1972 er Bergen gått inn i Hordaland fylke.

²⁾ I 1971 er 18 570 medlemmer og i 1972 19 985 medlemmer i landsomfattende foreninger i Tjenestemannslaget ført opp under underavdelinger i fylkene der de hører heime.

³⁾ Summen av avdelinger i 1971 er 480⁴ og i 1972 4439. Det skyldes at i 1971 er 237 og i 1972 237 underavdelinger i landsomfattende foreninger i Tjenestemannslaget ført opp som egne avdelinger i fylkene der de hører heime.

Tabell IV, 1972. Innbyggere, sysselsatte lønnstakere, registrerte arbeidsløse og medlemmer i LO i de enkelte fylker pr. utgangen av 1972.

Fylke	Folketall	Sysselsatte lønnstakere	Registrerte arbeidsløse	Medlemstall i LO
Østfold	225 483	71 222	1 297	44 465
Akershus	340 189	67 019	363	24 752
Oslo	472 503	283 283	827	120 850
Hedmark	180 766	48 338	1 163	28 410
Oppland	175 644	39 986	1 206	22 893
Buskerud	202 936	61 283	3 152	36 576
Vestfold	179 272	57 100	347	24 623
Telemark	157 467	45 747	1 278	25 802
Aust-Agder	82 544	20 505	624	37 553
Vest-Agder	127 722	37 051	566	16 939
Rogaland	275 912	76 605	1 106	37 026
Hordaland	379 768	118 931	1 341	55 944
Bergen ¹⁾				
Sogn og Fjordane	102 116	21 417	673	9 167
Møre og Romsdal	227 737	60 008	1 901	23 050
Sør-Trøndelag	237 815	71 545	1 853	39 455
Nord-Trøndelag	119 988	24 852	1 280	13 437
Nordland	241 847	53 329	3 325	30 317
Troms	140 268	30 238	1 595	14 524
Finnmark	77 798	17 159	1 378	8 897
Fylkene til sammen	3 947 775	1 205 618	25 275	584 680
Ikke fordelt på fylker	-	769	-	19 062
Riket	3 947 775	1 206 387	25 275	603 742

Kilder:

Folketall: Statistisk Sentralbyrå's publikasjon «Folketallet i kommunene 1972-1973». (Tallene er pr. 1. januar 1973 og er foreløpige.)

Sysselsetting: Statistisk Sentralbyrå's sysselsettingsstatistikk i «Statistisk ukehefte» nr. 5 - 1971. Tallene er pr. 31. desember 1970 og er de siste sysselsettingstall som foreligger fordelt på fylker.

Arbeidsløse: Arbeidsdirektoratets «Månederapport om utviklingen på arbeidsmarkedet» nr. 1/1973.

Medlemmer i LO: Økonomisk kontor's statistikk over medlemstall, bygd på rapporter pr. 31. desember 1972 fra forbundene.

¹⁾ Fra 1. januar 1972 er Bergen gått inn i Hordaland fylke.

Tabell V, 1972.

Avdelings- og

Løpe- nr.	Forbund	Antall avdelinger/foreninger/grupper			
		Pr. 31. des. 1971	Tilsluttet i årets løp	Utgått eller nedlagt i årets løp	Pr. 31. des. 1972
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	35	—	² 4	32
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	117	3	—	120
3	Arbeidsmandsforbundet	135	4	91	48
4	Befalslaget	58	2	—	60
5	Bekleddingsarbeiderforbundet . .	180	4	10	174
6	Bygningsindustriarbeiderforb. . .	378	2	14	366
7	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	241	—	3	238
8	Fengselstjenestemannsforbundet	18	1	—	19
9	Grafisk forbund	94	—	1	93
10	Gullsmedarbeiderforbundet	16	—	—	16
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	219	2	1	220
12	Hotell- og Restaurantarb.forb. . .	63	—	—	63
13	Jern- og Metallarbeiderforb. . . .	220	5	11	214
14	Jernbaneforbundet	124	—	1	123
15	Kjemisk Industriarbeiderforb. . . .	189	7	7	189
16	Kommuneforbundet	460	9	12	457
17	Lensmannsbetj. Landslag	23	—	—	23
18	Lokomotivmandsforbundet	9	—	—	9
19	Losforbundet	6	—	—	6
20	Luftforsvarets Befalsforbund . . .	29	—	—	29
21	Murerforbundet	69	—	1	68
22	Musikerforbundet	17	—	1	16
23	Nærings- og Nydelsesm.arb.forb.	395	3	16	382
24	Papirindustriarbeiderforb.	84	—	3	81
25	Politiforbundet	61	1	—	62
26	Postfolkene Fellesforbund:				
	Postforbundet	43	—	1	42
	Postmannslaget	22	—	—	22
	Poståpnerne Landsforbund	22	—	—	22
27	Sjømannforbundet	45	—	2	43
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	26	—	2	24
29	Skog- og Lønderarbeiderforbundet	490	1	18	473
30	Sosionomforbundet ³⁾	15	1	—	16
31	Sufflørforbundet ³⁾	1	—	—	1
32	Telefolkene Fellesforbund:				
	Tele Tjeneste Forbundet	58	—	6	52
	Telegrafmennes Landsforb.	12	2	—	14
33	Tjenestemannslaget	⁴⁾ 54	2	4	⁴⁾ 52
34	Tolltjenestemannsforbundet	23	—	1	22
35	Transportarbeiderforbundet	178	1	2	177
36	Treindustriarbeiderforbundet . . .	136	2	5	133
37	Urmaker Svenneforbundet	2	—	—	2
	Riket	4 367	52	217	4 202

¹⁾ Netto tilgang. ²⁾ Netto avgang. ³⁾ Forbundet spesifiserer ikke mannlige og kvinnelige medlemmer.

medlemsbevægelsen 1972.

Antall medlemmer						Løpe- nr.
Pr. 31. des. 1971		Inntrådt i årets løp	Uttrådt i årets løp	Pr. 31. des. 1972		
I alt	Herav kvinner			I alt	Herav kvinner	
494	29	81	47	528	35	1
9 106	291	1 115	977	9 244	289	2
28 045	3 214	3 488	2 972	28 561	3 202	3
3 015	—	256	351	2 920	—	4
21 102	14 457	—	589	20 513	14 736	5
48 059	279	6 830	7 942	46 947	293	6
15 659	36	2 086	1 548	16 197	46	7
1 009	75	145	123	1 031	82	8
13 988	3 583	21	—	14 009	3 469	9
1 060	185	135	119	1 076	178	10
43 892	25 678	6 767	8 406	42 253	24 651	11
10 157	7 644	2 417	3 401	9 173	6 708	12
92 011	6 348	14 770	14 870	91 911	6 378	13
16 200	1 100	635	965	15 870	1 100	14
35 583	4 890	4 853	4 665	35 771	5 211	15
83 383	43 244	12 915	6 756	89 542	47 977	16
796	26	77	38	835	30	17
1 847	—	22	21	1 848	—	18
288	—	—	—	288	—	19
1 550	—	99	102	1 547	—	20
3 970	—	176	406	3 740	—	21
1 338	165	166	143	1 361	174	22
29 848	11 125	—	1 273 ²⁾	28 575	10 377	23
17 526	1 508	1 750	2 410	16 866	1 460	24
2 470	217	213	121	2 562	245	25
6 126	704	798	388	6 536	822	26
4 650	—	436	—	5 086	—	
2 360	—	150	112	2 398	—	
28 423	ca. 3 000	—	941	27 482	3 000	27
1 011	380	—	96	915	346	28
14 041	335	329	956	13 413	316	29
972	676	287	—	1 259	880	30
24	24	1	—	25	25	31
8 508	2 369	712	705	8 515	2 380	32
2 279	149	72	—	2 351	140	
25 277	10 190	1 780	—	27 057	11 591	33
862	3	12	42	832	5	34
19 330	895	—	271	19 059	852	35
5 636	487	825	841	5 620	554	36
25	—	—	—	25	—	37
601 920	143 306	64 419	62 597	603 742	147 552	

⁴⁾ Pr. 31. desember 1971 hadde Tjenestemannslaget 54 foreninger med 237 underavdelinger. Pr. 31. desember 1972 52 foreninger med 237 underavdelinger.

Tabell VI, 1972.

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	ØSTFOLD													
		Fylket		Fr.stad		Halden		Moss		Sarpsborg		Askim		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	3	40	1	8	1	15	-	-	1	17	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.ljed. og Tekn. Funksj.	7	963	1	271	1	181	1	56	2	289	1	136	1	30
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 093	-	-	-	-	1	1 093	-	-	-	-	-	-
4	Befalslaget	3	55	2	40	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15
5	Bekledningsarbeiderforbundet	16	2 604	2	597	2	664	5	706	2	564	-	-	5	73
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	23	3 153	6	939	3	471	1	488	1	787	3	165	9	303
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	10	1 449	2	323	1	165	1	184	3	332	3	445	-	-
8	Fengselstjenestemannsforbundet	2	37	-	-	-	-	-	1	21	-	-	-	1	16
9	Grafisk Forbund	12	1 235	2	132	2	126	3	89	3	795	1	63	1	30
10	Gullsmedarbeiderforbundet	1	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	36
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	8	2 475	1	885	1	333	1	236	1	799	2	187	2	35
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	4	382	1	110	1	69	1	84	1	119	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	10	8 381	1	3 812	1	641	1	1 854	1	555	1	310	5	1 209
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	9	4 251	5	1 324	1	160	1	798	1	287	1	1 673	-	-
16	Kommuneforbundet	26	5 354	6	1 470	1	702	2	644	4	629	1	380	12	1 529
17	Lenemannsbetjentenes Landslag	1	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	59
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løseforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforvarets Befalsforbund	3	242	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	242
21	Murerforbundet	6	256	1	93	1	31	1	40	1	69	1	18	1	5
22	Musikerforbundet	4	81	1	35	1	19	1	10	1	17	-	-	-	-
23	Nærings- og Nyteisesml.d.arb.forb.	16	1 468	3	716	4	56	3	301	3	215	2	114	1	66
24	Papirindustriarbeiderforbundet	17	5 928	-	-	4	1 743	1	684	10	2 775	-	-	2	726
25	Politiforbundet	4	177	1	66	1	29	1	31	1	51	-	-	-	-
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	5	235	1	66	1	35	1	41	1	61	-	-	1	32
	Postmannslaget	1	138	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	138
	Poståpnernes Landsforbund	1	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	60
27	Sjømannsforbundet	1	1 145	1	1 145	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	5	214	1	16	1	136	-	-	2	46	1	16	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	19	523	1	49	2	60	1	9	1	20	-	-	14	385
30	Sosionomforbundet	1	42	-	-	-	-	-	-	1	42	-	-	-	-
31	Sufflørforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	3	214	-	-	1	145	1	45	-	-	-	-	1	24
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	54	-	-	-	-	-	1	54	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	11	701	1	53	2	54	-	-	-	-	-	-	8	594
34	Tolltjenestemannsforbundet	2	82	-	-	-	-	1	36	-	-	-	-	1	46
35	Transportarbeiderforbundet	11	944	2	317	2	109	2	215	3	229	-	-	2	74
36	Treindustriarbeiderforbundet	9	394	1	30	1	67	1	10	1	112	1	19	4	156
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	256	44 465	44	12 497	36	6 020	32	7 654	47	8 885	18	3 526	79	5 883

1) 11 underavdelinger med 701 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	AKERSHUS																				
		Fylket		Asker		Bærum		Eidsvoll		Frogn		Nes		Skedsmo		Ski		Ullensaker		Øvrige komm. tils.		
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	22											1	22							
2	Forb. f. Arb.lid. og Tekn. Funksj.	5	361			1	109			1	18			2	184					1	50	
3	Arbeidsmandsforbundet	1	850											1	850							
4	Befalslaget	6	277							1	37			2	45			3	195			
5	Bekledningsarbeiderforbundet	10	577					2	102	1	28	1	5	2	229			1	52	3	161	
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	34	3 131	2	414	2	482	4	488	1	70	2	178	6	706	2	127	3	135	12	531	
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	18	767	1	46	2	131	1	36	1	25	1	41	2	158	1	70	1	10	8	241	
8	Fengselstjenestemannsforbundet	2	390																	2	300	
9	Grafisk Forbund	4	96					1	12					1	55					2	29	
10	Gullsmedarbeiderforbundet																					
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	10	986			1	224	1	40	1	38	1	50	2	502	1	6	1	57	2	69	
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	2	42					1	13					1	29							
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	21	4 571	1	159	3	1 323	2	296	1	106	1	272	4	1 845	1	188	2	42	6	340	
14	Jernbaneforbundet																					
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	14	1 423			2	176	1	53	1	28			1	270	1	111			8	785	
16	Kommuneforbundet	39	5 709	4	1 128	8	1 207	1	284	1	122	1	126	4	691	1	210	1	228	18	1 713	
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	78																	1	78	
18	Lokomotivmannsforbundet																					
19	Løstforbundet																					
20	Luftforsvarets Befalsforbund	4	273			1	14							1	92			2	167			
21	Murerforbundet	4	200			1	74	1	29					1	61	1	36					
22	Musikerforbundet																					
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	13	401	1	7			2	92			1	14	3	82			1	3	5	203	
24	Papirindustriarbeiderforbundet	3	459			2	291	1	168													
25	Politiforbundet	4	207	1	102	1	32			1	17			1	56							
26	Postfolkernes Fellesforbund:																					
	Postforbundet	2	70					1	19					1	51							
	Postmannslaget																					
	Poståpnernes Landsforbund	1	202																		1	202
27	Sjømannsforbundet																					
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet																					
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	53	1 560	1	5	3	34	7	101			11	315	2	16			1	49	28	1 040	
30	Sosionomforbundet																					
31	Sufflorforbundet																					
32	Telefolkernes Fellesforbund:																					
	Tele Tjeneste Forbundet	6	536	1	36	1	136							2	216	1	98			1	50	
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	64												1	64						
33	Tjenestemannslaget	13	1 135	1	5	1	57			1	49			4	296	1	14	2	587	3	127	
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	36			1	36															
35	Transportarbeiderforbundet	2	44			1	28			1	16											
36	Treindustriarbeiderforbundet	10	285			1	16	1	29			1	43			1	54			6	143	
37	Urmaker Svenneforbundet																					
	Til sammen	285	24 752	13	1 902	32	4 370	27	1 762	12	554	20	1 044	45	6 520	11	914	18	1 534	107	6 152	

1) 13 underavdelinger med 1135 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	OSLO		HEDMARK																	
		Fylket		Hamar		Kongs- vinger		Elve- rum		Rings- aker		Stange		Åmot		Åsnes		Øvrige komm. tils.			
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	123	2	53	1	31	1	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
2	Forb. f. Arbed. og Tekn. Funksj.	9	1 784	7	324	2	153	-	-	1	14	1	33	-	1	21	-	-	2	103	
3	Arbeidsmandsforbundet	3	1 835	2	1 255	1	989	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	266	
4	Befalslaget	3	451	4	140	2	58	-	-	1	41	-	-	-	-	-	1	41	-	-	
5	Bekleddingsarbeiderforbundet	3	2 568	12	692	2	375	2	64	-	-	2	165	-	-	-	-	-	6	88	
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	11	8 724	43	4 089	2	551	1	364	2	349	5	1 501	5	350	-	5	194	23	1 680	
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	6	2 272	16	674	2	170	1	94	2	74	2	74	2	47	1	26	-	6	189	
8	Føngselstjenestemannsforbundet	-	-	2	47	-	-	-	-	-	-	-	-	1	31	-	-	1	16	-	
9	Grafisk Forbund	6	6 581	4	209	1	97	2	75	1	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
10	Gullsmedarbeiderforbundet	2	381	1	27	1	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	9	11 741	19	1 908	1	814	1	162	1	182	2	114	1	17	1	67	1	76	11	476
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	3	2 653	4	275	1	112	1	81	1	53	-	-	-	1	29	-	-	-	-	
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	3	17 380	15	2 422	1	891	1	367	1	234	3	628	2	50	1	14	-	6	238	
14	Jernbaneforbundet	1) 17	5 548	5) 15	1 357	15	1 357	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	2	1 973	8	394	2	73	1	90	1	80	-	-	1	57	-	-	-	3	94	
16	Kommuneforbundet	42	20 322	27	3 706	4	571	1	345	1	366	1	327	3	681	1	83	2	208	14	1 125
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	-	-	3	63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	63
18	Lokomotivmannsforbundet	2) 1	540	4) 1	181	1	181	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løstforbundet	2	77	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	3	54	2	24	-	-	1	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10
21	Murerforbundet	2	1 129	4	152	1	47	1	53	1	34	1	18	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	4	817	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nyttelsesmid.arb.forb.	11	4 984	25	1 072	5	474	3	29	3	93	3	266	1	48	2	8	1	6	7	148
24	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	2	495	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	452	-	-	1	43	-
25	Politiforbundet	7	347	3	46	2	36	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkens Fellesforbund:																				
	Postforbundet	1	2 177	5	255	1	120	1	42	1	54	-	-	-	-	-	-	-	-	2	39
	Postmannslaget	1	2 011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Sjømannsforbundet	1	5 958	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skin- og Lærarbeiderforbundet	3	235	4	92	1	19	-	-	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-	2	57
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	5	163	140	5 258	1	60	13	467	11	311	10	602	9	507	10	239	10	415	76	2 657
30	Sosionomforbundet	2) 1	617	1	23	1	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sulførforbundet	1	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkens Fellesforbund:																				
	Tele Tjeneste Forbundet	7	2 517	2	334	1	249	1	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	782	1	91	1	91	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	4) 30	7 669	7) 10	832	1	91	1	22	1	82	-	-	-	-	-	-	-	-	7	637
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	267	1	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	37
35	Transportarbeiderforbundet	4	5 398	8	470	1	270	1	61	1	36	1	20	-	-	-	-	-	-	4	83
36	Trehindustriarbeiderforbundet	5	673	12	513	-	-	-	-	2	150	2	166	1	5	-	-	-	-	7	192
37	Urmaker Sønneforbundet	1	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	212	120 850	405	28 410	55	7 930	34	2 437	34	2 216	33	3 914	26	1 793	19	939	21	956	183	8 225

1) Omfatter Akershus, Oslo, Buskerud og Oppland. 2) Omfatter Østfold, Akershus, Hedmark og Oppland. 3) Omfatter Akershus og Oslo. 4) Herav 18 underavdelinger med 3944 medlemmer. 5) Omfatter Hedmark, Oppland, Møre og Romsdal. 6) Omfatter Hedmark, Oppland, Møre og Romsdal. 7) 10 underavdelinger med 832 medlemmer.

Løpnr.	Forbund	OPPLAND													
		Fylket		Gjøvik		Lillehammer		V. Toten		Ø. Toten		Øvrige komm. tils.			
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	29	1	23	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.lød. og Tekn. Funksj.	7	476	1	119	1	27	2	246	-	-	-	-	3	84
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 389	-	-	1	1 389	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Befalingslaget	4	84	-	-	2	66	-	-	1	9	-	-	1	9
5	Bekledningsarbeiderforbundet	9	1 310	1	461	1	281	-	-	2	266	-	-	5	302
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	35	2 670	4	868	2	614	1	54	2	27	26	1	107	1 107
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	18	729	1	88	2	104	2	54	-	-	-	-	13	483
8	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafsk Forbund	6	334	1	164	1	39	1	71	-	-	-	-	3	60
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	19	1 668	1	596	1	293	2	146	1	23	14	1	610	610
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	3	202	1	95	1	73	-	-	-	-	-	-	1	34
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	9	4 213	2	1 342	1	332	1	2 330	-	-	-	-	5	209
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	5	538	1	68	1	15	-	-	-	-	-	-	3	455
16	Kommuneforbundet	16	2 863	1	613	1	543	2	345	1	127	11	1	235	1 235
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	2	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	59
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Lufforsvarets Befulsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	5	104	1	29	1	46	1	6	1	15	1	1	8	8
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	21	685	2	207	3	237	-	-	2	38	14	1	203	203
24	Papirindustriarbeiderforbundet	2	593	1	256	1	337	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Politiforbundet	2	33	1	13	1	20	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	3	256	2	142	1	114	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	1	237	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	237
	Poståpnerens Landsforbund	1	226	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	226
27	Sjømannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skiinn- og Lavarbeiderforbundet	2	17	1	1	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	66	1 730	5	245	1	81	2	21	3	203	55	1	180	1 180
30	Sosionomforbundet	1	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	21
31	Sufforforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	2	331	1	165	1	166	-	-	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	10	659	1	42	3	231	-	-	1	47	5	1	339	339
34	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	12	675	4	320	1	89	1	8	1	19	5	1	239	239
36	Treindustriarbeiderforbundet	10	762	2	163	1	140	-	-	-	-	-	-	7	459
37	Urmaker Sveinforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	274	22893	36	6 020	31	5 259	15	3 281	15	774	177	7	559	5 559

1) 10 underavdelinger med 659 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	BUSKERUD													
		Fylket		Drammen		Ringelike		Modum		Nedre Elker		Øvre Elker		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	26	1	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	5	631	1	161	1	101	-	-	-	-	-	-	3	369
3	Arbeidsmandsforbundet	2	1 020	-	-	-	-	-	-	-	-	1	786	1	234
4	Befalslaget	3	201	-	-	2	134	-	-	-	-	-	-	1	67
5	Bekledningsarbeiderforbundet	15	1 372	6	562	2	319	1	32	2	243	2	47	2	169
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	26	2 553	6	1 083	2	483	5	165	2	179	3	99	8	544
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	19	975	3	371	2	136	3	68	-	-	1	65	10	335
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	12	1	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	9	1 018	3	655	2	218	1	20	-	-	-	-	3	125
10	Gullsmedarbeiderforbundet	2	44	1	24	-	-	-	-	-	-	-	-	1	20
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	12	1 943	1	1 097	1	247	1	89	-	-	1	46	8	464
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	3	293	1	152	1	49	-	-	-	-	-	-	1	92
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	14	6 186	1	2 980	3	307	4	401	-	-	1	245	5	2 253
14	Jernbaneforbundet	15	3 059	15	3 059	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	16	2 899	3	1 053	-	-	1	62	1	352	2	171	9	1 261
16	Kommuneforbundet	20	4 755	9	2 282	1	576	1	285	1	278	1	145	7	1 189
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	42
18	Lokomotivmannsforbundet	1	372	1	372	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	7	257	2	154	1	42	1	11	-	-	1	29	2	21
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmidl.arb.forb.	16	630	3	434	3	106	2	10	-	-	1	2	7	78
24	Papirindustriarbeiderforbundet	26	4 555	9	1 177	3	1 108	3	501	4	414	3	374	4	981
25	Poltforbundet	3	104	1	70	1	19	-	-	-	-	-	-	1	15
26	Postfolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	3	234	1	130	1	84	-	-	-	-	-	-	1	20
	Postmannslaget	1	189	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	189
	Poståpnerens Landsforbund	1	81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	81
27	Sjømannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	2	43	-	-	-	-	-	-	1	21	-	-	1	22
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	39	1 005	1	11	8	458	5	70	-	-	2	70	23	396
30	Sosionomforbundet	1	29	-	-	1	29	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sulførforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	1	256	1	256	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	136	1	136	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	10	782	-	-	1	190	-	-	-	-	-	-	9	592
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	16	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	6	405	2	334	2	63	1	5	-	-	-	-	1	3
36	Treindustriarbeiderforbundet	10	453	2	193	2	112	3	86	1	15	-	-	2	47
37	Urmaker Svemneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	293	36576	77	16800	40	4 781	32	1 805	12	1 502	19	2 079	113	9 609

¹⁾ Omfatter Buskerud, Telemark og Aust-Agder. ²⁾ Omfatter Buskerud og Telemark. ³⁾ 10 underavdelinger med 782 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	VESTFOLD																	
		Fylket		Holme- strand		Horten		Larvik		Sande- fjord		Stavern		Tønsberg		Svelvik		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	26	—	—	—	—
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	6	347	—	—	1	112	1	95	1	30	—	—	1	46	—	—	2	64
3	Arbeidsmandsforbundet	1	11	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Befalslaget	3	295	—	—	1	220	—	—	—	—	1	60	1	15	—	—	—	—
5	Bekledningsarbeiderforbundet	6	809	—	—	—	—	1	102	1	125	—	—	3	470	1	112	—	—
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	14	2 336	1	28	1	93	4	992	1	511	1	69	1	491	2	77	3	75
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	8	508	1	14	1	56	1	24	1	119	—	—	2	280	1	5	1	10
8	Fengselstjenestemannsforbundet	2	56	—	—	1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	38
9	Grafisk Forbund	8	473	—	—	2	37	2	71	1	51	—	—	2	257	—	—	1	57
10	Gullsmedarbeiderforbundet	2	224	—	—	—	—	—	—	1	15	—	—	1	209	—	—	—	—
11	Handels- og kontorfunksj. Forb.	7	750	1	84	2	115	1	219	1	67	—	—	1	257	—	—	1	8
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	4	346	—	—	1	26	1	62	1	165	—	—	1	93	—	—	—	—
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	10	8 793	2	1 104	1	2 512	1	950	1	1 526	1	89	2	2 376	1	145	1	91
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	11	1 466	2	139	—	—	2	146	1	719	1	238	1	40	—	—	4	184
16	Kommuneforbundet	19	3 018	2	233	1	441	2	470	2	559	1	49	1	594	1	51	9	621
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	26
18	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Løstforbundet	1	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	46
20	Luftforsvarets Befalsforbund	2	45	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14	1	31	—	—	—	—
21	Murerforbundet	5	167	1	2	1	13	1	23	1	53	—	—	1	76	—	—	—	—
22	Musikerforbundet	1	21	—	—	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	14	620	—	—	3	32	3	229	2	38	—	—	4	280	—	—	2	41
24	Papirindustriarbeiderforbundet	4	577	—	—	—	—	1	127	—	—	—	—	—	—	1	105	2	345
25	Politiforbundet	4	135	—	—	1	40	1	30	1	13	—	—	1	52	—	—	—	—
26	Postfolkernes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	4	189	—	—	1	31	1	31	1	35	—	—	1	92	—	—	—	—
	Postmannslaget	1	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	149
	Poståpnerens Landsforbund	1	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	51
27	Sjømannsforbundet	2	1 525	—	—	—	—	1	1 520	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—
28	Skin- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	10	239	—	—	1	7	2	77	—	—	—	—	1	28	1	2	5	125
30	Sosionomforbundet	1	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	41	—	—	—	—
31	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Telefolkernes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tele Tjeneste Forbundet	2	199	1	53	—	—	—	—	—	—	—	—	1	146	—	—	—	—
	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Tjenestemannslaget	1 ¹⁾	662	—	—	1	159	—	—	—	—	1	71	—	—	—	—	7	432
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25	—	—	—	—
35	Transportarbeiderforbundet	9	318	2	6	1	17	2	99	2	30	—	—	2	164	—	—	—	—
36	Treindustriarbeiderforbundet	3	132	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	22	1	107
37	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	177	24623	14	1 674	22	3 950	28	5 267	19	4 056	7	590	33	6 092	10	524	44	2 470

¹⁾ Herav 9 underavdelinger med 662 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	TELEMARK													
		Fylket		Not- odden		Pors- grunn		Skien		Kragerø		Tinn		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	26	-	-	-	-	1	24	-	-	1	2	-	-
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	11	1 013	2	69	2	567	2	109	1	51	2	143	2	74
3	Arbeidsmandsforbundet	2	1 003	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1 003
4	Befalslaget	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Bekledningsarbeiderforbundet	9	416	2	39	1	19	1	128	1	18	1	175	3	37
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	20	1 197	3	107	2	329	3	310	2	51	1	42	9	358
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	20	810	3	68	4	343	2	96	1	38	2	84	8	181
8	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	7	320	1	6	1	54	2	140	1	50	1	8	1	62
10	Gullsmedarbeiderforbundet	2	86	-	-	-	-	-	-	1	82	1	4	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	11	1 464	2	81	2	731	1	399	1	26	1	153	4	74
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	4	264	1	47	1	108	1	85	-	-	1	24	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	7	2 840	-	-	2	1 034	1	708	2	636	-	-	2	462
14	Jernbaneforbundet	1	48	-	-	-	-	-	-	-	-	1	48	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	16	6 874	4	1 155	5	4 673	4	296	1	24	2	726	-	-
16	Kommuneforbundet	16	3 786	1	349	2	775	6	1 609	1	244	1	317	5	492
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	35
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løstforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	4	143	1	13	1	33	1	93	1	4	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	1	28	-	-	-	-	1	28	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	11	481	2	5	3	145	2	307	-	-	1	8	3	16
24	Papirindustriarbeiderforbundet	10	1 339	1	63	1	131	3	875	3	166	-	-	2	104
25	Politiforbundet	5	127	1	18	1	42	1	39	1	13	1	15	-	-
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	3	219	-	-	1	39	1	111	-	-	-	-	1	69
	Postmannslaget	1	128	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	128
	Poståpnerens Landsforbund	1	90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	90
27	Sjømannsforbundet	2	844	-	-	1	833	-	-	1	11	-	-	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	30	642	3	80	-	-	3	107	2	7	1	25	21	423
30	Sosionomforbundet	1	15	-	-	1	15	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufforforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	4	197	1	40	1	68	1	79	-	-	1	10	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	120	-	-	-	-	1	120	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	1)	491	-	-	-	-	1	11	-	-	-	-	7	480
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	30	-	-	1	30	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	14	723	1	41	5	279	2	275	2	31	1	13	3	84
36	Treindustriarbeiderforbundet	1	3	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	227	25802	29	2 181	38	10248	42	5 952	22	1 452	20	1 797	76	4 172

1) Herav 7 underavdelinger med 480 medlemmer.

Løpnr.	Forbund	AUST-AGDER													
		Fylket		Arendal		Grmstad		Risør		Lille-sand		Tvede-strand		Øvrige komm. tiis.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	4	177	1	86	-	-	1	20	-	-	-	-	2	71
3	Arbeidsmandsforbundet	1	551	-	-	-	-	-	-	1	551	-	-	-	-
4	Befalslaget	1	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	35
5	Bekledningsarbeiderforbundet	4	72	-	-	1	7	1	22	1	11	1	32	-	-
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	7	379	1	234	1	37	1	21	1	38	1	15	2	34
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	4	320	2	273	-	-	-	-	-	-	-	-	2	47
8	Fængselstjenestemannsforbundet	1	9	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	1	46	1	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	1	55	1	55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	6	195	1	98	1	25	1	27	1	6	-	-	2	39
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	1	46	1	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	6	1 572	1	1 023	1	252	1	143	1	71	2	83	-	-
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	6	855	2	185	-	-	-	-	1	65	-	-	3	605
16	Kommuneforbundet	7	1 340	1	466	1	173	1	194	-	-	1	78	3	429
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	21
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	1	46	1	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	5	122	2	76	2	41	-	-	-	-	-	-	1	5
24	Papirindustriarbeiderforbundet	5	355	-	-	-	-	2	205	-	-	2	50	1	100
25	Politiforbundet	1	31	1	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkernes Fellesforbund:														
	Postforbundet	1	55	1	55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	1	51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	51
	Poståpnerens Landsforbund	1	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	59
27	Sjømannsforbundet	2	158	1	143	-	-	1	15	-	-	-	-	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	15	260	-	-	1	16	-	-	-	-	-	-	14	244
30	Sosionomforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufførforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:														
	Tele Tjeneste Forbundet	1	111	1	111	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmenneskes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	1)	5 249	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	4	242
34	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	6	344	3	270	-	-	2	63	1	11	-	-	-	-
36	Treindustriarbeiderforbundet	2	39	1	21	-	-	1	18	-	-	-	-	-	-
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	97	7 553	25	3 281	8	551	12	728	7	753	7	258	38	1 982

247

1) 5 underavdelinger med 249 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	VEST-AGDER															
		Fylket		Farsund		Flekkfjord		Krs.sand		Mandal		Vennesla		Øvrige komm. tils.			
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	16	-	-	-	-	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	4	297	-	-	1	13	1	213	1	39	-	-	-	1	32	-
3	Arbeidsmandsforbundet	2	818	-	-	-	-	1	38	-	-	-	-	-	1	780	-
4	Befalslaget	3	100	1	7	-	-	2	93	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Bekledningsarbeiderforbundet	8	594	-	-	2	29	3	453	2	101	-	-	-	1	11	-
6	Byggningsindustriarbeiderforbundet	10	1 476	1	73	1	42	3	933	2	98	2	253	1	77	-	-
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	8	498	2	156	1	20	2	251	1	35	1	16	1	20	-	-
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	9	-	-	-	-	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafsk Forbund	4	192	1	12	1	24	1	148	1	8	-	-	-	-	-	-
10	Gullmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	5	520	-	-	1	32	1	368	1	76	1	22	1	22	-	-
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	2	189	-	-	-	-	1	162	1	27	-	-	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	6	2 460	1	40	1	163	2	1 242	1	930	-	-	-	1	85	-
14	Jernbaneforbundet	1)	14 680	-	-	-	-	14	680	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	8	1 711	1	147	1	11	6	1 553	-	-	-	-	-	-	-	-
16	Kommuneforbundet	12	1 909	1	124	1	202	7	1 167	1	212	1	156	1	48	-	-
17	Leisemannsbetjentenes Landslag	1	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	18	-	-
18	Lokomotivmannsforbundet	2)	1 117	-	-	-	-	1	117	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	2	63	1	7	-	-	1	56	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	1	32	-	-	-	-	1	32	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	1	41	-	-	-	-	1	41	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmidl.arb.forb.	10	422	2	31	1	11	4	351	1	9	-	-	2	20	-	-
24	Papirindustriarbeiderforbundet	2	850	-	-	-	-	2	850	-	-	1	762	1	88	-	-
25	Politiforbundet	2	127	-	-	-	-	1	106	1	21	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	2	164	-	-	1	19	1	145	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	1	140	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	140	-	-
	Poståpnerne Landsforbund	1	68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	68	-	-
27	Sjømannsforbundet	2	060	1	160	-	-	1	900	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	3	152	-	-	2	128	1	24	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	2	24	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	1	19	-	-
30	Sosionomforbundet	3)	1 28	-	-	-	-	1	28	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufflerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	1	180	-	-	-	-	1	180	-	-	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	4)	7 475	1	18	-	-	2	276	-	-	-	-	4	181	-	-
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	42	-	-	-	-	1	42	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	6	306	-	-	-	-	2	248	1	6	-	-	3	52	-	-
36	Treindustriarbeiderforbundet	6	161	1	72	2	67	1	13	1	3	-	-	1	6	-	-
37	Urmaker Sønneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	141	16939	14	847	16	761	67	10890	15	1 565	6	1 209	23	1 667	-	-

1) Omfatter Aust-Agder og Vest-Agder. 2) Omfatter Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark. 3) Omfatter Aust-Agder og Vest-Agder. 4) 7 underavdelinger med 475 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	ROGALAND															
		Fylket		Eiger-sund		Hauge-sund		Sandnes		Stav-anger		Karmøy		Sauda		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	18	-	-	-	-	-	-	1	18	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.lcd. og Tekn. Funksj.	9	552	1	10	1	10	1	78	1	256	-	-	1	27	4	171
3	Arbeidsmandsforbundet	4	1 772	-	-	-	-	-	-	2	1 488	1	50	-	-	1	234
4	Befalslaget	1	106	-	-	-	-	-	-	1	106	-	-	-	-	-	-
5	Bekledningsarbeiderforbundet	10	1 466	1	12	-	-	4	971	1	235	2	7	-	-	2	241
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	13	2 981	1	92	1	440	1	629	4	1 473	2	1	1	35	5	312
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	8	969	-	-	1	90	-	-	4	743	1	62	1	48	1	26
8	Fengselstjenestemannsforbundet	2	104	-	-	-	-	-	-	1	21	-	-	-	-	1	83
9	Grafisk Forbund	4	981	-	-	1	90	-	-	3	891	-	-	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	1	4	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	9	1 889	1	66	1	175	1	156	1	1 318	-	-	1	30	4	144
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	3	408	-	-	1	148	-	-	1	227	-	-	1	33	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	11	8 777	1	62	1	1 926	1	1 402	1	3 289	1	82	1	35	5	1 081
14	Jernbaneforbundet	15	750	-	-	1	87	-	-	14	663	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	12	2 419	2	256	1	63	1	160	4	530	2	550	1	833	1	27
16	Kommuneforbundet	30	4 264	2	205	6	697	2	662	12	1 987	1	157	1	183	6	373
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	51
18	Lokomotivmannsforbundet	1	68	-	-	-	-	-	-	1	68	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	1	45	-	-	-	-	-	-	1	45	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	1	69	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	69
21	Murerforbundet	4	223	-	-	1	37	1	49	1	131	-	-	1	6	-	-
22	Musikerforbundet	1	67	-	-	-	-	-	-	1	67	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	24	2 097	2	57	3	246	2	176	6	1 405	2	76	2	7	7	130
24	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Politiforbundet	4	237	-	-	1	46	1	38	2	153	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	2	324	-	-	1	87	-	-	1	237	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	2	218	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	218
	Poståpnernes Landsforbund	1	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	150
27	Sjømannsforbundet	4	2 663	1	19	1	1 287	-	-	1	1 350	-	-	1	7	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	3	26	-	-	-	-	-	-	1	7	-	-	-	-	2	19
30	Sosionomforbundet	1	102	-	-	-	-	-	-	1	102	-	-	-	-	-	-
31	Sufflorforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	2	399	-	-	1	175	-	-	1	224	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	157	-	-	-	-	-	-	1	157	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	*) 13	924	-	-	-	-	-	-	4	108	-	-	-	-	9	816
34	Tolltjenestemannsforbundet	3	65	1	5	1	23	-	-	1	37	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	9	1 352	1	29	2	238	2	170	2	889	2	26	-	-	-	-
36	Treindustriarbeiderforbundet	7	329	1	29	1	18	2	54	1	187	-	-	-	-	2	41
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	218	37026	15	842	27	5 883	19	4 545	78	18416	12	1 010	12	1 244	55	5 086

* Onifatter Vest-Agder og Rogaland. *) Herav 12 underavdelinger med 900 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	HORDALAND																	
		Fyket		Bergen ¹⁾		Kvam		Kvinnherad		Odda		Stord		Vaksdal		Voss		Øvrige komm. tills.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	20	1	18	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.l ed. og Tekn. Funksj.	5	355	1	238	-	-	-	-	-	-	1	45	1	18	-	-	2	54
3	Arbeidsmandsforbundet	4	2 257	2	1 659	-	-	1	534	-	-	1	64	-	-	-	-	-	-
4	Befalslaget	3	263	2	232	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	31	-	-
5	Bekledningsarbeiderforbundet	22	4 662	11	3 337	1	12	1	8	1	8	-	1	820	1	62	6	415	
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	16	3 475	8	3 154	1	13	1	7	1	47	1	68	1	8	2	128	1	50
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	15	1 677	3	1 199	2	30	1	14	2	140	1	117	1	14	1	43	4	120
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	24	1	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grufsk Forbund	5	1 063	3	1 046	-	-	-	-	1	13	-	-	-	-	1	4	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	2	181	2	181	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	12	3 573	3	3 103	2	42	-	-	1	144	1	16	2	82	1	156	2	30
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	6	1 330	3	1 257	-	-	-	-	1	35	-	-	-	-	-	1	38	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	21	8 373	8	5 987	2	114	2	173	1	18	1	1 506	-	-	1	144	6	431
14	Jernbaneforbundet	²⁾ 15	1 316	15	1 316	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	19	3 453	5	705	1	558	1	350	3	1 395	-	-	1	18	-	-	8	427
16	Kommuneforbundet	43	8 911	24	7 091	1	65	2	229	1	330	1	139	1	91	1	183	12	783
17	Lønsmannsbetjentenes Landslag	1	73	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	73
18	Lokomotivmannsforbundet	³⁾ 1	141	1	141	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løstforbundet	1	61	1	61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Lufforsvarets Befalsforbund	1	7	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	4	340	2	307	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-	1	27	-	-
22	Musikerforbundet	1	130	1	130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	33	2 688	8	1 609	-	-	2	114	2	14	1	5	1	145	3	90	16	711
24	Papirindustriarbeiderforbundet	2	249	1	133	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	116
25	Politiforbundet	4	396	3	386	-	-	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	1	701	1	701	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	1	547	1	547	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	1	259	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	259
27	Sjømannsforbundet	3	3 028	1	2 091	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-	-	-	1	31
28	Skinn- og Løarbeiderforbundet	5	162	2	43	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	109
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	3	30	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	23
30	Sosionomforbundet	1	65	1	65	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufflorforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	2	907	1	834	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	73
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	215	1	215	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	⁴⁾ 15	2 210	11	1 570	-	-	1	45	-	-	-	-	-	-	1	78	2	517
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	79	1	79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	5	2 078	2	2 035	-	-	-	-	1	19	1	18	-	-	1	6	-	-
36	Treindustriarbeiderforbundet	19	635	6	311	2	37	-	-	1	18	1	10	2	36	-	-	7	223
37	Urnaker Svenneforbundet	1	10	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	297	55944	140	42729	13	881	12	1 474	20	2 205	10	1 988	11	1 232	16	990	75	4 445

¹⁾ Fra 1. januar 1972 er Bergen, Laksevåg, Arna og Åsane slått sammen til en bykommune med navnet Bergen, og fra samme tidspunkt er Bergen gått inn i Hordaland fylke. ²⁾ Omfatter Hordaland, Sogn og Fjordane. ³⁾ Omfatter Buskerud, Hordaland, Sogn og Fjordane. ⁴⁾ Herav 13 underavdelinger med 2132 medlemmer.

Løpnr.	Forbund	SOGN OG FJORDANE															
		Fylket		Flora		Førde		Høy- anger		Sogndal		Vågsey		Ardal		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	6	1	3	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.l.ed. og Tekn. Funksj.	3	253	-	-	-	-	1	17	-	-	-	-	1	199	1	37
3	Arbeidsmandsforbundet	1	1 199	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1 199
4	Befalslaget	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Bekleddningsarbeiderforbundet	8	276	-	-	1	26	-	-	1	5	-	-	-	-	6	245
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	13	384	1	24	1	62	1	12	1	19	1	16	1	81	7	170
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	11	254	1	21	1	27	1	39	1	11	1	14	1	61	5	81
8	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafsk Forbund	1	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	21
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	8	516	1	32	1	86	1	78	1	68	-	-	1	189	3	63
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	2	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	40	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	11	1 130	1	321	1	97	-	-	-	-	1	26	-	-	8	686
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	8	2 115	1	28	-	-	2	574	1	4	1	37	2	1 409	1	63
16	Kommuneforbundet	14	1 331	1	209	1	66	2	186	1	34	-	-	1	222	8	614
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	27
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelseamid arb.forb.	18	519	1	47	2	40	2	12	2	93	3	136	-	-	8	191
24	Papirindustriarbeiderforbundet	1	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
25	Politiforbundet	1	5	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkenes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	1	165	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	165
27	Sjømannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	6	88	-	-	1	11	-	-	2	45	-	-	-	-	3	32
30	Sosionomforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufflørforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkenes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	1	271	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	271
	Telegrafmennenes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	1)	5 165	-	-	1	14	-	-	-	-	-	-	-	-	4	151
34	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	4	322	1	42	-	-	-	-	1	43	1	13	-	-	1	224
36	Treindustriarbeiderforbundet	4	47	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	-	-	3	39
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	124	9 167	10	732	10	429	11	921	11	322	9	250	9	2 201	64	4 312

1) 5 underavdelinger med 165 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løypenr.	Forbund	MØRE OG ROMSDAL															
		Fylket		Kristian- sund		Molde		Ålesund		Rauma		Sunddal		Volda		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	3	25	1	10	1	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	7	323	1	51	-	-	1	39	1	6	1	88	-	-	-	-
3	Arbeidsmandsforbundet	3	1 951	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 1 951
4	Befalslaget	1	20	-	-	1	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Bekleddningsarbeiderforbundet	27	1 745	2	231	1	450	6	564	2	86	1	3	1	19	14	392
6	Bygningsindustrialarbeiderforbundet	18	1 169	1	254	1	243	1	193	1	60	1	46	1	9	12	364
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	18	774	1	151	2	113	1	123	1	23	2	153	1	29	10	182
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	9	-	-	-	-	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grufisk Forbund	3	237	1	94	1	32	1	111	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	11	1 327	1	376	1	221	1	443	1	11	2	142	1	26	4	108
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	4	178	1	69	1	44	1	42	-	-	1	23	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	22	3 970	1	662	3	719	2	659	-	-	-	-	1	141	15	1 789
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industrialarbeiderforbund	14	1 416	2	176	1	18	1	164	1	27	1	829	1	8	7	194
16	Kommuneforbundet	20	3 500	4	707	3	740	4	1 069	1	54	1	157	1	42	6	731
17	Lensmannsbetjeneses Landslag	1	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	64
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løseforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	3	75	1	22	1	32	1	21	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesømd.arb.forb.	28	950	3	300	3	99	7	268	1	11	1	15	-	-	13	257
24	Papirindustrialarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Polltforbundet	3	98	1	36	1	17	1	45	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkens Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	3	303	1	85	1	77	1	141	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	3	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	150
	Poståpnernes Landsforbund	1	216	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	216
27	Sjømannsforbundet	5	1 205	1	171	-	-	1	989	-	-	-	-	-	-	3	45
28	Skinn- og Løsarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	3	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	20
30	Sosionomforbundet	1	36	-	-	1	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufflorforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkens Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	4	387	1	94	1	64	1	95	-	-	-	-	-	-	1	134
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	73	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	73
33	Tjenestemannslaget	17	584	4	80	2	67	1	12	2	48	-	-	-	-	8	377
34	Tolltjenestemannsforbundet	2	25	1	10	-	-	1	15	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	11	1 235	2	366	2	171	4	563	1	22	-	-	1	33	1	80
36	Treindustrialarbeiderforbundet	24	985	1	5	3	70	1	149	1	8	-	-	1	33	17	720
37	Urmaker Sveeneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	262	23050	32	3 950	31	3 241	40	5 721	13	356	11	1 456	9	340	126	7 986

*) Forb. 16 underavdelinger med 549 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	SØR-TRØNDELAG													
		Fylket		Tr.heim		Orkdal		Oppdal		Røros		Ørland		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	32	1	27	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.l ed. og Tekn. Funksj.	6	344	1	244	1	19	-	-	1	7	-	-	3	74
3	Arbeidsmandsforbundet	2	2 492	1	2 051	-	-	-	-	-	-	-	-	1	441
4	Befalslaget	4	136	2	84	-	-	-	-	-	-	1	36	1	16
5	Bekleddningsarbeiderforbundet	5	676	1	530	1	8	-	-	1	34	-	-	2	104
6	Bygningsindustrialarbeiderforbundet	20	3 528	6	2 495	2	320	1	19	1	139	1	43	9	512
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	17	1 214	3	936	1	24	1	10	1	28	1	25	10	191
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	60	1	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	5	793	3	727	1	58	-	-	1	8	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	2	24	2	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	16	3 520	2	2 672	1	118	1	42	1	187	1	83	10	418
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	5	1 002	3	866	-	-	1	8	1	128	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	9	4 240	2	3 709	-	-	-	-	1	88	1	81	5	362
14	Jernbaneforbundet	1) 16	2 560	16	2 560	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industrialarbeiderforbund	8	1 028	2	510	1	279	-	-	-	-	-	-	5	239
16	Kommuneforbundet	33	6 776	19	4 863	1	315	1	66	1	111	1	258	10	1 163
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	38
18	Lokomotivmannsforbundet	2) 1	292	1	292	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	2	139	1	23	-	-	-	-	-	-	1	116	-	-
21	Murerforbundet	3	298	2	281	-	-	-	-	1	17	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	1	157	1	157	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	27	1 919	10	1 589	1	20	1	19	2	10	-	-	13	281
24	Papirindustrialarbeiderforbundet	1	613	1	613	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Politiforbundet	2	214	2	214	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkenes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	1	661	1	661	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	1	409	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	409
	Poståpnernes Landsforbund	1	252	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	252
27	Sjømansforbundet	2	644	1	635	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	20	589	3	49	-	-	1	18	1	72	1	14	14	436
30	Sosionomforbundet	2) 1	148	1	148	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufflørforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkenes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	3	685	2	612	-	-	-	-	-	-	-	-	1	73
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	133	1	133	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	1) 14	2 017	8	1 360	-	-	-	-	-	-	1	85	5	572
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	45	1	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	6	1 696	2	1 513	-	-	2	52	-	-	-	-	2	131
36	Treindustrialarbeiderforbundet	6	81	1	11	-	-	1	5	1	9	-	-	3	56
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	246	39455	104	30694	10	1 161	10	239	15	843	9	741	98	5 777

1) Omfatter Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. 2) Omfatter Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Nordland. 3) Omfatter Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. 4) Herav 13 underavdelinger med 1964 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	NORD-TRØNDELAG															
		Fylket		Namsos		Steinkjer		Levanganger		Stjørdal		Verdal		Øvrige komm. tils.			
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	5	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	3	93	-	-	-	-	1	37	-	-	-	-	-	-	2	56
3	Arbeidsmandsforbundet	3	1 020	-	-	1	1 078	-	-	-	-	-	-	-	-	2	542
4	Befalingslaget	3	136	-	-	1	77	1	9	1	50	-	-	-	-	-	-
5	Bekledningsarbeiderforbundet	3	105	2	99	-	-	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	24	2 160	4	522	5	402	2	247	3	328	2	390	8	271	8	271
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	7	504	2	371	-	-	1	14	1	36	1	48	2	35	-	-
8	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	4	95	1	34	1	37	2	24	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Gullmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	13	1 242	1	244	1	263	1	127	1	162	1	206	8	240	-	-
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	4	157	1	52	1	60	1	13	-	-	1	32	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	8	1 236	1	98	1	158	1	295	1	458	-	-	4	227	-	-
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	5	601	1	13	-	-	2	51	1	154	-	-	1	383	-	-
16	Kommuneforbundet	13	1 851	2	519	1	241	2	397	1	182	-	-	7	512	-	-
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	24	-	-
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løstforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalingsforbund	1	33	-	-	-	-	-	-	1	33	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	3	110	1	37	1	20	-	-	-	-	1	53	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	17	580	3	75	3	136	3	111	1	45	2	75	5	138	-	-
24	Papirindustriarbeiderforbundet	6	820	-	-	-	1 48	1	369	-	-	-	-	4	403	-	-
25	Politiforbundet	2	19	1	9	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Poståpnerens Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	Sjømannsforbundet	1	63	1	63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	46	1 003	2	111	0	124	2	56	3	44	7	157	26	511	-	-
30	Sosionomforbundet	1	17	1	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sufflorforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	1	41	1	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	1 ¹⁾	548	-	-	2	107	3	104	1	67	-	-	4	270	-	-
34	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	13	309	2	18	1	24	1	19	1	17	1	12	7	219	-	-
36	Treindustriarbeiderforbundet	2	65	-	-	1	31	1	34	-	-	-	-	-	-	-	-
37	Urnaker Sønneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	195	13437	28	2 328	28	2 816	25	1 907	16	1 576	17	979	81	3 831	-	-

1) Herav 9 underavdelinger med 534 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	NORDLAND																					
		Fylket		Bodø		Narvik		Andøy		Brønnøy		Fauske		Rana		Vefsn		Vågan		Øvrige komm. tils.			
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	3	29	1	12	1	11	-	-	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-	-	-		
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	10	474	1	35	1	55	-	-	-	-	1	7	1	226	1	10	-	-	-	5	141	
3	Arbeidsmandsforbundet	9	4 019	-	-	-	-	-	-	-	-	5	702	2	2 686	-	-	-	-	-	-	2	631
4	Befalslaget	7	186	1	72	1	33	1	20	-	-	-	-	-	1	24	-	-	-	-	3	37	
5	Bekledningsarbeiderforbundet	5	237	1	27	1	26	-	-	-	-	-	-	-	1	156	-	-	-	-	2	28	
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	22	1 393	1	184	1	134	1	27	1	21	1	87	1	152	3	184	1	20	12	584		
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	23	901	2	142	2	98	1	11	1	7	2	88	1	109	3	109	1	43	10	294		
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	8	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
9	Grafsk Forbund	6	169	1	54	1	28	-	-	-	-	-	-	1	22	1	24	1	29	1	12		
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	24	2 722	1	695	1	297	1	54	2	100	2	249	2	561	1	188	1	99	13	479		
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	6	503	1	182	1	141	-	-	-	-	1	38	1	77	1	50	1	15	-	-		
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	18	4 342	1	450	1	86	1	66	-	-	1	21	1	2 920	1	92	1	66	11	641		
14	Jernbaneforbundet	13	431	-	-	13	431	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	16	1 873	1	41	-	-	1	6	1	5	-	-	1	241	1	599	2	44	9	937		
16	Kommuneforbundet	38	5 357	4	829	3	625	1	119	-	-	1	241	3	486	2	321	2	428	22	2 308		
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	2	79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	79		
18	Lokomotivmannsforbundet	2	128	2	128	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
19	Losforbundet	1	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	59		
20	Luftforsvarets Befalsforbund	2	418	1	321	-	-	1	97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
21	Murerforbundet	6	106	1	33	1	17	-	-	-	-	1	10	1	20	1	22	1	4	-	-		
22	Musikerforbundet	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-	-	-	
23	Nærings- og Nytelsemid.arb.forb.	43	1 550	1	236	3	56	2	94	3	125	2	15	1	42	3	66	4	108	24	808		
24	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
25	Politiforbundet	5	131	1	49	1	36	-	-	-	-	-	-	1	13	1	23	1	10	-	-		
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Postforbundet	3	304	1	143	1	49	-	-	1	112	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Postmannslaget	3	228	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	228	
	Poståpnerens Landsforbund	7	300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	300	
27	Sjømansforbundet	7	541	1	125	1	162	-	-	1	50	-	-	-	-	-	-	1	78	3	126		
28	Skin- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	10	191	1	5	-	-	-	-	1	14	-	-	1	10	2	14	-	-	5	148		
30	Sosionomforbundet	1	25	1	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
31	Sufflorforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Tele Tjeneste Forbundet	4	355	1	137	1	70	-	-	-	-	-	-	1	112	-	-	1	36	-	-		
	Telegrafmennenes Landsforbund	2	149	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	93	1	56	-	-	-	-	
33	Tjenestemannslaget	1) 29	1 660	5	424	3	159	1	119	-	-	3	89	1	20	2	25	-	-	14	824		
34	Tolltjenestemannsforbundet	2	42	1	15	1	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
35	Transportarbeiderforbundet	26	1 389	3	216	3	688	3	35	2	32	-	-	3	141	1	14	1	38	10	225		
36	Treindustriarbeiderforbundet	3	12	1	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4		
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Til sammen	360	30317	38	4 591	43	3 234	14	648	13	466	20	1 547	23	7 838	29	2 026	20	1 074	160	8 803		

1) Herav 28 underavdelinger med 1626 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	TROMS															
		Fylket		Harstad		Tromsø		Bardu		Lenvik		Målselv		Øvrige komm. tils.			
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.		
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	28	-	-	1	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arb.ltd. og Tekn. Funksj.	4	129	1	26	1	40	-	-	1	13	-	-	-	-	1	50
3	Arbeidsmandsforbundet	2	994	-	-	1	913	-	-	-	-	-	-	-	-	1	81
4	Befalslaget	8	359	2	153	1	27	2	87	-	-	3	92	-	-	-	-
5	Bekledningsarbeiderforbundet	2	129	-	-	1	8	-	-	1	121	-	-	-	-	-	-
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	9	918	1	141	1	523	1	31	1	83	-	-	-	-	5	140
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	4	357	1	115	1	167	-	-	-	-	1	49	1	-	1	26
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	13	-	-	1	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	2	108	1	18	1	90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	7	1 303	1	219	1	764	1	72	1	141	1	44	2	-	63	-
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	2	288	1	86	1	202	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	9	912	1	536	1	192	1	9	-	-	1	40	5	-	135	-
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	6	239	2	89	2	68	-	-	1	53	-	-	-	-	1	29
16	Kommuneforbundet	22	2 938	2	518	6	1 306	1	53	1	147	1	95	11	-	819	-
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	41
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	2	105	-	-	-	-	-	1	82	-	-	-	-	-	1	23
21	Murerforbundet	2	62	1	24	1	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Nærings- og Nytelsemidl.arb.forb.	25	1 004	3	249	3	456	1	4	2	49	1	10	15	-	236	-
24	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Politiforbundet	2	57	1	21	1	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	Postfolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	2	229	1	66	1	163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	2	163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	163
	Poståpnernes Landsforbund	1	129	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	129
27	Sjømannsforbundet	2	1 440	1	230	1	1 210	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Skilnn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	2	23	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	1	18
30	Sosionomforbundet	1	28	-	-	1	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	Sulførforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkene Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	2	316	1	139	1	177	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	36	-	-	1	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	1)	1 526	3	206	8	299	2	221	2	23	2	359	8	-	328	-
34	Tolltjenestemannsforbundet	1	19	-	-	1	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	12	631	3	253	3	196	-	-	-	-	2	148	4	-	34	-
36	Treindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37	Urmaker Svenskeforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	162	14524	27	3 179	42	6 999	10	550	11	635	12	837	60	-	14524	-

1) Herav 24 underavdelinger med 1525 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

Løpnr.	Forbund	FINNMARK															
		Fylket		Hammerfest		Vadø		Vardø		Alta		Nordkapp		Sør-Varanger		Øvrige komm. tils.	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	2	4	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Forb. f. Arbljed. og Tekn. Funksj.	7	129	1	20	1	10	-	-	1	7	1	15	1	37	2	40
3	Arbeidsmandsforbundet	3	1 799	-	-	-	-	-	-	1	827	-	-	2	972	-	-
4	Befalslaget	3	67	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12	1	33	1	22
5	Bekledningsarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	8	323	1	94	1	19	1	29	1	81	-	2	76	2	24	
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	7	165	1	43	1	50	-	-	1	30	1	22	1	7	2	13
8	Fengselstjenestemannsforbundet	1	5	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	2	38	1	20	1	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	9	590	1	148	1	66	1	37	1	123	1	36	1	126	3	54
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	2	67	1	35	-	-	-	-	-	-	-	1	32	-	-	
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	4	113	1	59	1	10	-	-	1	31	-	1	13	-	-	
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	6	118	-	-	1	53	-	-	1	6	1	5	-	3	54	
16	Kommuneforbundet	20	1 722	2	349	2	219	1	187	1	209	1	103	2	265	11	390
17	Lensmannsbetjeneses Landslag	2	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	37
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	4	37	-	-	-	-	1	3	-	-	1	8	-	2	26	
21	Murerforbundet	4	40	1	14	-	-	1	6	-	-	1	5	1	15	-	-
22	Musikerforbundet	1	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13
23	Nærings- og Nytelsesmdl.arb.forb.	24	1 568	3	423	2	87	1	175	-	-	2	265	3	41	13	577
24	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Politiforbundet	4	62	1	23	1	7	1	11	-	-	-	1	21	-	-	
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	1	78	1	78	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postmannslaget	1	63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	63
	Poståpnerens Landsforbund	1	90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	90
27	Sjømannsforbundet	2	464	1	428	-	-	-	-	-	-	-	1	36	-	-	
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	1	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25	-	-	
30	Sosionomforbundet	1	10	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
31	Sufforforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	3	206	1	39	1	81	-	-	1	86	-	-	-	-	-	-
	Telegrafmennenes Landsforbund	1	67	1	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Tjenestemannslaget	1 ¹⁾	649	1	10	2	113	2	64	3	88	-	3	51	6	323	
34	Tolltjenestemannsforbundet	3	13	1	2	-	-	-	-	-	-	1	2	1	9	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	12	335	1	88	2	56	1	24	3	96	1	36	1	20	3	15
36	Treindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	156	8 897	22	1 942	20	806	10	536	15	1 584	12	509	24	1 779	53	1 741

¹⁾ Herav 15 underavdelinger med 616 medlemmer.

Tabell VI, 1972 (forts.).

Medlemstallet geografisk fordelt.

258

Løpnr.	Forbund	DIVERSE									
		Svalbard og Jan Mayen		Utlandet		Landsomf. avdelinger		Direkte medl.	Riket		
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	me l.	avd.	medl.	
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	-	-	-	-	-	-	-	31	528	
2	Forb. f. Arb.ljed. og Tekn. Funksj.	-	-	-	-	1	219	-	120	9 244	
3	Arbeidsmandsforbundet	1	476	-	-	-	-	157	48	28 561	
4	Befalslaget	-	-	-	-	-	-	9	60	2 920	
5	Bekledningsarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	203	174	20 513	
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	8	366	46 947	
7	Elektriker- og Kraftf.forb.	-	-	-	-	1	282	98	238	16 197	
8	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	248	19	1 031	
9	Grafisk Forbund	-	-	-	-	-	-	-	93	14 009	
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	14	16	1 076	
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	-	-	-	-	5	1 921	-	220	42 253	
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	-	-	-	-	-	-	508	63	9 173	
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	214	91 911	
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	2	71	-	123	15 870	
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	-	-	-	-	-	-	-	125	189	35 771
16	Kommuneforbundet	-	-	-	-	-	-	130	457	89 542	
17	Leismannsbetjentenes Landslag	-	-	-	-	-	-	-	23	835	
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	9	1 848	
19	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	6	288	
20	Luftforsvarets Befalsforbund	-	-	-	-	-	-	38	29	1 547	
21	Murerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	68	3 740	
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	16	1 361	
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	-	-	-	-	1	42	4 773	382	28 575	
24	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	81	16 866	
25	Politiforbundet	-	-	-	-	-	-	9	62	2 562	
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Postforbundet	-	-	-	-	-	-	82	42	6 536	
	Postmannslaget	-	-	-	-	1	265	-	22	5 086	
	Poståpnernes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	-	22	2 398	
27	Sjømannsforbundet	-	-	7	3 518	-	-	2 226	43	27 482	
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	24	915	
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	15	473	13 414	
30	Sosionomforbundet	-	-	0	12	-	-	-	16	1 259	
31	Sufflørforbundet	-	-	-	-	-	-	-	1	25	
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Tele Tjeneste Forbundet	-	-	-	-	1	73	-	52	8 515	
	Telegrafmennenes Landsforbund	-	-	-	-	-	-	274	14	2 351	
33	Tjenestemannslaget	1)	1	13	1	16	2)	29	3 090	52	27 057
34	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	9	22	832	
35	Transportarbeiderforbundet	-	-	-	-	1	87	-	177	19 059	
36	Treindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	51	133	5 620	
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	2	25	
	Til sammen	2	480	8	3 546	42	6 050	8 977	4 202	603 742	

1) 1 underavdeling med 13 medlemmer. 2) Herav 1 underavdeling med 42 medlemmer. 19 985 medlemmer i landsomfattende foreninger er ført opp i 237 underavdelinger i fylkene. 3) I fylkene er dessuten oppført 237 underavdelinger.

Tabell VII, 1972. Fylkevis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løypenr.	Forbund	1. ØSTFOLD				2. AKERSHUS				3. OSLO				4. HEDMARK			
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt		
		I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav		I alt	Herav			
			M.	Kv.	M.		Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.					
1	Arbeiderpartiets Presseforbund . . .	40	39	1	2,5	22	22	—	—	123	108	15	12,2	53	50	3	5,7
2	Forb. f. Arb.l ed. og Tekn. Funksj. .	963	909	54	5,6	361	359	2	0,6	1 784	1 724	60	3,4	324	317	7	2,2
3	Arbeidsmandsforbundet	1 093	900	193	17,6	850	824	26	3,1	1 835	1 124	711	38,7	1 255	1 221	34	2,7
4	Befalslaget	55	55	—	—	277	277	—	—	451	451	—	—	140	140	—	—
5	Bekledningsarbeiderforbundet	2 604	836	1 768	67,9	577	24	553	95,8	2 568	414	2 154	83,9	692	161	531	76,7
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet .	3 153	3 137	16	0,5	3 131	3 107	24	0,8	8 724	8 676	48	0,6	4 989	4 963	26	0,5
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	1 449	1 446	3	0,2	767	767	—	—	2 272	2 251	21	0,9	674	674	—	—
8	Fengselstjenestemannsforbundet . . .	37	37	—	—	390	357	33	8,5	—	—	—	—	47	46	1	2,1
9	Grafsk Forbund	1 235	863	372	30,1	96	76	20	20,8	6 581	4 934	1 647	25,0	209	185	24	11,5
10	Gullsmedarbeiderforbundet	36	35	1	2,8	—	—	—	—	381	306	75	19,7	27	25	2	7,4
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb. . . .	2 475	843	1 632	65,9	986	248	738	74,8	11 741	4 943	6 798	57,9	1 908	911	997	5,23
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet . .	382	50	332	86,9	42	6	36	85,7	2 653	1 221	1 432	54,0	275	24	251	91,3
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet . . .	8 381	7 799	582	6,9	4 571	4 291	280	6,1	17 380	15 555	1 825	10,5	2 422	2 194	228	9,4
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	5 598	5 598	—	—	1 357	1 357	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund . . .	4 251	3 124	1 127	26,5	1 423	1 161	262	18,4	1 973	1 073	900	45,6	394	284	110	27,9
16	Kommuneforbundet	5 354	2 173	3 181	59,4	5 709	2 386	3 323	58,2	20 322	12 670	7 652	37,7	3 706	1 227	2 479	66,9
17	Lensmannstjenenes Landslag	59	57	2	3,4	78	71	7	9,0	—	—	—	—	63	60	3	4,8
18	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	549	549	—	—	181	181	—	—
19	Losforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	77	77	—	—	—	—	—	—
20	Lufforsvarets Befalsforbund	242	242	—	—	273	273	—	—	54	54	—	—	24	24	—	—
21	Murerforbundet	256	256	—	—	200	200	—	—	1 129	1 129	—	—	152	152	—	—
22	Musikerforbundet	81	81	—	—	—	—	—	—	817	693	124	15,2	—	—	—	—
23	Nærings- og Nytelsesmidl.arb.forb. . .	1 468	974	494	33,6	401	215	186	46,4	4 984	3 069	1 915	38,4	1 072	811	261	24,3
24	Papirindustriarbeiderforbundet	5 928	5 425	503	8,5	459	388	71	15,5	—	—	—	—	495	456	39	7,9
25	Politiforbundet	177	159	18	10,2	207	181	26	12,6	347	298	49	14,1	46	41	5	10,9
26	Postfolkernes Fellesforbund:																
	Postforbundet	235	221	14	6,0	70	51	19	27,1	2 177	1 718	459	21,1	255	234	21	8,2
	Postmannslaget	138	138	—	—	—	—	—	—	2 011	2 011	—	—	—	—	—	—
	Poståpnernes Landsforbund	60	60	—	—	202	202	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Sjømansforbundet	1 145	1 145	—	—	—	—	—	—	5 958	5 958	—	—	—	—	—	—
28	Skin- og Lærarbeiderforbundet	214	97	117	54,7	—	—	—	—	235	124	111	47,2	92	38	54	58,7
29	Skog- og Lødarbeiderforbundet	523	507	16	3,1	1 560	1 475	85	5,4	163	158	5	3,1	5 258	5 211	47	10,9
30	Sosionomforbundet	42	23	19	45,2	—	—	—	—	617	152	465	75,4	23	12	11	47,8
31	Sufførforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	25	100,0	—	—	—	—
32	Telefolkernes Fellesforbund:																
	Tele Tjeneste Forbundet	214	164	50	23,4	536	463	73	13,6	2 517	1 528	989	39,3	334	195	139	41,6
	Telegrafmennes Landsforbund	54	54	—	—	64	64	—	—	782	727	55	7,0	91	87	4	4,4
33	Tjenestemannslaget	701	413	288	41,1	1 135	641	494	43,5	7 669	3 210	4 459	58,1	832	455	377	45,3
34	Tolltjenestemannsforbundet	82	82	—	—	36	36	—	—	267	263	4	1,5	37	37	—	—
35	Transportarbeiderforbundet	944	941	3	0,3	44	44	—	—	5 398	4 863	535	9,9	470	447	23	4,9
36	Treindustriarbeiderforbundet	394	339	55	14,0	285	275	10	3,5	673	473	200	29,7	513	468	45	8,8
37	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	15	15	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	44 465	33 624	10 841	24,4	24 752	18 484	6 268	25,3	120 850	88 117	32 733	27,1	28 410	22 688	5 722	20,1

Tabell VII, 1972 (forts.) Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	5. OPPLAND				6. BUSKERUD				7. VESTFOLD				8. TELEMARK			
		Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer			Kv. medl. i % av medl. i alt
		I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav		
			M.	Kv.	M.		Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.					
1	Arbeiderpartiets Pressforbund . . .	29	28	1	3,4	26	23	3	11,5	26	23	3	11,5	26	24	2	7,7
2	Forb. f. Arb.lid. og Tekn. Funksj..	476	476	-	-	631	608	23	3,6	347	343	4	1,2	1 013	1 001	12	1,2
3	Arbeidsmandsforbundet	1 389	1 328	61	4,4	1 020	948	72	7,1	11	-	11	100,0	1 003	781	222	22,1
4	Befalslaget	84	84	-	-	201	201	-	-	295	295	-	-	-	-	-	-
5	Bekleddingsarbeiderforbundet	1 310	357	953	72,7	1 372	339	1 033	75,3	809	307	502	62,1	416	118	298	71,6
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet .	2 670	2 660	10	0,4	2 553	2 496	57	2,2	2 336	2 335	1	0,1	1 197	1 189	8	0,7
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	729	728	1	0,1	975	974	1	0,1	508	508	-	-	810	810	-	-
8	Fengselstjenestemannsforbundet . . .	-	-	-	-	12	9	3	25,0	56	48	8	14,3	-	-	-	-
9	Grafisk Forbund	334	243	91	27,2	1 018	780	238	23,4	473	331	142	30,0	320	227	93	29,1
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	44	41	3	6,8	224	178	46	20,5	86	76	10	11,6
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb. . . .	1 668	798	870	52,2	1 943	730	1 213	62,4	750	251	499	66,5	1 464	574	890	60,8
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet .	202	39	163	80,7	293	69	224	76,5	346	66	280	80,9	264	16	24,8	6,1
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet . . .	4 213	3 401	812	19,3	6 186	5 672	614	9,9	8 793	8 448	345	3,9	2 840	2 721	119	4,2
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	3 059	3 059	-	-	-	-	-	-	48	48	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund . . .	538	419	119	22,1	2 899	2 517	382	13,2	1 466	1 237	229	15,6	6 874	6 341	533	7,8
16	Kommunerforbundet	2 863	943	1 920	67,1	4 755	1 792	2 963	62,3	3 018	1 145	1 873	62,1	3 786	1 297	2 489	65,7
17	Lensmannstjenestens Landslag	59	58	1	1,7	42	41	1	2,4	26	25	1	3,8	35	33	2	5,7
18	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	372	372	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løseforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	46	46	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	-	-	-	-	-	-	-	-	45	45	-	-	-	-	-	-
21	Murerforbundet	104	104	-	-	257	257	-	-	167	167	-	-	143	143	-	-
22	Musikerforbundet	-	-	-	-	630	630	-	-	21	21	-	-	28	28	-	-
23	Nærings- og Nyttelsesmidl.arb.forb. .	685	555	130	19,0	630	455	175	27,8	620	403	217	35,0	481	291	190	39,5
24	Papirindustriarbeiderforbundet	598	593	-	-	4 555	4 031	524	11,5	577	540	37	6,4	1 339	1 304	35	2,6
25	Politiforbundet	33	29	4	12,1	104	94	10	9,6	135	121	14	10,4	127	115	12	9,4
26	Postfolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	256	241	15	5,9	234	206	28	12,0	189	164	25	13,2	219	198	21	9,6
	Postmannslaget	237	237	-	-	189	189	-	-	149	149	-	-	128	128	-	-
	Poståpnerens Landsforbund	226	226	-	-	81	81	-	-	51	51	-	-	90	90	-	-
27	Sjømannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	1 525	1 525	-	-	844	844	-	-
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	17	5	12	70,6	43	24	19	44,2	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	1 730	1 702	28	1,6	1 005	1 004	1	0,1	239	231	8	3,3	642	624	18	2,8
30	Sosionomforbundet	21	7	14	66,7	29	8	21	72,4	41	13	28	68,3	15	5	10	66,7
31	Sufflerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkernes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	331	190	141	42,6	256	225	31	12,1	199	150	49	24,6	197	165	32	16,2
	Telegrafmennenes Landsforbund . . .	-	-	-	-	136	116	20	14,7	-	-	-	-	120	118	2	1,7
33	Tjenestemannslaget	659	415	244	37,0	782	402	380	48,6	662	371	291	44,0	491	272	219	44,6
34	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	16	16	-	-	25	25	-	-	30	30	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	675	648	27	4,0	405	402	3	0,7	316	316	-	-	723	722	1	0,1
36	Treindustriarbeiderforbundet	762	714	48	6,3	453	407	46	10,2	132	118	14	10,6	3	3	-	-
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	22 893	17 228	5 665	24,7	36 576	28 488	8 088	22,1	24 623	19 996	4 627	18,8	25 802	20 336	5 466	26,9

Tabell VII, 1972 (forts.) Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Leper.	Forbund	9. AUST-AGDER				10. VEST-AGDER				11. ROGALAND				12. HORDALAND ¹⁾			
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	
		I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav		
			M.	Kv.	M.		Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.					
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	16	16	—	—	18	18	—	—	20	19	1	5,0
2	Forb. f. Arb.lea. og Tekn. Funksj..	177	177	—	—	297	297	—	—	552	516	36	6,5	355	347	8	2,3
3	Arbeidsmandsforbundet	551	534	17	3,1	818	762	56	6,8	1 772	1 502	270	15,2	2 257	1 758	499	22,1
4	Befalslaget	35	35	—	—	100	100	—	—	106	106	—	—	263	263	—	—
5	Bekledningsarbeiderforbundet	72	4	68	94,4	594	281	313	52,7	1 466	375	1 091	74,4	4 662	1 471	3 191	68,4
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	379	379	—	—	1 476	1 449	27	1,8	2 981	2 960	21	0,7	3 475	3 475	—	—
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	320	320	—	—	498	498	—	—	969	969	—	—	1 677	1 675	2	0,1
8	Fengselstjenestemannsforbundet	9	9	—	—	9	9	—	—	104	101	3	2,8	24	21	3	12,5
9	Grafisk Forbund	46	43	3	6,5	192	170	22	11,5	981	772	209	21,3	1 063	816	247	23,2
10	Gullsmedarbeiderforbundet	55	35	20	36,4	—	—	—	—	4	4	—	—	181	169	12	6,6
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	195	72	123	63,1	520	211	309	59,4	1 889	647	1 242	0,7	3 573	1 269	2 304	69,5
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	46	9	37	80,4	189	42	147	77,7	408	89	319	78,2	1 330	379	951	71,5
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	1 572	1 347	225	14,3	2 460	2 439	21	0,9	8 777	8 397	380	4,3	8 373	8 099	274	3,3
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	680	680	—	—	750	750	—	—	1 316	1 316	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	855	827	28	3,3	1 711	1 639	72	4,2	2 419	1 984	435	18,0	3 453	3 123	330	9,6
16	Kommuneforbundet	1 340	505	835	62,3	1 909	821	1 088	57,0	4 264	2 119	2 145	50,3	8 911	4 567	4 344	48,7
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	21	21	—	—	18	18	—	—	51	50	1	2,0	73	67	6	8,2
18	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	117	117	—	—	68	68	—	—	141	141	—	—
19	Løstforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	45	45	—	—	61	61	—	—
20	Luftforsvarets Befalsforbund	—	—	—	—	63	63	—	—	69	69	—	—	7	7	—	—
21	Murerforbundet	46	46	—	—	32	32	—	—	223	223	—	—	340	340	—	—
22	Musikerforbundet	—	—	—	—	41	39	2	4,9	67	61	6	9,0	130	110	20	15,4
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	122	88	34	27,7	422	249	173	41,0	2 097	1 283	814	38,8	2 688	1 678	1 012	37,6
24	Papirindustriarbeiderforbundet	355	355	—	—	850	769	81	9,5	—	—	—	—	249	172	77	30,9
25	Politiforbundet	31	30	1	3,2	127	117	10	7,9	237	224	13	5,5	396	386	10	2,5
26	Postfolkernes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	55	55	—	—	164	153	11	6,7	324	284	40	12,3	701	659	42	6,0
	Postmannslaget	51	51	—	—	140	140	—	—	218	218	—	—	547	547	—	—
	Poståpnernes Landsforbund	59	59	—	—	68	68	—	—	150	150	—	—	259	259	—	—
27	Sjømannsforbundet	158	158	—	—	2 060	2 060	—	—	2 663	2 663	—	—	3 028	3 028	—	—
28	Skin- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—	152	143	9	5,9	—	—	—	—	162	138	24	14,8
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	260	253	7	2,7	24	12	12	50,0	26	20	6	23,1	30	17	13	43,3
30	Sosionomforbundet	—	—	—	—	28	12	16	57,1	102	41	61	60,0	65	22	43	66,1
31	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Telefolkernes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tele Tjeneste Forbundet	111	98	13	11,7	180	154	26	14,4	399	349	50	12,5	907	696	211	23,3
	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	157	152	5	3,2	215	193	22	10,2
33	Tjenestemannslaget	249	155	94	37,8	475	326	149	31,4	924	563	361	39,1	2 210	1 207	1 003	45,4
34	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	42	42	—	—	65	65	—	—	79	78	1	1,3
35	Transportarbeiderforbundet	344	344	—	—	306	304	2	0,6	1 352	1 240	112	8,3	2 078	2 059	19	0,9
36	Treindustriarbeiderforbundet	30	39	—	—	161	161	—	—	329	284	45	13,7	635	609	26	4,9
37	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	—	—
	Til sammen	7 553	6 048	1 505	19,9	16 939	14 393	2 546	15,0	37 026	29 361	7 665	20,7	55 944	41 249	14 695	26,3

¹⁾ Fra 1. januar 1972 er Bergen gått inn i Hordaland fylke.

Tabell VII, 1972 (forta.) Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	14. SOGN OG FJORDANE				15. MØRE OG ROMSDAL				16. S.-TRØNDELAG				17. N.-TRØNDELAG			
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	
		I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav			I alt	Herav		
			M.	Kv.	M.		Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.					
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	6	6	—	—	25	24	1	4,0	32	31	1	3,1	5	4	1	20,0
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	253	227	26	10,3	323	314	9	2,8	344	324	20	5,8	93	93	—	—
3	Arbeidsmandsforbundet	1 199	1 174	25	2,1	1 951	1 871	80	4,1	2 492	2 181	311	12,5	1 620	1 498	122	2,0
4	Befalslaget	—	—	—	—	20	20	—	—	136	136	—	—	136	136	—	—
5	Bekleddingsarbeiderforbundet	276	141	135	48,9	1 745	517	1 228	70,4	676	162	514	76,0	105	36	69	65,7
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	384	383	1	0,3	1 169	1 169	—	—	3 528	3 497	31	0,9	2 160	2 158	2	0,1
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	254	254	—	—	774	774	—	—	1 214	1 214	—	—	504	504	—	—
8	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	9	9	—	—	60	56	4	6,7	—	—	—	—
9	Grassk Forbund	21	20	1	4,8	237	211	26	11,0	793	542	251	31,7	95	65	30	31,6
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	24	10	5	20,8	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	516	277	239	46,3	1 327	685	642	48,4	3 520	1 401	2 119	60,2	1 242	528	714	57,5
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	40	—	40	100,0	178	39	139	78,1	1 002	231	771	76,9	157	14	143	91,1
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	1 130	1 081	49	4,3	3 970	3 876	94	2,4	4 240	4 088	152	3,6	1 236	1 067	169	13,7
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	2 560	2 560	—	—	—	—	—	—
15	Kjæmlek Industriarbeiderforbund	2 115	1 983	132	6,2	1 416	1 248	168	11,9	1 028	815	213	20,7	601	546	55	91,7
16	Kommuneforbundet	1 331	583	748	56,2	3 500	1 572	1 928	55,1	6 776	2 961	3 815	56,3	1 851	706	1 145	61,9
17	Lensmannsbetjentenes Landslag	27	27	—	—	64	61	3	4,7	38	37	1	2,6	24	24	—	—
18	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	292	292	—	—	—	—	—	—
19	Losforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Luftforsvarets Befalsforbund	—	—	—	—	—	—	—	—	139	139	—	—	33	33	—	—
21	Murerforbundet	—	—	—	—	75	75	—	—	298	298	—	—	110	110	—	—
22	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	157	139	18	11,5	—	—	—	—
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	519	314	205	39,5	950	632	318	33,5	1 919	1 287	632	32,9	580	475	105	18,1
24	Papirindustriarbeiderforbundet	33	33	—	—	—	—	—	—	613	528	85	13,9	820	812	8	1,0
25	Politiforbundet	5	5	—	—	98	87	11	11,2	214	183	31	14,5	19	17	2	10,5
26	Postfolkens Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	—	—	303	274	29	9,6	661	615	46	7,0	—	—	—	—
	Postmannslaget	—	—	—	—	150	150	—	—	409	409	—	—	—	—	—	—
	Poståpnerens Landsforbund	165	165	—	—	216	216	—	—	252	252	—	—	—	—	—	—
27	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	1 205	1 205	—	—	644	644	—	—	63	63	—	—
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	88	87	1	1,1	20	15	5	25,0	589	571	18	3,1	1 003	965	38	3,8
30	Sosionomforbundet	—	—	—	—	36	12	24	66,7	148	39	109	73,6	17	7	10	58,8
31	Sufførforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Telefolkens Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tele Tjeneste Forbundet	271	204	67	24,7	387	310	77	19,9	685	487	198	28,9	41	20	21	51,2
	Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—	73	71	2	2,7	133	131	2	1,5	—	—	—	—
33	Tjenestemennslaget	165	123	42	25,5	584	404	180	30,8	2 017	1 180	837	41,5	548	320	228	41,6
34	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	25	25	—	—	45	45	—	—	—	—	—	—
35	Transportarbeiderforbundet	322	322	—	—	1 235	1 190	45	3,6	1 696	1 646	50	2,9	309	309	—	—
36	Treindustriarbeiderforbundet	47	43	4	8,5	985	941	44	4,5	81	77	4	4,9	65	57	8	12,3
37	Urmaker Sveneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Til sammen	9 167	7 452	1 715	18,7	23 050	17 997	5 053	21,9	39 455	20 217	10 238	25,9	13 437	10 567	2 870	21,4

Tabell VII, 1972 (forts.) Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løpnr.	Forbund	18. NORDLAND				19. TROMS				20. FINNMARK			
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt			
		I alt	Herav		I alt	Herav		I alt	Herav				
			M.	Kv.		M.	Kv.		M.	Kv.			
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	29	27	2	6,9	28	27	1	3,6	4	4	-	-
2	Forb. f. Arb.led. og Tekn. Funksj.	474	468	6	1,3	129	124	5	3,9	129	122	7	5,4
3	Arbeidsmandsforbundet	4 019	3 663	356	8,9	904	966	28	2,3	1 799	1 734	65	3,6
4	Befalslaget	186	186	-	-	359	359	-	-	67	67	-	-
5	Bekledningsarbeiderforbundet	237	119	118	49,8	129	68	61	47,3	-	-	-	-
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	1 393	1 374	19	1,4	918	916	2	0,2	323	323	-	-
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	901	890	11	1,2	357	355	2	0,6	165	161	4	2,4
8	Fengselstjenestemannsforbundet	8	8	-	-	13	12	1	7,7	5	5	-	-
9	Grafisk Forbund	169	145	24	14,2	108	85	23	21,3	38	32	6	15,8
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	2 722	1 168	1 554	56,1	1 303	612	691	53,0	590	230	360	61,0
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	503	55	448	89,1	288	57	231	80,2	67	16	51	76,1
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	4 342	4 146	196	4,5	912	900	12	1,3	113	112	1	0,9
14	Jernbaneforbundet	431	431	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	1 873	1 799	74	4,0	239	216	23	9,6	118	110	8	6,8
16	Kommuneforbundet	5 357	2 149	3 208	59,9	2 938	1 156	1 782	60,7	1 722	735	987	57,3
17	Lenmannsbetjentenes Landslag	79	78	1	1,3	41	41	-	-	37	36	1	2,7
18	Lokomotivmannsforbundet	128	128	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Løstforbundet	59	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Luftforsvarets Befalsforbund	418	418	-	-	105	105	-	-	37	37	-	-
21	Murerforbundet	106	106	-	-	62	62	-	-	40	40	-	-
22	Musikerforbundet	6	6	-	-	-	-	-	-	13	9	4	30,8
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	1 550	981	569	36,7	1 004	694	310	30,9	1 568	992	576	36,7
24	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Politiforbundet	131	113	18	13,7	57	53	4	7,0	62	55	7	11,3
26	Postfolkens Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	304	276	28	9,2	229	220	9	3,9	78	68	10	12,8
	Postmannslaget	228	228	-	-	163	163	-	-	63	63	-	-
	Poståpnerens Landsforbund	300	300	-	-	129	129	-	-	90	90	-	-
27	Sjømannsforbundet	541	541	-	-	1 440	1 440	-	-	464	464	-	-
28	Skin- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	191	183	8	4,2	23	23	-	-	25	25	-	-
30	Sosionomforbundet	25	13	12	48,0	28	5	23	82,1	10	6	4	40,0
31	Sufflørforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Telefolkens Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tele Tjeneste Forbundet	355	260	95	26,8	316	245	71	22,5	206	159	47	22,8
	Telegrafmennenes Landsforbund	149	147	2	1,3	36	36	-	-	67	61	6	9,0
33	Tjenestemannslaget	1 660	1 146	514	31,0	1 526	914	612	40,1	649	355	294	45,3
34	Tolltjenestemannsforbundet	42	42	-	-	19	19	-	-	13	13	-	-
35	Transportarbeiderforbundet	1 389	1 365	24	1,7	631	625	6	1,0	335	335	-	-
36	Treindustriarbeiderforbundet	12	9	3	25,0	-	-	-	-	-	-	-	-
37	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Til sammen	30 317	23 027	7 290	24,0	14 524	10 627	3 897	26,8	8 897	6 459	2 438	27,4

Tabell VII, 1972 (forts.) Fylkesvis fordeling av medlemmer i alt og herav menn og kvinner, samt kvinnelige medlemmer i prosent av medlemstall i alt innenfor de ulike forbund.

Løp.nr.	Forbund	Landsomfattende avdelinger og avdelinger på Svalbard og i utlandet			Direkte medlemmer			Riket pr. 31. desember 1972					
		Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt	Antall medlemmer		Kv. medl. i % av medl. i alt			
		I alt	Herav		I alt	Herav		I alt	Herav				
			M.	Kv.		M.	Kv.		M.	Kv.			
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—	—	528	493	35	6,6		
2	Forb. f. Arb.lid. og Tekn. Funksj.	219	209	10	—	—	—	9 244	8 955	289	3,1		
3	Arbeidsmandsforbundet	476	445	31	157	145	12	28 561	25 359	3 202	11,2		
4	Befalslaget	—	—	—	9	9	—	2 920	2 920	—	—		
5	Bekledningsarbeiderforbundet	—	—	—	203	47	156	76,8	20 513	5 777	14 736	71,8	
6	Bygningsindustriarbeiderforbundet	—	—	—	8	8	—	46 947	46 654	293	0,6		
7	Elektriker- og Kraftst.forb.	282	281	1	98	98	—	16 197	16 151	46	0,3		
8	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	248	222	26	10,5	1 031	949	82	8,0	
9	Grafisk Forbund	—	—	—	—	—	—	14 009	10 540	3 469	24,8		
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	14	10	4	28,6	1 076	898	178	16,5	
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	1 021	1 204	717	37,3	—	—	42 253	17 602	24 651	58,3		
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	—	—	—	508	43	465	91,9	9 173	2 465	6 708	73,1	
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	91 911	85 533	6 378	6,9		
14	Jernbaneforbundet	71	71	—	—	—	—	15 870	14 770	1 100	6,9		
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	—	—	—	125	114	11	8,8	35 771	30 560	5 211	14,6	
16	Kommuneforbundet	—	—	—	130	58	72	55,4	89 542	41 565	47 977	53,6	
17	Lensmannsbetjentes Landslag	—	—	—	—	—	—	835	805	30	3,6		
18	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	1 848	1 848	—	—		
19	Løstforbundet	—	—	—	—	—	—	288	288	—	—		
20	Luftforsvarets Befalsforbund	—	—	—	38	38	—	1 547	1 547	—	—		
21	Murerforbundet	—	—	—	—	—	—	3 740	3 740	—	—		
22	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	1 361	1 187	174	12,8		
23	Nærings- og Nytelsesmid.arb.forb.	42	36	6	14,3	4 773	2 718	2 055	43,1	28 575	18 198	10 377	36,3
24	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	16 866	15 406	1 460	8,7		
25	Politiforbundet	—	—	—	9	9	—	2 562	2 317	245	9,6		
26	Postfolkernes Fellesforbuud:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	Postforbundet	—	—	—	82	77	5	6,1	6 536	5 714	822	12,6	
	Postmannslaget	265	265	—	—	—	—	—	5 086	5 086	—	—	
	Poståpnerens Landsforbund	—	—	—	—	—	—	2 398	2 398	—	—		
27	Sjømannsforbundet	3 518	3 518	—	2 226	2 226	—	27 482	24 482	3 000	10,9		
28	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	915	569	346	37,8		
29	Skog- og Landarbeiderforbundet	—	—	—	15	15	—	13 414	13 098	316	2,4		
30	Sosionomforbundet	12	2	10	83,3	—	—	1 259	379	880	69,9		
31	Sufflørforbundet	—	—	—	—	—	—	25	—	25	100,0		
32	Telefolkernes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	Tele Tjeneste Forbundet	73	73	—	—	—	—	8 515	6 135	2 380	28,0		
	Telegrafinnenes Landsforbund	—	—	—	274	254	20	7,3	2 351	2 211	140	6,0	
33	Tjenestemannslaget	3 119	2 594	525	16,8	—	—	27 057	15 466	11 591	42,8		
34	Tøiltjenestemannsforbundet	—	—	—	9	9	—	832	827	5	0,6		
35	Transportarbeiderforbundet	87	85	2	2,3	—	—	19 059	18 207	852	4,5		
36	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	51	49	2	3,9	5 620	5 066	554	9,9	
37	Urmaker Sveneiforbundet	—	—	—	—	—	—	25	25	—	—		
	Til sammen	10 085	8 783	1 302	12,9	8 977	6 149	2 828	31,5	603 742	456 190	147 552	24,4

1) Anslått tall, kan ikke fordeles på fylker.

Tabell VIII, 1972.

Fagblader — 1972.

(Utkommet 1. januar—31. desember.)

	Forbund	Fagbladens navn	Antall nummer i 1971 ¹⁾	Gj.sn. opplag i 1971	Antall nummer i 1972 ¹⁾	Gj.sn. opplag i 1972
1	Landsorganisasjonen i Norge	Fri Fagbevegelse	20	43 165	21	48 000
2	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—
3	Forb. f. Arbeidere og tekn. Funksj.	Arbeidsledelse og Teknikk	1	6 000	4	10 000
4	Arbeidsmandsforbundet	Arbeidsmanden	10 (2)	29 000	11 (1)	30 000
5	Befalslaget	Befalsbladet	12 (1)	3 800	12 (1)	3 800
6	Bekledningsarbeiderforbundet	Tekstil — Bekledning	7 (1)	25 000	6	23 000
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	Bygningsarbeideren	10 (2)	52 000	10 (2)	52 000
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	Elektrikeren	10	17 500	10	18 000
9	Fengselstjenestemannsforbundet	Fengselsmannen	4	1 100	4	1 150
10	Grafisk Forbund	Norsk Grafia	23	14 000	22	14 400
11	Gullsmedarbeiderforbundet	Gullsmedarbeideren	4	1 500	4	1 500
12	Handels- og Kontorfunksj. Forbund	Handels- og Kontorfunksjonøren	8	45 500	8	46 700
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforb.	Hotell- og Restaurantfunksjonøren	11 (1)	10 000	11 (1)	9 000
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	Jern- og Metallarbeideren	12 (2)	88 000	12 (2)	85 000
15	Jernbaneforbundet	Jernbanemanden	16 (6)	26 000	16 (2)	26 000
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	Fabrikkarbeideren	12	34 800	7 (5)	35 350
17	Kommuneforbundet	Norsk Kommuneforbunds Fagblad	10	80 000	10	85 000
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	Lensmannsbetjentenes Blad	11 (1)	1 400	11 (1)	1 400
19	Lokomotivmannsforbundet	Lokomotivmands Tidende	11 (1)	3 100	11 (1)	3 100
20	Losforbundet	Losen	4 (4)	400	4	400
21	Luftforsvarets Befalsforbund	LBF-bladet	6	2 000	7 (1)	2 000
22	Murerforbundet	Norsk Murerforbunds Fagblad	11 (1)	4 300	11 (1)	4 300
23	Musikerforbundet	Norsk Musikerblad	10 (2)	1 850	10 (2)	1 850
24	Nærings- og Nytelsesmiddelarb. forb.	Næringsmiddelarbeideren	6 (6)	32 000	6 (6)	32 000
25	Papirindustriarbeiderforbundet	Papirarbeideren	10 (6)	18 300	10 (5)	18 150
26	Politiforbundet	Norsk Politiblad	23 (1)	3 500	23 (1)	3 500
27	Postfolkernes Fellesforbund:					
	Postforbundet	Postmannen	10	6 500	10	6 900
	Postmannslaget	Posthornet	11 (1)	4 900	11 (1)	5 100
	Poståpnernes Landsforbund	Postbladet	18 (4)	3 200	12 (1)	3 200
28	Sjømannsforbundet	Norsk Sjømannsforbunds Medlemsblad	11 (1)	15 000	11 (1)	15 000
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	Lærarbeideren	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	Skog- og Landarbeideren	6 (6)	15 725	6 (6)	15 625
31	Sosionomforbundet	Sosionomen	22	1 700	22 (3)	2 100
32	Sufflorforbundet	—	—	—	—	—
33	Telefolkernes Fellesforbund:					
	Tele Tjeneste Forbundet	Teletjenesten	10 (2)	9 500	10 (2)	9 800
	Telegrafmennenes Landsforb.	Telegrafbladet	10 (2)	2 700	8 (3)	2 500
34	Tjenestemannslaget	—	—	—	—	—
35	Tolltjenestemannsforbundet	Tolderen	10 (1)	1 500	10 (1)	1 500
36	Transportarbeiderforbundet	Transportarbeideren	8	21 000	8	20 500
37	Treindustriarbeiderforbundet	Trearbeideren	4 (3)	6 125	3 (3)	6 100
38	Urmaker Srenneforbundet	Urmakeren	—	—	—	—
39	Statstjenestemannskartellet	Kartellnytt	9 (1)	26 500	10 (2)	30 000

¹⁾ Tallene i parentes angir herav antall dobbeltnummer.

Antall saker/tariffer behandlet i Sekretariatet 1973.

Tabell IX,

Forbund	Godkjente søknader for å fremme krav om ny tariffavtale			
	Ant. saker	Omfattende		
		Tarif-fer	Arb.	Org.
1 Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—
2 Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksj. . .	1	1	1	1
3 Arbeidsmandsforbundet	37	37	263	230
4 Befalslaget	—	—	—	—
5 Bekledningsarbeiderforbundet	18	18	346	230
6 Bygningsindustriarbeiderforbundet	4	4	63	42
7 Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	24	24	93	68
8 Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—
9 Grafisk Forbund	2	2	27	27
10 Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—
11 Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund . . .	72	202	1 007	827
12 Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	49	49	447	291
13 Jern- og Metallarbeiderforbundet	51	51	603	533
14 Jernbaneforbundet	—	—	—	—
15 Kjemisk Industriarbeiderforbund	13	13	162	109
16 Kommuneforbundet	9	31	404	287
17 Lensmannsbetjentenes Landslag	—	—	—	—
18 Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—
19 Luftforsvarets Befalsforbund	—	—	—	—
20 Murerforbundet	—	—	—	—
21 Musikerforbundet	—	—	—	—
22 Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet . . .	—	—	—	—
23 Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
24 Politiforbundet	—	—	—	—
25 Postfolkenes Fellesforbund:				
Postforbundet	—	—	—	—
Postmannslaget	—	—	—	—
Poståpnerens Landsforbund	—	—	—	—
26 Sjømannsforbundet	—	—	—	—
27 Skog- og Landarbeiderforbundet	1	1	21	15
28 Sosionomforbundet	—	—	—	—
29 Sufflørforbundet	—	—	—	—
30 Telefolkenes Fellesforbund:				
Tele Tjeneste Forbundet	—	—	—	—
Telegrafmennenes Landsforbund	—	—	—	—
31 Tjenestemannslaget	1	1	54	49
32 Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—
33 Transportarbeiderforbundet	31	31	217	161
34 Treindustriarbeiderforbundet	1	1	35	20
35 Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—
Til sammen	314	466	3 743	2 890
Prosent	90,7	88,2	—	—

1) Antall organiserte.

2) Oppsigelse p. g. a. forhandlinger om indeksregulering.

Godkjente søknader for å si opp tariffavtalen				Godkjente søknader for å sette i verk arbeidsstans				Antall saker i alt	Antall tariff-fer i alt	Prosent	
Ant. saker	Omfattende			Ant. saker	Omfattende					Saker	Tarif-fer
	Tarif-fer	Arb.	Org.		Ta-riffer	Arb.	Org.				
2	2	1) 570	570	2	2	6	6	5	5	1,4	0,9
7	7	12 125	10 444	-	-	-	-	44	44	12,7	8,3
-	-	-	-	-	-	-	-	18	18	5,2	3,4
-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	1,2	0,8
2	2	150	150	-	-	-	-	26	26	7,5	4,9
-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	0,6	0,4
7	37	1) 16 428	16 428	-	-	-	-	79	239	22,8	45,3
1	1	2) 8 000	2) 5 000	1	1	1) 8 000	2) 5 000	51	51	14,7	9,6
-	-	-	-	-	-	-	-	51	51	14,7	9,6
1	1	55	55	-	-	-	-	1	1	0,3	0,2
4	4	2 013	763	1	1	500	180	13	13	3,8	2,5
-	-	-	-	-	-	-	-	14	36	4,0	6,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	0,3	0,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	2) 8 500	2) 6 000	-	-	-	-	2	2	0,6	0,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1) 77	77	-	-	-	-	2	2	0,6	0,4
1	1	3	3	-	-	-	-	32	32	0,3	6,1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,3	0,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3) 28 8,1	58 11,0	47 921	3) 39 490	4 1,2	4 0,8	8 506	5 186	345 100,0	528 100,0	100,0	100,0

?) I tillegg kommer LOs oppsigelse på vegne av forbund med overenskomster i N.A.F. i forbindelse med indeksforhandlingene våren 1973. Oppsigelsen omfattet ca. 203 000 organiserte. Dessuten Statstjenestemannskartelletts oppsigelse for Statens tjenestemenn på hovedregulativet, særregulativer og overenskomster som følger regulativet med ca. 95 000 organiserte og oppsigelse av overenskomsten for statsansatt rengjøringshjelp med ca. 3500 organiserte.

